

JULES VERNE

**VILÁGFELFORDULÁS
A FRANCIA ZÁSZLÓ**

**FORDÍTOTTA:
VAJTHÓ LÁSZLÓ - GAÁL MÓZES**

TARTALOM

VILÁGFELFORDULÁS

ELSŐ FEJEZET

melyben a North Polar Practical Association hirdetést tesz közzé az Ó- és Újvilágnak

MÁSODIK FEJEZET

melyben az angol, holland, svéd, dán és orosz kiküldöttek mutatkoznak be az olvasónak

HARMADIK FEJEZET

melyben elárverezik az északi-sarki területeket

NEGYEDIK FEJEZET

melyben ifjú olvasóink régi ismerősei újra megjelennek

ÖTÖDIK FEJEZET

Mindenekelőtt: elképzelhető-e, hogy az Északi-sarkon köszénbányák vannak?

HATODIK FEJEZET

melyben Scorbittné asszony J. T. Mastonnal telefonbeszélgetést folytat, de beszélgetésüket megzavarják

HETEDIK FEJEZET

melyben Barbicane elnök nem beszél többet a kelleténél

NYOLCADIK FEJEZET

Mint a Jupiteren - jelentette ki a Gun Club elnöke

KILENCEDIK FEJEZET

melyben úgy tetszik, mintha megjelenne egy francia eredetű DEUS EX MACHINA

TIZEDIK FEJEZET

melyben lassanként különböző aggályok merülnek fel

TIZENEGYEDIK FEJEZET

Mi van J. T. Maston noteszében és mi nincs már benne?

TIZENKETTEDIK FEJEZET

melyben J. T. Maston hőiesen folytatja hallgatását

TIZENHARMADIK FEJEZET

melynek végén J. T. Maston valóban hősiei kijelentést tesz

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

mely nagyon rövid ugyan, de az X földrajzi értéké válik benne

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

mely néhány valóban érdekes részletet tartalmaz a földkerekség lakói számára

TIZENHATODIK FEJEZET

melyben a békétlenek karának zendülése crescendo és rinforzando csap

TIZENHETEDIK FEJEZET

mely arról szól, mi történt a Kilimandzsárónál ennek az emlékezetes esztendőnek nyolc hónapja alatt

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

melyben Wamasai lakossága arra vár, hogy Barbicane elnök odakiáltsa Nicholl kapitánynak: Tűz!

TIZENKILENCEDIK FEJEZET

melyben J. T. Maston talán visszasírja azt a napot, amikor a tömeg meg akarta őt lincselni

HUSZADIK FEJEZET

mellyel az éppoly igaz, mint valószínűtlen história véget ér

HUSZONEGYEDIK FEJEZET

mely nagyon röviden, de teljesen megnyugtatóan beszél a jövőről

A FRANCIA ZÁSZLÓ

ELSŐ FEJEZET

A HEALTHFUL-HOUSE

MÁSODIK FEJEZET

D'ARTIGAS GRÓF

HARMADIK FEJEZET

KETTŐS EMBERRABLÁS

NEGYEDIK FEJEZET

AZ „EBBA”

ÖTÖDIK FEJEZET

HOL VAGYOK?

(Simon Hart mérnök naplójegyzetei)

HATODIK FEJEZET

A FEDÉLZETEN

HETEDIK FEJEZET

KÉT NAP A TENGEREN

NYOLCADIK FEJEZET

A „BACK CUP”

KILENCEDIK FEJEZET

A SZIKLA BELSEJÉBEN

TIZEDIK FEJEZET

KER KARRAJE

TIZENEGYEDIK FEJEZET

ÖT HÉT TÖRTÉNETE

TIZENKETTEDIK FEJEZET

SERKŐ MÉRNÖK TANÁCSAI

TIZENHARMADIK FEJEZET

ISTEN KEZÉBEN...

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

A „SWORD” HARCA A TUGGAL

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

VÁRAKOZÁS

TIZENHATODIK FEJEZET

MÉG NÉHÁNY ÓRA...

TIZENHETEDIK FEJEZET

EGY - ÖT ELLEN

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

A „TONNANT” FEDÉLZETÉN

VILÁGFELFORDULÁS

AZ IDEGEN NEVEK ÉS SZAVAK KIEJTÉSE

A FRANCIA ZÁSZLÓ

AZ IDEGEN NEVEK ÉS SZAVAK KIEJTÉSE

VILÁGFELFORDULÁS

ELSŐ FEJEZET

*melyben a North Polar Practical Association¹
hirdetést tesz közzé az Ó- és Újvilágnak*

- Szóval, Maston úr, ön azt állítja, hogy nő még sohasem lett volna képes előbbre vinni a matematikai vagy kísérleti tudományokat?

- Legnagyobb sajnálatomra nem tehetek mást, Scorbittné asszonyom - válaszolt J. T. Maston. - Azt készséggel elismerem, hogy volt és van is köztük néhány kiváló, különösen Olaszországban; de agyi alkatra nincs nő, akiből egy Arkhimédész lehetne s még kevésbé egy Newton!

- Ó, Maston úr, engedje meg, hogy tiltakozzam nemem nevében...

- Neme nevében, mely annyival is bájosabb, mert nem arra teremtődött, hogy érzékfeletti tanulmányokra adja a fejét!

- Ön szerint tehát, Maston úr, egy lehulló alma láttán egyetlen nő sem tudta volna az egyetemes nehézkedés törvényeit felfedezni, ahogyan azt a XVII. században a hírneves angol tudós cselekedte?

- Hulló alma láttán, Scorbittné asszonyom, egy nőnek sem lett volna más ötlete, mint az, hogy megegye... Éva anyánk módjára.

- Már látom, hogy ön megtagad tőlünk minden felsőbbrendű vizsgálódásra való képességet...

- Minden képességet?... Dehogysis, Scorbittné asszonyom! Mindazonáltal ne felejtse, hogy mióta emberek s következőleg nők is laknak a földön, még nem akadt női koponya, melynek a tudományok birodalmában valami olyan felfedezést köszönhetnénk, mint aminők Arisztotelész, Euklidész, Kepler, Laplace nevéhez fűződnek...

- De vajon helyes érv-e ez, s a múlt fellebbezhetetlenül kötelez a jövőre nézve is?

- Hm! Ami évezredek óta nem történt meg, nem fog megtörténni soha... az kétségtelen!

- Már látom, hogy bele kell törődnünk a sorsunkba, Maston úr, s valóban csak arra vagyunk jók...

- Hogy jók legyenek! - válaszolt J. T. Maston.

S ezt olyan kedves udvariassággal mondta, amilyen egy x-ekkel teletömött tudós koponyától csak telik. Egyébként Evangelína Scorbitt asszonyt ez teljesen kielégítette.

- Nos, Maston úr - folytatta a hölgy -, mindenkinek a sorsa meg van írva a földön. Az öné az, hogy rendkívüli számbúvár legyen. Nos szentelje magát egészen ama mérhetetlen mű problémáinak, melyre ön és a barátai az életüket teszik fel! Én meg az a „jó asszony” leszek, akinek lennem kell, s anyagiakkal működöm közre...

- Amiért örökké hálások leszünk önnek - felelte J. T. Maston.

Evangelína Scorbitt asszony erre bájosan elpirult, mert ha tudósokkal szemben általában nem is, de J. T. Maston iránt különös rokonszenvet érzett. Nem kifürkészhetetlen mélység-e az asszonyi szív?

---

¹ A nem hangzás szerinti helyesírással írt idegen szavak és nevek helyes kiejtését lásd a regény végén közölt betűrendes jegyzékben

Valóban végtelenül nagy jelentőségű műveletről volt szó, s a gazdag amerikai özvegy eltökélte magában, hogy tekintélyes tőkével járul hozzá.

Lássuk, miféle művelet volt ez, s kezdeményezőinek mi céljuk volt vele.

A voltaképpeni északi-sarki földrészek Maltebrun, Reclus, Saint-Martin és a többi leg-számottevőbb földrajztudós szerint a következőket foglalják magukba:

1. Észak-Devont, vagyis a Baffin-tenger és a Lancaster-tengerszoros jegétől borított szigetek;
2. Észak-Georgiát, melyet a Banks-föld és számos sziget képez, nevezetesen: a Sabine, Byam Martin, Griffith, Cornwallis- és Bathurst-szigetek;
3. A Baffin-Parry szigettengert, vagyis a sark körüli szárazföld különböző részeit; ezek név szerint: Cumberland, Southampton, James-Sommerset, Boothia-Felix, Melville és más, csak-nem ismeretlen területek.

Mindezek a részek, melyek a szélesség 78°-a körül terülnek el, a szárazföldek egymillió-négyszázezer, a tengerek hétszázezer négyzetmérföldnyi területet foglalnak el.

E szélességi körön belül rettenthetetlen újkori felfedezőknek sikerült eljutni a szélesség 84°-áig, miután néhány, jégtorlaszok magas láncolata mögött elvesző partvidéket meghatároztak, s neveket adtak e nagy kiterjedésű vidékek szirtfokainak, előhegyeinek, golfjainak, öbleinek, miket Északi-hegyvidéknek mondhatnánk. Azonban a szélesség 84°-án túl csak titok van, a térképészek megvalósíthatatlan *desideratuma*,² s mind ez ideig senki sem tudja, hogy a 6°-nyi területen földeket vagy tengereket rejt-e az Északi-sark jégvilágának áthághatatlan halmaza.³ Nos, az 189... esztendőben az Egyesült Államok kormányának ugyancsak meglepő ötlete támadt. Azt hozta javaslatba, hogy árverezzék el a még felderítetlen sarkkörüli területeket, s a sarki „sapka” megszerzése végett egy újólag alakult társulat már folyamodott is kihasználási engedélyért.

Igaz ugyan, hogy a berlini kongresszus néhány esztendővel azelőtt⁴ külön kódexet szerkesztett olyan nagyhatalmak számára, melyek gyarmatosítás vagy kereskedelmi piacok létesítésének ürügyén idegen tulajdonokat szeretnének kisajátítani. Mindazonáltal ezt a kódexet nem alkalmazhatták erre az esetre, egyszerűen azért, mert a sarki terület lakatlan volt. Mivel azonban az, ami senkié, egyformán mindenkié, az új társulat egyáltalán nem „kisajátításra”, hanem csak „megszerzésre” gondolt, hogy így minden későbbi felszólamlásnak elejét vegye.

Nincs olyan vakmerő, sőt majdnem megvalósíthatatlan terv, amelynek az Egyesült Államokban egyesek ne vennék nyomban észre a hasznot hajtó oldalát, ne találkoznának mindjárt tőkék is a kivitelre. Látni való volt ez néhány évvel ezelőtt, amikor a baltimore-i Gun Club löveget akart felröpíteni a Holdba, remélve, hogy közvetlen összeköttetést találnak mellékbolygónkkal. Akkor is a vállalkozó szellemű jenik⁵ szolgáltatták az érdekes kísérlethez szükséges

---

² Latin szó. Jelentése: vágyálom

³ Az Északi-sarkra az amerikai Robert Peary jutott el elsőnek 1909-ben. Verne pedig 1896-ban írta ezt a regényt

⁴ 1878-ban

⁵ Az angolszász eredetű észak-amerikaiak gúnyneve (yankee). Itt egyébként az „Utazás a Holdba” és az „Utazás a Hold körül” című regényeire céloz Verne

legnagyobb összegeket. S ha a kísérlet sikerül, vajon az nem az említett klub két tagjának lett volna köszönhető, akik bátran vállalták ennek az emberfeletti próbálkozásnak kockázatát?

Javasolja csak egyszer egy Lesseps,⁶ hogy vájjanak nagyméretű csatornát Európán és Ázsián keresztül az Atlanti-óceán partjaitól a Kína-tengerig, vesse föl egy zseniális kútásó, hogy fürjjanak le a föld mélyébe a szilíciumtartalmú rétegekig, melyek ott cseppfolyós állapotban, olvadási hőpont fölött találhatók, hogy közvetlenül a központi tűzhelyről merítsenek hőt, akarja csak egy vállalkozó szellemű elektrotechnikus egyesíteni a földgömb felületén szétszórt áramköröket, hogy abból hőnek és fénynek kimeríthetetlen forrását létesítsék, támadjon csak egy bátor mérnöknek az az ötlete, hogy roppant tartályokban felhalmozza és tárolja az egyenlítői tájék forróságát a jégvilág éghajlatának enyhítésére, próbálja csak egy rendkívüli vízépítész hasznosítani az árapály eleven erejét, hogy tetszés szerint hőt vagy munkát hozzon létre belőle, alakuljanak csak részvény- vagy betéti társaságok száz effajta terv nyélbe ütésére, nyilván amerikaiak lesznek az aláírók élén, s a dollárpatakok úgy özönlenek a társulati pénztárakba, mint ahogy Észak-Amerika nagy folyói ömlenek az óceánokba.

Képzeltetni hát, mily szokatlanul fel volt csigázva a közvélemény, midőn az a legalábbis különös hír terjedt el, hogy elárverezik a sarki földeket, s hogy azok annak jutnak majd, aki végül legtöbbet kínál értük. Egyébként erre a vásárra semmiféle nyilvános jegyzést nem nyitottak, ugyanis a szükséges tőke már előre együtt volt. A többi majd elvállik, amikor az újdonsült birtokszerzők tulajdonába jutott területek hasznosításáról lesz szó.

Hasznosítani a sarki tájakat!... Hát ez valóban csak beteg agy szüleménye lehetett!

S mégis, mi sem volt komolyabb ennél a tervnél!

Annyi bizonyos, hogy az amerikai lapokkal egyidejűleg tájékoztatás ment a két világrész sajtójának, az európai, afrikai, óceániai újságoknak is, egyben felszólítás az érdekelteknek *de commodo et incommodo*⁷ megbeszélésre. A cikk a *New York Herald*-ban jelent meg először; Gordon Bennet rengeteg előfizetője a november 7-i számban olvashatta; a benne foglaltak villámgyorsan visszhangra találtak a tudományos és kereskedelmi világban, s ugyancsak ellentétes nézeteket váltottak ki.

Íme a közlemény:

ÉRTESÍTÉS A FÖLDKEREKSÉG LAKÓINAK

A szélesség 84°-án belül fekvő északi-sarki területeket mindeddig nem használhatták ki, azon egyszerű oknál fogva, mert még nem fedezték fel őket.

A különböző nemzetiségű hajósok eddig a következő szélességi körökig hatoltak el:

82° 45': az angol Parry, 1847 júliusában, a nyugati délkör 28°-án, a Spitzbergák északi részén;

83° 20' 28" Sir John George Nares angol expedíciójához tartozó Markham, 1876 májusában, a nyugati délkör 50°-ánál, Grinnel földjének északi részén;

83° 35': Lockwood és Brainard, az amerikai Greely-expedíció tagja, 1882 május havában; a nyugati délkör 42°-án, Nares földjének északi részén.

---

⁶ Ferdinand Lesseps francia mérnök (1804-1894) volt a Szuezi-csatorna és a Panama-csatorna tervezője

⁷ Kellemes és kellemetlen

Az a rész tehát, mely a szélesség 84°-tól 6°-nyi területen, a sarkig terjed, olybá vehető, mint a földgömb különböző államai közt még el nem osztott birtok, s mindenképpen alkalmas rá, hogy nyilvános árverés útján magántulajdonná váljék.

A jog elvei szerint semminek sem kell osztatlannak maradnia. Az Amerikai Egyesült Államok tehát ezen elvek alapján elhatározta, hogy szóba hozzák e területek eladását.

Baltimore-ban, szövetségi alapon, egy *North Polar Practical Association*⁸ nevű társulat alakult, mely az amerikai államszövetséget hivatalosan képviseli. Ez a társulat szándékozik megvásárolni az említett területeket, mégpedig annak rendje és módja szerint szerkesztett okirat alapján, mely számára teljes tulajdonjogot biztosít mindazon szárazföldekre, szigetekre, szigetcskékre, sziklákra, tengerekre, tavakra, folyamokra, folyókra, patakokra, melyekből jelenleg a sarki ingatlan áll, akár örökös, akár csak téli jég borítja.

Külön megjegyzendő, hogy ez a tulajdonjog akkor sem válhatik érvénytelenné, ha bármilyen természetű változások következnenek is be a földgömb földrajzi és éghajlati helyzetében.

Mindez tudomására hozatván az Ó- és Újvilág lakosainak, közöljük, hogy valamennyi nagyhatalom részt vehet az árverésen, mely a legtöbbet ígérő javára fog eldőlni.

Az árverés folyó év december 3-án tűzetett ki. Hely: Árverési Csarnok, Baltimore, Maryland, Egyesült Államok.

Közelebbi felvilágosítást ad William S. Forster, a *North Polar Practical Association* ideiglenes megbízottja, Baltimore, High-street 93. sz.

Megengedjük, hogy ezt a közleményt esztelennek tekinthették. Azt azonban meg kell hagyni, hogy világos, nyílt beszéd volt. A közvéleményt egyébként igen nyomóssá tette az a tény, hogy a szövetségi kormány máris kiaknázási jogot biztosított a társulatnak a sarki területekre vonatkozóan arra az esetre, ha az árverésen ő szerezne meg a tulajdonjogot.

A vélemények általában megoszlottak. Egyesek sehogy sem akartak mást látni benne, mint holmi hallatlan amerikai *humbugot*, mely túlszárnyalná a szédelgés határait, ha az emberi együgyűség végtelen nem lenne. Mások viszont úgy gondolták, hogy komolyan kell venni ezt a javaslatot. Ezek azt hajtogatták, hogy az újdonsült társulat nem pályázik a közönség erszényére, hanem a saját tökéjével akar az északi földek birtokába jutni. Nem szándékozik hát a hiszékenyeketől kicsalni azok dollárjait, bankjegyeit, aranyát-ezüstjét, hogy a maga pénzszerényeit megtömje velük. Dehogyan! Nem szándékozik mást, mint saját költségén megszerezni a sarkvidéki ingatlant.

Azok, akik számolni tudnak, úgy gondolták, hogy az említett társulatnak, ha már meg akarta szerezni ezt a területet, melynek elárverezését maga hozta szóba, egyszerűen csak az első birtokba vevő jogára kellene hivatkoznia. De éppen itt volt a bökkenő, mivel az Északi-sark mind ez ideig hozzáférhetetlennek bizonyult az ember számára. Arra az esetre hát, ha az Egyesült Államok szerezne meg ezeket a területeket, az engedményesek szabályszerű szerződést akartak, nehogy később bárki is elvitathassa a jogaikat. Igaztalan dolog lenne őket emiatt megszólítani. Megfontoltan jártak el, márpedig mikor efféle ügyletben kötelezettséget vállal az ember, jogi szempontból nem lehet eléggé óvatos.

---

⁸ Északi-sarki Gyakorlati Egyesület

Egyébként a közleménynek volt egy, a jövőre nézve kockázatos kikötése. Ez a kikötés egymásnak ellentmondó magyarázatokra adhatott alkalmat, mert a legravaszabb elmék sem igazodhattak el rajta. Ez pedig a végső záradék volt, amely leszögezte, hogy „a tulajdonjog akkor sem válhatik érvénytelenné, ha bármilyen természetű változások következnenek is be a földgömb földrajzi és éghajlati helyzetében”.

Mit jelentett ez a mondat? Vajon milyen eshetőségre számíthattak a közlemény közzétevői? Hogyan eshetik valaha a Földdel olyan változás, melynek földrajzi vagy éghajlati következményei lennének, különösen az elárverezendő területekkel kapcsolatban?

- Emögött nyilván rejlik valami - mondogatták a ravaszak.

Vége-hossza nem volt hát a találgatásnak, a rejtélyes cikk ugyancsak próbára tette egyesek éleslátását s felcsigázta kíváncsiságát.

Először egy napilap, a philadelphiai *Ledger* fűzött tréfás megjegyzést a dologhoz:

„A sarki területek megvásárlói bizonyos számításokból kétségtelenül arra a gondolatra jutottak, hogy hamarosan egy kemény magvú üstökös ütközik Földünkbe, mégpedig oly módon, hogy a lökés az említett záradékba foglalt földrajzi és éghajlati változásokat fogja előidézni.”

Kissé hosszúra sikerült a mondat, mint ahogy általában hosszúra sikerülnek azok a mondatok, amelyek tudományosak akarnak lenni, de nem világítanak rá semmire. Egyébként komoly emberek tamaskodva fogadták az üstökössel való összeütközés feltevését. Mindenesetre nem látszott valószínűnek, hogy az engedményesek ilyen kétes eshetőségre alapították volna számításaikat.

„Azt képzeled talán az új társulat - jegyezte meg a New Orleans-i *Delta* -, hogy a tavaszpont precessziója⁹ valaha is kedvező változásokat idézhet elő területeinek kiaknázására?”

„S ugyan miért ne, ha ez a mozgás módosítja a mi szferoidánk¹⁰ tengelyének párhuzamviszonyait?” - jegyezte meg a *Hamburger Korrespondent*.

„Valóban - válaszolt a párizsi *Revue Scientifique* -, hát nem megmondta Adhemar a tenger átalakulásairól szóló könyvében, hogy a tavaszpont precessziója, a földpálya nagyobbik tengelyének évszázados mozgásával kombinálva olyan természetű lesz, hogy tartós változást idézhet elő a Föld különböző pontjainak középhőmérsékletében és a két sarkon felhalmozódott jég mennyiségében?”

„Ez bizonyos - vetette közbe az *Edinburgh Review*. - És ha mégis úgy lenne, nem beletelhetik-e tizenkétezer esztendőbe is, amíg a Vega az említett jelenség következtében sarkcsillagunkká válik, s a sarki területek helyzete égövi tekintetben megváltozik?”

„Nos - vágott vissza a koppenhágai *Dagblad* -, akkor hát még tizenkétezer esztendeig ráérünk befektetni a tőkénket! Addig pedig egy garast sem kockáztatunk, egy lyukas fityinget sem!”

Mindazonáltal, hogy lehetséges volt is, hogy a *Revue Scientifique*-nek igaza volt, amikor Adhemarra hivatkozott, az valószínűnek látszott, hogy a *North Polar Practical Association* nem a tavaszpont precessziójának tulajdonított hatással számolt.

Így hát senkinek sem sikerült rájönnie, mire vonatkozott a híres közlemény záradéka, meg hogy miféle eljövendő kozmikus változást szimatoltak meg a társulat alapítói.

---

⁹ A Földhöz való közelebb kerülése az ekliptikán, azaz a Föld Nap körüli pályájának síkján

¹⁰ Szferoida: az a képzeletbeli test, amelyet egy ellipszis a kisebbik tengelye körül forgatva a térben leír

Ahhoz, hogy e tekintetben értesüléseket szerezzenek, talán elég lett volna az újdonsült egyesület igazgatóságához fordulni, s főképpen annak elnökéhez. De hát az elnök személye ismeretlen. Az igazgatóság titkára, valamint a tagjai szintén ismeretlenek. Még azt sem tudták, kiktől ered a közlemény. A *New York Herald* kiadóhivatalába bizonyos baltimore-i lakos, William S. Forster vitte, érdemes tőkehal-bizománys, meghozza a New Foundland-i Ardrinell és Tsa cég számlája terhére - nyilván afféle alrészvényes. Mivel e kérdésben éppolyan néma volt, mint a raktáraiban felhalmozott bizományi áruk, sem a legkíváncsibb, sem a legszemesebb riporterek nem vehettek ki belőle semmit. Szóval ez a *North Polar Practical Association* annyira anonim¹¹ volt, hogy egyetlen tagja nevét sem tudhatta meg az ember. Ez már valóban a névtelenség netovábbja!

Azonban ha a kereskedelmi vállalkozás kezdeményezői mindenáron titokban akarták is tartani a maguk személyét, céljukat napnál világosabban megjelölte az Ó- és Újvilágnak szánt közlemény. Semmi egyébről nem volt itt szó, mint teljesen birtokba venni a sarkvidéknek azt a részét, amelyet az északi szélesség 84. foka határol, s amelynek középpontját az Északi-sark képezi.

Egyébként kézzelfogható tény, hogy az újabb felfedezők közül azok, akik ezt a hozzá-férhetetlen pontot a leginkább megközelítették, Parry, Markham, Lockwood és Brainard, mind a 84. szélességi körön innét maradtak. Ami az északi-tengeri hajósokat illeti, azok lényegesen kisebb szélességig jutottak el; nevezetesen: Payez 1874-ben 82° 15'-ig, a Ferenc József-földről és a Novaja Zemljától északra; Leout 1870-ben 72° 47'-ig Szibéria felett, a *Jeanette*-expedícióhoz tartozó De Long 1879-ben 78° 45'-ig, a nevét viselő szigetek partvidékén. A többiek Új-Szibérián és Grönlandon áthaladva a Bismarck-fok magasságában nem tudtak továbbjutni a szélesség 76., 77. és 79. fokánál. Tehát a *North Polar Practical Association* nem érintette az eddig felfedezett területek birtoklási jogát. Tervezete egy minden emberi nyomtól teljesen érintetlen területet ölelt fel.

Lássuk mármost, mekkora terjedelmű a földgömbnek az a része, amelyet a 84. szélességi kör határol.

A 84°-tól 90°-ig hat fokot számítunk; egy-egy fok hatvan mérföld, a sugár háromszázhatvan, az átmérő hétszázhusz mérföld. A kerület tehát kétezer-kétszázhatvan, a felület, kerek számban, négyszázhetezer négyzetmérföld.¹²

A közvélemény, mint már láttuk, elvileg azt is hangsúlyozta, hogy ezek a földrajzilag még ismeretlen területek gazdátlanok, tehát köztulajdonnak tekinthetők. Valószínűnek látszott, hogy a nagyhatalmak ezért nem is formálnak rájuk jogot. De az előrelátható volt, hogy ha mások nem is, a szomszédos államok mindenképpen olybá veszik ezeket a területeket, mint saját földjük északi kiegészítését, következésképp előállnak majd tulajdonjogukkal. Egyébként igényüket csak jogosultabbá teheti az a körülmény, hogy a sarkvidéki felfedezések nagyrészt a saját honfiak bátorságának köszönhetők. Az új társulat által képviselt szövetségi kormány tehát elismerte jogigényüket, s a vételárral szándékozott kártalanítani őket. De bármint állt is ez az ügy, a *North Polar Practical Association* hívei váltig hangoztatták: a birtok osztatlan, és mivel senki emberfia nem kényszeríthető rá, hogy ezt az osztatlanságot véglegesnek ismerje el, éppígy senki sem tiltakozhatik e roppant domínium elárverezése ellen.

---

¹¹ Névtelen

¹² Verne tévesen a terület kiszámításánál is a síkmértani képletet használta ($r^2\pi$), a gömbmértan megfelelő képlete helyett ($2R \pi m$, ahol m a gömbszelet legmagasabb pontjának - az adott esetben az Északi-sarknak - a gömbszeletet határoló kör síkjától való távolsága)

Hét olyan állam volt, melyeknek jogait, szomszédos fekvésüknél fogva, semmiképpen nem lehetett elvitatni; nevezetesen: Amerika, Anglia, Dánia, Svédország, Norvégia, Hollandia, Oroszország. Más államok viszont azokkal a felfedezésekkel érvelhettek, melyek a saját tengerészeik és utazóik nevéhez fűződtek.

Így formálhatott igényt Franciaország, mivel nem egy fia vett részt a sark körüli területek meghódítására alakult expedíciókban. Vajon nem említhető-e meg többek közt ama bátor szívű Dellot, a John Franklin felkutatására mozgósított *Phönix*-expedíció tagja, aki 1853-ban halt meg a Beechey-sziget partvidékén? Meg lehet-e feledkezni Octave Pavy doktorról, aki 1884-ben hunyt el, a Sabina-fok közelében, mikor a Greely-misszió a Conger-erődben tartózkodott? S nem volna-e igaztalanság átadni a feledésnek azt az expedíciót, melyet 1838-39-ben Charles Martins, Marmier, Bravais és vakmerő társaik a Spitzbergák körüli vizekre vezettek? Ennek ellenére Franciaország nem tartotta alkalomszerűnek, hogy ebbe az inkább ipari, mintsem tudományos vállalkozásba beleártsa magát, s nem harapott a sarki „kalács”-ba, míg a többi nagyhatalom ugyancsak kockáztatta, hogy beletöri a fogát. Talán igaza is volt, és helyesen cselekedett.

Németország szintén hivatkozhatott volna hasonló tényekre. Így a hamburgi Friedrich Martens felfedező útjára, 1871-ben, a Spitzbergák felé, s a *Germania*- és *Hansa*-expedíciókra, 1869-70-ben, melyekkel Koldervey, Hegeman és társaik Grönland partvidéke mentén a Bismarck-fokig hatoltak. Mégis a fényes felfedezések ellenére sem tartotta kötelességének, hogy az Északi-sarknak csak egy darabkájával is növelje a germán birodalmat.

Így volt Ausztria-Magyarországgal is, noha ez az ország bitorolta már az észak-szibériai partoknál fekvő Ferenc József-földet.

Ami Olaszországot illeti, mivel semmi joga nem volt hozzá, nem avatkozott bele a dologba - bármennyire valószínűtlennek tetszhetik is ez.

Ott voltak még az ázsiai Szibéria szamojédjai, a nagyjából Észak-Amerika területén szétszórott eszkimók, Grönland, Labrador és a Baffin-Parry-szigettenger, az Ázsia és Amerika közti Aleut-szigetcsoporthoz tartozók, végezetül azok, akik csukcsok nevezet alatt a régi, 1857 óta amerikaivá lett orosz Alaszkát lakják. De ezeknek a néptörzseknek - a voltaképpen őslakóknak, az északi tájak elvitathatatlan bennszülötteinek - nem lehetett szavuk a gyűlekezetben. Aztán meg ezek a szegény ördögök ugyan miféle árat kínálhattak volna a *North Polar Practical Association* által meghirdetett árverésen, ha mégolyan csekélység lett volna is az? S szegény fejük, vajon mivel fizethettek volna? Talán bizony kagylóval, rozmárfoggal, főkaolajjal? Pedig hát az első térfoglaló jogán egy kicsit az övék volt ez a domínium, amit, íme, el fognak árverezni! De hát eszkimók, csukcsok, szamojédok!... Még csak meg sem kérdezték őket.

Hja, így forog a világ!

MÁSODIK FEJEZET

*melyben az angol, holland, svéd, dán és orosz kiküldöttek
mutatkoznak be az olvasónak*

Mindenképpen érdemes volt foglalkozni ezzel a hirdetménnyel. Valóban, ha az új társulat megszerzi az északi területeket, ezek végleg Amerika, jobban mondva az Egyesült Államok tulajdonába mennek át, hiszen ez az ügyeskedő államszövetség mindinkább terjeszkedni törekszik. Oroszország néhány évvel ezelőtt, amikor nagy északnyugati területeket engedett át az északi Cordillerától a Bering-szorosig, nem jókora darabot juttatott-e neki az Újvilágból? Feltehető volt tehát, hogy a többi nagyhatalom nem nézné jó szemmel, ha a sarki területeket is a szövetséges köztársaság kebelezné be.

Mégis, amint már említettük, Európa és Ázsia különböző államai - e területekkel nem szomszédosak - vonakodtak részt venni az árverésen, annyira kétségesnek találták a dolog kimenetelét. Csupán azok a nagyhatalmak szándékoztak jogukat kiküldöttek útján érvényesíteni, melyeknek partvidéke közel esik a szélesség 84. fokához. Nos, látni fogjuk majd, hogy ezek a szomszédos államok is csak mérsékelt áron akartak vásárt csapni, mivel olyan területekről volt szó, melyekhez esetleg hozzá sem férhetnek. Azonban a telhetetlen Anglia kötelességének tartotta, hogy valami tekintélyesebb hitelt nyújtson a megbízottjának. Mindjárt jegyezzük meg azt is: a sarkvidéki tájak elárverezése egyáltalán nem veszélyeztette az európai egyensúlyt, és semmi nemzetközi bonyodalom nem származhatott belőle. Bismarck - akkor még élt a nagy kancellár - még csak azt a busa német Jupiter-szemöldökét sem ráncolta össze.

Ez idő szerint tehát Anglia, Dánia, Svédország, Norvégia, Hollandia, Oroszország voltak vetélytársak, hogy a baltimore-i becsüs előtt az Egyesült Államokkal szemben megtegyék árajánlatukat. Akkor aztán a legtöbbet kínálónak jut a sarki *jégsapka*, melynek piaci ára legalábbis igen bizonytalan volt.

Egyébként említsük meg azt is, hogy az öt európai állam miféle közelebbi s eléggé érthető okokból kívánta, hogy az árverés az ő javukra dőljön el.

Svédország, Norvégia, a szélesség 70. fokán túl fekvő Északi-fok birtokosa, nem csinált belőle titkot, hogy jogot formál a Spitzbergákig, sőt azon túl egészen a Sarkig húzódó roppant területekre. S csakugyan, a norvég Kheilau, a hírneves svéd Nordenskiöld nem járultak-e hozzá e partvidékek földrajzi feltáráshoz? Kétségtelenül.

Dánia meg azzal érvelt, hogy ő már ura Izlandnak és a Feröer-szigeteknek, csaknem a sarkkör vonalán; övé a sarki területektől északra eső több gyarmat, így a Disko-sziget a Davis-szorosban, a holsteinborgi, proveni, godhavni, upernaviki települések a Baffin-tengerben, Grönland nyugati partján. Aztán meg ama hírneves, dán származású Bering nevű hajós, noha akkoriban még orosz szolgálatban, nem hatolt-e át 1728-ban a róla elnevezett szoroson, tizenhárom évvel azelőtt, hogy harmincfőnyi személyzetével elment meghalni, nyomorúságosan, egy sziget partjára, mely szintén a nevét viseli? Még előbb, 1619-ben nem Johann Munk hajós kutatta-e fel Grönland keleti partját, s nem határozott-e meg több, addig még teljesen ismeretlen helyet? Dániának tehát ugyancsak joga volt a birtokláshoz.

Ami Hollandiát illeti, a XVI. század végén Barans és Heemskerck nevű tengerészei jártak a Spitzbergákon és a Novaja Zemlján. Johann Mayen volt az, aki 1611-ben vakmerő északi felfedező útjával a 71. fokon túl fekvő, róla elnevezett szigetet szerezte meg hazájának. Hollandiát tehát kötelezte a múltja.

Az oroszok Alekszej Csirikovra hivatkozhattak, Bering parancsnokára, Pavlucskijra, kinek expedíciója 1751-ben a Jeges-tenger határán túl haladt előre; Martin Spanberg kapitányra és William Welton hadnagyra, akik az 1739-ben még ismeretlen partvidékekre merészkedtek, s akiknek révén, az Ázsiát Amerikától elválasztó tengerszorost átkutatva, ugyancsak kivették részüket a felfedező utakból. Sőt mi több, ha a szibériai partokat vesszük, melyek Kamcsatka csücskéig mintegy 120° hosszúságban terülnek el, s a messzire nyúló ázsiai partok mentén, ahol fennhatóságuk alatt szamojédok, jakutok, csukcsok és más népek laknak, vajon nem ők-e az urai a fél Északi-tengernek? Aztán meg a szélesség 75°-án, alig kilencszáz mérföldnyire a Sarktól, nem ők bírják-e Új-Szibéria szigeteit, szigetcskéit, ezt a XVIII. század elején felfedezett szigettengert? S végezetül, 1764-ben, az angolok előtt, az amerikaiak előtt, a svédek előtt nem Csicsakov hajós keresett-e északi átjárót, hogy a két földrész közötti utat megrövidítse?

Egyébként, mindent számba véve, úgy látszik, kivált az amerikaiak voltak érdekelve, hogy a földgolyó e hozzáférhetetlen pontjának birtokosai legyenek. Buzgón kutatva Sir John Franklin után Grinnel, Kane, Hayes, Greely, De Long és más vakmerő tengerészeik gyakran megkísérelték, hogy odáig eljussanak. Ők is hivatkozhattak országuk földrajzi fekvésére, mely a sarkkörön túl, a Bering-tengerszorostól a Hudson-öbölíig terjed. Vajon mindezek a földterületek, a Baffin-szigettenger ezer szigetcskéjét nem is számítva, nem hídnak számíthattak-e, mely őket a 90. fokkal összeköti? S ha az Északi-sark egy, szinte megszakítás nélküli szigetvonallal kapcsolódik a földgömb egyik nagy kontinenséhez, Amerikához, vajon nem inkább hozzá tartozik-e, semmint Ázsiához vagy Európához? Mi sem természetesebb tehát, hogy e kisajátítást a szövetséges kormány javasolta egy amerikai társulat javára, s ha volt nagyhatalom, mely legkevésbé vitatható jogot formált a sarki területek birtoklására, akkor az Amerikai Egyesült Államok bízást annak számíthat.

Mindazonáltal meg kell hagyni, hogy a Kanadát és Columbiát birtokló Nagy-Britannia, melynek számos tengerésze tűnt ki a sarki felfedező vállalkozásokban, szintén nyomós érvekkel okolta meg abbéli szándékát, hogy ezt a földrészt a maga roppant gyarmati birodalmához csatolja. Volt is erről parázs vita elégszer a lapjaiban.

Igen - válaszolt Kliptingen, a kiváló földrajztudós, a *Times* egyik cikkében, mely nagy port vert fel -, a svédek, dánok, hollandusok, az oroszok és az amerikaiak kétségtelenül büszkén hivatkozhatnak jogaikra! Angliát azonban veszteség érné, ha elesnék ettől a birtoktól. Vajon nem az övé-e máris az Újvilág északi része? Vajon azokat a földeket, szigeteket, melyekből ez az északi földrész áll, nem tulajdon hajósai szerezték meg, Willoughitól kezdve, aki 1739-ben a Spitzbergákat és Novaja Zemlját megjárta, egészen Mac Clure-ig, kinek hajója 1853-ban szelte át az északnyugati csatornát?

Aztán meg - jelentette ki a *Standard*-ban Fize tengernagy - vajon Frobisher, Davis, Hall, Weymouth, Hudson, Baffin, Cook, Ross, Parry, Beechey, Belcher, Franklin, Mulgrave, Scoresby, Mac Clintock, Kennedy, Nares, Collinson, Archer nem angolszász eredetűek voltak-e, s vajon melyik ország követelhetné magának több joggal a sarkvidéknek azt a részét, melyet e hajósok még nem tudtak elérni?

Ám legyen! - vágott vissza a kaliforniai *Courrier de San Diego*. - Fogjuk fel az ügyet a maga valóságában, s mivel az Egyesült Államok és Anglia között hiúsági kérdéssről van szó, mondjuk ki kereken: a Nares-expedícióhoz tartozó angol Markham csak az északi szélesség 83° 20'-éig jutott el, a Greely-expedícióhoz tartozó amerikai Lockwood és Brainard azonban 15'-cel felülmúlták őket, s így a 83° 35'-nél ragyogtatták meg az Egyesült Államok lobogójának harmincnyolc csillagát. Övék az érdem, hogy legközelebb férköztek az Északi-sarkhoz!

Lám, ilyen támadások és visszavágások estek.

Végül, felidézve azoknak a hajósoknak sorát, akik a sarki területek belsejébe merészkedtek, illő megemlíteni még a velencei Cabot - 1498 - és a portugál Cortereal - 1500 - nevét, akik Grönlandot és Labradort fedezték fel. Azonban sem Olaszországnak, sem Portugáliának nem jutott eszébe, hogy részt vegyen a tervezett árverésen, s nem sokat törődtek vele, hogy melyik államnak lesz belőle haszna.

Előrelátható volt tehát, hogy a dollárokkal vagy font sterlingekkel támogatott harc csak Anglia és Amerika közt lesz nagyon szenvedélyes.

A *North Polar Practical Association* által előterjesztett javaslatról közben az északi területekkel szomszédos országokban kereskedelmi és tudományos tanácskozások folytak. Miután megvitatták a dolgot, elhatározták, hogy részt vesznek a december 3-ra kitűzött baltimore-i árverésen, s megfelelő hitellel ruházták fel kiküldöttjeiket, akik azonban a hitel felső határán nem léphettek túl. Ami az árverésen elérendő vételárat illeti, azt a licitálásban alulmaradt öt állam közt fogják szétosztani, kártalanítás fejében, mivel minden további jogukról lemondanak.

Ha nem minden vita nélkül is, a végén mégiscsak megegyeztek. Egyébként az érdekelt államok elfogadták, hogy Baltimore-ban tartsák meg az árverést, ahogy azt a szövetséges kormány jelezte. A kiküldöttek, hitellelük birtokában, elutaztak Londonból, Stockholmból, Koppenhágából, Pétervárról, s három héttel az árverésre kijelölt nap előtt az Egyesült Államokba érkeztek.

Amerikát akkor még csak a *North Polar Practical Association* embere képviselte, az a bizonyos William S. Forster, akinek neve egyedül szerepelt a New York Herald november 7-i számában megjelent hirdetésben.

Lássuk, kik voltak az európai államok kiküldöttei; illő néhány jellemző vonással vázolni őket.

Hollandiából: Jacques Jansen, Holland-India egykori tanácsosa, ötvenhárom éves, köpcös, alacsony, erős mellkasú, a karja kurta, lába apró és görbe; alumínium szemüveget hord, arca kerek és pirospozsgás, haja dicsfényszerűen övezi fejét, pofaszakála már deresedik - jóra való, derék ember, de kissé bizalmatlan egy olyan vállalkozás iránt, melynek gyakorlati értelmét nem látja világosan.

Dániából: Eric Baldenak, volt grönlandi alkormányzó; középtermetű, kissé egyenetlen vállú, pocakosodó. Roppant feje ide-oda forog, annyira rövidlátó, hogy az orra hegyét már szinte lekoptatta az aktákon, könyveken; nem tűr ellenvéleményt, ha hazája jogairól van szó, mivel Dániát tekinti Észak törvényes birtokosának.

Svédországból és Norvégiából: Jan Harald, Krisztiániában a kozmográfia¹³ tanára, aki egyik leglelkesebb híve volt a Nordenskiöld-expedíciónak; törölmetszett északi fajta, veres arcú, szakála, haja a túlrejt gabonára emlékeztet - mérget venne rá, hogy az a sarki *sapka* fabatkát sem ér, mivel csak őskori tenger borítja. Szóval elég közömbös a szóban forgó ügy iránt, s csupán elvi szempontból jött el az árverésre.

Oroszországból: Borisz Karkov ezredes, félig katona, félig diplomata, magas, feszes ember, dús haja, bozontos szakála, vastag bajsza egybenőtt; szemlátomást feszélyezi a civil ruha, önkéntelen a kardja markolatát keresi, melyet egykor az oldalán hordott, s kivált arra kíváncsi szerfölött, hogy mi lappanghat a *North Polar Practical Association* javaslata mögött, s vajon nem okoz-e majd nemzetközi bonyodalmat.

---

¹³ A világmindenség történeti és természettudományi leírása

Végül Angliából: Donellan őrnagy és titkára, Dean Toodrink. Ez a két kiküldött képviselte az Egyesült Királyság étvágát, minden hatalmi törekvését, kereskedelmi és ipari ösztöneit, valamint azt a képességet, hogy szinte természeti törvényként tekintse sajátjának mindazokat az északi, déli vagy egyenlítői területeket, melyek nem voltak senkié.

Ritka angol példány volt ez a Donellan őrnagy. Magas, sovány, csontos, szögletes, szalonkanyakú, feje Palmerstonra emlékeztető, csapott vállú, gólyalábú, hatvan esztendősenek bámulatosan fürge, fáradhatatlan, aminek ugyancsak tanújelét adta, mikor India és Burma határának kiigazításában munkálkodott. Nem szokott nevetni, s talán nem is nevetett soha életében. De hát miért is nevetett volna?... Ugyan ki látott már mozdonyt, emelőrudat vagy gőzhajót nevetni?

E tekintetben az őrnagy merő ellentéte volt titkárának, Dean Toodrinknak; ez afféle fecsegő, tréfás fickó volt, kemény fejű, apró és ráncos szemű, haja folyton a homlokába lógott. Skót származású volt, a Vén füstösben igen népszerű a vidám kiszólásai és jó kedélye miatt. De bármilyen jókedvű fickó volt is, éppolyan önző, zárkózott és hajthatatlan lett, mint Donellan őrnagy, mihelyt Nagy-Britanniának akár csak a legcsekélyebb mértékben is igazolható követeléseiről esett szó.

Nyilvánvaló volt, hogy ez a két kiküldött lesz az amerikai társulat legádázabb ellenfele. Övék volt az Északi-sark, hozzájuk tartozott a történelem előtti idők óta, mintha a Teremtő közvetlenül az angolokra ruházta volna azt a hivatást, hogy a Föld tengelye körüli forgását biztosítsák, és így meg tudják akadályozni azt is, hogy ez a feladat idegeneknek jusson.

Meg kell jegyeznünk, hogy ha Franciaország nem tartotta is alkalomszerűnek, hogy akár hivatalos, akár félhivatalos kiküldöttet menesszen az árverésre, egy francia mérnök mégis eljött, pusztán *l'art pour l'art*,¹⁴ hogy közvetlen közlőről kísérje figyelemmel ezt a különös ügyet. Majd találkozunk vele alkalomadtán.

Európa északi nagyhatalmainak képviselői megérkeztek hát Baltimore-ba, mégpedig más-más gőzhajókon, nehogy befolyásoltassák magukat. Vetélytársak voltak. Mindegyik zsebében ott volt a hitellevél, hogy felvegye a harcot. De azt sem hallgathatjuk el, hogy ez a küzdelem nem egyenlő fegyverekkel fog lefolyni. Az egyik akkora összeggel rendelkezhetett, mely a milliót sem ütötte meg, a másik többel. Viszont ami igaz, igaz; földkerekségünknek egy olyan darabjáért, hová behatolni lehetetlennek látszott, még ennyi vételárat is drágállhatott az ember. E tekintetben az angol kiküldöttnek volt a legjobb dolga, ugyanis az Egyesült Királyság elég tekintélyes hitelt biztosított neki. E hitel birtokában Donellan őrnagy egykönnyen legyőzheti majd svéd, dán, holland és orosz ellenfeleit. Amerika más lapra tartozott, azt már kevésbé lehet lebírni a dollárok porondján. S csakugyan, legalábbis valószínűnek látszott, hogy a titokzatos társulat tekintélyes tőkével rendelkezik. A dollárcsata tehát minden valószínűség szerint az Egyesült Államok és Nagy-Britannia harcává fog korlátozódni.

Mihelyt az európai küldöttek partra szálltak, a közvélemény mind szenvedélyesebbé vált. Az újságokban furcsánál furcsább mendemondák jelentek meg egyre-másra. Az Északi-sark megvásárlása dolgában különös feltevések harapóztak el. Vajon mit kezdenek vele? Egyáltalán mit is kezdenek vele? Semmit - hacsak azt nem, hogy jegével megtöltik az Ó- és Újvilág jégvermeit! Sőt akadt párizsi lap, a *Figaro*, mely tréfásan támogatta ezt a nézetet. Persze ehhez még előbb át kellett hatolni a szélesség 84°-án.

---

¹⁴ Művészet a művészetért. Itt: kedvtelésből

Azonban a kiküldöttek, bármennyire kerültek is egymást tengeri útjukon, mihelyt Baltimore-ban találkoztak, kezdtek közeledni egymáshoz. Mégpedig a következő okokból:

Megérkezésük után ki-ki, egymás tudtán kívül, érintkezésbe szeretett volna lépni a *North Polar Practical Association*-nal. Saját érdekükben azt akarták volna megtudni a szóban forgó ügyről, hogy mi lappanghat a dolog mögött, meg hogy a társulat milyen hasznot akar húzni belőle. Igen ám, de a jelen pillanatig semmi nyoma sem volt annak, hogy a társulat valami hivatalos helyiséget tartott volna fenn Baltimore-ban. Se iroda, se alkalmazottak nincsenek, viszont úgy látszott, hogy a derék tőkehal-bizományos nem volt tájékozottabb ebben a kérdésben, mint a legtudatlanabb városi hordár.

Szóval a kiküldöttek nem tudtak meg semmit. Meg kellett elégedniök a kósza híresztelésekkel, a többé-kevésbé dőre találgatásokkal. Hát nem lehet a nyomára jönni ennek a titoknak, míg maga a társulat nem vall színt? - kérdezték magukban. Az pedig, úgy látszik, nem hagy fel addig a hallgatásával, míg meg nem vásárolta a sarki területeket.

Ilyen körülmények közt a kiküldöttek mégiscsak ráfanyalodtak, hogy a személyes kapcsolatok felvétele céljából puhatolózzanak s végül érintkezésbe lépjenek egymással - talán azzal a hátsó gondolattal, hogy szövetkeznek a közös ellenség, másként szólva az amerikai társulat ellen.

Egy napon, november 22-ének estéjén éppen tanácskozássra gyűltek össze Donellan őrnagy és titkára, Dean Toodrink Wolesley-hotelbeli lakosztályában. A közös megegyezés szándéka főként Borisz Karkov ezredesnek, a nyilvánvalóan jól iskolázott diplomatának ügyes mesterkedése folytán érlelődött meg bennük.

Eleinte arról folyt a szó, hogy a társulatnak miféle kereskedelmi, vagy ipari elgondolásai lehetnek a sarki területek megvásárlásával kapcsolatban. Jan Harald professzor megkérdezte, vajon sikerült-e egyik vagy másik kollégájának valamit megtudnia erre vonatkozólag. S lassanként valamennyien megvallották, hogy próbáltak lépéseket tenni William S. Forsternél, akihez a hirdetmény szerint felvilágosításért fordulniok kellett.

- Felsültem vele - szólt Eric Baldenak.

- Én se jártam különben - tette hozzá Jacques Jansen.

- Ami engem illet - jelentette ki Dean Toodrink -, mikor Donellan őrnagy nevében elmentem a High-streeten levő raktárba, egy köpcös férfit találtam ott, frakkban, kürtőkalappal a fején; kötény volt rajta, mely cipőjétől az álláig takarta. S mikor felvilágosítást kértem tőle az ügyben, azt felelte, hogy New Foundlandból az imént érkezett meg a *Souther Star* gőzös teljes rakománnyal, meg hogy az Ardrinell és Tsa cég számlájára annyi friss tőkehallal szolgálhat, amennyi csak kell.

- Hát ami azt illeti - vágott közbe a Holland Hátsó-India egykori tanácsosa, aki kissé mindig kétségeskedő volt -, csakugyan többet érne, ha egy szállítmány tőkehalat vásárolna az ember, semhogy a feneketlen Jeges-tenger nyelje el a pénzt!

- Nem ez a kérdés - szólalt meg Donellan őrnagy kurtán és gögösen -, most nem tőkehal-rakományokról van szó, hanem a „sarki sapkáról”...

- Melyet Amerika fejére szeretne húzni - jegyezte meg Dean Toodrink, jót nevetve a maga csattanós válaszában.

- Náthát kapna tőle - szólt gyöngéden Karkov ezredes.

- Nem ez a kérdés! - folytatta Donellan őrnagy. - Nem tudom, mi köze ennek a feltételezett náthának a mi megbeszélésünkhöz. Annyi azonban bizonyos, hogy a *North Polar Practical Association* képében képviselt Amerika - figyeljék csak, uraim, ezt a „practical” kifejezést! - ilyen vagy olyan okból meg akar vásárolni az Északi-sark körül egy jelenleg - figyeljék csak, uraim, a „jelenleg” kifejezést! -, jelenleg a szélesség 84. foka által körülhatárolt négyszáz-hétezer négyzetmérföldnyi területet...

- Tudjuk, Donellan őrnagy! - vetette közbe Jan Harald. - Csak azt nem tudjuk, hogy a nevezett társulat ipari szempontból mi módon szándékozik kiaknázni a területeket, ha ugyan területek azok, vagy a tengereket, ha ugyan tengerek ezek...

- Nem ez a kérdés! - vágott vissza ismételtén Donellan őrnagy. - Egy állam készpénzzel ki akar sajátítani a földgolyóból egy darabkát, mely földrajzi helyzeténél fogva legkivált Angliához tartozik...

- Oroszországhoz - jegyezte meg Karkov ezredes.

- Hollandiához - szólt közbe Jacques Jansen.

- Svédországhoz és Norvégiához - mondotta Jan Harald.

- Dániához - jelentette ki Eric Baldenak.

Az öt kiküldöttet elöntötte a méreg, s a társalgás botrányos vitába fullad, ha Dean Toodrink meg nem próbál közbelépni.

- Uraim! - szólalt meg békítő hangon. - „Nem ez a kérdés”, hogy főnököm, Donellan őrnagy kedvenc szavajárásával éljek. Mivel elvileg úgy határoztak, hogy a sarkvidéki területeket áruba bocsátják, az önök által képviselt államok közül szükségszerűen az fog birtokukba jutni, amelyik a legnagyobb vételárat kínálja értük. Mivel pedig Svédország, Norvégia, Oroszország, Dánia, Hollandia és Anglia megbízottainak kormányuk rendelkezésre bocsátott bizonyos összegeket, nem volna-e jobb, ha ezek szindikátust alakítanának, miáltal akkora összeggel rendelkezhetnének, hogy az amerikai társulat nem tudna ellenük harcolni?

A kiküldöttek összenéztek. Ez a Dean Toodrink talán fején találta a szegyet. Szindikátus... Manapság ez a szó mindenre jó. Szindikátust alakítani éppolyan, mint lélegezni, inni, enni, aludni. Semmi sem időszerűbb ennél, akár a politikában, akár üzletileg.

Azonban mégis kíváncszott valami ellenvetés, jobban mondva magyarázat, és Jacques Jansen kollégái érzelmeinek adott hangot, amikor így szólt:

- És aztán?

- Igen!... Mi lesz akkor, ha a szindikátus megvásárolta a sarki területeket?

- Úgy gondolom, hogy Anglia... - szólt az őrnagy kimérten.

- És Oroszország!... - mondotta az ezredes, rettenetesen összeráncolva szemöldökét.

- És Hollandia!... - jelentette ki a tanácsos.

- Mikor Isten Dániát a dánoknak adta... - jegyezte meg Eric Baldenak.

- Bocsánat - kiáltott közbe Dean Toodrink -, csak egy állam származik Istentől, ez pedig Skócia!

- Ugyan már miért?... - kérdezte a svéd kiküldött.

- Nem megmondta a költő: Deus nobis *haec otia fecit*?¹⁵ - vágott vissza a tréfás kópé, a maga módján értelmezve Vergilius első eklogája hatodik sorának végét.

Donellan őrnagy kivételével mindnyájan nevetni kezdtek, ami újra enyhítette a már-már rosszul végződő vita hevét.

Dean erre hozzátette még:

- Ne veszekedjünk, uraim... Ugyan mire való az?... Inkább alakítsuk meg a szindikátusunkat...

- És aztán?... - kezdte újra Jan Harald.

- Aztán? - felelte Toodrink. - Mi sem egyszerűbb ennél, uraim. Vagy osztatlan marad önök között a megvásárolt sarki dominium, vagy pedig méltányos kártérítéssel átruházzák az egyik, szintén vásárló államra. De a fő célt így előre elértük, ez pedig nem más, mint végleg kifüstölni Amerika képviselőit.

Volt valami jó ebben a javaslatban, legalábbis pillanatnyilag, mivel nemsokára ugyancsak hajba kapnak majd a kiküldöttek (mert azt már tudjuk, hogy hajasok voltak), mikor arról lesz szó, hogy ki legyen ennek az annyi vitatott, egyben hasznavehetetlen ingatlannak végleges tulajdonosa. De bármint legyen is, ahogyan ezt Dean Toodrink olyan okosan megjegyezte: az Egyesült Államok teljesen kiesik a versenyből.

- Ez már aztán bölcs beszéd! - szólt Eric Baldenak.

- Ügyes! - szólt Karkov ezredes.

- Talpraesett - szólt Jan Harald.

- Ravasz - szólt Jacques Jansen.

- Valódi angol! - szólt Donellan őrnagy. Mindegyik megtette rá a maga észrevételét, remélve, hogy később majd túljárhat nagyra becsült kollégái eszén.

- Így hát, uraim - folytatta Borisz Karkov -, abban tökéletesen megegyeztünk, hogy ha szindikátust alakítunk, valamennyi állam jogai biztosítanak a jövőre.

Magától értetődik.

Most még csak azt kell megtudniok, hogy az egyes államok mennyi hitelt bocsátottak kiküldöttjeik rendelkezésére. Akkor aztán összegezik ezeket a hiteleket, s ez a végösszeg kétségtelenül lesz akkora, hogy a *North Polar Practical Association* tőkéje eltörpül mellette.

Dean Toodrink tehát föltekintett a kérdést.

Hanem hát mi történt? Síri csend. Senki sem akart válaszolni. Hogy a pénztárcájukat megmutassák? Még hogy a szindikátus pénztárába ürítsék ki a zsebüket! Hogy így előre közöljék, hogy ki-ki meddig szándékozik licitálni?... Csak semmi sietség! S ha valami nézeteltérés támadna később az újdonsült szindikátus tagjai közt?... Hátha a körülmények arra kényszerítenék őket, hogy ki-ki a saját érdekét nézze a küzdelemben?... És ha Karkov diplomatát sértenék a Jacques Jansen cselfogásai; azt meg bántaná Eric Baldenak alamuszisa; akit viszont Jan Harald ravaszkodása izgatna fel; ez meg vonakodnék eltűnni Donellan őrnagy fennhéjázó követelődését, aki viszont egyáltalán nem ártallana intrikálni minden egyes kollégája ellen? Egyszerűen elárulni az engedélyezett összeget annyit tenne, mint ha az ember megmutatná a kártyáját, amikor éppen el kell fednie.

---

¹⁵ Isten nekünk teremtette ezt a nyugalmat. (A „Skócia-otia” szavak hasonló hangzásán alapul a tréfa)

Valóban csak kétféleképpen lehetett válaszolni Dean Toodrink jogos, de tapintatlan kérdésére. Vagy eltúlozzák az összeget - ami nagy zavart okozhatna, mikor fizetésre kerül a sor -, vagy olyan kicsire csökkentik, hogy az ügy nevetségbe fúljon s az ajánlat csütörtököt mondjon.

Ez az ötlete először Holland-India egykori tanácsosának támadt, aki, mi tagadás, nem beszélt őszintén, s ebben a kollégái is egy húron pendültek vele.

- Uraim - mondotta Hollandia szószólója -, sajnálom, de a sarki területek megvásárlására mindössze ötven birodalmi tallérral rendelkezem.

- Jómagam meg harmincöt rubellel - szólt Oroszország.

- Én meg húsz koronával - mondta Svédország-Norvégia.

- Magam tizenöt koronával - szólt Dánia.

- Nos hát - jelentette ki Donellan őrnagy olyan hangon, amelyen megérzett a Nagy-Britannia részéről megszokott gőg -, nyilván önök maradnak felül az árverésen, mivel Anglia nem vehet részt többel, mint egy shilling hat pennyvel.

S ezzel a gúnyos kijelentéssel be is fejeződött a vén Európa kiküldötteinek konferenciája.

HARMADIK FEJEZET

melyben elárverezik az északi-sarki területeket

Vajon ezt a december 3-i vásárt miért az Árverési Csarnokban tartják meg, ahol csak ingóságokat, bútorokat, házi felszerelést, szerszámokat, eszközöket stb. vagy műtárgyakat, képeket, szobrokat, érmekeket, régiségeket árvereznek? S ha már ingatlant árvereznek, miért nem a közjegyzőnél történik az, vagy az effajta ügyek intézésére szolgáló törvényszék előtt? S mire való a becsüs beavatkozása, mikor a földgolyó egyik részének eladásáról van szó? Hát olybá vehetik-e a földkerekségnek ezt a darabját, mint valami ingóságot? Hát van-e a világon, ami ennél „ingathatatlanabb”?

Biz ez elég ésszerűtlennek látszott. De hát mégiscsak ebben maradtak. A teljes sarki részt ily módon fogják elárverezni, de azért a szerződés változatlanul jogerős lesz. S ez nem azt jelentette-e, hogy a *North Polar Practical Association* szemében a szóban forgó ingatlan holmi ingóságnak is számít, olyasvalaminek, amit adott esetben el lehet mozdtítani a helyéről? Némely különösen éles látású személyiséget - amilyen egyébként az Egyesült Államokban is ritkaságszámba megy - erősen nyugtalanított is ez a furcsaság.

Egyébként volt már példa ilyesmire. Egyszer dobra verték planétánknak egy darabját az Árverési Csarnokban, a nyilvános árveréseken működő becsüs bevonásával. Mégpedig éppen Amerikában.

Csakugyan, néhány évvel ezelőtt a kaliforniai San Franciscóban a Nagy- vagy Csendes-óceán egy szigetét, a Spencer-szigetet adták el a gazdag William W. Kolderupnak, aki ötszázezer dollárral licitálta túl vetélytársát, a stockholmi J. R. Tasskinart¹⁶. Négy millió dollárt fizettek ezért a Spencer-szigetért. Meg kell hagyni, lakható sziget volt, mindössze néhány foknyi távolságra a kaliforniai partoktól, erdővel, folyóvizekkel, termékeny, megbízható talajjal, minden bizonnyal művelhető mezőkkel, rétekkel, nem holmi sivatagi terület, esetleg örök jéggel borított, áthatolhatatlan jégtorlaszoktól védett tenger, amit soha senki birtokba nem vehet. Így hát föltehető volt, hogy az árverésre kerülő, ismeretlen sarki birodalom nem fog elérni ekkora vételárat.

Mindazonáltal az üzlet különös volta, ha nem is sok komoly érdeklődőt, mindenesetre nagyszámú kíváncsit mozgósított ezen a napon, akik sóváran lesték, hogyan végződik a vásár. Valóban nagyon érdekesnek ígérkezett az összecsapás.

Ezenfelül az európai kiküldötteket Baltimore-ba érkezésük óta sokan ostromolták, sokan keresték fel, s magától értetődik, hogy újságíró is kért interjút tőlük. S mivel Amerikában történt a dolog, senkit sem lephetett meg, hogy mindez a legnagyobb mértékben felcsigázta a közvéleményt is. Ezért is estek esztelen fogadások, ami az Egyesült Államokban leggyakoribb tünete a kedélyek túlcsigázottságának, s aminek kárhozatos példája, sajnos, kezd egyre inkább átragadni Európára is. Ha az amerikai államszövetség polgárai, mind Új-Anglia, mind a központi, a nyugati, és a déli államok polgárai vélemény dolgában különböző csoportokra oszlottak is, nyilvánvalóan mindnyájan tulajdon országukért izgultak. Abban bizakodtak, hogy az északi pólus a harmincnyolc csillagú lobogó¹⁷ ráncai mögé húzódik majd. De mégsem voltak

---

¹⁶ Utalás Verne „Robinsonok iskolája” c. regényének cselekményére

¹⁷ Amikor Verne e regényt írta, az USA harmincnyolc állam szövetsége volt. Azóta e szám - s vele a szövetségi lobogó csillagainak száma - ötvenre nőtt

egészen nyugodtak. Sem Oroszország, sem Svédország-Norvégia, sem Dánia, sem Hollandia csekély esélyeitől tartottak. De itt volt az Egyesült Királyság, területekre éhesen, mindent elnyelő becsvággyal, közismert szívósságával, mindent elárasztó bankjegyeivel. Az árverés valóban tetemes tételt mozgósított. Úgy fogadtak *Amerikára* meg *Nagy-Britanniára*, mintha versenyparipákra fogadtak volna, s csaknem egyenlő alapon. Viszont Dániára, Svédországra, Hollandiára, Oroszországra tizenkétszeres és tizenhárom és félszeres pénzt is kínáltak, mégsem akadtak, akik rájuk fogadtak volna.

Az árverést déli tizenkét órára tűzték ki. A kíváncsiak tömegei már kora reggel megszállták a Bolton-streetet. Az előző nap óta végletekig fokozódott az érdeklődés. Az újságok, tenger alatti kábeleken, az imént értesültek róla, hogy az amerikaiak által ajánlott fogadásokat javarészt tartják az angolok, s a fogadások tétjeit Dean Toodrink azonnal kifüggesztette az Árverési Csarnokban. Híre járta, hogy Nagy-Britannia kormánya tekintélyes tőkét bocsátott Donellan őrnagy rendelkezésére. A tengerészeti hivatalban - jegyezte meg a *New York Herald* - az admirális lordjai váltig tüzelnek a már előre kijelölt sarki területek megvételére, hogy bekebelezhessék azokat az angol gyarmatok közé.

Mi volt igaz ezekből a híresztelésekből, mi a valószínű e fecsegésekből, nem tudni. Hanem ezen a napon Baltimore-ban a józanul számító emberek úgy gondolták, hogy amennyiben a *North Polar Practical Association* csak a saját pénzforrásaira lenne utalva, a küzdelem egykönnyen Anglia javára dőlhetne el. Azért igyekeztek a legtüzesebb jenki nyomást gyakorolni a washingtoni kormányra. E forrongás közepette az ügynökének, William S. Forsternak szerény személyében megtestesült új társulat egyáltalán nem látszott nyugtalankodni az általános izgalom miatt, mintha török-szakad, a siker máris biztosítva lenne számára.

Minél inkább közeledett az árverés megkezdésének időpontja, annál nagyobb tömeg tolongott végig a Bolton-streeten. Három órával kapunyitás előtt már lehetetlen volt az épület közelébe jutni. A közönség számára fenntartott minden hely zsúfolásig megtelt. Néhány korláttal védett ülőhelyet fenntartottak az európai kiküldöttek részére. Valóban, erre szükség volt, hogy figyelemmel kísérhessék az árverés lefolyását, s kedvükre licitálhassanak.

Itt volt Eric Baldenak, Borisz Karkov, Jacques Jansen, Jan Harald, Donellan őrnagy és titkára, Dean Toodrink. Egyetlen tömböt alkottak, szorosan tömörülve, akár a katonák, ha rohamosztagokba verődnek. Csakugyan azt mondhatta volna az ember, hogy rohamra készülnek az Északi-sark ellen!

Amerika részéről senki sem jelent meg, hacsak nem a tőkehal-bizományos, kinek közönséges arcán tökéletes közöny ült. A jelenlevők közt nyilván ő volt a legkevésbé megilletődve, s kétségtelenül annak a szállítmánynak elhelyezésén járt az esze, mely a New Foundlandból kifutó hajókon hamarosan megérkezik. De kik voltak azok a tőkepénzesek, akiket ez a jámbor szerzet képviselt, s aki netalán dollárok millióit fogja mozgósítani? Oly kérdés volt ez, mely nagyon felcsigázta az egybegyűlte kíváncsiságát.

Persze senki sem gyaníthatta, hogy J. T. Mastonnak s Evangelina Scorbitt asszonynak valami része lehet a dologban. Hogyan is találhatták volna ki? De azért itt voltak mindketten, körülveve J. T. Maston néhány kollégájától, a Gun Club tekintélyesebb tagjaitól, de elvesztek a tömegben, mivel külön helyük sem volt. Látszólag egyszerű szemlélődők, akik a teljes érdektelenség benyomását keltették. Úgy látszott, hogy maga William S. Forster sem ismeri őket.

Mondanunk sem kell, hogy a szokásos eljárást mellőzve, az árverésre kerülő tárgyat nem teheték ki közszemlére. Nem lehetett az Északi-sarkot kézzől kézre adni, sem aprólékosan szemügyre venni, nagyjítóval vizsgálni vagy körömmel kaparni s megállapítani, vajon valódi-e vagy hamis a patinája, ahogy azt az antik csecsebecsékekkel teszik. Pedig bizony antik volt az,

régebbi a vaskorszaknál, bronzkorszaknál, kőkorszaknál, vagyis a történelem előtti időknél, mivel a földi világ kezdetétől való!

De ha az Északi-sark nem volt is ott a becsüs asztalán, egy hozzáférhető helyen kifüggesztett nagy térkép, összeviszva színfoltjaival jó tájékoztatást adott a sarkvidék külső formájáról. Tizennégy fokkal a sarkkör fölött egy nagyon szembeszökő, a szélesség 84°-án húzott piros vonás írta körül a földgömbnek azt a részét, melynek elárverezését a *North Polar Practical Association* elindította. Ezt a területet szemlátomást ugyancsak vastag jégkéreggel borított tenger foglalhatta el. De hát ez már a vásárlókra tartozott. Így legalább nyilvánvaló volt, hogy az áru természetét illetően nem csapták be őket.

Mihelyt elütötte a deket, Andrew R. Gilmour, a becsüs belépett egy hátsó, faburkolatba vágott kis ajtón, s helyet foglalt az asztala előtt. Kikiáltója, a mennydörgő hangú Flint, lomposan cammogva, akár a ketrecbe zárt medve, ott járt-kelt már a közönséget elrekesztő korlát mögött. Mindkettőjüket örömmel töltötte el a gondolat, hogy százalékos járandóságuk ez után az ügylet után roppant nagy összegre fog rúgni, s egy pillanatig sem haboztak, hogy zsebre vágják-e a pénzt. Magától értetődik, hogy az árverésen amerikai szokás szerint készpénzzel kell a vevőnek fizetnie. Ami a vételárat illeti, bármilyen nagy összegre rúgjon is az, a maga egészében kézhez kapják a kiküldöttek, azoknak az államoknak a részére, melyeket túllicitáltak.

E pillanatban megkondult a teremharang, s harsányan jelezte a kinnlevőknek - erre mondhatjuk, hogy *urbi et orbi*¹⁸ -, hogy az árverés mindjárt megkezdődik.

Mily ünnepélyes pillanat! Minden szív nagyot dobbant a kerületben, az egész városban. A Bolton-streeten s a szomszédos utcákon hullámozó közönség sorain moraj futott keresztül s hatolt be a terembe.

Andrew R. Gilmournak, mielőtt megszólalhatott volna, várnia kellett, hogy elüljön a tömeg kavargó zajgása.

Akkor aztán felemelkedett ültéből, s végigjártatta tekintetét a jelenlevőkön.

Majd szemüvegét mellére ejtve, kissé meghatott hangon így szólt:

- Uraim! A szövetségi kormány indítványára s ama körülmény folytán, hogy ezt a javaslatot az Újvilág, sőt az Óvilág államai elfogadták, áruba bocsátunk egy tétel ingatlant, az Északi-sark körül, úgy, amint van, a szélesség 84°-a által határolva szárazföldekkel, tengerekkel, tengerszorosokkal, szigetekkel, zátonyokkal, jégtorlaszokkal egyetemben, szilárd vagy cseppfolyós állapotban.

Majd ujjaival a falra mutatva, folytatta:

- Legyenek szívesek egy pillantást vetni erre a legújabb felfedezések alapján készült térképre. Láthatják, hogy e földrészlet hozzávetőleg négyszázhétezer négyzetmérföldet foglal magába egy darabban. A vásárt megkönnyítendő, elhatároltatott, hogy a vételárkínálat csak négyzetmérföldenként történhetik. Egy cent tehát kerek számban négyszázhétezer centnek számít, s egy dollár négyszázhétezer dollárnak. Egy kis csendet, uraim!

A figyelmeztetés nem volt hiábavaló, mert a közönség türelmetlensége lármába csapott át, amit az árverés zaja bajosan nyomhatott volna el.

Midőn félig-meddig csend lett, kivált a kikiáltó, Flint közbelépésére, aki úgy bögött, mint a véssziréna tengeri ködök idején, Andrew R. Gilmour a következő szavakkal folytatta:

---

¹⁸ A városnak és az egész földkerekségnek (tudtára adni)

- Mielőtt elkezdenők, fel kell még hívnom a figyelmet az árverés egyik kikötésére, arra ti., hogy a sarki ingatlan úgy, amint azt jelenleg a szélesség 84°-a határolja, véglegesen gazdára talál, s perrel megtámadhatatlanul, bármilyen földrajzi vagy meteorológiai változások álljanak is be a jövőben.

Már megint ez a különös, a hirdetménybe iktatott kikötés, mely ha egyeseket tréfás megjegyzésekre késztetett is, másokban viszont élénk érdeklődést keltett.

- Az árverés elkezdődött! - szólt a becsüs átható hangon.

S miközben elefántcsont kalapácsa meg-megreszketett a kezében, a nyilvános árveréseken megszokott módon orrhangon hozzátette:

- Kikiáltási ár tíz cent négyzetmérföldenként.

Tíz cent, azaz egytized dollár - ez negyvenezer-hétszáz dollárt tett ki az egész sarki ingatlanért.

Akár volt vevője Andrew R. Gilmournak, ilyen áron, akár nem, kínálatát azonnal verte Eric Baldenak, a dán kormány megbízottja.

- Húsz cent! - mondotta.

- Harminc cent! - szólt Jacques Jansen, Hollandia megbízottja.

- Harmincöt! - szólt Jan Harald, Svédország, Norvégia megbízottja.

- Negyven! - szólt Borisz Karkov, minden oroszok megbízottja.

Ez már százhatvankétezer-nyolcszáz dollárt jelentett, pedig az árverés csak az imént kezdődött.

Meg kell jegyeznünk, hogy Nagy-Britannia képviselője még meg sem szólalt, sőt hozzá még keményen össze is szorította az ajkát.

William S. Forster, a tőkehal-bizományos a maga részéről rendületlenül hallgatott. Sőt e pillanatban szemlátomást a *Mercurial of New Foundland* olvasásába volt elmerülve, mely a szállítmányok érkezéséről meg az amerikai piacokon kialakult árfolyamokról tájékoztatta.

- Negyven cent négyzetmérföldenként - ismételte Flint, a mondat végén felkunkorodó hangon -, negyven cent!

Donellan őrnagy négy társa összenézett. A küzdelem csak most kezdődött, és ők már kimerítették volna lehetőségeiket? Hát máris odajutottak, hogy hallgatniuk kell?

- Rajta uraim! - folytatta Andrew R. Gilmour - negyven cent! Senki többet?... Negyven cent!... A „sarki sapka” többet ér!...

Azt hitte volna az ember, hogy még hozzáteszi:

- ... garantált valódi jég.

De megszólalt a dán kiküldött:

- Ötven cent!

A holland kiküldött túllicitalta tíz centtel.

- Hatvan cent négyzetmérföldenként - kiáltotta Flint. - Hatvan cent! Senki többet?

Ez a hatvan cent kétszáznegyvennégyezer-kétszáz dollárnak felelt meg. Ez pedig már tekintélyes összeg!

A jelenlevők elégedett mormogással fogadták Hollandia kínálatát. Különös, de nagyon is emberi jelenség: ezek a nyomorult, nincstelen cockneyk¹⁹, ezek a szegény ördögök, akiknek egy vasuk sem volt, úgy látszik, ezek érdeklődtek leginkább a dollárcsata iránt.

Közben, Jacques Jansen közbelépése után, Donellan őrnagy, fejét felszegve, titkárára, Dean Toodrinkra nézett. De mivel az észrevétlenül tagadólag intett neki, tovább hallgatott.

William S. Forster még mindig mélyen el volt merülve a piaci közleményekben, s ceruzával holmi széljegyzeteket firkált.

J. T. Maston pedig könnyed fejbiccentéssel válaszolt Evangelina Scorbitt asszony mosolyára.

- Rajta, uraim! Kicsit több lendülettel!... Csigaléptekkel haladunk!... Nagyon lagymatagok vagyunk!... - folytatta Andrew R. Gilmour. - Lássuk csak!... Senki többet?... Máris elkelt volna?

A kalapács le s fel himbálózott, mint a szenteltvízsóró holmi egyházi szolgálja kezében.

- Hetven cent! - szólt Jan Harald professzor, kissé remegő hangon.

- Nyolcvan! - vágott közbe csaknem tüstént Borisz Karkov ezredes.

- Gyerünk!... Nyolcvan cent! - kiáltotta Flint, kinek nagy, kerek szeme kigyúlt az árverés hevében.

De most Donellan őrnagy Dean Toodrink egy mozdulatára úgy felpattant, mint egy ördög-motolla.

- Száz cent! - szólt kurtán Nagy-Britannia képviselője.

Ez a két szó négyszázhétezer dollárra kötelezte Angliát.

Azok, akik az Egyesült Királyságra fogadtak, erre éljenkiáltásban törtek ki, s a közönség egy része velük tartott.

Azok meg, akik Amerikára fogadtak, csalódottan néztek össze. Négyszázhétezer dollár? De hisz ez máris nagy összeg a fantasztikus északi-sarki tájért! Négyszázhétezer dollár ára jéghegy, jégmező, jégtorlasz!

S lám, a *North Polar Practical Association* embere még egy árva szót sem szólt, s még csak a fejét sem emelte fel! Nem szánná rá végre magát, hogy túllicitálja a többieket? Ha csak arra várt, hogy a dán, svéd, holland és orosz kiküldöttek anyagi lehetőségei kimerüljenek, úgy látszik, ez a pillanat elérkezett. Magatartásuk elárulta, hogy Donellan őrnagy „száz cent”-jére készek otthagyni a küzdőteret.

- Száz cent négyzetmérföldenként! - ismételte kétszer is a becsüs.

- Száz cent!... száz cent!... száz cent!... - ismételte a kikiáltó Flint, félig csukott tenyeréből szócsövet formálva.

- Senki többet? - folytatta Andrew R. Gilmour. - Végeztünk? Beféjezett dolog?... Nem lesz számom-bánom?... Leüssöm?

S behajlított karral emelte magasra a kalapácsot, miközben kihívóan legeltette szemét a jelenlevőkön. A terem moraja döbbent némasággá enyhült.

- Először!... Másodszor! - folytatta Andrew R. Gilmour.

---

¹⁹ Városi szegénység. (Eredetileg a londoni nyárspolgárok gúnyneve)

- Százhusz cent! - szólt William S. Forster nyugodtan, még csak fel sem pillantva, miután lapozott egyet az újságjában.

- Hip!... Hip!... Hip!... - kiabáltak azok a fogadók, akik az Amerikai Egyesült Államokra tettek nagy összegeket.

Most Donellan őrnagy kiegyenesedett. Hosszú nyaka gépiesen irgett-forgott két válla szögében, ajka megnyúlt, mint valami csőr. Tekintete villámként sújtott az amerikai társulat közönyös képviselője felé, de nem sikerült visszavágásra ingerelnie, s még csak farkasszemet se nézett vele ez az ördögös William S. Forster. Meg se moccant.

- Száznegyven! - szólt Donellan őrnagy.

- Százhatvan! - szólt Forster.

- Száznolcvan! - kiáltott az őrnagy.

- Százkilencven! - mormogta Forster.

- Százkilencvenöt cent! - üvöltötte Nagy-Britannia kiküldöttje.

Aztán, amint karját keresztbe fonta, olyan volt, mintha egymaga hadat üzenne mind a harmincnyolc szövetséges államnak.

Még a hangya járását, a hal úszását, a pillangó röptét, a giliszta mászását, a mikroba moccanását is meg lehetett volna hallani a teremben. Megdobbant minden szív. Minden szem Donellan őrnagy ajkán csüngött immár. Máskor oly mozgékony feje most meg se moccant. Toodrink annyira vakarta a tarkóját, hogy csaknem feltépte a fejbőrét.

Andrew R. Gilmour várt néhány végtelennek tetsző pillanatig. A tőkehal-bizományos tovább olvasta az újságát, s számokat jegyezgetett ceruzájával, aminek láthatólag semmi köze nem volt a szóban forgó ügyhöz. Vajon már az ő teherbíró képessége is kimerült volna? Vagy egyszerűen letett róla, hogy tovább licitáljon? Vagy úgy gondolta, hogy négyzetmérföldenként százkilencvenöt cent, vagyis hétszázkilencvenháromezerötven dollár az egész ingatlanért máris elérte a képtelenség végső határát?

- Százkilencvenöt cent! - mondta újra a becsüs. - Leüthetem?

Csak egy pillanat még, s kalapácsa az asztalra koppan.

- Százkilencvenöt cent! - ismételte a kikiáltó.

- Üsse le!... Üsse le!...

Néhány türelmetlen néző nógatta az árverésvezetőt, mintha meg akarta volna róni Andrew R. Gilmourt habozása miatt.

- Először!... Másodszor!... - kiáltotta az.

Minden pillantás a *North Polar Practical Association* képviselője felé fordult.

No nézd csak! Ez a fura ember éppen az orrát törölte akkurátusan egy nagy, kockás zsebkendőbe, s ugyancsak nyomorgatta vele roppant orrlukait.

J. T. Maston majdnem átszúrta pillantásával, s Evangelina Scorbitt asszony ugyanabba az irányba tekintett. Már elhalványuló arcukon észre lehetett venni, mekkora felindultságon igyekeztek úrrá lenni. Vajon miért habozott William S. Forster túllicitálni Donellan őrnagyot?

William S. Forster másodszor kifűjta az orrát, aztán harmadszor is, akkora zajjal, mintha valami rakéta pukkant volna. Hanem most, a két utolsó orrfűvás közt, szelíd és szerény hangon motyogta:

- Kétszáz cent!

Izgalom borzolta végig a termet. Majd az Amerika-pártiak mennydörgésszerű éljenkiáltásai megreszkettették az ablakokat.

Donellan őrnagy lesújtva, összetörve, megsemmisülve hanyatlott Dean Toodrink mellé, aki éppúgy meg volt zavarodva, mint ő. Ez az összeg az egész területre számítva nem kevesebb, mint nyolcszáztizennégyezer dollárra rúgott, s látható volt, hogy Nagy-Britannia képviselője nem képes túllicitálni ekkora ajánlatot.

- Kétszáz cent! - ismételte Andrew R. Gilmour.

- Kétszáz cent! - kiabálta Flint.

- Először!... Másodszor!... - folytatta a becsüs. - Senki többet?

Donellan őrnagy önkéntelenül újra kiegyenesedett, s a többi kiküldöttre nézett. Ezek csak tőle remélték, hogy az Északi-sark ki ne csöppenjen az európai nagyhatalmak kezéből. Hanem ez már a végső erőfeszítés volt. Az őrnagy kinyitotta a száját, majd megint becsukta, s személyében Anglia elterült a porondon.

- Elkelt! - kiáltotta Andrew Gilmour, s elefántcsont kalapácsa végével megkoccantotta az asztalt.

- Hip! Hip! Hurrá, Egyesült Államok! - bömbölték a győztes, Amerika-párti fogadók.

Az árverés eredményének híre pillanatok alatt elterjedt Baltimore városában, majd távirón eljutott az államszövetség minden részébe, végül kábelen beszáguldotta az Óvilágot is.

Így hát az álrészvényes William S. Forster révén a *North Polar Practical Association* lett a szélesség 84°-án túli sarki területek tulajdonosa.

Másnap, mikor William S. Forster felfedte a vásárlási megbízó nevét, kiderült, hogy Impey Barbicane az; az ő személyében testesült meg szövetkezeti alapon az említett társulat: Barbicane és Társai.

NEGYEDIK FEJEZET

melyben ifjú olvasóink régi ismerősei újra megjelennek

Barbicané és Társai!... Egy tüzéregylet elnöke!... De hát tüzereknek mi közük van az ilyen ügyletnek? Mindjárt meglátjuk.

Vajon szükséges-e annak rendje és módja szerint bemutatnunk Impey Barbicané-t, a baltimore-i Gun Club elnökét meg Nicholl kapitányt meg J. T. Mastont meg a falábú Tom Huntet meg a mozgékony Bilsby-t meg Blomsberry ezredest meg többi társukat? Dehogyan! Ha ezek a furcsa egyéniségek húszegynéhány esztendővel idősebbek lettek is azóta, hogy az egész világ figyelme rájuk terelődött, azért ugyanazok maradtak ők, testre éppoly fogyatékosak, de olyan hangoskodók is, olyan vakmerők, olyan „nekibokrosodók”, valahányszor alkalmuk van valami képtelen kalandba keveredniük. Az idő nem fogott ki ezen a nyugalomba menesztett tüzérlégió. Megkímélte őket, mint ahogy megkíméli azokat a használaton kívüli ágyúkat, melyek a hadtörténeti múzeumokat megtöltik.

Ha a Gun Club alapításakor ezernyolcszázharminchárom tagot számlált - klubtagokra gondoltunk most, nem végtagokra, mert azok már a legtöbbjüknek akkor is hiányzottak -, ha továbbá harmincezer-ötszázhetvenöt levelező tag büszkélkedhetett vele, hogy a nevezett klubbal kapcsolatban áll, ezek a számok azóta egyáltalán nem csökkentek. Ellenkezőleg. Ama képtelen kísérletük révén pedig, hogy közvetlen összeköttetést teremtsenek a Föld és a Hold között, a klub hírneve hihetetlenül megnövekedett.²⁰ Még nem felejtette el a világ, mekkora visszhangja támadt ennek az emlékeztető kísérletnek; érdemes hát néhány sorban vázolni.

Néhány esztendővel a szecessziós háború²¹ után a Gun Club egyes tagjai tétlenségüket elunván, föltették magukban, hogy egy hatalmas Columbiad ágyúból lövedéket röptenek a Holdba. City Moonban, a floridai félszigeten nagy ceremóniával egy kilencszáz láb hosszú és kilenc láb átmérőjű²² ágyút öntöttek, és megtöltötték négyszázezer font²³ lögyapottal. Ebből az ágyúból kilőttek egy hengerkúp alakú alumínium golyóbist, mely hatmilliárd liter gáztól hajtva repült az éjék vándora felé. Miután pályájának elhajlása következtében körforgást végzett, az északi szélesség 27° 7'-ének és a nyugati szélesség 41° 37'-ének találkozásánál visszahullott a Földre, s elmerült a Csendes-óceánban. A *Susquehanna*, az amerikai hajóhad fregattja halásztá ki, utasai nagy szerencséjére.

Mert utasai is voltak a golyóbisnak! A Gun Club két tagja: az elnöke, Impey Barbicané és Nicholl kapitány ült ebben a vagonlövedékben, egy vakmerő kísérleteiről közismert francia ember kíséretében. Mindhárman ép bőrrel tértek meg erről az útról. De míg a két amerikai még mindig kész volt valami újabb kalandra vállalkozni, a francia Michel Ardan szépen kerekét oldott. Európába visszatérve, úgy látszik, vagyont szerzett - amin sokan nem győztek csodálkozni -, s jelenleg káposztát termeszt, meg is eszi, sőt meg is emészti azt, már amennyiben a legjobb értesültségű riportereknek hinni lehet.

---

²⁰ Verne itt két korábbi művére céloz: „Utazás a Holdba”, „Utazás a Hold körül”

²¹ Az amerikai polgárháború (1861-1865)

²² Láb: kb. 30 cm

²³ Font: kb. 45 dkg

Ez után a villámcsapás után Impey Barbicane és Nicholl viszonylagos nyugalomban a hírnevüknek éltek. Folyton nagy dolgok tartották őket lázban, s valami más, hasonló vállalkozásról álmodoztak. Pénzüik volt rá bőven. Maradt elég a legutóbbi kísérletükből, csaknem kétszázezer dollár abból az öt és fél millióból, amennyit az Új- és az Óvilágban szervezett nyilvános gyűjtés eredményezett. Ha keresni akartak, csak be kellett utazniuk az Egyesült Államokat, s mutogatniuk magukat alumínium lövedékükben, mint ahogy ritka állat- és madárfajtákat szokás mutogatni ketrechen, s máris ömlött a pénz, és annyi sikert arattak, amennyi még a legigényesebb emberi becsvágyat is kielégítheti.

Impey Barbicane és Nicholl kapitány tehát békén ülhetek volna babéraikon, ha nem eszi őket az unalom. S nyilván azért is vásárolták meg a sarki területeket, hogy tétlen életmódjukkal szakítsanak.

De tudnunk kell, hogy ezt a több mint nyolcszázezer dolláros vásárt csak Evangelina Scorbitt asszony anyagi támogatásával üthették nyélbe. Ennek a nagylelkű nőnek köszönhatték, hogy Amerika legyőzte Angliát.

Lássuk csak, honnét ez a nagylelkűség!

Abban, hogy Barbicane elnök és Nicholl kapitány visszatérésük óta mérhetetlen hírnévnek örvendett, nagy része volt valakinek. Könnyű kitalálni, hogy J. T. Mastonról van szó, a Gun Club heves vérű titkáráról. Hát nem ennek az ügyes számbúvárnak köszönhatték-e azokat a matematikai képleteket, melyek alapján az említett kísérlettel szerencsét próbálhattak? Igaz, két kollégáját nem kísérte el földön túli útjukra, de a teremtsit! - ez korántsem félelemből történt. Hanem hát - a derék tüzérnek, a háborúban nagyon gyakori véletlen következtében, csonka volt a jobb karja, amellet a koponyacsontját is guttapercha pótolta. Bizony, ha így mutatja meg magát a Hold-lakóknak, vajmi százalmas fogalmat alkotnak azok a Föld lakóiról, holott a Földnek csak szerény mellékbolygója a Hold.

J. T. Mastonnak tehát, legnagyobb sajnálatára, le kellett mondania az utazásról. De azért nem tette ölbe a két kezét. Miután eljárta benne, hogy egy roppant teleszkópot állítsanak fel a Long's Peaken, a Rocky Mountains egyik legmagasabb csúcsán, azt személyével tisztelte meg. Aztán mihelyt jelezték a lövedéket, amint az égre rajzolta fenséges pályáját, többé nem hagyta el megfigyelőállomását. Itt, az óriási műszer üvege előtt egyebet sem tett, mint hogy figyelemmel kísérte barátait, kiknek légi járműve ott vitorlázott az űrben.

Könnyen azt hihette volna az ember, hogy a vakmerő utasok örökre elvesztek a Föld számára. Vajon nem volt-e félős, hogy a lövedék a Hold vonzása folytán egy új bolygópályán haladva, kénytelen lesz örökké az éj csillagzatja körül forogni, mint valami másodrangú mellékbolygó? De mégsem így történt. Egy elhajlás, amit gondviselésszerűnek nevezhetnénk, módosította a lövedék irányát, s miután az megkerülte a Holdat, ahelyett hogy elérte volna, fokozatosan gyorsuló eséssel, akkora sebességgel jött vissza földkerekségünkre, ami a tenger mélyébe való merülés pillanatában óránként ötvenhétezer-hatszáz mérföldnek felel meg.

Szerencsére a Csendes-óceán hullámai lefékeztek a zuhanást, melynek a *Susquehanna* nevű amerikai fregatt tanúja volt. J. T. Mastont mindjárt értesítették az esetről. A Gun Club titkára mindjárt visszatért a Long's Peak-i csillagvizsgálóból, hogy mentéshez lássanak. Kutatásokat végeztek azon a tengerrészen, ahol a lövedék elmerült, s az önfeláldozó J. T. Maston habozás nélkül búváröltönybe bújt, hogy megkeresse a barátait.

Voltaképp nem is lett volna szükséges ennyit vesződni. A lövedék ama pompás fejes után tulajdon súlyánál nagyobb mennyiségű vizet szorított ki, s így felvetődött a Csendes-óceán felszínére. Ilyen körülmények közt találtak rá Barbicane elnökre, Nicholl kapitányra és Michel Ardanra; éppen dominóztak úszó börtönükben.

Ami J. T. Mastont illeti, nem szabad elhallgatnunk, hogy ebben a rendkívüli kalandban való szereplése nagyon emelte a tekintélyét.

Szó, ami szó, hamis koponyacsontjával, fémkampóval pótoltsónka jobb alsókarjával ez a J. T. Maston nem volt valami szép fiú. Fiatal sem volt már, hiszen történetünk kezdetén már az ötvenkilencedik esztendejét taposta. De eredeti jelleme, eleven észjárása, lángoló tekintete s az a hév, mely minden dolgában megnyilvánult, eszményképpé avatta Evangelina Scorbitt asszony szemében. Végül is az a guttapercha sipkától gondosan eltakart agyveleje sértetlen volt, s még mindig joggal tartották őt a kor egyik legjelentékenyebb matematikusának.

Nos, Evangelina Scorbitt asszony, bár a legegyszerűbb számolás már fejförcsöt okozott neki, értékelni tudta a matematikusokat, ha maga nem konyított is a matematikához. Egészen kivételes, felsőbbrendű lényeknek tekintette őket. Tessék csak elgondolni! Fejek, melyekben az x-ek úgy hersegnék, mint dió a zsákban; koponyák, melyek algebrai jelekkel szórakoztatják magukat; kezek, melyek úgy bűvészkednek a hármas integrállal, akár az egyensúlyművész a poharaival, palackjaival; szellemi lények, akik értik az effajta képleteket:

$$\iiint \psi(xyz) \, dx dy dz$$

Bizony! Ezek a tudósok szinte minden csodálatra méltók voltak s arra teremtték őket, hogy egy nő a tömeggel egyenes, a távolság négyzetével fordított arányban vonzalmat érezzen irántuk. Alapjában J. T. Maston elég vaskos volt ahhoz, hogy ellenállhatatlan vonzást gyakoroljon rá, ami meg a távolságot illeti, az a legsemmibb semmivé enyészhetnék, ha valaha is egymáséi lehetnének.

Meg kell vallanunk, hogy ez nem nyugtalanította a Gun Club titkárát, aki sohasem kereste a boldogságot ilyen szoros szövetségben. Evangelina Scorbitt asszony túl volt már első ifjúságán, sőt a másodikon is, a maga negyvenöt esztendejével. Halántékához simított haja olyan volt, mint valami untig festett szövet; igaz, még egy foga se hullt ki, de igen hosszúak voltak s erősen kiálltak; termetre formátlan volt, járása minden kellem nélkül való. Szóval holmi vénleány benyomását keltette, bár férjnél volt már, igaz, alig néhány esztendeig. De kiváló személyiség volt, akinek mi sem hiányzott volna a földi örömeiből, ha Mrs. J. T. Maston²⁴ néven jelenhetett volna meg a baltimore-i szalonokban.

Az özvegynek igen tekintélyes vagyona volt. Nem mintha olyan gazdag lett volna, mint a Gouldok, a Mackay-k, a Vanderbiltek, a Gordon Benettek, akiknek vagyona meghaladja az egymilliárdot, s akik bizvást alamizsnát adhatnának egy Rothschildnak! Nem mintha háromszázmilliója lett volna, mint Mrs. Moses Carpernek, kétszázmilliója, mint Mrs. Stewartnak, nyolcvanmilliója, mint Mrs. Crockernek - mindhárman özvegyasszonyok, mit szólnak ehhez! Nem mintha olyan gazdag lett volna, mint Mrs. Hammersley, Mrs. Helly Green, Mrs. Maffit, Mrs. Marschall, Mrs. Para Stevens, Mrs. Mintury és még néhányan. Mindazonáltal bizvást helyet foglalhatott volna a New York-i Fifth Avenue hotel emlékezetes ünnepségén, melyen csak ötszörös milliomos vendégeket fogadtak. Valójában Evangelina Scorbitt asszony négy jó millió dollárral rendelkezett, vagyis húszmillió frankkal; férje hagyta rá, aki mint szózott sertéshússal is kereskedő divatárus tollasodott meg. Nos, a nemes lelkű özvegy boldog lett volna, ha ezt a vagyont J. T. Maston javára hasznosíthatja, kinek ő a gyöngédség még kimeríthetlenebb kincsét adná hozományul.

---

²⁴ Mrs. = Mistress (ejtsd: misszisz). Az angol nyelv ezzel a szócskával jelöli, hogy asszonyról van szó. A Mr. = Mister (ejtsd: miszter) szó nőnemű megfelelője

Evangelina Scorbitt asszony, J. T. Maston kérésére, egyelőre készséggel fektetett be néhány százezer dollárt a *North Polar Practical Association* vállalkozásába, noha fogalma sem volt róla, miről is van szó. Viszont szentül meg volt győződve, hogy a J. T. Mastonnal való együttműködés csak nagyszerű, magasztos, felemelően nemes lehet. A Gun Club titkárának múltja kezeskedett a jövőért.

Gondolhatni, hogy amikor Evangelina Scorbitt asszony az északi-sarki területek elárverezése után a vásárlói megbízó nevének felfedéséből megtudta, hogy a *Barbicané és Társai* cég alatt szövetkezeti alapon induló új társulat igazgatóságának elnöke azonos a Gun Club elnökével, minden bizodalma megvolt az ügy iránt. Vajon attól a pillanattól fogva, hogy J. T. Maston a *Barbicané és Társaihoz* tartozott, nem örvendhetett-e joggal annak, hogy ennek a vállalkozásnak ő a főreszvényese?

Evangelina Scorbitt asszony tehát tulajdonosa lett a szélesség 84°-a által határolt északi-sarki területek zömének. Ez aztán nagyszerű! De mit kezdjen vele? Jobban mondva, mi módon szándékozik a társulat valami hasznot húzni ebből a megközelíthetetlen birtokból?

Ez volt a nagy kérdés, amely ha anyagi tekintetben elsősorban Evangelina Scorbitt asszonyt érdekelte, kíváncsiságból azonban az egész világ közvéleményét foglalkoztatta.

A kiváló asszony - egyébként kellő tapintattal - puhatolózni próbálkozott J. T. Mastonnál a dolog mibenléte felől, mielőtt tőkéjét az ügylet mozgatóinak rendelkezésére bocsátotta volna. J. T. Maston azonban változatlanul a lehető legtartózkodóbban viselkedett ebben a kérdésben. Evangelina Scorbitt asszony úgyis hamarosan megtudja majd, „mi van a véka alatt”, de csak akkor, ha már eljött az ideje, hogy felfedjék az új társulat célját, s ámulatba ejtsék a világot.

Kétségtelenül úgy gondolta, hogy olyan vállalkozásról van szó, melyre mindeddig nem volt példa, s melynek a jövőben sem lesznek utánpótlói. Olyan műveletről, mely hivatva van alaposan felülmúlni a Gun Club tagjainak azt a régebbi kísérletét, hogy közvetlen érintkezést teremtsenek a Föld mellékbolygójával.

S ha Scorbitt asszony nem tágított, J. T. Maston fémkampóját félig csukott ajkára biggyesztve, mindössze ennyit mondott:

- Kedves Scorbitt asszony, legyen bizalommal!

És ha Evangelina Scorbitt asszony bizalommal viseltetett az árverés előtt, mekkora örömet érzett utána, mikor a heves vérű titkár neki tulajdonította az Amerikai Egyesült Államok győzelmét s Észak-Európa vereségét!

- De hát nem tudhatom meg végre-valahára? - kérdezte mosolyogva a kitűnő számvevőtől.

- Nemsokára megtudja! - válaszolt J. T. Maston, s amerikai módra jó erősen megrázta szövetkezeti társának kezét.

Ez a kézrázás aztán tüstént megnyugtatta a türelmetlen Scorbitt asszonyt.

Néhány nappal később az Ó- és Újvilágot sem érte ennél kisebb rázkódás - a jövőben rájuk váró megrázkódtatásról nem is szólva -, midőn kiderült az a teljesen esztelen terv, melynek megvalósítása végett a *North Polar Practical Association* nyilvános jegyzésre való felhívást szándékozott közzétenni.

Mert bizony a társulat avégett szerezte meg a sarki területeket, hogy kiaknázzák... az Északi-sark *kőszénbányáit!*

ÖTÖDIK FEJEZET

Mindenekelőtt: elképzelhető-e, hogy az Északi-sarkon kőszénbányák vannak?

Ez volt az első kérdés, mely a logikus gondolkodásra valamennyire is képes emberek agyában megvillant.

- Miért volna kőszén a Sark környékén? - kérdezték egyesek.

- Miért ne volna? - válaszolták mások.

Tudvalevő, hogy szénrétegek földünk felületének számos pontján előfordulnak. Európa különböző tájain bőven van belőlük. Mindkét Amerika nagy mennyiséggel rendelkezik, s talán az Egyesült Államok van vele leggazdagabban ellátva. Egyébként van Afrikában, Ázsiában s Óceániában is.

Amilyen mértékben előrehalad a földkéreg megismerése, olyan mértékben fedeznek fel új és új rétegeket a legrégebb talajokban, kőszén a későbbi széntartalmú talajokban, stipitet másodrendű talajokban, barna kőszén harmadrendűekben. Ásványi eredetű tüzelőanyagban sok száz évig nem lesz hiány.

A szénbányászat az egész világon évi négyszázmillió tonna szenet termel, ebből Angliára magára százhatvanmillió tonna jut. Ez a fogyasztás még csak nő az ipar egyre nagyobb szükségleteivel. Ha a villamosság mint hajtóerő helyettesíteni fogja is a gőzt, ennek az erőnek kitermeléséhez még mindig ugyanannyi kőszénre lesz szükség. Az ipar gyomra csak szénből él; nem eszik egyebet. Az ipar „szénevő” állat, táplálni kell.

Aztán meg az a szén nem csupán tüzelőanyag, hanem földanyag is, melyből a tudomány ez idő szerint különféle használatra rengeteg első- és másodrendű terméket nyer. A laboratóriumok tégelyeiben átalakított szénnel lehet festeni, cukrozni, fűszerezni, párologtatni, tisztítani, fűteni, világítani s ékesíteni, gyémánt alakjában. Olyan hasznos, akár a vas, sőt még hasznosabb.

Szerencsére nem kell félnünk, hogy a vas valaha is elfogy, hiszen maga a földgolyó is ebből áll.

S csakugyan, a Földet, bizonyos izzó cseppfolyósság állapotában, többé-kevésbé szénnel elegyes vastömegnek kell tekintenünk, melyet folyékony szilikát borít, üveghabféle, amilyent szirteken és a hullámok taraján láthatunk. A többi érc, akárcsak a víz meg a kő, csak igen csekély mértékben szerepel földgolyónk összetételében.

De míg a vasfogyasztás világvégeztéig biztosítva van, a kőszénnel nem így állunk, sőt távolról sem. Tájékozott embereknek, akik a jövővel még akkor is számot vetnek, mikor több száz esztendőről van szó, fel kell kutatniuk a kőszéntelepeket mindenütt, ahol csak az előrelátó természet távoli geológiai korszakokban létrehozta őket.

- Helyes! - válaszoltak az ellenlábások.

Mert biz az Egyesült Államokban, mint másutt is, vannak olyanok, akik irigységből vagy gyűlöletből mindent ócsárolnak, nem is számítva azokat, akik pusztán azért ellenkeznek, mert szeretnek ellenkezni.

- Helyes! - szóltak az ellenlábások. - De mi a csudának lenne szén az Északi-sarkon?

- Hogy mi a csudának? - válaszoltak Barbicane elnök hívei. - Azért, mert M. Blandet elmélete szerint a Nap térfogata a földkéreg kialakulásának korszakában valószínűleg akkora volt, hogy az egyenlítő és a sarkok hőmérséklete közti különbséget észre se lehetett venni. Akkoriban

még végtelen erdők borították a Föld északi területeit, jóval az ember megjelenése előtt, mikor planétánk még alá volt vetve a hó és a nedvesség állandó hatásának.

Hírlapok, folyóiratok és képeslapok különös odaadással a társulat iránt, ezt tárgyalták ezer különféle cikkben, hol tréfás hangon, hol tudományosan. Nos, ezek az erdők, amelyek a Földet végleges kialakulása előtt megrázkódtató forgatagok idején süllyedtek el, az idő, a vizek és a belső hő befolyása révén valószínűleg köszénrétegekké alakultak át. Mi sem valószínűbb tehát annál a feltevésnél, hogy a Sarkon gazdag köszénrétegek vannak, s csak arra van szükség, hogy a bányász réselőnyára feltárja őket.

De a tények, a letagadhatatlan tények is emellett szóltak. Olyan gyakorlati szellemű emberek, akik egyáltalán nem áltatják magukat holmi valószínűségekkel, nem vonhatták kétségbe a tényeket, melyek alapján joggal kutatnak az Északi-sarkvidék különféle fajtájú szénlelőhelyei után.

Donellan őrnagy és titkára néhány nap múlva éppen erről beszélgettek négyszemközt *A két jóbaráthoz* címzett vendégfogadó legsötétebb zugában.

- Eh! - szólt Dean Toodrink - vajon igaza lenne-e ennek a Barbicane-nek, akit Berry felköt még egyszer?

- Valószínű - válaszolt Donellan őrnagy -, sőt merem állítani, hogy egészen bizonyos.

- De hiszen akkor a sarkvidék kiaknázásával vagyont lehet szerezni!

- Minden bizonnyal! - felelte az őrnagy. - Észak-Amerikának hatalmas ásványi tüzelőanyagtelepei vannak, amellelt gyakran jeleznek újabbakat, így hát kétségtelen, hogy a Föld méhe még rengeteg kincset rejt, Toodrink úr. Hiszen a sarki szárazföldek nyilván az amerikai kontinens függelékei. Alakulatra, külsőre ugyanazok. Szemléltetőbben szólva: Grönland az Újvilág nyúlványa, s bizonyos, hogy Grönland úgy függ össze Amerikával, mint...

- Mint ahogy a ló feje - mert hiszen ilyen a formája - a ló testével összefügg - jegyezte meg Donellan őrnagy titkára.

- Hogy ne felejtsem - folytatta Toodrink -, Nordenskiöld professzor, a grönlandi területeken végzett kutatásai alkalmával, barna kőszénnel elegyes, homokkőből és palás kőszénből való üledékes alakulatokat fedezett fel, melyek nagy mennyiségű kövült növényt tartalmaznak. A dán Stoënstrup csupán Disko kerületben hetvenhét telepre bukkant, hol bőven vannak növénykövületek, elvitathatatlan maradványai annak a hatalmas vegetációnak, mely egykor páratlan szaporasággal lepte el az Északi-sark környékét.

- De feljebb?... - kérdezte Dean Toodrink.

- Feljebb vagy még távolabb, északi irányban - felelte az őrnagy -, kézzelfogható jelek szerint szintén van kőszén, s úgyszólván csak le kell hajolni érte. Ha tehát a szén ennyire el van terjedve a sarki vidékek felületén, nem következtethető-e szinte teljes bizonyossággal, hogy a kőszénerek egészen a földkéreg mélyéig érnek?

Donellan őrnagynak igaza volt. Mivel alaposan ismerte az északi-sarki földtörténeti alakulatok kérdését, ezen a területen ő volt a legingerlékenyebb angol. S talán még sokáig beszélt volna erről a témáról, ha észre nem veszi, hogy a vendégfogadó törzsvendégei mindenáron ki akarják hallgatni a szavait. Ezért hát Dean Toodrinkkal nagy bölcsen begombolkoztak, miután titkára még ezt az utolsó megjegyzést tette:

- Nem tűnt fel önnek valami, Donellan őrnagy?

- Micsoda?

- Azt várta volna az ember, hogy majd mérnökök s legfeljebb hajósok szerepelnek ebben a vállalkozásban, mivel az Északi-sarkról meg a széntelepekről van szó, s a végén kisül, hogy tüzerek irányítják az egészet!

- Csakugyan! - válaszolt az őrnagy. - Ez aztán igazán meglepő!

Közben a lapok reggelenként újra meg újra megemlékeztek a szénlelőhelyekről.

Széntelepek? S vajon melyek? - kérdezte a *Pall Mall Gazette* a *North Polar Practical Association* érveit fitymáló angol nagykereskedelem által sugalmazott dühös cikkeiben.

Melyek? - válaszolták a charlestoni *Daily News* szerkesztői, Barbicane elnök elszánt hívei. - Mindenekelőtt azok a szénlelőhelyek, melyeket Nares kapitány fedezett fel 1875-76-ban, a szélesség 84°-a határán, s ugyanakkor olyan telepeket is, melyek nyárfában, bükkfában, ostroménfában, mogyorócserjében s tobozosban gazdag miocén flóráról tanúskodnak.

- Hát 1881-84-ben - tette hozzá a *New York Witness* -, Greely hadnagynak a Lady Franklin-öbölben végzett expedíciója alkalmával nem fedeztek-e fel honfitársaink egy széntelepet, közel a Conger-erődhöz, a Watercourse-révnél? Hát Pavy doktor nem állíthatta-e joggal, hogy ezen a vidéken vannak széntartalmú lerakódások, nyilván a természet bölcs előrelátásából, hogy majd egy szép napon szembeszálljanak e vigasztalan tájak hidegével?

Érthető, hogy amikor bátor amerikai felfedezők tekintélyére hivatkozva, ilyen megdönthetetlen tények hangzottak el, Barbicane elnök ellenfelei nem tudtak többé mit válaszolni. Így hát a „miért lennének ott széntelepek?” hívei kezdtek zászlót hajtani a „miért ne lennének?” hívei előtt. Bizony van ott szén, s hozzá még valószínűleg bőven. A sark körüli talaj, hol egykor buja volt a vegetáció, rengeteg tüzelőanyagot rejt magában.

Ám a gáncsokodók, ha a köszönet illetőleg csatát vesztek is, mivel kétségtelenül van kőszén Északon, most azzal vágtak vissza, hogy más szempontból vizsgálják a kérdést.

- Ám legyen! - mondta egy napon Donellan őrnagy egy szóbeli vita alkalmával, melyet ő kezdeményezett, mégpedig éppen a Gun Club termében, s melynek folyamán magától Barbicane őrnagytól kért felvilágosítást. - Ám legyen! Megengedem, magam is ezt vallom. Van kőszén az önök társulata által megszerzett területeken. De hát akkor fogjanak hozzá a kiaknázásához!...

- Hozzá is fogunk! - válaszolt nyugodtan Impey Barbicane.

- Lépjék át a szélesség 84°-át, melyen túl eddig még egyetlen felfedezőnek sem sikerült eljutnia!

- Átlépjük!

- Akkor hát jussanak el az Északi-sarkig!

- Eljutunk!

Még a legmegátalkodottabbak is ingadozni kezdtek, mikor hallották, hogy milyen hidegvérrel, mennyi önbizalommal válaszolt a Gun Club elnöke, s mily fennen hangoztatta a nézeteit. Olyan férfival akadtak most össze, aki semmit sem veszített egykori mivoltából; higgadt volt, hideg, rendkívül komoly és megfontolt; pontos, mint egy óra, kalandos, de azért legkockázatosabb vállalkozásaiban is mindig volt valami gyakorlati ötlet.

Hogy Donellan őrnagy szörnyen szeretne volna megfojtani az ellenfelét, ezt el lehet hinni azoknak, akik közelebbről ismerték ezt az érdekes, de féktelen úriembert. Bah! Kemény legény volt Barbicane elnök, testileg-lelkileg „mélyjáratú”, hogy Napóleon metaforáját használjuk; következőleg tudott az ár ellen úszni. És ellenségei, vetélytársai, irigyei nagyon is jól tudták ezt.

Mindazonáltal, mivel azokat, akik szeretnek rossz tréfát űzni, nem lehet megakadályozni abban, hogy kedvtelésüknek hódoljanak, az ingerültek ezen a módon kezdték ki az új társulatot. A legbadarabb terveket tulajdonították a Gun Club elnökének. A karikatúra is megtette a magáét, kivált Európában, főként az Egyesült Királyságban, mert ez nem bírta elviselni balsikerét abban a küzdelemben, melyben a dollár legyőzte a font sterlinget.

Ejha! Ez a jenki azt hajtogatja, hogy el fog jutni az Északi-sarkra! Ej, ej! Megtelepszik ott, ahova eddig senki emberfia nem tette be még a lábát! Ejnye, no! Méghogy ő kitűzi az Egyesült Államok lobogóját a földgolyónak arra az egyetlen pontjára, mely örökké mozdulatlan marad, miközben a többi mind kénytelen sodródni a napi körforgásban!

Nosza, a karikaturistákra is felvirradt a jó alkalom.

Európa nagyvárosaiban, a nagyobb könyvkereskedések és kioszkok ablakaiban, valamint az amerikai államszövetség számottevőbb városaiban - mert ez az ország a szó valódi értelmében szabad - krockok és rajzok jelentek meg, bemutatva Barbicane elnököt, amint a legképtelenebb módon igyekszik elérni az Északi-sarkot.

Az egyiken a vakmerő amerikai, a Gun Club valamennyi tagjától támogatva, kezében kapával, tenger alatti alagutat váj az elmerült jégtömegeken keresztül, az első jégtorlasztól az északi szélesség 84°-áig, hogy egyenesen a földtengely végénél bukkanjon fel újra.

Egy másik Impey Barbicane, J. T. Maston (akit igen jól eltalált a rajzoló) meg Nicholl kapitány kíséretében, léghajón száll le az annyira áhított helyre, s végül, szörnyű próbálkozások után, rengeteg veszély árán mind a hárman birtokba vesznek egy fél font súlyú széndarabot. Mindössze ennyi akadt a sark körüli híres széntelegeken.

A *Punch* című angol újságban J. T. Mastonról is jelent meg krocki; a karikaturisták őt is éppúgy célba vették, mint főnökét. Az Északi-sark mágneses ereje elkapta Maston fémkampóját, és visszavonhatatlanul a földhöz ragasztotta a Gun Club titkárát.

S itt meg kell jegyeznünk, hogy a számok híres mestere túl élénk vérmérsékletű egyéniség volt ahhoz, hogy a maga részéről nevetni tudott volna ezen a tréfán, mely őt testi fogyatékoságában támadta. Szörnyen méltatlankodott miatta, s el lehet képzelni, hogy Evangelina Scorbitt asszony nem az utolsók közt osztozott ebben a méltatlankodásban.

Egy másik rajz, a brüsszeli *Lanterne Magique*-ban, Impey Barbicane-t és a társulat szövetkezeti tanácsának tagjait ábrázolja, amint lángtengerben, tűzálló szalamandrák módján tevékenykednek. Az őskori tengeri jeget megolvasztandó, vajon nem az az ötletük volt-e, hogy egész tenger alkoholt öntsének szét a felszínen, s aztán felgyújtsák ezt a tengert - miáltal a sarki medence roppant puncsedénnyé vált? S a punci szóval játszva, a belga rajzoló nem odáig vitte-e a tiszteletlenséget, hogy nevetséges bohócnak tette meg a Gun Club elnökét?²⁵

De valamennyi karikatúra közül annak volt legnagyobb sikere, mely a francia *Charivari* című újságban jelent meg, egy Stop nevű rajzólótól. Egy bálna kényelmesen berendezett és kipárnázott hasában Impey Barbicane és J. T. Maston asztalnál ülnek és sakkoznak, s várják, hogy az áhított révbe érjenek. Mint afféle modern Jónások, az elnök és titkára habozás nélkül elnyelették magukat egy óriási bálnával, s átjutva a jégtorlaszok alatt, ilyen újmódi utazást választottak a földgolyó megközelíthetetlen északi sarkának elérésére.

---

²⁵ Punch az angol népi bábjátékok bohócfigurájának neve

Alapjában véve az új társulat flegmatikus igazgatóját nem nagyon hozta ki sodrából, hogy toll és ceruza ennyire kifigurázta. Hagyta, hadd fecsegijenek, énekeljenek róla, hadd nevéssék, gúnyolják, rajzoljanak torzképeket a személyéről. Ő rendületlenül folytatta munkáját.

A társulat most már, hogy a szövetséges kormánytól engedélyt kapott a megvásárolt sarki területek üzembe vételére, az igazgatótanács határozata alapján azonnal nyilvános jegyzést indított, tizenötmillió dollár erejéig. A kibocsátott százdolláros részvényeket egy összegben kellett kifizetni. Nos, a *Barbicané és Társai* cégnek akkora hitele volt, hogy csak úgy özönlöttek a részvényjegyzők. De meg kell jegyeznünk, hogy ezek csaknem mindnyájan az államszövetség harmincnyolc államának valamelyikéhez tartoztak.

- Annál jobb! - kiáltottak fel a *North Polar Practical Association* hívei. - A mű annál inkább amerikai lesz.

Egyszóval az az „alap”, melyen a *Barbicané és Társai* nyugodott, olyan jól le volt rakva, a tőzsérek olyan rendületlenül bíztak az ipari ígéretek megvalósításában, annyira csüggedhetetlenül hittek az Északi-sark kőszéntelegeinek létezésében s a kiaknázás lehetőségében, hogy háromszorosan túljegyeztették az új társulat tőkéjét.

Az előjegyzéseket tehát kétharmaddal csökkenteni kellett; december 16-án a szövetkezeti tőke tizenötmillió dollár állománnyal együtt volt.

Körülbelül háromszorosa volt ez annak az összegnek, melyet a Földről a Holdba menesztett lövedékkel végzett nagy kísérlet alkalmával a Gun Club felhívására lejegyezték.

HATODIK FEJEZET

*melyben Scorbittné asszony J. T. Mastonnal telefonbeszélgetést folytat,
de beszélgetésüket megzavarják*

Barbicané elnök nemcsak fogadkozott, hogy elérje célját - most már a rendelkezésére álló tőke lehetővé tette számára, hogy el is érje, bármilyen akadály állna is útjába. Bizonyára nem mert volna a tőkepénzesekhez fordulni, ha nem biztos a sikerében.

Lám, a bátor emberi szellem végre hamarosan meghódítja az Északi-sarkot!

Beigazolódott, hogy Barbicané elnöknek és igazgatósági tanácsának módjában áll sikert aratni ott, ahol eddig annyian vallottak kudarcot. Ők azt viszik végbe, amit sem a Franklinok, sem a Kane-ek, sem a De Longok, sem a Naresek, sem a Greelyk nem tudtak megcselekedni. Ők át fogják lépni a szélesség 84° -át, birtokukba veszik a földgömbnek a legutóbbi árverésen szerzett roppant nagy darabját, s megtoldják az amerikai lobogó harmincnégy csillagát az amerikai államszövetség által bekebelezett harminckilencedik állam csillagával.

- Szájhősök! - hajtogatták szüntelen az európai kiküldöttek és azoknak óvilági hívei.

S mégis, mi sem volt ennél igazabb. Lám, az Északi-sark meghódításának ezt a gyakorlati, ésszerű, elvitathatatlan módját, ezt a szinte gyerekesen egyszerűnek nevezhető eljárást J. T. Maston sugalmazta nekik. Ebből az agyból, melynek velejében forrton-forrtak az eszmék, ebből pattant ki a nagy földrajzi művelet terve és a sikeres megoldás módja.

Nem hangoztathatjuk eléggé, hogy a Gun Club titkára kitűnő matematikus volt. „Kérdemesült”-nek nevezhetnők, ha ennek a szónak jelentése ellentétben nem lenne azzal, amit a közhasználat ért rajta. Számára játék volt a matematikai tudományok legbonyolultabb kérdéseinek megoldása. Ő csak nevetett azokon a nehézségeken, melyek a mennyiség tudományában, vagyis az algebrában meg a számok tudományában, vagyis az aritmetikában előfordulnak. Öröm volt nézni, ahogy a jelképekkel, az algebra szokott jeleivel bánt, akár nagyságot vagy mennyiséget képviselnek azok - mint az ábécé betűi, akár mennyiségek és azon műveletek közt alkalmazható kapcsolatot jelölnek, melyeknek alávetik őket, mint a páros vonalak és keresztek.

Á, azok az együtthatók, kitevők, gyökjelek és más, ebben a nyelvben használatos tényezők! Hogy repkedtek mindezek a jelek a fémhorga végén ficáncoló darab kréta alatt, mert fekete táblán szeretett dolgozni! S itten, ezen a kis tíz négyzetméternyi felületen - kevesebbel be sem érte volna J. T. Maston -, ezen adta át magát algebrai véralkata szenvedélyének. Egyáltalán nem apró számokat alkalmazott ő számításaiban, dehogyis! Megbokrosodott kéz róta fantasztikus, óriási számok voltak azok. A kettes meg a hármas úgy kerekedett ki nála, mint a papírból hajtogatott madáralak; a hetes olyan formát öltött, mintha akasztófát rajzolt volna, csak éppen az akasztott ember hiányzott róla. A nyolcas úgy görbült, mint valami roppant szemüveg; a hatos és a kilences kacsaringós farkukkal cifrázkodtak.

Hát még azok a betűk, melyekkel a képleteit felállította! Az ábécé kezdőbetűi; az a , b , c , melyek az ismert vagy adott mennyiségeket jelezték; és az utolsók, az x , y , z , melyeket az ismeretlen vagy meghatározandó mennyiségek jelölésére használt. Milyen jellegzetesen erős vonások voltak azok, hajszálvonás nélkül, de különösen a z , mely villámlóan, zezzugosan

csavarodott. S mily pompás szabásúak voltak az ógörög betűi, a π , a λ , az ω , melyekre egy Arkhimédész, egy Euklidész is büszke lehetett volna!²⁶

Tiszta, folt nélküli, krétával írt jelei egyszerűen csodálatosak voltak. A + kézzelfoghatóan ábrázolta, hogy ez a jel két mennyiség összegét jelzi. A -, ha alázatosabb volt is, még mindig jól festett. A x úgy ágaskodott, mint Szent András keresztje. Az = hajszálpontosan egyenlő vonásával azt jelezte, hogy J. T. Maston olyan ország fia, ahol az egyenlőség nem pusztá forma, legalábbis a fehér fajnál. A <, a >, a $\geq$ rendkívüli arányukkal ugyanaz a felséges kivitel! A $\sqrt{\quad}$, mely egy számnak vagy egy mennyiségnek gyökét jelenti, mindennek teteje volt számára, és amikor hosszú vonallal egészítette ki, ilyenformán:

$$\sqrt{\quad}$$

úgy tetszett, hogy ez a mutató kar, szinte a fekete tábla szélén túl törve, mintha azzal fenyegetné az egész világot, hogy alárendeli megkerült egyenleteinek.

De azt ne higgye valaki, hogy J. T. Maston számtani ismeretei az elemi algebra szemhatáráig terjedtek! Éppenséggel nem! Sem a differenciál-, sem az integrál-, sem a variációszámítás nem volt számára idegen, s biztos kézzel vont a kiegészítés jelét, ezt a maga egyszerűségében is oly ijesztő betűt:

$$\int$$

végtelenül kicsi elemek végtelenségének sommáját.

Ugyanígy festett a Σ jel, mely véges elemek véges számának összegét képviseli, a ∞ , mellyel a matematikusok a végtelent jelzik, és mind az a titokzatos jelkép, melyet a közönséges halandóknak érthetetlen nyelvv használ.

Egy szó, mint száz, ez a csodálatos ember képes lett volna felemelkedni a felső matematikai tudományok legmagasabb csúcsára is!

Íme, ez volt J. T. Maston. Kollégái azért bíztak meg benne rendületlenül, midőn magára vállalta, hogy megold minden zavaros tételt, melyet ezek az elbizakodott elmék kiagyalnak. Ez bírta rá a Gun Clubot, hogy rábízta egy, a Földről a Holdba irányítandó lövedék problémáját. S végül, Evangelina Scorbitt asszony, J. T. Maston dicsőségétől megittasodva, ezért tanúsított iránta szerelemmel határos csodálatot.

Egyébként ebben az esetben - vagyis az Északi-sark meghódításával együtt járó probléma megoldásában - J. T. Mastonnak egyáltalán nem kellett az elemzés legfelsőbb régióiba emelkednie. Hogy a sarkvidék új engedményeit a területek kiaknázásában elősegítse, ahhoz a Gun Club titkárának csak egy mechanikai probléma megoldását kellett vállalnia. Kétségtelen bonyolult probléma, mely elmés képleteket követelhet, talán újakat is, de ő ebben is meg fogja állni a helyét.

J. T. Maston tehát rászolgált a bizalomra, bár a legcsekélyebb hiba folytán milliók veszhetnek kárba. Attól fogva, mikor még gyerekfővel gyakorolta magát a számtan első fogalmaiban, soha, de soha nem követett el hibát - a mikron²⁷ ezredrészét sem, ha egy hosszúság mértékét akarta kiszámítani. Ha csak egy tizedes huszadrészevel is tévedett volna, habozás nélkül golyót röpít guttapercha koponyájába.

---

²⁶ Mindketten nagy görög matematikusok, az i. e. III. századból

²⁷ A milliméter ezredrésze

Ki kellett térnünk J. T. Mastonnak erre a figyelemre méltó képességére. Nos, megtörtént. Most már csak az van hátra, hogy munka közben mutassuk be őt, s ezért okvetlenül vissza kell mennünk néhány héttel.

Körülbelül egy hónappal az Ó- és Újvilág lakosaihoz intézett nyilatkozat közzététele előtt vállalta magára J. T. Maston, hogy számot vet annak a tervezetnek elemeivel, melynek eredményeivel már előre elkápráztatta társait.

J. T. Maston régóta a Franklin-street 179. sz. alatt lakott, Baltimore egyik legcsendesebb utcájában, távol az üzletnegyedről, amellyel semmi, de semmi közössége nem volt, távol a számára elviselhetetlen tömegzajtól.

Szerény lakása volt itt, melyet „Röppálya-lak” néven ismertek, nem lévén egyéb vagyona, mint tüzértisztí nyugdíja meg ami fizetést mint a Gun Club titkára húzott. Magányosan lakott, egy néger inas szolgálta ki, Fire-Fire - Tűz-Tűz - nevű, ami igazán méltó becenév egy tüzér inasának. Ez a néger nem szolga volt, hanem szolgálattelvő vagy főszolgálattelvő, s úgy szolgálta ki az urát, ahogy az szolgálta volna ki az ágyúját.

J. T. Maston meggyőződéses agglegény volt, a nőtlenséget tartotta az egyetlen elfogadható életmódnak. Ismerte a szláv közmondást: „Egy asszony egyetlen hajszállal jobban húz, mint négy ígás ökör” - s bizalmatlan volt a női nem iránt.

De ha magányosan lakott is a „Röppálya-lak”-ban, ezt ő a maga jószántából cselekedte. Tudjuk, hogy csak egy mozdulatába kerül, s magánya páros magánnyá válik, s szegény emberből milliomos lesz. Nem kételkedett benne, hogy Evangelina Scorbitt asszony boldog lett volna, ha... Azonban, legalább mindeddig J. T. Maston nem lett volna boldog, ha... Annyi bizonyosnak látszott, hogy ez a két annyira egymásnak való lény - a gyöngéd szívű özvegynek legalábbis ez volt a nézete - soha nem éri meg ezt az átalakulást.

Nagyon egyszerű volt ez a magános lak. Földszint, verandával, fölötté egy emelet - ennyiből állt az egész. Lent kis szalon, kicsiny ebédlő, azonkívül konyha és cselédszoba, a kerti szárnyépületben. Fent utcára néző hálósoba, kertre nyíló dolgozószoba, hova nem hatolt be semmi külső zaj. Egy tudósnek és bölcsnek *buen retirója*,²⁸ melynek falai közt annyi számtani feladatot oldottak meg, s melyet egy Newton, egy Laplace vagy Cauchy²⁹ is megirigylet volna.

Mennyire más volt ez, mint Evangelina Scorbitt asszonynak, a New Park gazdag negyedében épült palotája, erkélyes homlokzatával, a gótikus, egyben reneszánsz angolszász építészet szobrászötleteivel, pazarul berendezett szalonjaival, fölséges halljával, képcsarnokaival, melyekben francia mesterek foglalták el a fő helyet; kettős feljáratával, nagyszámú személyzetével, istállóival és kocsiszíneivel, gyepes kertjeivel, nagy fáival, szökőkútjaival s magasan az épületek fölé emelkedő tornyával, melynek tetején a Scorbittok kék-arany lobogóját lengette a szellő!

Három mérföld, bizony, legalább három mérföld választotta el a New Park-i palotát a „Röppálya-lak”-tól. Azonban egy különleges sürgönydrót kötötte össze a két lakást, s a „Halló, halló!” hívó szóra, mely a kis lakot a palotával összekötötte, megindult a társalgás. Azon persze nincs semmi meglepő, hogy Evangelina Scorbitt asszony gyakrabban hívta membrános készülékéhez J. T. Mastont, mint J. T. Maston Evangelina Scorbitt asszonyt a magáéhoz. Ilyenkor a számok bűvára nem minden bosszúság nélkül hagyta félbe a munkát, a

---

²⁸ „Jó magány” (spanyol). Királyi kastély Madrid mellett

²⁹ Híres, nagy matematikusok

barátságos „Jó napot!” köszöntést dűnnyögve viszonoztta - hangjának nem éppen udvarias zengését remélhetőleg szelidebbre tompította a villanyáram -, aztán újra bonyolult feladványaiba temetkezett.

Október 3-án, egy utolsó, hosszas tanácskozás után vált el J. T. Maston a kollégáitól, hogy munkához lásson. A legfontosabb feladatra vállalkozott, mivel arról volt szó, hogy kiszámítsa, miféle technikai eljárással lehetne hozzáférközni az Északi-sarkhoz, s hogyan lehetne kiaknázni a jég között rejlő szénréteget.

J. T. Maston úgy gondolta, elegendő lesz egy hét, hogy befejezze titokzatos, valóban bonyolult és kényes műveleteit, amelyekhez különböző, a géptannal, a háromdimenziós analitikai geometriával, a poláris geometriával és trigonometriával összefüggő egyenletek megoldása szükséges.

Nehogy közben valami zavarja, abban állapodtak meg, hogy a Gun Club titkárát visszavonultságában nem látogatja, nem háborgatja senki. Ez nagyon fájdalmas volt Evangelina Scorbitt asszonynak, de bele kellett törődnie. Így hát egy délután Barbicane elnökkel, Nicholl kapitánnyal s kollégáikkal, a mozgékony Bilsbyvel, Blomsberry ezredessel, a féllábú Tom Hunterrel egyidejűleg eljött ő is, hogy még egyszer meglátogassa J. T. Mastont.

- Sikerülni fog önnek, kedves Maston! - mondotta elváláskor.

- S ami fő, nehogy valami hibát kövessen el! - tette hozzá Barbicane elnök mosolyogva.

- Hibát!... ő?!... - kiáltott fel Evangelina Scorbitt asszony.

- Csak amennyire a jó Isten nem tévedett a mechanikai törvények kombinálásában - válaszolt szerényen a Gun Club titkára.

Aztán kézfogással, a hölgy részéről sóhajtgatással, szerencsekívánatokkal, szívére kötve, hogy agyon ne csigázná magát, ki-ki elbúcsúzott a számok bűvarától. A „Röppálya-lak” kapuja bezárult, s Fire-Fire-nak meghagyták, hogy senkit be ne eressen, ha maga az Egyesült Államok elnöke lenne is az.

Visszavonultságának első két napján J. T. Maston csak elméletileg foglalkozott a maga elé tűzött kérdéssel, anélkül hogy krétához nyúlt volna. Újból elolvasott néhány művet, melyek az elemekre vonatkoznak, a Földre, annak tömegére, sűrűségére, térfogatára, alkatára, tengely körüli forgására, pályája hosszában kifejtett haladó mozgására, egyszóval, a számításokhoz szükséges alapelemekre.

Íme, a legfontosabb adottságok - jó, ha az olvasó ismeri őket:

A Föld alakja forgási ellipszoid, melynek leghosszabb sugara 6 377 398 méter vagy kerek számban 1594 négy kilométeres mérföld, a legrövidebb sugara 6 356 080 méter vagy 1589 mérföld. A két sugár közt tehát, mivel földgolyóink a sarkokon be van horpadva, 21 316 méter, azaz körülbelül öt mérföld az eltérés.

A Föld kerülete az Egyenlítő mentén 40 000 kilométer, azaz 10 000 négy kilométeres mérföld.

A Föld felülete, átlagban számítva, 510 millió négyzetkilométer.

A Föld térfogata körülbelül 1000 milliárd köbkilométer, vagyis 1000 milliárd olyan kocka, amelynek mindegyike 1000 méter hosszú, ugyanilyen széles és ugyanilyen magas.

A Föld sűrűsége csaknem ötszöröse a vízének, vagyis valamivel több a baritföldpát sűrűségénél, csaknem olyan, mint a jódé - vagyis egy köbméter föld átlagsúlya 5480 kilogramm, föltéve, ha a földkéreg darabjait a felszínre hozva méri le. Ez az a szám, melyet Cavendish vezetett le

Mitchell mérlege segítségével, vagy Bailly helyesbítése szerint 5670 kilogramm. Wilsing, Cornu, Baille stb. azóta is hivatkoznak erre a megállapításra.

A Föld nap körüli forgásának - a napévnék - időtartama 365 és egynegyed nap vagy pontosabban 365 nap, 6 óra, 9 perc, 10 egész 37 század másodperc, ami azt jelenti, hogy a Föld 30 400 méter, vagyis 7,6 mérföld sebességgel halad pályáján.

A Föld tengely körüli forgása az Egyenlítő mentén másodpercenként 463 méter, vagyis óránként 1668 km, azaz 417 mérföld.

J. T. Maston a következő hosszúság-, erő-, idő- és szögmértékegységeket használta számításában: a métert, a kilogrammot, a másodpercet és a középponti szöget, mely bármilyen adott körben a földsugárral egyenlő ívet fog be.

Október 5-én délután öt óra tájban - illő pontos időt adnunk, mikor ilyen emlékezetes műveletről van szó - J. T. Maston érett megfontolás után hozzáfogott az írásbeli munkához. Mindenekelőtt alapjában vizsgálta problémáját, vagyis abból a számból kiindulva, mely egyenlő a Föld területével a leghosszabb szélességi kör, az Egyenlítő mentén.

A fekete tábla a szoba egyik sarkában állt, fényes tölgyfa kecskelábakon. Az egyik, kertre nyíló ablak jól megvilágította. A tábla aljához szerelt kis deszkán egymás mellett apró krétadarabok heverték. A matematikus keze ügyében, balján a törlőszivacs, jobb kezével, jobban mondva fémkampójával ábrákat, képleteket és számokat ró a táblára.

J. T. Maston előbb igen pontos kört rajzolt, mely a földgolyót szemléltette. A Föld görbületét azzal érzékeltette, hogy az Egyenlítőt a gömbfelület elülső részén folyamatos vonallal jelölte, míg az eltakart részen pontozott vonallal tüntette fel, hogy így a gömbalak jól kitessék. A tengelyt az N és S betűkkel jelölt két sarkponton át az Egyenlítő síkjára merőlegesen húzott vonal jelezte.

Majd a tábla jobb sarkába a következő, méterekben a Föld területét jelentő számot írta fel:

40 000 000

Ezek után J. T. Maston akkurátusan hozzáfogott végtelen számításaihoz.

Annyira belemelegedett a munkába, hogy nem vette észre, mennyire megváltozott délután az időjárás. Olyan égháború készült, mely még a legedzettebb szervezetet is megviseli. Ólom-szürke, fehéres pelyhekhez hasonlatos, halványszürke háttérben felhalmozódott fellegek feküdték meg a várost. Távoli mennydörgések morgása kélt a Föld és az űr közti visszhangos mélységben. Már egy-két villám ostora vágott végig a roppant elektromos feszültséggel telt légkörön.

J. T. Maston egyre jobban magába merülve, nem látott semmit, nem hallott semmit.

Hirtelen csengő sietős berregése zavarta meg a dolgozószoba csendjét.

- Terringettét! Ha az alkalmatlankodók nem jönnek a kapun keresztül, hát telefonon jönnek!... Pompás találmány azok számára, akik nyugton akarnak maradni!... Hát én majd teszek róla: kikapcsolom az áramot arra az időre, amíg dolgozom!

S a membrános készülékhez lépve, megkérdezte:

- Mi dolguk velem?

- Csak egy-két szót szeretnék váltani... - felelte egy női hang.

- S ki beszél?

- Hát nem ismer meg, kedves Maston úr? Én vagyok... Scorbittné.

- Scorbittné asszony!... Hát már egy pillanatra se hagy békén!

Hanem ezeket az utolsó szavakat, amelyek a szeretetreméltó özvegynek sem lehettek éppen kellemes csengésűek, óvatosan, csak tisztos távolból mormogta J. T. Maston, nehogy a membrán felfogja őket. Aztán belátva, hogy mégiscsak válaszolnia kell néhány udvarias szóval, így folytatta:

- Ah, ön az, Scorbittné asszony!

- Én, kedves Maston úr!

- S mit parancsol, Scorbittné asszony?

- Csak arra akartam figyelmeztetni, hogy vad zivatar van kitörőben a város felett!

- Sajnos, nem akadályozhatom meg...

- Hát azt nem; de azt akartam megkérdezni, vajon gondolt-e rá, hogy becsukja az ablakokat...

Alig fejezte be Evangelina Scorbitt a mondanivalóját, midőn rettenetes mennydörgés reszketettette meg a levegőt. Azt hihette volna az ember, hogy egy végtelen kiterjedésű selyemkárpit hasadozott szét. A villám a „Röppálya-lak” tőszomszédságában csapott le, és az áram a telefonhuzalon keresztül a villamosság teljes brutalitásával járta át a számok bűvárának dolgozószobáját.

J. T. Maston a készülék lemeze fölé hajolva, a legtakarékosabb galvanikus pofont kapta, ami csak valaha egy tudós arcát illethette. Aztán a fémhorgán keresztül futó szikrától úgy esett össze, mint valami kártyavár. Ugyanakkor meglökte a fekete táblát, s az a szoba sarkába zuhant. A villám az egyik ablaktábla láthatatlan nyílásán át, a vízvezetékcsövön futott le a talajba.

J. T. Maston mindössze elszédült. Felkelt, megdörzsölte testének különböző részeit, s meggyőződött róla, hogy nem sebesült meg. Aztán továbbra is kellő hidegvérrel, ahogy az már egy volt Columbiad-pattantyúshoz illik, újra rendbe hozta dolgozószobáját, felállította a kecskelábú asztalt, a táblát visszatette helyére, összegyűjtötte a szőnyegen széthullott krétavégeket, s folytatta oly hirtelen megszakított munkáját.

De ekkor észrevette, hogy a táblán a zuhanás következtében a jobb felől felírt számítás, mely meghatározta a Föld területét az Egyenlítőnél, részben elmosódott. Éppen ki akarta egészíteni, midőn lázas csilingeléssel újból megszólalt a csengő.

- Hát már megint! - kiáltott fel J. T. Maston, s odaült a készülékhez.

- Ki az? - kérdezte.

- Scorbittné.

- S mit parancsol, Scorbittné asszony?

- Mondja, kérem, ez a szörnyű ménkö nem csapott be a „Röppálya-lak”-ba?

- Azt kell hinnem, hogy igen.

- Teremtő Isten!... Az a villám!...

- Legyen nyugodt, Scorbittné asszony!

- Nem történt semmi baja, kedves Maston úr?

- Semmi.

- S csakugyan nem hatott önre...

- Énrám csak az ön irántam tanúsított barátsága hatott - vágott közbe J. T. Maston, gondolva, hogy tartozik neki ennyi udvariassággal.

- Akkor jó éjszakát, kedves Maston!

- Jó éjszakát, kedves Scorbittné asszony!

S visszatérve helyére, még hozzátette:

- Az ördög vinné el ezt a remek asszonyt! Ha nem hívott volna olyan alkalmatlan időben a telefonhoz, nem kockáztattam volna, hogy belém csapjon a mennydörgös ménkü!

De most már aztán igazán elmúlt... J. T. Mastont nem fogják többé zavarni a munkájában. Egyébként, hogy még jobban biztosítsa a műveleteihez szükséges nyugalmat, kikapcsolván a villanyáramot, elnémitotta a készüléket.

Alapul véve az imént kiegészített számítás eredményét, különböző képleteket vezetett le belőle, végezetül egy utolsót, melyet balra írt fel a táblára, miután letörölt minden számot, melyből a levezetést végezte.

Akkor aztán beletemetkezett egy végtelen sor algebrai képletbe...

Egy héttel később, október 11-én készen volt a nagyszerű mechanikai számítás, s a Gun Club titkára diadalmasan vitte el kollégáinak a megoldott problémát, amit már érthető türelmetlenséggel vártak azok.

Most már matematikailag eldőlt, milyen gyakorlati módon lehet az Északi-sarkra eljutni, hogy köszénlelőhelyeit kiaknázhassák. *North Polar Practical Association* néven társulatot alakítottak, melynek a washingtoni kormány kihasználási engedélyt adott a sarki területekre, amennyiben az árverésen neki ítélnék oda e tájak birtoklását. Már tudjuk, hogy az árverés az Amerikai Egyesült Államok javára dőlt el, s hogy az újdonsült társulat részvényjegyzés végett felhívást intézett az Ó- és Újvilág tőkéseihez.

HETEDIK FEJEZET

melyben Barbicane elnök nem beszél többet a kelleténél

December 22-én a *Barbicane és Társai* részvényeseit közgyűlésre hívták egybe. Mondanunk sem kell, hogy a gyűlést a Gun Club termeiben tartották meg, a Union-square-i palotában. Valóban maga a tér is aligha lett volna elég, hogy az érdeklődők lázas tömegét befogadja. De szabad ég alatt ilyenkor, mikor a hőmérő mínusz tíz fokot mutat, egyébként sem lett volna alkalmas gyűlést tartani Baltimore egyik terén.

A Gun Club tágas termét - talán még emlékszik rá az olvasó - rendszerint mindenfajta, a tagok magas foglalkozásához tartozó hadiszor szokta ékesíteni. Valóságos tűzéri múzeumnak nevezhetné volna az ember. Fursza formájukkal maguk a bútorok, székek és asztalok, karszékek és díványok is gyilkos hadiszorokra emlékeztettek, melyek a másvilágra küldtek már olyan sok embert, kiknek pedig az lett volna titkos vágyuk, hogy aggkori végelgyengülésben haljanak meg.

Nos, ezen a napon ki kellett hordani innen ezt a rengeteg holmit. Hiszen nem hadigyülekezet volt ez, hanem békés, ipari összejövetel, melyen Barbicane fog elnökölni. Tágas befogadóhelyek várták tehát az Egyesült Államok minden részéből idesereglett nagyszámú részvényjegyzőt. Az előcsarnokban, úgyszintén a szomszédos szalonokban szorongtak, hemzsegek egymás hegyén-hátán, nem is számítva a végeláthatatlan sort, melynek áradata a Union-square kellős közepéig hullámozott.

Természetesen a Gun Club tagjai - az új társulat részvényeinek első jegyzői - az elnöki emelvényhez közel eső helyeket foglalták el. Ott lehetett látni köztük, diadalmasabban, mint valaha, Blomberry ezredest, a falábú Tom Huntet s kollégájukat, a mozgékony Bilsbyt. Scorbittné asszony számára, igen előzékenyen, kényelmes karszéket tartottak fenn, hiszen neki mint a sarki ingatlan legszámottevőbb társtulajdonosának minden bizonnyal meglett volna a joga hozzá, hogy Barbicane elnök mellett foglaljon helyet. Egyébként számos, a város különböző társadalmi osztályához tartozó nő is virult az előcsarnok üvegkupolája alatt szorongó, lármás tömeg soraiban, felbokrétázott, cifra tollakkal, tarka szalagokkal díszített kalapokban.

Alapjában véve a gyűlésen megjelent részvényesek nagy többsége bátran számíthatott az igazgató tanács hívének, ha ugyan nem személyes jóbarátjának.

De még egy megjegyzést! Az európai államok képviselői - a svéd, a dán, az angol, a holland, az orosz megbízott - külön helyet foglaltak el, s csak azért jelentek meg a gyűlésen, mert ők is jegyezték tekintélyes mennyiségű részvényt, s így joguk volt részt venni a tanácskozásban. Miután a sarkvidék megszerzése végett olyan jól összefogtak, jelenleg sem cselekedtek különben, csak hogy borsot törjenek a vevők orra alá. Könnyen elképzelhető, milyen lázas kíváncsiság hajtotta őket ide, hogy Barbicane elnök mai közléseit meghallgassák. Ez a felvilágosítás kétségtelenül rá fog világítani, hogy mi módon képzelik elérhetni az Északi-sarkot. Vajon nincs-e itt valami annál is nagyobb nehézség, mint amit a szénlelőhelyek feltárása jelent? Mindenesetre, ha valami ellenvetésre lenne alkalom, Eric Baldenak, Borisz Karkov, Jacques Jansen, Jan Harald nem fészélyeznék magukat, és szót kérnének. Maga Donellan őrnagy, Dean Toodrink szócsöve el volt tökélve rá, hogy sarokba szorítja vetélytársát, Impey Barbicane-t.

Esti nyolc óra volt. A Gun Club előcsarnoka, termei, udvarai az Edison-csillárok³⁰ vakító fényében tündököltek. Mióta a közönségtől megostromolt kapukat kinyitották, a jelenlevők moraja szünni nem akaró lármává fokozódott. De mindenki elhallgatott, mikor az ajtónálló jelentette, hogy itt az igazgatósági tanács.

Szőnyeggel borított emelvényen, szürke posztóval bevont asztal mellett, teljes fényözönben foglalt helyet Barbicane elnök, J. T. Maston titkár és kollégájuk, Nicholl kapitány. Háromszoros hippekkel és dörmögéssel vegyes, szaggatott hurrá harsant fel a teremben, s elviharzott a szomszédos utcáig.

J. T. Maston és Nicholl kapitány ünnepélyesen, hírnevük teljében foglaltak helyet.

Ekkor Barbicane elnök, állva maradva, bal kezét zsebre tette, jobbját mellénykivágásába helyezte, s a következőket mondta:

- Tisztelt részvényesek! Hölgyeim és uraim! A *North Polar Practical Association* igazgatósági tanácsa azért hívta össze önöket a Gun Club helyiségeibe, hogy fontos nyilatkozatot tegyen. Amint önök a lapok vitáiból értesültek, a mi új társulatunknak az a célja, hogy kiaknázza az Északi-sark kőszételepeit, amelyek kihasználási engedélyét a szövetségi kormány megadta nekünk. Ez a nyilvános árverésen szerzett birtok haszonhozadékat jelent a tulajdonosainak a szóban forgó ügyben. A december 11-én lezárt jegyzés rendelkezésünkre bocsátja azt a tőkét, amely lehetővé teszi számunkra, hogy megszervezzük a vállalkozást. A várható kamatjövedelem oly nagyra ígérkezik, amelyet eleddig semmilyen kereskedelmi vagy ipari vállalkozás nem hozott.

Az első helyeslő moraj itt egy pillanatra félbeszakította a beszélő szavait.

- Önök jól tudják - folytatta az elnök -, miként jöttünk rá arra a felfedezésre, hogy gazdag kőszételepek s talán elefántcsont-kövéletek is vannak a sarkvidéken. A világsajtó közleményei semmi kétséget nem hagynak a kőszételepek létezésére felől.

Nos, a kőszén lett a forrása minden modern iparnak. Nem szólva a fűtésre használt szénről és koksztól, a gőz és a villany előállításánál való alkalmazásáról, fel kell önök előtt sorolnunk a származékait, minők a buzér, a lakmusz, indigó-, fukszin-, kárminfesték, a vanília, keserű mandula, gyöngyvesző, viola, télizöld, ánizs, kámfor, antipirin, benzin, naftalin, pirigalluszsav, nidrokinon, csersav, szacharin, kátrány, földszurok, fenyőgyanta, kenőolaj, lakk, kéksavas só, lúgkő, cianid, keserű anyagok stb. stb. stb.

E felsorolás után a szónok fellélegzett, mint valami halálra fáradt kengyelfutó, aki megáll, hogy lélegzetet vegyen. Aztán, hogy jól teleszívta magát levegővel, így folytatta:

- Nyilvánvaló tehát, hogy a kőszéntartalékok, ennek a mindennél értékesebb anyagnak a lelőhelyei, az óriási fogyasztás következtében előrelátható időn belül ki fognak merülni. Nem telik bele ötszáz esztendő, és a máig feltárt kőszételepek kiürülnek.

- Háromszáz esztendő! - kiáltotta közbe az egyik jelenlevő.

- Kétszáz! - vágott rá egy másik.

- Vegyünk hát egy többé-kevésbé közeli határidőt - folytatta Barbicane elnök -, s próbáljunk új termelőhelyeket feltárni, mintha a kőszén már a tizenkilencedik század végén kifogyna.

Itt elhallgatott egy pillanatra, hogy a hallgatóság annál jobban hegyezze a fülét, aztán így folytatta:

---

³⁰ Villanyégőkkel működő csillárok. (Alva Thomas Edison találta fel 1879-ben az izzólámpát)

- Ennek okáért, tisztelt részvényesek, jöjjenek, induljanak velem az Északi-sarkra!...

S valóban a közönség cihelődni kezdett, mintha Barbicane elnök egy hajót mutatott volna nekik, amely a sarkvidékre indul.

Donellan őrnagy éles, átható hangon tett megjegyzése nyomán azonban hirtelen elült a lelkes és önkéntelen mocorgás.

- Mielőtt egy tapodtat is mennénk - mondta -, tudni szeretném, hogyan juthatunk el az Északi-sarkra. Talán tengeren szándékozik ön odamenni?

- Sem tengeren, sem szárazföldön, sem a levegőn át - válaszolt Barbicane elnök szelíden.

Persze a közönség oldalát furdalni kezdte a kíváncsiság, s mindenki visszaült a helyére.

- Önök bizonyos mértékig tájékoztatva vannak róla - folytatta a szónok -, minő kísérletek történtek eddig, hogy földgolyónknak ezt a hozzáférhetetlen pontját megközelítsük. Mégis jó lesz röviden emlékeztetükbe idéznem. Így méltó tisztelettel adózunk azoknak a bátor úttörőknek, akik életben maradtak, s azoknak, akik elpusztultak ezekben az emberfeletti vállalkozásokban.

Egyhangú helyeslés futott végig a jelenlevők sorain, bármilyen nemzetiséghez tartoztak is azok.

- 1845-ben - folytatta Barbicane elnök - az angol sir John Franklin, az *Erebuson* és a *Terroron* megtett harmadik útján megkísérelte, hogy elérje az Északi-sarkot. Mélyen behatolt az északi vizekre, s azóta sem hallani róla.

1854-ben az amerikai Kane és hadnagya, Morton vágnak neki Sir John Franklin felkutatásának, s ha ők maguk visszajöttek is expedíciójukról, *Avance* nevű hajójuk nem tért vissza többé.

1859-ben az angol Mac Clintocknak kezébe jut egy irat, melyből kitűnik, hogy az *Erebus*szal és a *Terror*ral útnak indult expedíció hősei közül egy sem maradt életben.

1860-ban az amerikai Hayes a *United States* nevű háromárbcossal útra kél Bostonból, átjut a szélesség 81°-án s 1862-ben visszatér anélkül, hogy társai hősies fáradozása ellenére továbbjuthatott volna.

1869-ben Koldervej és Hegeman kapitány, mindketten németek, a *Hansa* és a *Germania* nevű hajókon elindulnak Bremerhavenből. A *Hansa* jégtorlaszok közé ékelődött, és a szélesség 71°-a közelében elsüllyedt. Életüket csak a mentőcsónakoknak köszönhették, melyeken a legénység a grönlandi partvidékig vergődött. Több szerencsével járt a *Germania*; ez visszatért a bremerhaveni kikötőbe, azonban a szélesség 77°-án túl nem jutott.

1871-ben Hall kapitány New Yorkból tengerre kél a *Polaris* nevű gőzhajón. A bátor tengerész nem tudott megbirkózni a telelés viszontagságaival, és négy hónap múlva végkimerülésben elpusztul. Esztendőre rá a *Polaris* jégtorlaszoktól elsodorva, úszó jégmezők között semmisül meg, anélkül hogy a szélesség 82°-át elérte volna. Tizennyolc matróza, Tyson hadnagy vezényletével, dacolva a sarki tengerár veszélyességével, jégutajon eléri a szárazföldet, de a *Polarisszal* odaveszett tizenhárom tengerésznek nem jöttek nyomára soha.

1875-ben az angol Nares az *Alerte* és a *Découverte* nevű hajókkal elhagyja Portsmouth-t. Ezen az emlékezetes felfedező úton - a hajók legénysége a szélesség 82-83°-a között ütötte fel téli szállását - Markham kapitány, északnak fordulva, mindössze négyszáz mérföldnyire³¹ állapodott meg az Északi-sarktól, melyet előtte ennyire senki sem tudott megközelíteni.

1879-ben a mi nagy polgártársunk, Gordon Bennet...

Itt három hatalmas hurrá ünnepelte ujjongva a „nagy polgár”, a New York Herald igazgatója nevét.

- ... a *Jeanette*-et szereli fel, s De Long parancsnokra, egy francia eredetű család leszármazottjára bizza. A *Jeanette* harminchárom főnyi legénységgel elindul San Franciscóból, áthatol a Bering-szoroson, a Herald-sziget magasságában körülzárja a jég, s körülbelül a szélesség 77°-nál, a Bennet-sziget magasságában elsüllyed. Legénységének csak egy lehetőség kínálkozott: dél felé haladni, vagy megmentett csónakjaikon, vagy a jégmezőkön. A nyomorúság megtizedeli őket. De Long meghal októberben. Több társára hasonló sors várt, s csak tizenketten tértek meg erről az expedícióról.

Végül 1881-ben az amerikai Greely a *Proteus* nevű gőzhajón elhagyja a New Foundland-i Szent János kikötőt, hogy állomáshelyet létesítsen a Lady Franklin-öbölben, a Grandt-földön, kissé a 82° alatt. Ezen a helyen emelték a Conger erődöt. A vakmerő telelők innen kerekednek fel az öböl nyugati és északi része felé. 1882 májusában Lockwood hadnagy és társa, Brainard, Markham kapitányt néhány mérfölddel felülmúlva a 83° 35'-ig jutnak el.

Mindmáig ez a legvégső pont, amelyet elértek. Ez a sarkvidéki térképészet *Ultima Thuléja*!³²

Újabb hurrákiáltások, annak rendje és módja szerint hippekkel kicifrázva, az amerikai felfedezők tiszteletére.

- Azonban - folytatta Barbicane elnök - a felfedező út rosszul végződött. A *Proteus* elmerül. A huszonnégy sarki telepes szörnyű nyomorban sínylődik. A francia Pavy doktor és még jó néhány társa halálát leli. 1883-ban Greely, a *Thetis* segítségével, mindössze hat társát hozza vissza. S most Lockwood hadnagyon, a hős felfedezőn a sor: mártírhálálával újabb névvel szaporodott e területek vértanúinak fájdalmas története.

Ezúttal tiszteletteljes csend fogadta Barbicane elnök szavait, kinek érthető meghatottságában minden jelenlevő osztozott.

Majd reszkető hangon folytatta:

- Szóval, ennyi önfeláldozás, ennyi bátorság ellenére a szélesség 84°-án túl nem jutott el még senki. Sőt megjegyezhetjük, hogy mindmáig használt eszközökkel nem is fog soha senki eljutni, akár hajóval próbálja elérni a jégtorlaszokat, akár tutajon áthatolni a jégzajláson. Emberi lénynek nem adatott meg, hogy ilyen veszélyekkel farkasszemet tudjon nézni, s ilyen alacsony hőmérsékletet kibírasson. Más úton-módon kell tehát meghódítani az Északi-sarkot!

Érezni lehetett a hallgatóság borzongásából, hogy ez a mondanivaló lényege s a mindnyájuk által annyira hajsztolt és sóváran fürkészett titok.

- S hogyan oldja meg ön ezt, uram? - kérdezte Anglia kiküldöttje.

---

³¹ Kb. 740 km

³² Vergilius latin költő nevezi így - „legvégső”-nek - Thule atlanti-óceáni szigetet, melyről az ókorban úgy tudták, hogy a Föld legészakibb pontja

- Nem telik bele tíz perc, s ön meg fogja tudni - válaszolt Barbicane elnök -, s valamennyi részvényesünkhöz fordulva még azt is megjegyzem: legyenek bizalommal irántunk, mert ügyünk előmozdítói ugyanazok a férfiak, akik útra kelve egy cylindro-conikus lövegben...

- Cylindra-komikus lövegben! - kiáltott fel Dean Toodrink.

- ...vállalni merték a veszélyt, hogy a Holdig eljussanak...

- Látnivaló, hogy vissza is jöttek onnét! - tette hozzá Donellan őrnagy titkára, kinek rosszmájú megjegyzései élénk tiltakozást váltottak ki.

De Barbicane elnök, vállat vonva, határozott hangon folytatta:

- Igen, tisztelt részvényesek, nem telik bele tíz perc, és önök megtudják, hogy mihez tartsák magukat.

Hosszan tartó moraj fogadta ezt a választ.

Valóban úgy tetszett, mintha a szónok azt mondta volna a közönségnek: „Nem telik bele tíz perc, s az Északi-sarkon leszünk!”

- Mindenekelőtt - folytatta Barbicane elnök - vajon szárazföld-e a Föld „sarki sapkája”? Vajon nem tenger-e az, s nem volt-e igaza Nares parancsnoknak, mikor őskori jégtengernek nevezte? Erre a kérdésre én csak azt válaszolom: mi más nézetem vagyunk.

- Ez nem elég! - kiáltott fel Eric Baldenak. - Nem arról van most szó, hogy milyen nézetem van az ember, hanem hogy biztos tudomása legyen a dolog felől...

- Nos, hát biztosan tudjuk. Ezt válaszolom az én heveskedő közbeszólómnak. Igen. A *North Polar Practical Association* szilárd földet és nem holmi vízmedencét vásárolt meg, s e föld jelenleg az Egyesült Államoké; soha semmiféle más európai nagyhatalom nem tarthat rá igényt.

Moraj az Óvilág kiküldötteinek padsorában.

- Bah!... Vízrel teli lyuk... mosdótál... amit önök nem képesek kiüríteni! - kiáltott újból Dean Toodrink.

Kollégái nem győztek helyeselni.

- Nem, uram - felelte Barbicane elnök élénken -, szárazföld az, sík talaj, mely - talán mint a Góbi-sivatag Közép-Ázsiában - három-négy kilométernyire emelkedik a tenger szintje fölé. Ez pedig könnyen és logikusan következtethető azokból a megfigyelésekből, melyeket a szomszédos területeken végeztek, amely területeknek az Északi-sark pusztán nyúlványa. Nordenskiöld, Peary, Maalgard azt állapították meg kutatásaik közben, hogy Grönland állandóan emelkedve húzódik északra. Disko-szigettől százhatvan kilométerre befelé már hétezerháromszáz méter magas. Ha számba vesszük ezeket a megfigyeléseket, a sok száz éves teknőiben talált különböző tenyészeteket, állatokat vagy növényzetet, minők a masztodoncsontvázak, elefántcsont agyarak és fogak, tobozos törzsek, bizvást megállapíthatjuk, hogy ez a földrész valamikor termékeny volt, állatok laktak itt, sőt talán ember is. Itt süllyedtek el a történelem előtti korok vadonjai, kőszételepeket képeztek, s ezeket mi ki tudjuk már használni. Igen, az Északi-sark körül szárazföld terül el, minden emberi nyomtól érintetlen földrész, s mi hamarosan kitűzzük rajta az Egyesült Államok lobogóját!

Tapsorkán.

Mikor az utolsó moraj is elhalt a Union-square távoli háttérében, Donellan őrnagy csaholó hangja újból felmordult:

- Hét perc már elmúlt a tízből, mely alatt az Északi-sarkhoz juthatunk!...

- Három perc múlva ott leszünk - válaszolt fagyosan Barbicane elnök.

Aztán így folytatta:

- De ha szárazföld is ez a mi ingatlanunk, és, amit joggal hihetünk, fennsík, mindazonáltal tele van örökös jéggel, jéghegyek és jégmezők borítják, s ilyen körülmények közt a feltárás bizony igen nehéz...

- Lehetetlen! - szólt Jan Harald, hatalmas taglejtéssel hangsúlyozva állítását.

- Megengedem, hogy lehetetlen - válaszolt Impey Barbicane. - Nos, hát le kell bírunk ezt a lehetetlenséget, s erre törekszünk minden erőnkéből. Nemcsak hajókra és tutajokra nem lesz többé szükségünk ahhoz, hogy az Északi-sarkra eljussunk, hanem hála alapos előkészületeinknek, még az ősrégi meg az új jégtorlaszok is szinte varázsszóra olvadnak majd szét, sőt mindez egyetlen dollárunkba, de még egypercnyi munkánkba se fog kerülni.

Teljes csend állt be erre. Elérkezett hát a „pszikolikus” pillanat, Dean Toodrink választékos megjegyzése szerint, melyet Jacques Jansen fülébe súgott.

- Uraim! - folytatta a Gun Club elnöke - Arkhimédésznek csak egy támaszpont kellett volna, hogy kimozdítsa sarkából a világot. Nos, mi megtaláltuk ezt a támaszpontot! A nagy szirakuzai matematikusnak elegendő lett volna egy emeltyű; nos, nekünk megvan már ez az emeltyűnk! Mi tehát képesek vagyunk elmozdítani az Északi-sarkot...

- Elmozdítani az Északi-sarkot!... - kiáltotta Eric Baldenak.

- Áttenni Amerikába!... - kiáltotta Jan Harald.

Barbicane elnök nyilván nem akart még erről pontosan beszámolni, mert csak ennyit mondott:

- Ami ezt a támaszpontot illeti...

- Ne mondja meg!... Ne mondja meg!... - ordította az egyik jelenlevő, rettenetes hangon.

- Ami ezt az emeltyűt illeti...

- Ne árulja el a titkot!... Ne árulja el!... - kiabálta a jelenlevők többsége.

- Nem áruljuk el! - válaszolta Barbicane elnök.

Elgondolhatjuk, mennyire bosszantotta ez a válasz az európai kiküldötteket. De hasztalan faggatóztak, a szónok nem volt hajlandó ismertetni az előkészületeket. Elégnek vélte még hozzáfűzni:

- Mindjárt közlöm önökkel, miféle eredményekre számíthatunk ezzel az ipar évkönyveiben eddig páratlan mechanikai munkálattal, melyet az önök tőkéi révén magunkra vállaltunk, s közmegelegedésre végre fogunk hajtani.

- Figyelem!... Figyelem!...

Hát hogyan figyeltek volna!

- Mindenekelőtt - folytatta Barbicane elnök -, a mi műveletünk alapötlete egyik legtudósabb, legönfeláldozóbb és legkitűnőbb kollégánktól való. Az ő érdeme az is, hogy olyan számításokat végzett, miáltal ez az elméleti gondolat gyakorlativá tehető; mert míg a sarki kőszén kiaknázása már csak gyerekjáték, magának az Északi-sarknak elmozdítása olyan probléma, melyet csupán a felsőbbrendű mechanika bír megoldani. Ezért folyamodtunk mi a Gun Club tiszteltreméltó titkárához, J. T. Mastonhoz!

- Hurrá!... hip, hip, hurrá! J. T. Maston! - üvöltötte a kitűnő és rendkívüli személyiség jelenlététől felvillanyozott hallgatóság.

Ah, mennyire meghatották Evangelina Scorbitt asszonyt a híres számbúvár körül felzúgó örömkialtások, s hogy megdobbant a szíve a gyönyörűségtől!

Ő maga csak nagy szerényen biccentett fejével hol jobbra, hol balra, s mindössze a fémhorga hegyével üdvözölte a fellelkesült jelenlevőket.

- Kedves részvényesek - folytatta Barbicane elnök -, már a nagy népgyűlés alkalmával, mely a francia Michel Ardan Amerikába érkezését ünnepelte, néhány hónappal ezelőtt, hogy elindultunk a Holdba...

S ez a jenki olyan egyszerűen beszélt erről az utazásról, mintha csak Baltimore-tól New Yorkig utazott volna.

- ... J. T. Maston így kiáltott közbe: „Találjunk fel gépeket, találjunk támaszpontot, s igazítsuk ki a Föld tengelyét!” Nos, önök valamennyien, akik most engem hallgatnak, tudják meg végre...! A gépeket már fel is találtuk, megtaláltuk a támaszpontot is, s most már minden erőnket a földtengely helyreigazítására fordítjuk!

Erre aztán, néhány pillanatra igazán ámulatba estek a jelenlevők. Ezt az ámulatot a francia népiesen, de találóan így fejezi ki: „Hát ez már mégiscsak sok a jóból!”

- Hogyan?... Ön helyre akarja igazítani a tengelyt? - kiáltotta Donellan őrnagy.

- Úgy van, uram - válaszolta Barbicane őrnagy -, vagy még inkább, nekünk módunk van rá, hogy egy új tengelyt alkossunk, s a Föld ezentúl majd az új tengely körül forog.

- Módosítani a Föld tengely körüli forgását! - ismételte Karkov ezredes, és nagyot villant a szeme.

- Teljes mértékben, mégpedig úgy, hogy az időtartamon mit sem változtatunk! - válaszolt Barbicane őrnagy. - Ezzel a művelettel körülbelül a szélesség 67°-áig mozdítjuk el a jelenlegi sarkot, s ilyen körülmények közt Földünk olyan helyzetbe kerül, mint a Jupiter bolygó, melynek tengelye csaknem merőleges pályája síkjára. Nos, ez a 23° 28'-nyi elfordulás elegendő lesz arra, hogy sarki ingatlanunk annyi meleghez jusson, amittől bízvást elolvadnak a sok-sok ezer évszázad óta felhalmozódott jégtömegek!

A hallgatóságnak elállt a lélegzete. Senkinek sem támadt kedve a szónok szavába vágni, sőt még tapsolni sem. Mindenkit lenyűgözött ez az elmés, egyben egyszerű ötlet: elforgatni a Föld forgási tengelyét.

Az európai kiküldötteknek valósággal leesett az álluk; elképedve, megrökönyödve, végleg megsemmisülve, egy árva szót se szóltak.

De most dörgő tapsvihár tört ki, mihelyt Barbicane elnök ezekkel az egyszerűségükben oly fenséges szavakkal fejezte be szónoklatát:

- Szóval, maga a Nap olvasztja majd el a jéghegyeket és jégtorlaszokat, s könnyíti meg az Északi-sark elérését.

- Így hát - kérdezte Donellan őrnagy -, mivel az ember nem mehet el a Sarkhoz, a Sark fog eljönni hozzá?

- Amint ön mondja! - vágott vissza Barbicane elnök.

NYOLCADIK FEJEZET

Mint a Jupiteren - jelentette ki a Gun Club elnöke

Igen, mint a Jupiteren.

Azon a Michel Ardan tiszteletére rendezett emlékezetes népgyűlésen - a szónok éppen jókor hozta szóba - J. T. Maston azért kiáltott fel olyan hévvel: „Igazítsuk ki a Föld tengelyét!”, mert a vakmerő, képzelgő francia, az *Utazás a Holdba* című regény egyik hőse, Barbicane elnök és Nicholl kapitány társa szárnyaló himnuszba fogott naprendszerünk legfontosabb bolygójának tiszteletére. Magasztos, dicsőítő énekében nem mulasztotta el kiemelni azokat a különös előnyöket, melyeket mindjárt sommázní fogunk.

Így hát a Gun Club számbúvára által megadott probléma alapján új forgási tengellyel fogják kicserélni a régít, melyen közmondásszerűen szólva, a Föld forog, „mióta világ a világ”. Ez az új forgási tengely merőlegesen esik majd pályája síkjára. Ilyen körülmények között a régi Északi-sark éghajlati helyzete pontosan olyan lesz, amilyen Norvégiában Trondjhem jelenlegi helyzete tavasszal. Ősi jégpáncélja tehát természetesen el fog olvadni a nap sugaraitól. Ugyanakkor sártekénken olyan lesz az éghajlati megoszlás, mint a Jupiteren.

Valóban, bolygónk tengelypályájának elhajlása vagy más szóval az a szög, melyet forgási tengelye ekliptikájának síkjával képez, $88^{\circ} 13'$; $1^{\circ} 47'$ -cel növekedve ez a tengely teljesen függőlegesen esik majd a Nap körüli bolygópálya síkjára.

Egyébként - külön meg kell jegyeznünk - az a kísérlet, melyet a *Barbicane és Társai* cég a Föld jelenlegi helyzetének módosítása végett véghez akar vinni, voltaképp egyáltalán nem a tengely művi úton történő kiigazításából áll. Ilyesmire semmiféle erő nem lenne képes, ha mégolyan jelentékeny volna is. A Föld nem holmi felnyársalt tyúk, melynek „tengelyét” meg lehet fogni s tetszés szerint ide-oda állíthatni. Viszont, röviden szólva, új tengelyt lehetséges, sőt mondhatni könnyű is előállítani, mihelyt az a bizonyos támaszpont, melyről Arkhimédész álmodott és az az emeltyű, melyet J. T. Maston elképzelt, a vakmerő mérnökök rendelkezésére áll.

Mivel azonban szemlátomást úgy határoztak, hogy találmányukat újabb rendelkezésig titokban tartják, egyelőre csak arról lehetett szó, hogy csupán a találmány következményeivel foglalkozzanak.

Ezt mindenekelőtt a napilapok és folyóiratok tették meg, tudósokra hivatkozva, tájékoztatlanokat kioktatva arra nézve, hogy vajon mit jelent az, hogy a Jupiter tengelye hozzávetőleg merőlegesen esik bolygópályájának síkjára.

A Jupiter, mely mint a Mercur, a Venus, a Föld, a Mars, a Saturnus, az Uranus és a Neptunus, a naprendszer része, közel kétszázmillió mérföldnyire kering a közös tűzhelytől, s kerülete a Földének körülbelül ezernégyszázszorosa.

Valóban, ha van *jupiteri* élet, vagyis ha vannak lakók a Jupiteren, mindjárt fel is sorolunk néhány előnyt, melyet ebben az esetben az említett planéta nyújt nekik, s amit a Holdba való utazást megelőző emlékezetes népgyűlésen oly fellengzősen hangsúlyoztak.

Mindenekelőtt a Jupiter napi körforgása folyamán, mely nem tart tovább 9 óra 55 percnél, a nappalok állandóan egyenlők az éjszakákkal, mégpedig bármilyen szélességi fokon, vagyis a nappal 4 óra 57 perc, az éjszaka szintén 4 óra 57 perc.

- No lám! - jegyezték meg azok, akik hisznek a jupiteri lények létezésében. - Ez aztán kedvére lenne a szabályos életforma híveinek! El volnának ragadtatva, ha ennek a szabályosságnak alávetnék magukat!

Nos hát, ugyanaz következne be a Földön is, ha Barbicane elnök megvalósítaná művét. Csakhogy mivel a forgás sebessége az új tengelyen sem növekednék, noha nem is csökkenne, a két egymás után következő delet mintegy huszonnégy óra választaná el egymástól, az éjszakák és a nappalok pedig pontosan tizenkét óráig tartanának, mégpedig a földgolyó bármely pontján. Az esthajnalok és virradatok mindig egyforma időtartamúak lennének. Az ember örökös napéjegylenőségben élne, ahogy az március 21-én és szeptember 21-én a Föld minden szélességi körén tapasztalható, midőn a Nap látszólagos pályáját az Egyenlítő síkjában írja le.

„De a legkülönösebb s nem kevésbé érdekes éghajlati jelenség az lenne, ha az évszakok megszűnnének” - fűzték hozzá joggal a lelkendezők.

Valóban a tengelyeknek a bolygópálya síkjára való hajlása okozza az évenkénti változásokat, melyeket tavasz, nyár, őszi, tél néven ismerünk. Ám a Jupiter-lakók mit sem tudnak ezekről az évszakokról. Így tehát a Föld-lakók sem tudnának róluk. Mihelyt az új tengely függőleges lenne az ekliptikára, nem lenne többé sem jégöv, sem forró öv, hanem csak mérsékelt öv lenne az egész Földön.

Meg is mondjuk, miért.

Mi is a forró égöv? A földgömb felületének az a része, mely a Rák- és Baktérítő között terül el. Ebben a zónában, bárhonnan nézzük is, évente kétszer látni a Napot az ég legmagasabb pontján, míg magukon a térítőkön évente csak egyszer tapasztalható ez a jelenség.

Mi az a mérsékelt égöv? A Földnek az a része, mely a térítő és a sarkkörök közé eső területeket foglalja magába, a szélesség $23^{\circ} 28'$ -e és $66^{\circ} 72'$ -e között. Itt a Nap sohasem emelkedik a zenitig, de mindennap a szemhatár fölé kerül.

S mi a jégöv? A sarkvidéknek az a része, melyet a Nap évenként egy bizonyos ideig teljesen elkerül. Ez az idő magán a sarkon hat hónapig növekedhet.

Látjuk tehát, hogy látszólagos nappályánknak a szemhatár fölötti eltérő magasságával függ össze a forró égöv rendkívüli forrósága, a mérsékelt égöv mérsékelt s aszerint csökkenő melege, amilyen mértékben, a térítőktől távolodunk; végül a sarkköröktől a sarkokig terjedő jégöv farkasordító hidege.

Mármint, ha új, függőleges tengelyt kapna a Föld, minden módosulna. A Nap állandóan az Egyenlítő síkjában maradna. Egész esztendőn át tizenkét óra alatt végezné rendíthetetlen pályafutását, a helyi szélességi fok arányában közelítené meg a zenit, következőleg annál magasabban, amennyivel az egyes pontok közelebb esnek az Egyenlítőhöz. Tehát a szélesség 20° -án fekvő országokban naponta 70° -ig emelkednék a szemhatár fölé, a szélesség 49° -án fekvő országokban 41° -ig, a szélesség 67° -a mentén 23° -ig. A nappalok így teljes szabályossággal követték egymást, s az őket kiszabó Nap tizenkét óránként a szemhatárnak ugyanazon a pontján kelne fel s nyugodnék le.

- Íme az előnyök - hajtogatták Barbicane elnök barátai -, mindenki megválaszthatja a vérmérsékletének megfelelő éghajlatot, aszerint hogy náthára vagy csúzra hajlamos-e, mégpedig olyan földtekén, melyen ismeretlenek lennének a jelenlegi, olyannyira sajnálatos hőingadozások.

Végeredményben a *Barbicané és Társai* cég, ezek a modern titánok, módosítani fogják a dolgok állapotát, mely azóta fennáll, amióta a forgó gömbalakulat, pályájára hajolva, annyira összesűrűsödött, míg a mai földgolyónkká nem lett.

Az igazat megvallva, a néző szeme elől a mennyboltról eltűnnék néhány olyan csillagkép vagy csillag, amelynek a látásához hozzászokott volt. A költő számára nem lennének többé hosszú, téli éjszakák, sem hosszú, nyári nappalok, melyekről „összhangzatos”, modern rímelésű verseit elzenghetné. De milyen nyeresége lenne az emberek nagy többségének!

Sőt - hajtogatták a Barbicané elnöknek felesküdt újságok -, mivel szabályozni fogják a növénytermesztést, a mezőgazdász megállapíthatja majd minden növényfajta számára a neki legkedvezőbb hőmérsékletet.

Na jó - vágta vissza az ellenlábás lapok -, de azért nem lesznek-e továbbra is esőzések, jégverések, zivatarok, felhőszakadások, orkánok, mindazok a légi tüemények, melyek olykor annyira veszélyeztetik a learatott termés betakarítását s a földművesek jövedelmét?

Kétségtelenül - hangoztatta untig a jóbarátok kórusa -, de ezek a csapások, az égövek megrendszabályozása folytán, valószínűleg ritkábbak lesznek, s ez mégiscsak gátolni fogja a légköri zavarok létrejöttét. Igen, az emberiségnek óriási hasznára lesz a dolgok új állapota, a körülmények új rendje! Igen, a földgolyó valósággal át fog alakulni. Bizony, a *Barbicané és Társai* cég a nappalok és éjszakák egyenlőtlenségével együtt megsemmisíti az évszakok váltakozásával járó kellemetlenséget is, és nagy szolgálatot tesz a jelen és jövő nemzedékének. Igen, ahogy Michel Ardan mondotta, földtekénk, melyen mindig vagy túl meleg, vagy túl hideg van, nem lesz többé a nátha, a nyálkahártyalob, a gennytüsző melegágya. Csak az hűl meg ezután, aki akar, mivel mindenkinek módjában lesz a légzőszervei szempontjából legalkalmasabb lakóhelyet kiválasztani.

S a New York-i *Sun* december 27-i számában ékesszóló cikkét ezzel a felkiáltással fejezte be:

„Minden tiszteletünk Barbicané elnöké és társaié! Ezek a bátor férfiak nem csupán - hogy úgy mondjuk - új tartományt készülnék az amerikai kontinenshez csatolni, s ezzel tovább gyarapítani az államszövetség máris nagy területét, hanem egészségesebbé, termékenyebbé is teszik a földet, amelybe aratás után mindjárt vetni lehet majd s a mag késedelem nélkül kicsírázván, nem lesznek többé elpocsékolt téli hónapok! Nemcsak a széntermelés nő majd az újabb kőszéntelepek kiaknázásával - melyek talán az évek hosszú során át fedezni fogják a szükségletet e nélkülözhetetlen anyagban -, hanem Földünk éghajlati viszonyai is előnyösen megváltoznak! Barbicané és Társai, embertársaik üdvére, módosítani fogják a Teremtő alkotását! Tisztelet ezeknek a férfiaknak, akiket az emberiség legnagyobb jótevői közé kell számítanunk!”

KILENCEDIK FEJEZET

*melyben úgy tetszik, mintha megjelenne egy francia eredetű
DEUS EX MACHINA*

Íme, hála Barbicane elnök buzgalmának, ennyi haszon származhatik a forgástengely módosításából. Egyébként tudnivaló, hogy ez a módosítás nem érinti érezhető módon földgolyónk Nap körüli forgását. A Föld továbbra is le fogja írni változhatatlan bolygópályáját az űrben, s a napévek körülményeit egyáltalán nem zavarja meg semmi.

Mihelyt a tengely megváltoztatásának következményeit világgá kürtölték, rendkívüli visszhangja támadt. A felsőbb mechanikának ez a problémája azonnal viharos érdeklődést keltett. Annak a lehetősége, hogy az évszakok változása helyett egyforma, mégpedig „a fogyasztók” tetszése szerinti időjárás lesz, valósággal elbűvölte az embereket. Úgyszólván „agyonlelekesültek” arra a gondolatra, hogy hamarosan mindenki élvezheti majd az örökös tavaszt, melyet Telemachus énekese³³ Calypso szigetén virágoztat fel, sőt hűvösded meg langyos tavasz közt is válogathatni majd. Ami magát az új tengely fekvését illeti, mely körül a napi körforgás a jövőben végbemegy, az még olyan titok volt, amit, úgy látszik, sem Barbicane elnök, sem Nicholl kapitány, sem J. T. Maston nem voltak hajlandók nyilvánosságra hozni. Vajon előre leleplezi-e, vagy csak a kísérlet végén tudja meg a világ? Több se kellett ennél, s egy kicsit máris nyugtalankodni kezdett a közvélemény.

Egy ötlet természetesen máris felvetődött, s a lapok élénken tárgyalták. Vajon miféle mechanikai úton valósítható meg ez a nyilván óriási erő alkalmazását feltételező változás?

A *Forum*, egy tekintélyes New York-i folyóirat, méltán jegyezte meg:

Ha a Föld nem forogna tengelye körül, talán elég lenne egy viszonylagos gyenge lökés is, hogy holmi önkényesen választott tengely körül mozgásba hozza magát; de a Föld roppant giroszkóp³⁴ is felfogható, mely elég gyorsan mozog, s természeti törvény szabja ki, hogy egy ilyen készülék ugyanazon tengely körül törekedjék forogni. Ezt Léon Foucault kézzelfoghatóan bebizonyította nevezetes kísérleteivel. Tehát nagyon bajos lesz, mondhatni lehetetlen, hogy a Föld forgástengelyét meg tudják változtatni.

Mi sem világosabb ennél. Tehát miután felvetették a kérdést, vajon miféle erőt alkalmaznak a *North Polar Practical Association* mérnökei, éppolyan kíváncsiak voltak rá, hogy észrevétlenül vagy hirtelen állítják-e munkába ezt az erőt. S az utóbbi esetben nem történnek-e szörnyű szerencsétlenségek a földgolyón, abban a pillanatban, mikor a tengelyváltozás a *Barbicane és Társai* eljárása folytán végbemegy?

Volt tehát mivel lekötni az Ó- és Újvilág tudósainak s laikusainak figyelmét. Végre is egy lökés mégiscsak lökés, s egyáltalán nem kellemes a hatást vagy akár a visszahatást elviselni. Valóban úgy látszott, az ügy mozgatói semmiképp nem számoltak azzal a felfordulással, melyet vállalkozásuk a mi szerencsétlen földtekénken előidézhethet, s csupáncsak a kísérlet előnyeire gondoltak. Az európai kiküldöttek tehát, akik most mérgelődtek csak igazán, mindenképpen élni akartak az alkalommal, s kezdték a közvéleményt ügyesen a Gun Club elnöke ellen fordítani.

---

³³ Fénélon francia író (1651-1715). Főművének címe: Telemachus kalandjai

³⁴ Pörgettyű

Az olvasó bizonyára emlékszik még rá, hogy Franciaország semmilyen igényt nem akart formálni a sark körüli területekre, s így nem szerepelt az árverésen részt vevő többi nagyhatalom közt. De ha hivatalosan távol tartotta is magát e kérdéstől, egy francia, mint már tudjuk, kapta magát, s Baltimore-ban termelt, hogy a saját szakállára, pusztán egyéni kedvtelésből figyelemmel kísérje a gigászi vállalkozást. Bányamérnök volt, s mindössze harmincöt esztendő. A műegyetemen első volt a felvételi vizsgán, első a szakvizsgán is, tehát méltán mutathatjuk be mint elsőrangú matematikust s valószínűleg J. T. Mastonnál különbet, aki ugyan a maga személyében páratlan számbúvár volt, de mégiscsak számbúvár, s holmi Le Verrier lehetett egy Laplace vagy egy Newton mellett.³⁵

Ez a mérnök rokonszenves, ötletes, élénk képzeletű, eredeti fickó volt, amilyen találkozik olykor a hidászoknál, de a bányamérnökök közt csak elvétve. Sajátos beszédmodora volt, s jókat tudott mondani. Mikor baráti körben elbeszélgetett, sőt akkor is, ha tudományos dolgokról esett szó, azt is az afféle párizsi fenegyerek hányavetiségével cselekedte. Szerette a közönséges, köznapi nyelvet s azokat a kifejezéseket, melyeknek a divat oly hamar ad polgárjogot. Fesztelen pillanataiban a jelenlevők óhatatlanul megjegyezték magukban, hogy beszédmodora kevésbé illeszkedik az akadémiai hangnemhez, melynek alkalmazására csak akkor szánta rá magát, ha tollat ragadott. De egyúttal olyan munkaerő is volt, aki, ha neki-veselkedett, akár tíz óra hosszat is képes volt rajztáblája előtt rostokolni, s olyan folyékonyan írta oldalszámra az algebrai tételeket, mint más egy levelet. A naphosszat üzött felsőbb matematikán kívül legkedvesebb szórakozása a whist³⁶ volt, amit közepesen játszott, bár annak minden eshetőségét átlátta. S valahányszor „a kéz meghalt”, csak hallani kellett, ahogy a bányászcsemetéknek annyira kedves latin konyhanyelven felkiáltott: „A holttest pusztulandum est!”

Alcide Pierdeux-nek hívták ezt a különös fickót, de rögeszméje volt a rövidítés - ebben egyébként nem állt egyedül mérnöktársai között -, ezért csak *Pierdnek*, sőt *Pinek* írta alá magát, hanem a pontot nem rakta fel az i-re soha. Olyan heves vitatkozó volt, hogy „lobbanó Alcide”-nek keresztelték el. Termetre több volt, mint nagy: szálas. Pajtásai váltig azt hajtogatták, hogy akkora, mint a délkör negyedének ötmilliomod része, vagyis valami két méter, s nemigen tévedtek ebben. S ha domború mellkasához és széles vállához képest kissé kicsinyded volt is a feje, ugyancsak élénken forgott a nyakán ide-oda, s kék szeme fürge pillantásokat lövellt orrcsipetítőjén keresztül. Igen jellegzetes volt az arckifejezése, abból a fajtából, mely komolyságában is derűs, annak ellenére, hogy a tantermek gázvilágítása és az algebrai jelekben való tobzódás következtében korán kopaszodott. Mindazonáltal nála derekabb fickó emberemlékezet óta nem fordult meg a műegyetemen, s amellet minden nagyképűség nélkül való volt, mindig alávetette magát az x-kódex előírásainak, melyet a műegyetemisták a bajtársiasság és az egyenruhának kijáró tisztelet dolgában kötelezőnek ismertek el. Egyaránt becsülték őt az „akácós” udvar fái alatt (azért nevezték így, mert nem volt akácfa benne), valamint a „kuckó”-ban, vagyis a hálóteremben, ahol vaspántos ládjának meg födeles kosarának kínos rendje akkurátus, pedáns egyéniségre vallott.

---

³⁵ Pierre Simon Laplace (1749-1827), Isaac Newton (1642-1727), Urbain Jean Joseph Le Verrier (1811-1877). Laplace különösen a világegyetem keletkezésére vonatkozó elméletével tette halhatatlanná nevét. Newton a nehézkedés törvényének megállapításával és még számos matematikai és fizikai felfedezéssel járult hozzá a tudományok fejlődéséhez. Le Verrier névéhez nem fűződnek hasonló jelentőségű tudományos eredmények

³⁶ Régi, angol eredetű kártyajáték. A bridzs őse

Ha Alcide Pierdeux feje kissé kisdednek tűnt is hatalmas teste ormán, hát üsse kő! Mindenesetre elhihetjük, hogy agyon volt az tömve velejéig. Elsősorban matematikus volt, mint ahogyan kollégái is azok, vagy valamikor azok voltak. De ő csak azért foglalkozott a matematikával, hogy kísérleti tudományokra alkalmazza, melyek viszont csak azért bővültek el, mert az iparban hasznukat lehetett venni. Jól tudta ő, hogy ez gyenge oldala a természetének, de hát az ember gyarló lény. Szóval teljesen olyan tudományok tanulmányozására adta a fejét, melyek, roppant előrehaladottságuk ellenére, mindig tartogatnak és fognak is tartogatni valami titkot beavatottjaik számára.

Mellesleg jegyezzük meg, hogy Alcide Pierdeux agglegény volt. Ahogy gyakran emlegette, még mindig „egyenlő volt az eggyel”, bár égett a vágytól, hogy megduplázza magát. Barátai össze is akarták már boronálni egy bájos, vidám, szellemes, Martigues-ből való provence-i lánnyal. Szerencsétlenségére az apa megbicsakolta magát, s már az első puhatolózáskor, amolyan „martigues-i” módon, kereken kijelentette:

- Nem, ez a maguk Alcide-ja nagyon is tudományos ember! Szegény leánykámnak teletömné a fejét mindenféle érthetetlen dologgal.

Míntha bizony minden igazi tudós nem szerény és egyszerű lenne!

Ezen aztán megdühödve, a mi mérnökünk fejébe vette, hogy jókora darab tengert hevenyész Provence és maga közé. Egyévi szabadságot kért és kapott, s úgy gondolta, hogy okosabbra nem fordíthatná azt, mint ha elmegy és közéről kíséri figyelemmel a *North Polar Practical Association*-féle ügyet. Hát ezért tartózkodott mostan az Egyesült Államokban.

Mióta Alcide Pierdeux Baltimore-ban volt, a *Barbicané és Társai* cég roppant vállalkozása nem győzte eléggé foglalkoztatni. Az, hogy a Föld, tengelyének megváltoztatásával, *jupiteri* lesz, mit sem jelentett számára. De hogy mi módon lehet azzá, ez már nagyon felcsiklandozta tudós kíváncsiságát, mégpedig nem ok nélkül. S festői nyelven szólva így okoskodott:

„Barbicané elnök nyilván nagyot akar rúgni a mi földgolyóbisunkon!... De hogyan és mily értelemben?... Ez itt a kérdés!... Istenemre! Gondolom, *finoman* akarja fogni, mint valami biliárdgolyót, ha kereszt-duplára akarjuk megjátszani. Ha *telibe* fogná, biz a golyóbis kisétálna a pályáról, akkor aztán pokolba a mostani évekkel, szép kis vállalkozás lenne! Nem így van az. Ezek a jámbor emberek nyilván csak új tengellyel akarják kicserélni a régit!... Semmi kétség! De sehogy se látom át, hol a csudában kerítenek hozzá támaszpontot, meg hogy miféle rázkódást akarnak előidézni kívülről!... Persze, ha nem forogna a tengelye körül, csak meg kellene fricskázni... De hát forog!... És nem is lehet csak úgy megállítani!... Hát itt van a dolog toxidentuma!”

Ez a bámulatos Pierdeux nyilvánvalóan *méregfogat* akart mondani.³⁷ - Mindenesetre - tette hozzá -, bárhogyan fognak is hozzá, égszakadás-földindulás lesz a vége!

Egy szó, mint száz, a mi tudósunk hasztalan törte ezen a kobakját, még csak sejtelve sem volt róla, hogy Barbicané és Maston miként képzelik el ezt a kísérletet. S ez annál sajnálatosabb, mert ha fogalma lett volna az eljárás módjáról, mindjárt levezeti belőle a mechanikai formulákat.

---

³⁷ Méreg latinul toxicum, fog = dens (ragozott alakban dentum). „Toxidentum” a méregfog mintájára képzett, nem létező latin szó

Ezért méregette hát december 29-én Alcide Pierdeux, a francia bányamérnökök nemzeti testületének tagja hosszú lábaival - mint valami óriáskörző tágra nyitott száraival - Baltimore mozgalmas utcáit.

TIZEDIK FEJEZET

melyben lassanként különböző aggályok merülnek fel

Egy hónap telt el azóta, hogy a közgyűlést a Gun Club termeiben megtartották. Ezalatt a közvélemény érthetően megváltozott. A forgástengely megváltoztatásának előnyeit immár elfeledték, hátrányait viszont kezdték egyre világosabban látni. Lehetetlennek tartották, hogy az katasztrófával ne járjon, hiszen a változást minden valószínűség szerint hatalmas rázkódattal idézik elő. De miféle katasztrófa lesz az? Éppen ezt nem tudták elgondolni. Aztán meg olyan kíváncsiak voltak-e az éghajlati viszonyok megjavítása? Bizony, csak az eszkimók, a lappok, szamojédok, csukcsok nyernének vele, mivelhogy ezeknek nincs vesztenivalójuk.

Most már az európai küldöttek is zúgolódni kezdtek. Felléptek Barbicane elnök szándékai ellen. Mindenekelőtt jelentéseket küldözgettek kormányuknak, szüntelen sürgönyváltással nyűtték a tenger alatti kábeleket, utasításokat kértek, utasításokat kaptak... Nos, tudjuk, miféle utasítások ezek! Mulatságos óvatosságukkal egytől egyig a ravasz diplomáciai nyelvezet szövegeit szajkózták. „Legyen erélyes, de ne kompromittálja kormányát! - Cselekedjék határozottan, de ne érintse a *status quót*.”³⁸

Közben Donellan őrnagy és kollégái nem győztek tiltakozni romlással fenyegetett hazájuk s kivált az Óvilág nevében.

- Valóban - jegyezte meg Karkov ezredes -, az amerikai mérnökök minden óvintézkedést megtettek, hogy az Egyesült Államok területét a lehető legnagyobb mértékben megkíméljék a rázkódás következményeitől.

- De vajon képesek-e rá? - válaszolt Jan Harald. - Vajon, ha olajbogyószedéskor egy olajfát megráznak, nem megérzi azt minden ág?

- S ha valakit mellbe vágunk - jegyezte meg Jacques Jansen -, vajon nem rendül-e bele egész teste?

- No lám, ezt jelentette hát a felhívás hírhedt záradéka! - kiáltott fel Dean Toodrink. - Ezért célozgatott bizonyos földrajzi vagy meteorológiai változásokra a földgolyón!

- Úgy van! - szólt Eric Baldenak. - S mindenekelőtt félő, hogy a tengely megváltoztatásával a tengerek kicsapnak természetes medrükből...

- És ha az óceán szintje különböző pontokon csökken - jegyezte meg Jacques Jansen -, nem eshetik-e meg, hogy egyes lakosok olyan magasra kerülnek, hogy megszakad minden összeköttetésük embertársaikkal?...

- Csak aztán olyan híg rétegbe ne kerüljenek - vetette közbe Jan Harald -, hogy elegendő levegőjük se legyen a lélegzésre!

- Képzelve csak el Londont a Mont Blanc³⁹ magasságában! - kiáltott fel Donellan őrnagy.

S lábát szétvetve, fejét hátraszegve, ez az úriember úgy nézett a zenit felé, mintha az Egyesült Királyság fővárosa eltűnt volna a levegőégben.

---

³⁸ A fennálló helyzetet

³⁹ Európa legmagasabb hegycsúcsa (4810 m)

Egyszóval közveszélyt jelentett ez, s annyival nyugtalanítóbbat, mert már előre érezhették, miféle következményekkel járhat a földtengely elmozdulása.

Valóban nem kevesebbről volt szó, mint 25° 28'-nyi változtatásról, ami a Földnek a régi sarkokon való behorpadása folytán a tengereknek jelentékeny eltolódását vonná maga után. Vajon nem olyan felfordulás fenyegetné-e a Földet, minőt legutóbb véltek kimutatni a Mars bolygón? Itt egész földrészek süllyedtek el, többek közt Schiaparelli Lybiája, amit a vöröses szín helyén megfigyelt sötétkek szín jelez. Ott meg a Moeris-tó tűnt el. Amott északon hatszázezer négyzetkilométer változott meg, viszont délen a tengerek elhagyták régi, tág medrüket.⁴⁰ S ha már némely kegyes lelkek nyugtalankodni kezdtek az árvíz sújtotta Mars miatt, s közadakozást javasoltak az ottani árvízkárosultak felsegélyezésére, vajon mi lenne, ha a Föld árvízkárosultjai miatt kellene nyugtalankodni?

Tiltakozások kezdtek hát elhangzani, s az Egyesült Államok kormánya elhatározta, hogy közbelép. Mindenesetre még mindig jobb, ha nem kockáztatják azt a kísérletet, semhogy katasztrófáknak tegyék ki magukat, mert minden bizonnyal az lesz a vége. A Teremtő jól intézte a dolgokat - mondták. - Semmi szükség vakmerően kezet emelni a művére.

S akár hiszik, akár nem, akadtak léha kedélyek, akik nem áttaláltak tréfálkozni ilyen komoly dolgokon.

Ó, ezek a jenki! - hajtogatták untalan. - Új tengelyre akarják felnyársalni a Földet. Még ha, miután millió századon át változatlanul forgott rajta, a csapágyak örökös súrlódása netalán elkoptatta volna is a tengelyt, ki kellett volna cserélni, ahogyan egy csiga vagy kerék tengelyét szokták! De vajon nincs-e az a tengely ma is olyan jó karban, mint a teremtés első napjaiban?

Mit lehessen az ilyesmire válaszolni?

A viszontvadás közepette Alcide Pierdeux mind azt forgatta a fejében, vajon minő lehet a természete és az iránya a J. T. Maston által elképzelt rázkódásnak, meg hogy pontosan a Föld melyik részén fog az megtörténni. Mert mihelyt átlát a titkon, mindjárt tudni fogja, melyek volnának földkerekségünk veszélyeztetett pontjai.

Már említettük, hogy az Újvilág nem osztotta az Óvilág aggodalmait, legalábbis az Észak-Amerika néven ismert része nem, mely legfőképpen az amerikai államszövetséghez tartozik. S csakugyan, vajon feltehető-e, hogy Barbicane elnök, Nicholl kapitány és J. T. Maston, úgyszintén mint vérbeli amerikai polgárok, ne gondoltak volna rá, hogy az Egyesült Államokat megóvják olyan talajemelkedéstől vagy - süllyedéstől, melyek a tengely megváltoztatása következtében Európa, Ázsia, Afrika és Óceánia számos pontján előfordulhatnak? Vagy jenki, vagy nem jenki az ember, márpedig ők mindhárman azok voltak, ritka példányok, jenki tetőtől talpig „egy darabból faragva”, ahogy Barbicane-ról emlegették, mikor a Holdba való utazásának tervét kifejtette.

Az új kontinensnek, legalábbis a sarkvidék és a Mexikói-öböl között elterülő részének nyilván mit sem kellett tartania a kilátásba helyezett rázkódástól. Sőt valószínű, hogy Amerika egyúttal területileg is jelentékenyen megnövekednék. Valóban, ki tudja, hogy azokban a medrekben, ha

---

⁴⁰ Giovanni Virginio Schiaparelli (1835-1910) olasz csillagász a Mars földközeli történet távcsöves vizsgálatai alapján térképet szerkesztett a bolygó felszínéről, s ezen különböző területi elhatárolásokat próbált végrehajtani. Ebben a munkájában a Mars-felszínnel kapcsolatos bizonyos színészleteire támaszkodott, de ezek az észleletek az egyes megfigyelési időszakokban (a Föld és a Mars közel kerülése, az ún. kis oppozíció periodikusan visszatérő szakaszában) nem bizonyultak állandóknak. Ekkor merült fel a Mars bolygón lejátszódott kozmikus katasztrófa valószínűtlen felvetése

az ország partjait mosó két tenger elhagyná őket, nem kebelezhethetne-e be annyi tartományt, amennyit lobogója vitorlavásznán a csillagok jelképeznek?

- Bizony, kétségtelenül - ismételték aggályoskodó lelkek, akik mindennek csak a veszélyes oldalát látják. - Azonban mi bizonyos ezen a földön? S hátha J. T. Maston tévedett a számításaiban? Hátha Barbicane elnök valami hibát követett el, mikor Maston számításait gyakorlatilag akarja megvalósítani? Hiszen ez a legügyesebb tüzérrrel is megeshet! Bizony, a golyó nem talál mindig célba, sem a bomba a puskaropos hordóba!

Magától értetődik, hogy az európai kiküldöttek vállvetve szították a nyugtalanságot. Dean Toodrink számos ilyen indítékú és rendkívül éles cikket közölt a *Standard*-ben, Jan Harald a svéd *Aftenbladet*-ben, Borisz Karkov ezredes pedig a *Novaja Vremja*-ban, ebben a nagyon elterjedt orosz újságban. A nézetek megoszlottak még Amerikában is. Ha a köztársaságiak, akik tudvalevőleg liberálisok, hívei maradtak is Barbicane elnöknek, a demokraták, ezek a konzervatívok, ellene foglaltak állást. Az amerikai lapok egy része, elsősorban a *Journal de Boston* s a *Tribuna de New York* kórusban zengtek az európai sajtóval. Ne feledjük, hogy az Egyesült Államokban az Associated Press és a United Press hírügynökségének megalapítása óta félelmetes hírszolgálati tényezővé lett az újság, hiszen a helyi vagy idegen hírek közlési díja évenként tetemesen meghaladja a húszmillió dollárt.

Más lapok - s nem is a kevésbé elterjedtek - hasztalan igyekeztek visszavágni a *North Polar Practical Association* érdekében. Scorbitt asszony hiába fizette soronként tíz dollárjával a vezércikkeket, a riportokat, a szellemes, szeszélyes ötleteket, melyek az emlegetett veszedelmeket agyrémszüleményeinek bélyegezték. Hasztalan bizonygatta ez a lelkes özvegy, hogy ha feltevés valaha is tarthatatlan volt, akkor az, hogy J. T. Maston számításaiban tévedett volna, feltétlenül tarthatatlan. Az lett a vége, hogy Amerika megijedt, és lassanként kezdett egy követ fűjni Európával.

Egyébként sem Barbicane elnök, sem a Gun Club titkára, sőt maguk az igazgató tanács tagjai sem méltatták válasza ezt a támadást. Hagyták, hadd fecsegenek, s állhatatosan kitartottak elveik mellett. Még azt sem gondolhatták róluk, hogy azokba a roppant előkészületekbe merültek bele, miket egy ilyen vállalkozás megkíván. Vagy pusztán arra vártak volna, hogy majd csak megváltozik a közvélemény, megszűnik az általános gáncsoskodás, mely most olyan élesen hallatja szavát egy eleinte olyan lelkesen felkarolt tervezet ellen? Szó sincs róla.

Barbicane elnököt, Nicholl kapitányt és J. T. Mastont, bármilyen önfeláldozó is volt Evangelina Scorbitt asszony, bármekkora összeget áldozott is a megvédésükre, csakhamar kezdték olybá venni, mint akik veszélyeztetik az Ó- és Újvilág közbiztonságát. Az európai nagyhatalmak hivatalosan felhívták a szövetséges kormányzatot, járjon közre a dolgokban, és hallgassa ki a vállalkozás kezdeményezőit. Ezek meg tartásuk kötelességüknek nyíltan feltárni, miféle eszközökkel dolgoznak; közöljék, mi módon szándékoznak új tengellyel cserélni ki a régit, amiből világosan kitűnnék, hogy a közbiztonságra nézve milyen következményei lehetnek az eljárásnak, s végezetül nevezzék meg a földgömbnek azokat a részeit, melyeket közvetlen veszély fenyegetne, egyszóval szolgáljanak felvilágosítással mindarról, amiről a nyugtalan közönség nem tud semmit, s amit a józan belátás tudni szeretne.

Washington kormánya most már nem kérte magát tovább. A köztársaság északi, középső és déli államait annyira hatalmába kerítette az izgalom, hogy nem habozhatott többé. Egy február 19-én kiadott rendelkezésére a híres John Prestice elnökletével matematikusokból, hidrográfusokból és földrajztudósokból ötven tagú bizottság alakult, teljhatalommal felruházva, hogy vessen számot a vállalkozással, s szükség esetén tiltsa be.

Előbb Barbicane elnök kapott értesítést, hogy jelenjék meg a bizottság előtt.

Barbicane elnök nem jelent meg.

Rendőrtisztviselő kereste baltimore-i lakásán, a Cleveland-street 95. sz. alatt.

Barbicane elnök nem volt otthon.

Vajon hol lehet?

Senki se tudta.

Mikor távozott?

Öt hete, január 11-én elhagyta Maryland fővárosát s magát Marylandet is, Nicholl kapitány társaságában.

Hová mentek?

A Gun Club két tagja nyilván útnak eredt arra a titokzatos vidékre, ahol az előkészületeket az ő vezetésükkel ejtik meg.

De miféle hely lehet az?

Érthető, mennyire fontos volt ezt megtudni, ha még idejében akarják keresztülhúzni e veszedelmes mérnökök tervét.

Barbicane elnök és Nicholl kapitány távozása roppant csalódást okozott. De a harag áradatát is hamar elszabadította a lelkekben, s ez a harag mint valami napjegyenlőségi ár zúdult a *North Polar Practical Association* igazgatói ellen.

Azonban volt valaki, akinek tudnia kellett, hova ment Barbicane elnök és társa. Neki pontosan meg kellett tudni felelnie arra a halálosan komoly kérdésre, mely a földgömb minden részén felvetődött. Ez a valaki J. T. Maston volt.

J. T. Mastont tehát, John Prestice intézkedésére, a szakértő bizottság elé idézték.

J. T. Maston a füle botját se mozdította.

Hát ő is elutazott volna Baltimore-ból? Vajon azért követte társait, hogy támogassa őket ebben a műveletben, melynek fejleményeit oly érthető rémülettel leste az egész világ?

Dehogysis! J. T. Maston még mindig a „Röppálya-lak”-ban lakott, a Franklin-street 109. sz. alatt. Immár más számításokba merült el, s munkáját csak egy-két estére szakította félbe, amit Evangelina Scorbitt asszony szalonjaiban, a New Park-i pazar palotában töltött.

A szakértő bizottság elnöke hatósági személyt küldött a nyakára, azzal az utasítással, hogy állítsa őt elő.

A hatósági ember megérkezett a magános lak elé, zörgetett az ajtón, belépett az előszobába, de a néger Fire-Fire igen barátságatlanul fogadta, még inkább a ház ura.

Mindazonáltal J. T. Maston úgy gondolta, kötelessége engedni a hívásnak, mikor azonban megjelent a szakértő bizottság előtt, egyáltalán nem rejtette véka alá, mennyire kellemetlen számára, hogy szokott elfoglaltságában megzavarták.

Mindenekelőtt azt a kérdést intézték hozzá:

- Tudja-e a Gun Club titkára, hogy Barbicane elnök és Nicholl kapitány jelenleg hol tartózkodik?

- Tudom - felelte határozottan J. T. Maston -, de nem érzem magam feljogosítva, hogy közöljem.

Második kérdés:

- Ugyebár két kollégája a földtengely megváltoztatásának előkészületeivel foglalkozik?

- Ez, kérem - válaszolta J. T. Maston -, ahhoz a titokhoz tartozik, melyet meg kell őriznem, s ezért megtagadom a választ.

- Lesz szíves ismertetni a számításait a szakértő bizottsággal? A bizottság fogja ugyanis eldönteni, megengedheti-e, hogy a társulat megvalósítsa tervét.

- Természetesen nem fogom ismertetni! Nem fedem fel... Inkább megsemmisítem!... Mint a szabad Amerika szabad polgárának jogom van ahhoz, hogy senkivel se közöljem munkálataim eredményét!

- De ha joga van is hozzá, Maston úr - mondotta Prestice elnök olyan komoly hangon, mintha az egész világ nevében válaszolt volna -, tekintettel az általános izgalomra, vajon nem köteles-e ön mégiscsak nyilatkozni, hogy véget vessünk az egész világon dúló fejetlenségnek?

J. T. Maston nem gondolta, hogy ez kötelessége volna. Ő csak egy kötelességről tudott, arról, hogy hallgasson; és ő hallgatni is fog.

Hasztalan volt minden könyörgés, rimázkodás, fenyegetőzés, a szakértő bizottság tagjai semmit sem tudtak kihámozni a vashorgú emberből. Sohasem képzelték volna, hogy ekkora adag önfejlőség és makacsság lakozhassék egy guttaperchás koponyában.

J. T. Maston úgy távozott, ahogy jött, s felesleges hangsúlyoznunk, mily melegen gratulált neki Evangelina Scorbitt asszony hősie viselkedéséért.

Mikor híre ment, hogy a szakértő bizottság eredménytelenül idézte be J. T. Mastont, a nagyközönség szörnyen felháborodott, s a hangulat olyan túlfűtött volt, hogy már-már veszélyben forgott a nyugalmazott tüzér élete. Minél viharosabban foglaltak állást és avatkoztak a dologba az európai kiküldöttek és a közvélemény, annál nagyobb nyomás nehezedett a szövetségi kormányzat legfőbb képviselőire, így aztán az államtitkár, John S. Wright, kénytelen volt felhatalmazást kérni kollégáitól, hogy *manu militari*⁴¹ járasson el.

Egy este, március 13-án, J. T. Maston éppen a „Röppálya-lak” dolgozószobájában tartózkodott, számításaiban elmerülve, mikor a telefoncsengő hevesen megszólalt.

- Halló!... Halló!... - mormogta a lemez, végtelen nyugtalanságra valló remegéssel.

- Ki beszél? - kérdezte J. T. Maston.

- Scorbittné.

- Parancsol, Scorbittné asszony?

- Figyelmeztetni szeretném, hogy vigyázzon magára!... Épp az imént hallottam, hogy még ma este...

J. T. Maston végig sem hallgathatta a mondatot, midőn durva vállak benyomták a „Röppálya-lak” kapuját.

A dolgozószobába vezető lépcsőn szokatlan zenebona. Éles, tiltakozó kiáltás, melyet más hangok mindenáron el akarnak némítani. S nyomban utána egy zuhanó test zaja.

---

⁴¹ A karhatalom igénybevételével

Ezt a zajt a néger Fire-Fire okozta, amint lépcsőről lépcsőre gurult, miután hasztalan próbálkozott megvédeni a támadóktól gazdája „szentélyét”.

Kisvártatva a dolgozószobája ajtaja izzé-porrá tört, egy rendőrtiszt rontott be egy szakasz rendőrrel.

A rendőrtisztnek az volt a megbízatása, hogy házkutatást tartson, foglalja le Maston iratait, őt magát pedig vegye őrizetbe.

A Gun Club heves vérű titkára hatlövetű revolvert rántott elő, s azzal fenyegette a szakaszt.

A túlerő azonban szempillantás alatt ártalmatlanná tette, s képletekkel és számokkal telerótt papírai, melyek halomszámra heverték az asztalon, avatatlan rendőrkezekbe kerültek.

De J. T. Mastonnak, hirtelen mozdulattal kiszabadítva magát, még sikerült elkaparintani egy noteszt, mely valószínűleg számításai összesítését foglalta magába.

A rendőrök rávetették magukat, hogy kitépjék kezéből, ha kell, az élete árán is... De J. T. Mastonnak sikerült még villámgyorsan kinyitnia a noteszt, kitépte belőle az utolsó lapot, s lenyelte, mint valami pilulát.

- Na, most aztán elvihetik! - kiáltotta, mint valami Leonidasz, Thermopülainál.⁴² Egy órával később J. T. Maston már lakat alatt volt a baltimore-i börtönben.

S kétségtelenül még ez volt aránylag a legkisebb baj, ami vele történhetett; mert a lakosság könnyen tettelegességre ragadtathatta volna magát, ez pedig végzetes lehetett volna számára, s a rendőrség nem bírta volna megakadályozni.

---

⁴² Leonidász spártai király 300 honfitársával a thermopüli szorosban útját állta Xerxész perzsa hadvezér seregének, hogy megvédje Athént (i. e. 480). Árulás folytán mindannyian odavesztek

TIZENEGYEDIK FEJEZET

Mi van J. T. Maston noteszében és mi nincs már benne?

Az a notesz, melyet a baltimore-i rendőrség elkobzott, valami harminc lapból állott, képletekkel, egyenletekkel teleírva, s legvégül számokból, melyekkel J. T. Maston a számításait sommázza. Felsőbb mechanikai műveletek levezetései voltak ezek, amit csak matematikusok értékelhetnek igazán. Ott volt köztük az eleven erő egyenlete is:

$$V^2 - V_0^2 = 2gr_0^2 \left(\frac{1}{r} - \frac{1}{r_0} \right)$$

mely szerephez jutott már a „Földről a Holdba” problémában, mégpedig a Hold vonzásával kapcsolatos kifejezésekkel egyetemben.

Egyszóval avatatlanok egyáltalán semmit sem értettek volna ebből a műveletből. Azért úgy gondolták az illetékesek, hogy jó lesz, ha közzéteszik az adatokat és eredményeket, amelyek már hetek óta olyannyira nyugtalanították az egész világot.

Ez volt az, amit a lapok nyilvánosságra hoztak, mihelyt a szakértő bizottság végigtanulmányozta a híres szakbúvár képleteit... Ezt közölte valamennyi újság, minden pártkülönbség nélkül.

Mindenekelőtt megjegyezzük, hogy J. T. Maston munkájához semmiféle vita sem fért. Mondják, hogy a helyesen felállított probléma félig már megoldott problémának tekinthető. Nos, J. T. Maston a kérdést igazán kifogástalanul állította fel. De maguk a számítások is sokkal pontosabbak voltak, hogysem a szakértő bizottság helyes voltukat és eredményeiket kétségbe vonhatta volna. Ha a kísérletet végrehajtják, a Föld tengelye feltétlenül megváltozik, s az előre sejtett katasztrófák végzetesen bekövetkeznek.

A baltimore-i szakértő bizottság tájékoztató jelentése az Ó- és Újvilág napilapjai, folyóiratai és képeslapjai részére

A *North Polar Practical Association*nek abból a célból tervbe vett kísérlete, hogy a Földnek forgótengelye újjal helyettesíttessék, egy, a Föld valamely meghatározott pontján felállított szerkezet visszacsapódásának létrehozásából áll. Ha a szerkezet furata elválhatatlanul összefügg a talajjal, a lökés átterjed egész planétánk tömegére.

A szerkezet, melyet a társulat mérnökei jóváhagytak, nem más, mint egy hatalmas ágyú, melyet ha függőlegesen sütnének el, hatástalan lenne. A lehető legnagyobb hatást elérendő, az ágyút vízszintesen kell elhelyezni, csövével észak vagy dél felé, s a *Barbican* és *Társai* cég az utóbbi eljárás mellett döntött. Ilyen körülmények közt a visszacsapódás északi irányú lökést ad a Földnek, mégpedig olyat, mely egy biliárdgolyónak finoman fogott dákóval való megpöccintéséhez hasonlítható. (Lám, az éles elméjű Alcide Pierdeux éppen ezt sejtette meg!)

Mihelyt az ágyút elsütik, a Föld középpontja helyet változtat a lökés irányával azonos irányban, ami által megváltozik a bolygópálya síkja, következőleg az év időtartama, de oly csekély mértékben, hogy az szinte figyelmen kívül hagyható. Ugyanakkor viszont a Föld forgó mozgásba kezd egy, az Egyenlítő síkjában elhelyezkedő tengely körül, s forgása ezen a tengelyen az idők végtelenségéig eltartana, ha a Föld nem forgott volna már a lökés előtt is.

De mivel ez a mozgás megvan, s a két sarkot összekötő vonal körül történik, a visszacsapódás révén előidézett járulékos forgással kombinálva szükségszerűen egy új tengely keletkezik, s ennek következtében a sarkok bizonyos mértékben eltávolodnak régi helyüktől. Mármint, ha a lökés abban a pillanatban következik be, mikor a tavaszpont - egyike az Egyenlítő és az ekliptika két metszéspontjának - a lövés helyének nadírján van,⁴³ és ha a visszacsapódás elég erős ahhoz, hogy a sarkokat $23^\circ 28'$ -cel elmozdítsa régi helyükről, a Föld új tengelye függőlegesen fog esni bolygópályájának síkjára - csaknem úgy, ahogyan a Jupiter csillagnál tapasztalható.

Azt már tudjuk, hogy mik lennének a következményei a függőleges tengelyállásnak - Barbicane elnök szükségesnek tartotta jelezni ezeket a december 22-i ülésen.

De adva lévén a Föld tömege és mozgása, vajon elgondolható-e egy olyan löszerszám, amelynek visszacsapódása változást idézhet elő a sarkok jelenlegi fekvésében s hozzá még $23^\circ 28'$ -nyit?

Igen, elgondolható, ha egy olyan ágyút vagy ágyúsort szerkesztenek, amelynek mérete a mechanikai törvényekhez igazodik, vagy ha ilyen méret híján a feltalálók akkora erejű robbanóanyaggal rendelkeznek, hogy a lövegnek az elmozdításához szükséges lökőerőt megadhassa.

Vegyük mintául a francia tengerészet 1875-ös tervezésű huszonhét centiméteres ágyúját, mely egy száznyolcvan kilogrammos lövedéket másodpercenként ötszáz méteres sebességgel lő ki; formáljuk ezt az ágyút százszorta nagyobb kaliberűre, vagyis milliószoros térfogatúra, ebben az esetben száznyolcvanezer tonna lövedéket lesz képes kiröpíteni. Ezenkívül, ha a lőpornak elég robbanóereje lenne, hogy a lövedéknek a fenténél több mint ötezer-hatszázszorosan nagyobb sebességet adjon, nyilvánvalóan megkapnók a kívánt eredményt. Másodpercenként kétezer-nyolcszáz kilométeres sebesség mellett valóban nem kell attól tartanunk, hogy a lövedék becsapódik, s ütése visszahelyezi a dolgokat korábbi állapotukba.

Nos hát, a földi közbiztonság szerencsétlenségére, bármilyen rendkívülinek tűnjék is ez, J. T. Mastonnak és kollégáinak rendelkezésükre áll ez a csaknem korlátlan erejű robbanóanyag, melynek feszítőerejéről, ha csupán a Columbiad lövedéknek a Holdba röpítéséhez felhasznált lőpor energiáját vesszük mértékül, halvány fogalmat sem alkothatnánk. Ez a Nicholl kapitány találmánya. Hogy miféle anyagokból áll ez a lőpor, arra nézve nem találni elég nyomot J. T. Maston füzetében, mert ő beéri annyival, hogy méli-mélinote-nak nevezze.

Mindössze annyit tudunk, hogy a méli-mélo nevű szerves anyagnak salétromsavval való elegyítésével állítják elő. Bizonyos számú egyatomos gyököt ugyanolyan számú hidrogénatom helyettesít, s ebből olyan port nyernek, mint a lögyapot, gyújtó és gyúlékony alapelemeknek nem egyszerű elegye, hanem kombinálása.

Egyszóval, bármi legyen is ez a robbanószer, annak az erőnek, mely túlon túl elegendő, hogy egy száznyolcvanezer tonna súlyú lövedéket a Föld vonzáskörén túl kivessen, az ágyúra kifejlesztett lökő hatása nyilvánvalóan tengelymozgást eredményez, a sark $23^\circ 28'$ -nyi elmozdulását. Az új tengely tehát függőleges lesz az ekliptika síkjára. Ebből származhatnak olyan katasztrófák, amilyenektől joggal reszketnek a Föld lakói.

Ám szerencsére, van rá eshetőség, hogy az emberiség megszabaduljon egy olyan kísérlet következményeitől, mely a földgömb földrajzi és éghajlati viszonyaiban annyi változást idézhet elő.

---

⁴³ Nadír: az éggömbnek a látóhatár alatt legmélyebben fekvő pontja. (A zenit ellentéte)

Mert hát lehetséges-e vajon olyan méretű ágyút önteni, hogy térfogatra milliószorosa legyen a huszonhét centiméteres ágyúnak? Bármennyire előrehaladott is a fémipar, vajon feltételezhető-e, hogy a mérnökök létre tudnak hozni egy ilyen óriási löszerszámot, nem is szólva a száznolcvanezer tonnás lövedékről, melyet a levegőbe akarnak röpíteni?

Jogunk van kételkedni benne. Ez egyike azoknak az okoknak, amelyeknél fogva a *Barbicané és Társai* cég egykönnyen kudarcot vallhat. De a kísérlet így is tág teret enged meg számos különösen nyugtalanító eshetőségnek, mivel, úgy látszik, az új társulat máris munkához látott.

Tudnivaló ugyanis, hogy az említett Barbicané és Nicholl kapitány elhagyták Baltimore-t és Amerikát. Már több mint két hónapja, hogy távoztak, vajon hová mehettek?... Minden bizonnyal a földgömbnek arra az ismeretlen helyére, ahol nyilván minden előkészület megtörtént már kísérletük végrehajtására.

De hol van az a hely? Nem tudni, s így lehetetlen üldözőbe venni a vakmerő gonosztevőket (sic),⁴⁴ akik azzal az ürüggyel, hogy saját hasznukra feltárják az új köszénlelőhelyeket, fel akarják forgatni a világot.

Kétségtelen, hogy J. T. Maston noteszének utolsó lapjára, melyen munkálatait sommázza, fel volt jegyezve ez a hely. Hanem a lap szétmorzsolódott Impey Barbicané cinkostársának fogai közt, s a jelenleg a baltimore-i börtönben fogva tartott cinkostárs sehogy sem akar vallani.

Íme, ez a helyzet. Ha Barbicané elnöknek sikerül megszerkesztenie az ő gigászi ágyúját és lövedékét, egyszerűen, ha a fent említett körülmények közt végrehajtandó kísérlete sikerül, megváltozik a régi tengely, és nem telik hat hónapba, s a Föld ki van szolgáltatva e megbocsátatlan kísérlet (sic) következményeinek.

Csakugyan, már ki is jelölték azt az időpontot, mikor a lövés ereje a lehető legnagyobb hatást fejti ki, s a földi ellipszoidokra gyakorolt nyomása a leginkább érvényesül.

Ez pedig szeptember 22-e, tizenkét órával azután, hogy a Nap x hely délkörén áthalad.

Mármint, ismerve a körülményeket, 1. hogy a kísérletet egy, a huszonhét centiméteres ágyúnál egymilliószorta nagyobb fogják végrehajtani, 2. hogy ezt az ágyút egy száznolcvanezer tonnás lövedékkel töltik meg, 3. hogy ez a lövedék kétezernyolcszáz kilométeres másodpercenkénti kezdő sebességgel halad majd, 4. hogy az ágyút szeptember 22-én, tizenkét órával azután, hogy a Nap x hely délkörén áthalad - sütik el... vajon lehet-e mindebből arra következtetni, hogy hol van az a hely, ahol a kísérletet végrehajtják?

Nyilvánvalóan nem!... - válaszolták a megbízott szakértők.

Csakugyan, semmiféleképpen nem lehet kiagyalni, hol lehet az az x pont, mivel J. T. Maston dolgozatában egy árva szó sem esik arról, hogy a földgömbnek melyik részén halad át az új tengely, más szóval, hol helyezkednek el a Föld új sarkai. 23° 28'-nyire a régítől - ám legyen! De hogy melyik délkörön, azt teljességgel lehetetlen megállapítani.

Tehát lehetetlen megtudni, hogy a tengerek szintkülönbsége következtében mely területek válnak alacsonyabbá vagy magasabbá, mely szárazföldek válnak tengerekké s mely tengerek szárazföldekké.

---

⁴⁴ Sic: latin szó, jelentése „így”. Különösen tudományos szövegközlésekben, tanulmányokban használják, olyankor, amikor a szöveg közlője vagy a tanulmány írója fel akarja hívni az olvasó figyelmét, hogy a közölt furcsa szó vagy írásmód úgy helyes, ahogy ott írva van

Annyi bizonyos, hogy J. T. Maston számításai után ítélve a tengerek szintkülönbsége igen nagy lesz. A lövéssel járó rázkódás után a tenger felülete forgási ellipszoid formát ölt az új Északi-sark körül, és a víz szintje a földgömbnek csaknem valamennyi pontján megváltozik.

Valóban, a régi és az új tenger szintjének metszete - két egyforma forgási felület, melyeknek tengelyei találkoznak - két síkgörbéből tevődik össze, melyeknek két síkja függőlegesen halad át a két sark tengely síkján, illetőleg a két sark tengely két szögfelezőjén. (*Szó szerinti idézet a matematikus jegyzetéből.*)

Ebből az következik, hogy az új szint a régihez képest a legkedvezőtlenebb esetben 8415 méternyi emelkedést vagy esést jelenthet, s hogy a földgömb egyes részein ennyivel alacsonyabbak vagy magasabbak lesznek egyes területek.

Ez a mérték fokozatosan csökken majd a földgömböt négy szeletre osztó határvonalakig, ahol a szintkülönbség teljesen megszűnik.

Megjegyzendő, hogy maga a régi sark is el fog merülni, mégpedig több mint 3000 méter mélyre a víz alá, mivel a földgolyó lapultsága következtében a sark kisebb távolságra van a Föld középpontjától, mint a földgolyó bármilyen más pontja, így hát a *North Polar Practical Association* által megvásárolt terület is víz alá kerül, s így nem aknázható ki. De ezzel a lehetőséggel előre számolt a *Barbicané és Társai* cég. Viszont a legújabb felfedezések alapján arra lehet következtetni, hogy az Északi-sarkon fennsík terül el, melynek magassága meghaladja a 3000 métert.

A földgömbnek azokat a pontjait, ahol a szintkülönbség eléri a 8415 métert, s következésképp azokat a területeket, melyeket végzetes katasztrófák érnek, ne is próbálja meghatározni valaki. A legelméletesebb matematikusoknak sem sikerülne az. Van ebben az egyenletben egy ismeretlen szám, melyet semmiféle képlet nem tud kifejezni. Ez pedig az x pont helye, ahol a lövés és a lökés bekövetkezik... Márpedig ez az x a sajnálatos kísérlet kezdeményezőinek titka.

Vagyis mindent összefoglalva, a Föld lakóinak, bármely szélességi fokon éljenek is, közvetlenül érdekük megismerni ezt a titkot, amely a *Barbicané és Társai* cég mesterkedései folytán saját személyükben veszélyezteti őket.

Értesítettük is Európa, Afrika, Ázsia, Ausztrália és Óceánia lakosait, kísérjenek figyelemmel országuk területén minden ballisztikai munkálatot, nevezetesen mindenfajta ágyúöntést, löpor- és löveggyártást, ugyancsak tartsanak számon minden idegent, akinek érkezése gyanús lehet, s értesítsék erről azonnal a szakértő bizottságot, Baltimore, Maryland, USA.

Adja Isten, hogy értesítésük még folyó évi szeptember 22-e előtt eljusson hozzánk, amely nap a földi élet rendjének megbolygatásával fenyegeti a világot.

TIZENKETTEDIK FEJEZET

melyben J. T. Maston hőiesen folytatja hallgatását

Szóval, ágyúból lövedéket bocsátani a Földről a Holdba! Ágyúval megváltoztatni a Föld tengelyét! Ágyúval, mindig csak ágyúval! Úgy látszik, a Gun Club tüzérei az ágyú valóságos megszállottjai! Tán bizony azon mesterkednek, hogy az ágyú legyen az *ultima ratio*⁴⁵ ezen a világon? Hát ez a kegyetlen szerkezet volna a Mindenség ura?

Igen, meg kell vallanunk, ez a masinéria, ez az ágyú, valóban megszállotta Barbicane elnöknek és kollégáinak lelkét. Nem büntetlenül áldozták egész életüket a röppályatannak. A floridai Columbiad után az x-i ágyúmonstrumon a sor! Szinte hallani már, amint mennydörögve bömbölik világgá:

- Cél a Hold!... Első ágyú... tűz!

- Megváltoztatni a földtengelyt!... Második ágyú... tűz!

Közben mintha a Mindenségnek is kedve kerekedett volna ilyen parancsot szabni rájuk:

- Lipótmezőre!... Harmadik ágyú... tűz!

Valóban, kísérletük teljesen érthetővé teszi, hogy *Világfelfordulás* címet adtunk regényünknek. Nem megmondta már Alcide Pierdeux, hogy égszakadás-földindulás lesz belőle?!

Bármint volt is, a szakértő bizottság tájékoztatója elképzelhetetlen hatást váltott ki. Meg kell hagyni, egyáltalán nem olyan természetű volt, hogy megnyugtassa a lelkeket. J. T. Maston számításából világosan kitetszett, hogy a mechanikai feladatot annak rendje és módja szerint megoldották.

A Barbicane elnök és Nicholl kapitány által tervezett kísérlet kétségtelenül a lehető legsajnálatosabb változást fogja előidézni a Föld forgástengelyében. Új tengely kerül a régi helyébe... S köztudomású, hogy ez a változás miféle következményekkel járhat.

A *Barbicane és Társai* cég művét tehát végérvényesen elítélték, kárhoztatták s átadták a nagyközönség megvetésének. A *North Polar Practical Association* igazgatósági tagjainak mind az Ó-, mind az Újvilágon csak ellenfelei voltak immár. Ha az Egyesült Államokban a fantaszták közt akadt is néhány hívük, biz azok igen gyér számban voltak.

Nos, Barbicane elnök és Nicholl kapitány személyi biztonságuk szempontjából bölcsen cselekedtek, hogy elutaztak Baltimore-ból és Amerikából. Alapos a gyanú, hogy máskülönben pórul jártak volna. De hát büntetlenül nem is veszélyeztethet valaki ezernégyszázmillió földlakót, nem forgathatja fel napi életmódjukat azzal, hogy megváltoztatja a Föld lakhatóságának körülményeit, s nem cselekedheti meg, hogy az általános katasztrófa veszélyének előidézésével még a tulajdon mindennapi életüket is megzavarja.

De hát hogyan tűnhetett el a Gun Club két tagja ennyire nyomtalanul? Miként tudták magukkal vinni az ilyen vállalkozáshoz szükséges anyagi erőket és személyzetet, anélkül hogy valaki is észrevette volna? Ha vasúton utaztak, száz meg száz vagon, ha tengerre keltek, száz meg száz hajó sem lett volna elegendő az érc-, a szén- és a méli-melonite szállítmányok továbbítására. Teljesen érthetetlen, hogyan sikerült rangrejtve elutazniuk. S lám, mégiscsak megtörtént. Egyébként a tüzetes vizsgálat már kiderítette, hogy az Ó- és Újvilág egyetlen fémfeldolgozó

---

⁴⁵ A végső érv. (Itt: a legnagyobb hatalom)

üzeme, egyetlen vegyészeti gyára sem kapott semmiféle megrendelést. Bizony, megfoghatatlannak tetszett ez. No, majd egy szép napon minden kiderül!

Mindazonáltal, ha a titokzatos módon kámforrá vált Barbicane elnököt és Nicholl kapitányt nem fenyegette is közvetlen veszély, társuk, az annak rendje és módja szerint lakat alá tett J. T. Maston annál inkább tarthatott nyilvános megtorlástól. De hát ő mit sem törődött ezzel. Bámulatos, milyen megátalkodott koponya volt ez a számbúvár! Vasból volt a feje, akárcsak a karja. Ez ugyan nem engedett a negyvennyolcból!

A baltimore-i börtön cellájában J. T. Maston, ha már nem követhette kollégáit, egyre inkább elmerült a rájuk való visszaemlékezésben. Elképzelte Barbicane elnököt és Nicholl kapitányt, amint éppen óriási kísérletüket készítik elő a Földnek azon az ismeretlen pontján, ahol senki sem zavarja őket. Láta, amint roppant löszerszámukat fabrikálják, méli-melonite-jüket kotyvasztják, s öntik azt a lövedéket, melyet a Nap nemsokára a mellécsillagzatai közé fog számítani. Ez az új csillagzat a New Park gazdag tőkepénzes nője iránt tanúsított figyelem és elismerés jeléül a kedves Scorbetta nevet viseli majd. J. T. Maston izgatottan számolta a napokat - nagy öröme keves volt már hátra -, melyek egyre közelebb juttatták a gigászi ágyúgolyó kilövésére megállapított időponthoz.

Április eleje volt már. Két és fél hónap múlva a sugárzó Nap, miután megállapodott a Ráktérítőnél, hátrálni fog a Baktérítő felé. Három hónappal később áthalad az Egyenlítő vonalán (őszi napéjegyen). Akkor aztán nem lesznek többé évszakok, melyek századok milliói óta olyan szabályosan és oly ostobán váltakoztak minden földi esztendőben. A földkerekség 189...-ben lesz utolsó ízben alávetve a nappalok és éjszakák egyenlőtlenségének. Ezentúl már csak egyugyanannyi óra lesz a napkelte és napnyugta között, mégpedig a földgömb valamennyi pontján.

Valóban, nagyszerű, emberfeletti, isteni munka volt ez!

J. T. Maston már el is felejtkezett a sarki birtokról s az egykori Északi-sark köszéntelegeinek kiaknázásáról, és csak a kísérlet kozmológiai eredményei lebegtek szeme előtt. Az új társulat fő célja elmosódott a nagy átalakulások háttérében, melyek meg fogják változtatni a világ arculatát.

De lám, a világ nem akart képet változtatni. Nem volt-e még mindig olyan fiatal, amilyennek Isten a teremtés első óráiban formálta? - gondolták az emberek.

Ami J. T. Mastont illeti, egyedül, védtelenül a celláskájában, állhatatosan dacolt minden nyomással, amit vele szemben megkíséreltek. A szakértő bizottság tagjai naponta meglátogatták; persze nem tudtak belőle kivenni semmit. John Pretice-nek ekkor mentő ötlete támadt; forduljanak valaki olyanhoz, aki jobban tudna rá hatni, mint ők. Ez a valaki pedig Evangelina Scorbitt asszony volt. Senki előtt nem volt titok, milyen önfeláldozásra képes ez az érdemes özvegy, ha J. T. Maston felelősségéről van szó, s milyen határtalan rokonszenv fűzi a híres matematikushoz.

A megbízottak előzetes tanácskozása után tehát Evangelina Scorbitt asszony felhatalmazást kapott rá, hogy bármikor meglátogassa a foglyot. Hiszen őt magát is éppúgy veszélyeztette annak az ágyúszörnyetegnek visszacsapódása, mint a földkerekség többi lakóját! Vagy tán az ő New Park-i palotája jobban meg volna kímélve a végzetes katasztrófától, mint a legutolsó erdei favágó vityillója vagy a prérík indiánjának vigvamja?⁴⁶ S vajon az élete nem éppen úgy kockán forog-e, mint a legnyomorultabb szamojédé vagy a Csendes-tenger legismeretlenebb sziget-

---

⁴⁶ Préri: az észak-amerikai termékeny sivatagok neve. Vigvam: indián kunyhó

lakójáé? A bizottság elnöke ezt magyarázta neki váltig, s ezért szólították fel, hogy beszéljen J. T. Maston lelkére.

Ha ez aztán rászánná magát s hajlandó lenne végre elárulni, hogy Barbicane elnök és Nicholl kapitány - no meg minden bizonnyal a nagyszámú személyzet, melyet magukkal vihettek - hol készítik elő kísérletüket, még lenne rá idejük, hogy tudakozódjanak utánuk, kinyomozzák őket, s véget vessenek a rémült emberiség halálfélelmének és borzadályának.

Evangelina Scorbitt asszony tehát bejárhatott a börtönbe. Legfőbb vágya volt, hogy viszontlássa J. T. Mastont, akit rendőrkezek ragadtak ki békés otthonából.

Hanem rosszul ismerték az erélyes Evangelinát azok, akik feltételeznék róla, hogy emberi gyengeség rabja tudna lenni! S valóban, ha április 9-én, amikor Scorbitt asszony először kereste fel J. T. Mastont, holmi tapintatlan fül a cella ajtajához tapad, bizony ilyesmit hall, nem csekély meglepetésére:

- Végre megint láthatom, kedves Maston!

- Ön az, Scorbittné asszony?

- Én vagyok, barátom, keserves négy hét után, amióta önt nélkülözöm...

- Pontosán szólva huszonnyolc nap, öt óra és negyvenöt perc után - válaszolt J. T. Maston, az óráját nézve.

- Végre hát megint együtt!...

- De hát hogy engedték be hozzám, kedves Scorbittné asszony?

- Azzal a feltétellel, hogy éljek az alkalommal, s hassak arra a férfúra, akihez olyan határtalanul vonzódok!

- Hogyan?... Evangelina! - kiáltott fel J. T. Maston. - Hogy ön képes lenne nekem efféle tanácsokat adni?... Azt hitte ön, hogy el tudnám árulni a kollégáimat?

- Én, kedves Maston!... Hát olyan rosszul ismer ön engem?... Engem?... Önt arra kérni, hogy áldozza fel a becsületét a személyi biztonságaért? Én?... Önt olyan cselekedetre bírni rá, ami szégyenére válna egy teljesen a transzcendentális mechanika legfelsőbb vizsgálódásaira felelkűt életnek!

- Ezt már szeretem, Scorbittné asszony! Így már ismét társulatunk nagylelkű részvényese ön! Nem!... Én sohasem kételkedtem az ön nagylelkűségében!

- Köszönöm, kedves Maston!

- Még hogy én kürtöljem világgá a mi munkánkat! S felfedjem, hogy a Föld melyik sarkán durran el a mi csodálatos lövésünk! Hogy úgy mondjam, eladjam azt a titkot, amelyet szerencsére sikerült entestem legmélyére rejtennem. Hogy alkalmat adjak ezeknek a barbároknak, hogy barátaim után vessék magukat! Hogy félbeszakítsam a munkálataikat, melyek hasznukra és dicsőségükre fognak válni!... Nem, akkor inkább meghalok!...

Valóban, ez a két teremtés, akiket közös rajongás fűzött egymáshoz - mellesleg szólva, egyik éppolyan bolond volt, mint a másik -, ez a két teremtés azért jött a világra, hogy kölcsönösen megértsék egymást.

- Nem! Sohasem fogják megtudni annak az országnak nevét, melyet számításaimban kijelöltem, s mely örökre híres-nevezetes lesz!... - tette hozzá még J. T. Maston. - Ám öljenek meg, ha akarják, de belőlem ugyan ki nem szedik a titkom!

- S öljenek meg engem is önnel! - kiáltotta Evangelina Scorbitt asszony. - Magam is néma leszek, néma...

- Szerencsére, nem tudják, kedves Evangelina, hogy ön is be van avatva a titokba.

- Elhinné-e ön, hogy képes lennék elárulni azért, mert csak nő vagyok?! Elárulni kollégáinkat és önt?... Nem, barátom, nem! Lázítsák bár ezek a nyárspolgárok városok, falvak lakosait ön ellen, hatoljon be az ön cellája ajtaján az egész világ, hogy önt elhurcolja innét, nos, hát én is itt leszek, s legalább meglesz az a vigaszom, hogy együtt halunk meg!...

Ha volt valaha vigasz, vajon álmodhatott-e J. T. Maston édesebből, mint hogy Evangelina Scorbitt asszony karja közt haljon meg?

Ilyenformán végződött minden beszélgetésük, valahányszor a kitűnő úrnő meglátogatta a foglyot.

S mikor a megbízott szakértők megkérdezték, milyen eredménnyel járt a találkozás, így válaszolt:

- Még semmit sem közölt. Talán idővel sikerül kivennem belőle...

Ó, asszonyi furfang!

- Talán idővel - mondotta Scorbittné asszony. Csakhogy ez az idő gyors léptekkel haladt. A hetek úgy teltek, mintha napok lettek volna, a napok óráknak, az órák perceknek tűntek.

Hamarosan megjött a május. Evangelina Scorbitt asszony mit sem tudott meg J. T. Mastontól, és ahol ez az annyira befolyásos asszony kudarcot vall, ott bizony senki sem kecsegtetheti magát a siker reményével. Hát kénytelen-kelletlen be kell várni a rettenetes csapást anélkül, hogy alkalom kínálkoznék a megakadályozására?

Hát csak azért se! Ilyen körülmények között a lemondás megbocsáthatatlan. Az európai nagyhatalmak kiküldöttjei többen kellemetlenkedtek, mint valaha. Állandóan kemény küzdelem folyt köztük és a szakértő bizottság tagjai között, s egyenesen ezeket okolták a történetekért. Még az egykedvű Jacques Janson is, holland szelídsége ellenére, naponként elhalmozta a bizottsági tagokat szemrehányásaival. Borisz Karkov ezredesnek még párba is volt az említett bizottság titkárával; igaz, csak könnyű sebet ejtett ellenfelén. Donellan őrnagy sem pisztollyal, sem karddal nem verekedett - ez ellenkezett volna az angol szokásokkal -, de legalább titkára, Dean Toodrink jelenlétében, szabályos ökölharcban néhány tucat ökölcsapást váltott William S. Forsterrel, a közömbös tökehalközvetítővel, a *North Polar Practical Association* alrészvényesével, aki egyébként mit sem tudott az egész ügyről.

Valóban, az egész világ összeesküdött, hogy az Egyesült Államok lakosságát egyik legdicsőbb fiának, Impey Barbicane-nek viselt dolgaiért felelőssé tegye. Nem kevesebbről volt szó, mint hogy hívják vissza az oktalan washingtoni kormánynál akkreditált teljhatalmú nagyköveteket és minisztereket, és üzenjék meg neki a háborút.

Szegény Egyesült Államok! De hiszen ők maguk szerették volna legjobban kézre keríteni Barbicane-t és társait! Hasztalan válaszolta az USA, hogy szabad kezét enged az európai nagyhatalmaknak meg Ázsiának, Afrikának, Óceániának, hogy csípjék el, ahol találják őket - rá se hederítettek. Nélkülük pedig lehetetlen rájönni, hogy az elnök és kollégái hol készülnek fel fertelmes kísérletükre.

Erre az idegen hatalmak így válaszoltak:

- Ott van J. T. Maston, a cinkostársuk! J. T. Maston nagyon is jól tudja, hányadán van a dolog ezzel a Barbicane-nal! Vallassák ki hát J. T. Mastont!

Kivallatni J. T. Mastont! Ez annyi lett volna, mint szót csikarni ki Harpokratésznak, a hallgatás istenének vagy a New York-i süketnémák intézete legsüketebb és legnémább lakójának szájából.

S ekkor, ahogy a kétségbeesés az általános nyugtalansággal együtt nőttön-nőtt, egyes gyakorlati gondolkozású emberek emlegetni kezdték, milyen könnyű dolga volt a középkori inkvizíciónak. Jó segítségül szolgáltak a felesküdt hóhér-atyamester spanyol csizmái, a mellbimbó csipkedése izzó vasfogóval, az olvasztott ólom, ez a hatékony eszköz, amely a legmakacsabb bűnösnek is megoldotta a nyelvét; a forró olaj, a kínpad, a vízzel való vallatás, a csigára húzás stb. Miért is ne használhatnának effajta eszközöket, mikor a hajdani igazságszolgáltatás habozás nélkül élt velük hasonlíthatatlanul ártatlanabb esetekben s olyan magánügyekben, melyek legfeljebb közvetve érdekelték a nagy tömegeket?

De hát be kell látni, hogy ezeket az eszközöket, melyeket az egykori erkölcsök helyesnek találtak, már nem lehet alkalmazni a szelídség, a türelem századának végén, a XIX. század humanizmustól áthatott világában, melyre olyan találmányok jellemzők, mint például az ismétlő fegyver, a hét milliméteres golyóbisok, a hihetetlen hosszúságú röppályák - olyan században, mely nemzetközileg megengedi a melanitos, roburitos, bellitos, panclastitos, meganitos és egyéb *itos* bomba használatát, melyek természetesen szóba se jöhetnek a méli-mélonite mellett.

J. T. Mastonnak tehát nem nagyon kellett attól tartania, hogy rendes vagy rendkívüli faggatásnak vetik alá. Annyit mindenesetre remélhetett a világ, hogy J. T. Maston, belátva, hogy milyen felelősség terheli, végre talán rászánja magát és beszélni fog; vagy ha ezt megtagadná, majd beszél helyette a véletlen.

TIZENHARMADIK FEJEZET

melynek végén J. T. Maston valóban hősieles kijelentést tesz

Közben haladt az idő, s bizonyára azok a munkálatok is előrehaladhattak, miket Barbicane elnök és Nicholl kapitány oly meglepő körülmények közt végeztek, nem tudni, hol.

De hát hogyan eshetett az, hogy egy ilyen kísérlet, melyhez hatalmas gyártelepek szükségesek, roppant kemencéket kell építeni, a huszonhetes tengerészeti ágyúnál egymilliószorta nagyobb lövőalkalmatosságot meg egy száznyolcvanezer tonnás lövedéket kell előállítani - ez meg azzal jár, hogy sok ezer munkást kell szegődtetni, szállítani, ellátni -, igen, hogyan eshetett meg, hogy egy ilyen kísérlet elkerülhette az érdekeltek figyelmét? S az Ó- és Újvilágnak vajon melyik részén telepedett meg a *Barbicane és Társai* cég olyan titokban, hogy a szomszédos népek ne tudjanak róla? Talán bizony a Csendes-óceán vagy az Indiai-óceán egyik elhagyatott szigetén van ez a hely? De hát manapság nincsenek már elhagyatott szigetek, az angolok mindenüvé betették a lábukat. Hacsak az új társulat nem fedezett fel egyet hirtelenében, csak azért is! Viszont arra gondolni, hogy az Északi- vagy a Déli-sark valamelyik pontján állították volna fel a gyártelepeiket - no nem, ez már igazán dőreség lenne. Hát nem éppen azért akarta a *North Polar Practical Association* máshová helyezni ezeket a magas szélességi fokon levő területeket, mert eddig nem lehetett odajutni?

Az meg, hogy Barbicane elnököt és Nicholl kapitányt ezeken a szárazföldeken vagy szigetekben, hacsak viszonylag megközelíthető pontjaikon is kutassák, kész időpocsékolás lenne. Különbösen is, nem megemlíttette-e a Gun Club titkárától elkobzott notesz, hogy a lövésre az Egyenlítő vidékén fog sor kerülni? Nos, ott lakható vidékek vannak, ha ugyan nem civilizált emberek laknak arrafelé. Ha tehát a kísérletezők a napéjegyenlőség vonalának táján telepedtek volna meg, sem Amerikában, sem Peru és Brazília egész területén, sem Szunda, Szumátra, Borneó szigetein, sem a Celebesz-tenger szigetein, sem Új-Guineában nem foghattak volna efféle műveletbe anélkül, hogy a lakosság erről ne szerzett volna tudomást. Az is igen valószínű, hogy nem tarthatták volna titokban Afrika középső részén, az Egyenlítőtől átszelt nagy tavak birodalmában sem. Igaz, számba jöhetnek még az Indiai-tengerben a Malevidák, a Csendes-óceánban az Admirális-, a Gilbert-, a Christmas-, a Galápagos-szigetek, az Atlanti-óceánban a San Pedro-szigetek. Azonban az ezekről a helyekről érkező jelentések nem tartalmaznak semmi érdemleget. Meg kellett hát elégedni pusztá feltevésekkel, ami egyáltalán nem szüntette meg az általános rémületet.

S vajon mit gondolt minderről Alcide Pierdeux? Még lobbanékonyabb lévén, mint valaha, nem győzött eleget töprengeni e probléma következményein. Hogy Nicholl kapitány olyan erős robbanószert talált volna fel - azt a bizonyos méli-mélonite-ot -, melynek három- vagy négyezerszeresen nagyobb a robbanóereje, mint a leghathatósabb háborús robbanószereké, és ötezer-hatszázszorta erősebb őseink jó öreg löporánál - mindez igen elképesztő, sőt „fűlrepesztő” lehet, de végre is nem lehetetlen. Mit tudhatja az ember, hogy ilyen rohamos fejlődés közepette mi mindent rejt még magában a jövő, amikor majd egész armádiákat meg lehet semmisíteni bármilyen távolságból? Mindenesetre a földtengelynek egy lőszerszám révén történő kiigazítása egyáltalán nem lepte meg a francia mérnököt. *In petto*⁴⁷ a vállalkozás kezdeményezőjéhez fordulva meg is jegyezte:

---

⁴⁷ Magában

- Nyilvánvaló, Barbicane úr, hogy a Föld folyamatosan felfogja a rajta végbemenő lökések visszahatásait. Az is bizonyos, hogy amikor százezrek kedvteléssel küldözgetnek egymásnak több kilogrammnyi lövedékeket vagy milliószámra néhány grammnyi golyócskákat, egyszerűen szólva, amikor megyek, vagy amikor ugrom, vagy amikor kinyújtom a karomat, vagy amikor egy véresejt kószálni kezd az ereimben, ez kihatással van a Föld tömegére. A te gépezeted tehát olyan természetű, hogy előidézheti a szándékolt rázkódást. De azt az integrálját! Vajon elegendő lesz-e ez a lökés arra, hogy meghimbáltassa a Földet? Mert el kell ismerni, hogy ennek az oktondi J. T. Mastonnak egyenletei döntő módon ezt „demonstrálják”.

Valóban, Alcide Pierdeux csak csudálhatta a Gun Club titkárának elmés számításait, melyeket a szakértő bizottság mindazokkal a tudósokkal közölt, akik értenek ehhez a kérdéshez. S Alcide Pierdeux, aki úgy olvasta az algebrát, mint más az újságot, valami kimondhatatlanul vonzót talált ebben az olvasmányban.

De ha a felfordulás csakugyan bekövetkezik, micsoda katasztrófák zúdulnak földkerekségünkre! Minő látvány! Valóságos vízözönök, összeomlott városok, megrendült hegyek, megsemmisült lakosok milliói, medrűkből kicsapott víztömegek, irtóztató szerencsétlenségek!

Olyan lenne ez, mint valamilyen minden képzeletet felülmúló földrengés.

„Aztán - dörmögte magában Alcide Pierdeux -, aztán, ha Nicholl kapitány átkozott löpőre nem lenne elég erős, azt lehetne remélni, hogy a lövedék, miután körüljárja a glóbuszt, újból megrázkódtatná a Földet, már akár a kilövőhely előtt, akár mögötte. S ekkor, aránylag rövid idővel a kilövés után, minden újra visszakerülhetne korábbi helyére, persze újabb katasztrófákat okozva. No de hátrább az agarakkal! Az ő méli-mélonite-jük következtében az a golyóbis egy hiperbola fél szárát fogja leírni, s nem fog már bocsánatot kérni a Földtől a neki okozott megrázkódtatásért, visszazökkentve őt eredeti helyére!”

Míg Alcide Pierdeux mindezt elgondolta, úgy hadonászott közben, mint valami jeltávíró-készülék, s attól lehetett tartani, hogy kétméteres körzetben mindent szétzúz.

Aztán meg ezt hajtogatta magában:

„Ha legalább a lövés helyét tudnók, mert akkor tüstént megállapítanám, hogy a szintkülönbség a Földnek mely nagy körein szűnne meg, s mely pontokon tetőződne. Így előre figyelmeztetni lehetne az embereket, hogy idejében hurcolkodjanak el, mielőtt házaik vagy városaik a kobakjukra omlanának. De hát honnét tudni ezt?”

Ezek után a koponyáján még megmaradt gyér szálakat bodorozva hozzáfűzte:

„Aztán meg úgy vélem, hogy a rázkódás következményei bonyolultabbak lehetnek, mintsem gondolná valaki. Miért ne élnének a vulkánok az alkalommal, hogy féktelen kitöréseknek adják át magukat, s mint valami tengeri betegségbe esett utas, kiokádják a gyomrukban megbolygatott anyagokat? A magasabbra került óceánoknak egy része miért ne zuhanna be a kráterükbe? Az ördög vigyen el engem! Hiszen megeshetik, hogy levegőbe repül ez az egész földi masina! Ó, hogy az az átkozott Maston milyen megátalkodottan hallgat! Lám, lám, hogyan bűvészkedik a földgolyónkkal, s dákójával miféle fals lökéseket csinál a Mindenség biliárdasztalán!”

Így okoskodott Alcide Pierdeux. S ezeket a rettenetes feltevéseket újra meg újra megvitatták az Ó- és Újvilág napilapjai. Vajon ahhoz a nagy felforduláshoz képest, melyet a *Barbicane és Társai* cég készül okozni, számba jöhetnek-e azok a felhőszakadások, szökőárok, árvizek, melyek hébe-korba a Föld egy kis részén itt-ott pusztítanak? Ilyen katasztrófák csak helyenként fordulnak elő. Eltűnik néhány ezer földlakó, s a többi rengeteg ember, aki túlélte a csapást, alig érzi, hogy zavarták volna nyugodt életmódjában. Így hát, ahogy a végzetes időpont egyre jobban közeledett, a rémület a legbátrabbakat is mindinkább hatalmába kerítette. A prédikátorok

bízzást jövendölgethették a világ végét. Szinte az 1000-ik esztendő borzasztó korszakában érezhette magát az ember, mikor az élők azt képelték, hogy egyszerre csak a holtak birodalmába zuhintják őket.

Gondoljunk csak arra, mi történt ebben a korban! Az Apokalipszis⁴⁸ egyik fejezete szerint a népek akkoriban szentül meg voltak győződve, hogy közeledik a végítélet napja. Várták a harag napját, a harag csodás jeleit, melyeket a Szentírás megjövendölt. Meg fog jelenni a kárhozat fia, az Antikrisztus.

A X. század utolsó esztendejében - ahogy H. Martin meséli - minden félbemaradt, szórakozások, üzletek, érdekkapcsolatok, minden, de minden, szinte a mezei munkálatok is. Miért is gondolni olyan jövőre, mely nem fog beköszönteni - mondogatták az emberek. Gondoljunk az örök életre, mely holnap kezdődik! Megelégedtek azzal, hogy csak a legszükségesebbek után nézzenek. Földjeiket, kastélyaikat monostorokra hagyták, hogy pártfogókat szerezzenek abban a mennybéli királyságban, ahová belépendők lesznek. Sok, az egyháznak szóló adománylevél kezdődik ezekkel a szavakkal: „A világ vége közeledvén s romlása elkerülhetetlen lévén...” Mikor a végzetes határnap elérkezett, a népek összeverődtek bazilikákban, kápolnáknban, istennek szentelt épületekben, s halálos félelem közt várták, hogy a végítélet hét angyalának hét trombitája megcsendüljön a magasságos égből.

Tudnivaló, hogy az 1000-ik esztendő első napja anélkül áldozott le, hogy a természet törvényeit bármi is megzavarta volna. De mostan nem egy homályos bibliai idézeteken alapuló világfelfordulásról volt szó. Most a Föld egyensúlyi helyzetének megbolygatásáról volt szó, egy olyan beavatkozásról, mely vitathatatlan számításokon alapul, s olyan kísérletről, melyet a nagyot fejlődött ballisztikai és mechanikai tudományok teljesen megvalósíthatóvá tesznek. Ezúttal a tenger nem halottakat dob ki magából; most élőket fog elnyelni, milliószámra, új mélységeiben.

Ebből az következett, hogy a modern eszmék hatása folytán a lelkekben végbement változások ellenére a rémület olyan mérveket öltött, hogy az 1000-ik esztendő számos vallási szertartása ismétlődött meg hasonló fejvesztettséggel. Még sohasem készülődtek olyan lázasan egy jobb világba való utazásra! Gyóntatószékekben még soha nem morzsoltak annyi bűnbánó litániát! Soha még ennyi feloldozásban nem részesültek halandók, akik a végletekig megbánták bűneiket! Sőt az is szóba került, hogy folyamodjanak általános bűnbocsánatért, melyet egy pápai bréve⁴⁹ adna meg minden jóakaratú embernek a földön, meg szép és üdvös félelmet is hozzá.

Ilyen körülmények közt J. T. Maston helyzete napról napra válságosabbá vált. Evangelina Scorbitt asszony attól reszketett, hogy népítéletnek esik áldozatul. Talán még az is megvillant a fejében, hogy rábeszélje, mondaná ki azt a szót, melyet olyan példátlan makacssággal hallgatott el eddig. De nem merte megtenni, s helyesen cselekedett. Csak határozott visszautasításnak tette volna ki magát.

Gondolhatja az olvasó, hogy az általános pánik áldozatául esett Baltimore-ban is bajosan lehetett féken tartani a lakosságot, annyira felizgatták az államszövetség újságjai, a sok sürgöny „a világ négy sarkából” - hogy azt az apokaliptikus nyelvet használjuk, melyen Szent

---

⁴⁸ A Biblia - az Újszövetség - utolsó könyve: a Jelenések Könyve

⁴⁹ Rövid pápai irat

János beszélt Domitianus idejében.⁵⁰ Annyi bizonyos, hogy ha J. T. Maston ennek a vad üldözésnek uralkodása alatt él, hamarosan végeztek volna vele. Egyszerűen odadobták volna a fenevadaknak.

Bármint állt is a dolog, J. T. Maston rendületlenül vonakodott elárulni, hol van az a bizonyos *x* hely, mert nagyon jól tudta, hogy ha leleplezné, Barbicane elnök és Nicholl kapitány képtelenek lennének folytatni munkálatukat.

Meg kell hagyni, szép volt ez a küzdelem, egyetlen ember küzdelme az egész világgal, ami még nagyobbá tette őt Evangelina Scorbitt asszony szemében és klubbeli kollégái előtt. Ezek a derék és - meg kell mondani - megátalkodott emberek, mint afféle nyugalmazott tűzérek, tűzön-vízen át kitartottak a *Barbicane és Társai* cég terve mellett. A Gun Club titkára annyira híressé vált, hogy sokan levéllel keresték fel, mint hírhedt bűnösöket szokás, csak hogy néhány kézvonást kapjanak attól, aki fel akarja forgatni a világot.

De ha szép volt is ez, egyre veszélyesebb lett számára. A nép éjjel-nappal a baltimore-i börtön körül ödöngött. Zajos kiáltások hangzottak, s nagy volt a tolongás. Az eszeveszett nép *hic et nunc*⁵¹ meg akarta lincselni J. T. Mastont. A rendőrség úgy látta, hogy már nem sokáig tudja megvédeni a népharag ellen.

Elégtételt adandó mind az amerikai, mind a külföldi tömegeknek, a washingtoni kormány végre elhatározta, hogy vád alá helyezi J. T. Mastont, és átadja az esküdszéknek. Ezek a rémülettől máris félőrrült esküdtek aztán „egykettőre elintézik”, ahogy Alcide Pierdeux megjegyezte, aki egyébként a maga részéről némi rokonszenvet érzett e konok természetű matematikus iránt.

Az lett a vége, hogy a szakértő bizottság elnöke szeptember 5-én személyesen jelent meg a fogoly cellájában.

Evangelina Scorbitt asszonynak ismételt kérésére megengedték, hogy vele menjen. Még egy utolsó kísérlet, s talán a szeretetre méltó asszony hatni tudna rá... Nem szabad elmulasztani egyetlen alkalmat sem. Minden eszköz jó, csak kipattantsa a titkot. Ha meg nem sikerülne, lesz, ami lesz...

- Lesz, ami lesz! - hajtogatták az éleslátású elmék. - Szép kilátás! Akkor kötik majd fel J. T. Mastont, ha már a katasztrófa minden borzalmával együtt beteljesedett!

J. T. Maston tehát tizenegy óra tájban szemtől szemben állt Evangelina Scorbitt asszonnyal és John Prestice-szel, a szakértő bizottság elnökével. A tárgyalás a lehető legegyszerűbben indult. Ebben a párbeszédben a következő kérdések és feleletek hangzottak el, egyik részről igen kimérten, másik részről nagyon higgadtan. (Ugyan ki gondolta volna, hogy olyan körülmények is adódhatnak, amikor J. T. Maston a higgadt fél?)

- Még egyszer kérdem, akar-e válaszolni - szólt az elnök.

- Mire? - jegyezte meg gúnyosan a Gun Club titkára.

- Arra, hogy hova ment az ön kollégája, Barbicane.

- Már százszor megmondtam önnek.

---

⁵⁰ János apostol (Szt. János) Jézus első tanítványa volt. Neki tulajdonítják az Apokalipszist. Domitianus római császár (81-96) megkínóztatta, majd Patmosz szigetére száműzette. A hagyomány szerint ott érték azok a látomások, amelyeket a Jelenések Könyvében leírt

⁵¹ Haladéktalanul (szó szerint: itt és most)

- Ismételte százegyszer.
  - Oda ment, ahol a lövés el fog dördülni.
  - S hol fog eldördülni a lövés?
  - Ahol Barbicane kollégám van.
  - Vigyázzon, J. T. Maston!
  - Mire?
  - Annak a következményeire, hogy nem válaszol a feltett kérdésekre! Az lesz a vége...
  - Hogy ön nem fogja megtudni, amit nem kell tudnia...
  - Amit jogunk van tudni!
  - Én más nézetten vagyok!
  - Esküdtbírótság elé állítják önt!
  - Állítsanak!
  - Az esküdtek el fogják önt ítélni!
  - Ez az ő dolguk.
  - S mihelyt meghozzák az ítéletet, nyomban végre is hajtják!
  - Ám legyen!
  - Kedves Maston! - bátorkodott megszólalni Evangelina Scorbitt asszony, akinek szíve elszorult erre a fenyegetésre.
  - Ó... asszonyom! - szólt J. T. Maston.
- Scorbitt asszony lehajtotta fejét, s elhallgatott.
- S akarja tudni, miféle ítélet lesz ez? - folytatta Prestice elnök.
  - Ha ön megmondaná - válaszolt J. T. Maston.
  - Az, hogy önt halálra ítélik... ahogy megérdemli!
  - Csakugyan?
  - S hogy önt felakasztják, s ez olyan biztos, mint az, hogy kettő meg kettő, az négy!
  - Akkor hát, uraim, még van valami reménységem - válaszolt egykedvűen J. T. Maston. - Ha ön konyítana valamit a matematikához, nem mondaná: „Olyan biztos, mint az, hogy kettő meg kettő az négy.” Ugyan ki bizonyítaná be, hogy valamennyi matematikus nem volt-e bolond mindmáig, azt állítván, hogy két szám összege egyenlő a részeik összegével, vagyis, hogy kettő meg kettő, az pontosan négy?
  - Uram! - kiáltott az elnök teljesen megzavarodva.
  - Ám ön azt mondaná - folytatta J. T. Maston - : „Olyan biztos, mint az, hogy egy meg egy az kettő” - egye a fene, az még hagyján! Merthogy ez nem pusztán dogma, hanem ez már definíció!
- Ez után a számtani lecke után a bizottság elnöke visszavonult. Evangelina Scorbitt asszony pillantásában nem volt elég láng, hogy méltón csodálja álmainak páratlan számbúvárát.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

mely nagyon rövid ugyan, de az X földrajzi értéké válik benne

J. T. Maston nagy szerencséjére a szövetséges kormány az itt közölt táviratot kapta az akkor Zanzibárban székelő amerikai konzultól:

John S. Wright államminiszternek,
Washington, USA

Zanzibár, szeptember 13
helyi idő szerint
reggel 5 óra

Wamasaiban, a Kilimandzsáró hegylánc déli részén hatalmas műveletek folynak. Barbicane elnök és Nicholl kapitány nagyszámú fekete személyzettel nyolc hónapja itt telepedett le Bali-Bali szultán védelme alatt. Ezt tisztelettel a kormány tudomására hozza

Richard W. Thrust, konzul.

Így pattant ki J. T. Maston titka. Ezért nem akasztották fel a Gun Club titkárát, noha lakat alatt tartották.

De ki tudja, nem mardossa-e majd késő bánat, hogy nem halt meg dicsősége teljében?

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

mely néhány valóban érdekes részletet tartalmaz a földkerekség lakói számára

Most hát tudta már a washingtoni kormány, hogy a *Barbicané és Társai* cég kísérletére hol kerül sor. A sürgöny valóságában nem kételkedhettek. A zanzibári konzul nagyon megbízható hivatalnok volt, s így tudósítását minden fenntartás nélkül el kellett fogadni. Amellett később más, hasonló tartalmú sürgönyök is megerősítették a hírt. A *North Polar Practical Association* mérnökei valóban a Kilimandzsáró vidékének szívében, az afrikai Wamasaiban, valami száz mérföldre a nyugati partvidéktől, kissé az egyenlítői vonal alatt készültek éppen befejezni gigászi munkájukat.

Hogyan rendezkedhettek be titokban ezen az elhagyott vidéken, a híres hegység lábánál, melyet 1849-ben Rebviani és Krapf doktorok fedeztek fel, majd Otto Ehlers és Abbot nevű utazók másztak meg? Hogyan tudták itt felállítani műhelyeiket, felépíteni vasöntődjüket, összeszedni a szükséges személyzetet? Mi módon sikerült kapcsolatot teremteniük a tartomány veszedelmes néptörzseivel, csalárd és kegyetlen uralkodóival? Nem tudni. S talán nem is fogja megtudni senki, mivel már csak néhány nap volt hátra a szeptember 22-i határidőig.

Mikor J. T. Maston megtudta Evangelina Scorbitt asszonytól, hogy a kilimandzsárói rejtélyt az imént leplezte le egy Zanzibárban feladott sürgöny, vashorgával csudálatosan zezzugos vonalat rajzolva a levegőbe, megjegyezte:

- Lárifári!... Egyelőre még nem lehet utazni sem telegráfon, sem telefonon, márpedig hat nap múlva... ratatatapatabummbumm!... s a madárka benn lesz a kalitkában!

S ha valaki véletlenül meghallotta volna a Gun Club titkárának e robajos, hangutánzó szavát, mely úgy mennydörgött, mint valami Columbiad-lövés, valóban elcsudálkozott volna, hogy néha mennyi életerő marad ezekben az öreg tüzerekben.

J. T. Mastonnak mindenképpen igaza volt. Már nem volt elegendő idő, hogy rendőrségi embereket menesszenek Wamasaiba, letartóztatni Barbicané elnököt. Feltéve, hogy ezek az Algériából vagy Egyiptomból, sőt Adenből, Massuahból, Madagaszkárból vagy Zanzibárból útra kelő rendőrök gyorsan partra is szállhattak volna, számolniuk kellett a sajátos helyi nehézségekkel, a hegymászással járó késedelemmel s talán valamely teljhatalmú s hozzá még szerezsen szultán érdekében támogatott személyzet ellenállásával.

Le kellett hát mondani arról az ábrándról, hogy a kísérletező letartóztatásával meg tudnák akadályozni a kísérletet.

De ha lehetetlen volt is ez, most már mi sem volt könnyebb, mint számba venni a szörnyű következményeket, mivel, íme, kiderült, hogy pontosan hol hajtják végre a kísérletet. Egyszerű számításra fordult meg az egész, igaz, elég bonyolult számításra, mely azonban nem haladta meg a pusztán algebristák s a tágabb értelemben vett matematikusok képességeit.

Mivel a zanzibári konzul sürgönye közvetlenül a washingtoni államminiszter címére érkezett, a szövetségi kormány eleinte titokban tartotta. Ugyanis azt akarta, hogy annak közlésével egyidejűleg már felvilágosítással is szolgáljon: miféle következményekkel járhat a tengely elmozdítása a tengerek szintjének egyenetlensége következtében. A földlakók ugyanakkor megtudják, minő sors vár rájuk, aszerint hogy a földkerekségnek ezen vagy azon a részén élnek.

Képzeltetni, mily türelmetlenül várták az emberek azt a pillanatot, mikor megtudhatják, mihez kell tartani magukat ebben az eshetőségben.

Szeptember 14-én megküldték a sürgönyt a washingtoni Matematikai és Csillagászati Társaság irodájának azzal a meghagyással, hogy hajítástani és földrajzi szempontból vonják le belőle végleg a következtetéseket. Harmadnapra rá már világos volt a helyzet. Erről az eredményről aztán tenger alatti kábeleken azonnal értesítették az Ó- és Újvilág nagyhatalmait. Ezer meg ezer napilapban megjelenve, a nagyvárosokban a legszenzációsabb címek alatt üvöltözték a két világrész rikkancsai.

„Mi fog történni?”

Ez a kérdés vetődött fel mindenféle nyelven, a szélrózsa minden irányában.

A Matematikai és Csillagászati Társaság megbízható válasza így hangzott:

„SÜRGŐS FIGYELMEZTETÉS

A Barbicane elnök és Nicholl kapitány által tervezett kísérlet a következő: szeptember 22-én, helyi idő szerint éjfélkor egy huszonhét centiméteres ágyúnál egymilliószorta nagyobb ágyúval, száznolcvanezer tonnás lövedékkel s kétezernolcszáz kilométeres kezdő sebességet biztosító löporral visszacsapódást fognak előidézni.

Ez a lövés kissé a napéjegyenlőségi vonal alatt, körülbelül a szélesség 34° -a felett, a párizsi délkörtől nyugatra, a Kilimandzsáró-hegylánc tövében dördül el, s ha dél felé irányul, a földgolyó felületére a következő mechanikai hatást fogja gyakorolni:

A Föld forgása és a lökés egymásra hatása következtében új forgási tengely jön létre, és mivel a régi tengely, J. T. Maston számításai szerint, $23^{\circ} 28'$ -nyire helyet változtat, az új tengely függőleges lesz az ekliptika síkjára.

Most már vajon mely pontokon lesz az új tengely két sarka? Mivel a lövés helye ismeretes, ezt könnyű volt kiszámítani, s ki is számították.

Az új tengely sarka északon Grönland és a Grinnel-földje között helyezkedik el, sőt a Baffin-tengernek azon a részén, ahol jelenleg a Sarkkör halad át. Délen viszont az antarktikus körön végződik a tengely, néhány foknyira az Adélie-földtől keletre.

Ilyen körülmények között az új Északi-sarktól kiindulva, egy új zérus délkör vonul majd érzékelhetően Írországból Dublinon, Franciaországban Párizson, Szicíliában Palermón, Tripolis partjain a Grande Syrte-öblön, Darfurban Obeidón, a Kilimandzsáró-hegyláncban, Madagaszkáron, a Csendes-óceánban Kerguelen szigetén, az új antarktikus sarkon, Óceániában, a Cook- és a Társaság-szigeteken, az angol Columbia partjain a Quadra és Vancouver-szigeteken, Új-Bretagne-on és a Melville-félszigeten át az Északi-sark körüli területekig.

A Baffin-tengertől az Adélie-földig haladó új forgási tengely létrejötté következtében új egyenlítő keletkezik, mely fölött a Nap oly módon rója mindennapi útját, hogy se jobbra, se balra nem tér le róla. Ez a napéjegyenlőségi vonal Wamaszában a Kilimandzsárón, az Indiai-óceánon, Indiában kissé Calcutta fölött, Goán és Chicacolán, a szíami királyságban Mangalán, Tonkingban Keshón, Kínában Hongkongon, a Csendes-óceánban a Rasa-szigeten, a Marshall-, Gaspar-, Rico-, Walker-szigeteken, az Argentin Köztársaságban a Kordillerákon, Brazíliában Rio de Janierón, az Atlanti-óceánban a Szentháromság- és Szent Heléna-szigeteken, Kongóban a Saint Paul-de-Loandán halad át, s végül a Kilimandzsáró mögött eléri a wamasai területeket.

Miután az új egyenlítő az új tengely létrehozása által így meghatározott, könnyű volt megtárgyalni a tengerek szintkülönbségének kérdését, ami a földlakók közbiztonságára nézve annyira fontos.

Mindenekelőtt meg kell jegyeznünk, hogy a *North Polar Practical Association* igazgatói nagyon szívükön viselik, hogy a művelet hatását a lehető legnagyobb mértékben enyhítsék. Mármint, ha a lövés északi irányban történik, ennek következményei a Föld legcivilizáltabb területei számára lesznek végzetesek. Ellenben, ha déli irányban, káros hatását csak a kevésbé népes és elvadult részek érzik meg - legalábbis ami a tenger alá kerülő területeket illeti.

Lássuk mármint, hogyan oszlanak meg a medrűkből kicsapó vizek annak következtében, hogy a földteke a régi sarkokon be volt horpadva!

A földgömböt két nagy kör fogja kettéosztani, melyek a Kilimandzsárónál és a napéjegyenlőség óceánjában levő ellenpólusánál derékszögben metszik egymást. Így négy körszelet alakul: kettő az északi, kettő a déli földgömbön, olyan vonalaktól elválasztva, melyeken a szintkülönbség semmivé válik.

1. Az északi félgömb:

Az első gömbszelet a Kilimandzsárótól nyugatra, magába fogja foglalni Afrikát a Kongótól Egyiptomig, Európát Törökországtól Grönlandig, Amerikát az angol Columbiától Peruig és Brazíliáig, San Salvador magasságában, végül az Atlanti-óceánnak egész déli részét, beleértve a napéjegyenlőség területeinek zömét is.

A második gömbszelet a Kilimandzsárótól keletre, Európa legnagyobb részét öleli fel, a Fekete-tengertől Svédorszáig, az európai és ázsiai Oroszországot, Arábiát, India legnagyobb részét, Perzsiát, Beludzsisztánt, Afganisztánt, Turkesztánt, a Mennyei birodalmat, Mongóliát, Japánt, Koreát, a Fekete-tengert, a Kaspi-tengert, a Csendes-óceán északi részét, Észak Amerikában Alaszkát és az északi-sarki területeket, melyeknek birtoklását sajátos módon az amerikai *North Polar Practical Association*nek engedélyezték.

2. A déli földgömb:

A harmadik körszelet a Kilimandzsárótól keletre, magában foglalja Madagaszkárt, a Marion-szigeteket, a Kerguelen-, Szent Móric-, Társaság-szigeteket, India valamennyi szigetét, az antarktikus óceánt, egészen az új sarkig, a Malacca-félszigetet, Jávát, Szumátrát, Borneót, a Szunda-szigeteket, a Fülöp-szigeteket, Ausztráliát, Új-Zélandot, Új-Guineát, Új-Kaledóniát, a Csendes-óceán déli részét és annak számos szigettengerét, csaknem a jelenlegi délkör 160°-áig.

A negyedik gömbszelet a Kilimandzsárótól nyugatra, fel fogja ölelni Afrika déli részét a Kongótól és a Mozambik-csatornától a Jóreménység fokáig, a déli Atlanti-óceánt a szélesség 80°-áig, egész Dél-Amerikát Pernambucótól és Limától Bolívián, Brazílián, Uruguayon, az Argentin Köztársaságon és Patagónián át a Tűzföldre, a Malouines-szigeteket, Sandwicht, Shetlandet és a Csendes-óceán déli részét, a szélesség 160°-ától keletre.

Ez lesz a földgömbnek a négy, szintkülönbség nélküli vonalaktól elválasztott körszelete.

Most már az a kérdés, hogy a négy gömbszelet felületén miféle következményekkel jár, ha a tengerek más helyre kerülnének.

E négy gömbszelet mindegyikén van egy központi hely, ahol a hatás maximumát éri el, akár oda ömlenek a tengerek, akár onnan húzódnak el.

Valóban, J. T. Maston számításai teljes pontossággal megállapították, hogy a maximális szintkülönbség ezeken a pontokon el fogja érni a 8415 métert, és innen a gömbszeletek határát jelentő semleges vonalakig a különbség egyre kisebbedik. A Barbicane elnök által megkockáztatandó kísérletnek az általános közbiztonság szempontjából ezeken a központi helyeken lesznek a leg súlyosabb következményei.

Mindkét hatást meg kell vizsgálnunk a maga következményeiben.

A két, az északi és a déli földgömbön egymással szemközt fekvő gömbszeleten a tengerek elhúzódnak, és a másik két, mindkét félgömbön egymással hasonlóan ellenlábás gömbszeleteket árasztják el.

Az első gömbszeleten: az Atlanti-óceán csaknem egészen kiürül, és mivel az apadás maximális pontja körülbelül a Bermudák magasságában van, a meder láthatóvá lesz, amennyiben a tenger mélysége ezen a helyen 8415 méternél alacsonyabb. Következőleg Amerika és Európa között nagy területek bukkannak fel, melyeket az Egyesült Államok, Anglia, Franciaország, Spanyolország és Portugália kebelezhethetnek be, földrajzi terjedelmük arányában, ha ezek a nagyhatalmak alkalmasnak tartják. De meg kell jegyeznünk, hogy a vizek süllyedése folytán a levegőréteg éppannyira süllyedni fog. Tehát Európa, valamint Amerika partvidéke olyan magasra emelkedik, hogy még a maximális pontoktól 20-30°-nyira fekvő városoknak sem jut több levegő, mint amennyi jelenleg egy mérföldnyi magasságban az atmoszférában van. Ezek a városok, hogy csak a legfőbbeket vegyük: New York, Philadelphia, Charleston, Panama, Lisszabon, Madrid, Párizs, London, Edinburgh, Dublin stb. Egyfelől csupán Kairó, Konstantinápoly, Danzig, Stockholm, másfelől a nyugat-amerikai partvidék városai tartják meg normális helyzetüket az általános felszínhez képest. A Bermudákon éppúgy hiányozni fog a levegő, mint ahogy azoknak a léghajósoknak hiányzik, akik 8000 méter magasságig fel bírnak szállni, s mint ahogy a Himalája legmagasabb ormain hiányzik. Tehát itt teljesen lehetetlen lesz élni.

Ugyanez a helyzet az ellentétes gömbszeleten, mely felöleli az Indiai-óceánt, Ausztráliát s a Csendes-óceán egynegyedét, s ez részben el fogja lepni Ausztrália déli partvidékeit. Itt a szintkülönbség a Nuyt-föld meredekén lesz érezhető, s Adelaide és Melbourne lakói csak arra eszmélnek majd, hogy a tengerszint majdnem nyolc kilométerrel alacsonyabb városuk fekvésénél. A légréteg, mely ezután körülveszi őket, kétségtelenül nagyon tiszta lesz ugyan, de nem olyan sűrű, hogy lélegzéshez elegendő volna.

Általában ezek a változások lesznek a két körszeleten, a földgömbnek azon a részein, ahol a magasabbra emelkedés a többé-kevésbé kiürült tengerek medréhez képest végbemegy. Itt kétségtelenül új, tenger alatti hegységek ormaiból alakuló szigetek bukkannak fel majd, olyan részeken, melyeket a tengervíz nem hagy el egészen.

De ha a szárazföldnek a légkör magasabb zónáiba emelkedett részein ugyancsak előfordulnak kellemetlenségek, vajon mi lesz azokkal a területekkel, melyeket a betörő tengereknek kell elborítaniuk? A légköri nyomásnál alacsonyabb levegőréteg nyomásától még lélegzik az ember, ellenben néhány méternyire a víz alatt egyáltalán nem, márpedig a másik két körszeleten az lesz a helyzet.

A Kilimandzsárótól északkeletre eső körszeletben a maximális mélységpontja Irkutszkba kerül át, Szibéria kellős közepébe. Ettől a mai magasságánál 8415 méterrel alacsonyabbra merülő várostól kezdve, a tengerár egyre csökkenő mélységgel, az ázsiai Oroszország és India legnagyobb részét, Kínát, Japánt, az amerikai Alaszkát a Bering-tengerszoroson túl elárasztva, el fog jutni a semleges határig. Talán majd az Urál hegység csúcsai bukkannak fel kis szigetekként Európa keleti része fölött. Ezek a városok: egyfelől Pétervár, Moszkva, másfelől Calcutta, Bangkok, Saigon, Peking, Hongkong, Yeddo el fognak tűnni a változó sűrűségű víz

nyomása alatt, mely azonban nagyon is elegendő ahhoz, hogy oroszokat, hindukat, sziámiakat, kokinkíniaiakat és japánokat megfullasszon, hacsak idejében el nem költöznek.

A Kilimandzsárótól délnyugatra eső gömbszeleten nem lesznek annyira végzetes csapások, mivel a gömbszeleteket nagyrészt az Atlanti- és a Csendes-óceán borítja, melyek szintje a Malouines-szigettengernél 8415 méterrel fog emelkedni. Mindazonáltal hatalmas területek el fognak tűnni a mesterséges özönvíz következtében, többek közt Dél-Afrika szeglete, Alsó-Guineától és a Kilimandzsárótól a Jóreménység fokáig, s Dél-Amerikának Peruból, Közép-Braziliából, Chiléből és az Argentin Köztársaságból álló háromszöge a Tűzföldig és a Horn-fokig. A patagónok, bármilyen magas növésűek is, nem bírnak elmenekülni az árvíz elől, menthetetlenül odavesznek, még csak arra sem lesz alkalmuk, hogy a Kordillerákra húzódjanak, melyeknek legmagasabb ormai sem fognak kiemelkedni ezen a földrészen.

Ezek tehát a földtekén a szinteltolódás - a tengerek új szintje alá süllyedés vagy az új szint fölé emelkedés várható következményei. Ezek azok az eshetőségek, melyekre az érdekelteknek el kell készülniük, hacsak Barbicane elnököt vétkes kísérlete végrehajtásában még idejében meg nem akadályozzák.”

TIZENHATODIK FEJEZET

melyben a békétlenek karának zendülése crescendóba és rinforzandóba csap

A sürgős figyelmeztetés után most már arra került sor, hogy számoljanak a veszedelmes helyzettel, hiúsítsák meg, vagy legalább kerüljék el, s olyan területekre költözzenek, ahol nincs veszély.

Két csapás fenyegette az embereket: a levegőhiány okozta halál és a vízbefúlás.

Ez a közlemény különböző hozzászólásokat váltott ki, de valamennyi a legszenvedélyesebb tiltakozással végződött.

Levegőhiány okozta halál az Egyesült Államok, Európában Franciaország, Anglia, Spanyolország stb. lakosait fenyegette. Valóban, az a kilátás, hogy az óceánmedreket bekebelezhetik, nem volt elég nyomós ok e változások elfogadására. Párizs csaknem olyan távolságra kerülne az új sarktól, mint amennyire a jelenlegitől van, semmit se nyerne a változáson. Igaz, hogy örökös tavasznak örülhetne, viszont sokkal ritkább lenne a levegője. Ez pedig egyáltalán nem örvendeztetné meg a párizsiakat, akik ózon híján megszokták, hogy nyakló nélkül nyakalják az oxigént... hogy egyebet ne említsünk.

Árvízi katasztrófától Dél-Amerika lakói meg az ausztráliaiak, kanadaiak, hinduk, új-zélandiak tarthattak. Nos, Nagy-Britannia nem tűrné, hogy a *Barbicané és Társai* cég megfossza leg-gazdagabb gyarmataitól, ahol az angolszász faj szemmel láthatólag ki akarja szorítani a bennszülötteket. Nyilvánvaló, hogy a Mexikói-öböl kiapadna, s egyhamar megalakulna az Antillák terjedelmes királysága, melyre - a Monroe-elv⁵² szerint - a mexikóiak és a jenikik tartanának igényt. Nyilvánvaló, hogy a Szunda-, Fülöp-, Celebesz szigetek a nagy lecsapolás után hatalmas területek lennének, melyeket az angolok, spanyolok követelnének maguknak. Mily sovány kárpótlás! Egyáltalán nem érne fel azzal a veszteséggel, amit a rettenetes árvíz okozna.

Mondjuk, ha csak Szibéria szamojédjai vagy lappjai, sőt a Tüzföld lakói, a patagónok, a tatárok, a kínaiak, a japánok vagy némely argentinok tűnnének el az új tenger alatt, a civilizált államok talán elfogadnák ezt az áldozatot! De sokkal több nagyhatalomnak lett volna része a katasztrófákban, hogysem ne tiltakoztak volna.

Ami különösen Európát illeti, noha a közepe csaknem sértetlen maradna, nyugaton magasabbra, keleten mélyebbre kerülne, vagyis egyfelől levegőhiány miatt pusztulna el, másfelől vízbe fúlna. Ebbe igazán nem lehetett beletörődni. Egyébként a Földközi-tenger csaknem egészen kiapadna, ezt sem a franciák, sem az olaszok, sem a spanyolok, sem a görögök, sem a törökök, sem az egyiptomiak nem tűrnék, mivel parti fekvésüknél fogva elvitathatatlan joguk van a tengerhez. Aztán meg mire való volna a Szuezi-csatorna, melyet, mivel semleges vonalon fekszik, megkímélne a veszedelem? Hogyan hasznosítsák Lesseps csodálatos alkotását, ha már a földszoros egyik oldalán nem lesz többet Földközi-tenger, a másikon meg igen kevés marad meg a Vörös-tengerből - hacsak jó néhány mérfölddel meg nem hosszabbítják?

---

⁵² James Monroe amerikai elnök 1823-ban meghirdetett tétele, mely szerint nem amerikai államok nem avatkozhatnak be amerikai államok ügyeibe, s nem szerezhetnek újabb birtokokat Amerika földjén és vizein. (A Monroe-elv rövid fogalmazása: Amerika az amerikaiaké)

Végezetül Anglia soha, de soha bele nem egyeznék abba, hogy Gibraltár, Málta és Ciprus szinte szeme láttára válják felhőkbe vesző hegyormokká, ahol hadihajói nem köthetnének ki többé. Nem, egyáltalán nem érné be azzal a területgyarapodással, melyet az Atlanti-óceán egykori medencéje tenne lehetővé. Mindamellet Donellan őrnagynak máris az forgott az eszében, hogy visszatér Európába, hogy érvényesítse hazájának jogait ezekre a területekre, abban az esetben, ha a *Barbicané és Társai* cég vállalkozása sikerülne.

A végén mindenfelől tiltakozások hangzottak el, még olyan államok részéről is, melyekben pedig semmi szintkülönbség nem mutatkoznék, egyszerűen azért, mert más tekintetben többé-kevésbé őket is érintette a dolog. S talán még szenvedélyesebbé váltak a tiltakozások, mikor a zanzibári sürgöny megérkezett, s ezzel kiderült, hogy hol történik a lövés, és papírra vethették a fentebb közölt, sajnos, nem nagyon megnyugtató figyelmeztetést.

Szóval Barbicané elnököt, Nicholl kapitányt és J. T. Mastont kiközösítették az emberi társadalomból.

Mégis micsoda bevételt jelentett ez a különféle irányú lapoknak! Micsoda példányszámok! Mennyi utánnyomás! Talán először történt, hogy egyugyanazon tiltakozást harsogtak kórusban olyan lapok, melyek egyébként minden más kérdésben feleltek egymással. Még a gazdaságpolitikai kérdésekkel foglalkozó angol *Mac Laine Express* is megpendítette, mekkora éhínség sújthatja majd az elpusztított területeket. Nem az európai egyensúly volt kockán ezúttal - hanem a világegyensúly! Képzhetni, milyen hatással volt ez egy nekivadult világra, melyet a XIX. század végét annyira jellemző határtalan idegesség mindenfajta esztelenségre, mindenfajta örülségre hajlamossá tett! Bomba volt ez, mely puskaaporos hordóba hullt!

Nyilván azt hitte volna az ember, hogy J. T. Mastonnak ütött az utolsó órája.

S csakugyan, szeptember 7-én este őrzőgő tömeg tört be a börtönbe, azzal az eltökélt szándékkal, hogy meglinecelik. S mit tagadnók, a rendőrség nem gördített elébe akadályt.

Azonban J. T. Maston cellája üres volt. Olyan súlyú arany fejében, amennyit a derék tüzér nyomott, Evangelina Scorbittnek sikerült megszöktetnie. A fogházőr annyival inkább engedett a csábításnak, mert remélte, hogy a vagyont érő pénzből késő öregségéig kényelmesen megélhet. Ugyanis, bár Baltimore, akárcsak Washington, New York s más nagyobb amerikai part menti fekvésű városok, a magasan épült városok közé tartozott, mégis lesz annyi levegője, hogy lakosai hozzájuthatnak a szükséges napi oxigénjükhöz.

J. T. Maston tehát biztos rejtekbe vehette be magát, és így megmenekült a közfelháborodás dühétől. Így mentette meg e világfelforgató életét egy szeretetreméltó asszony önfeláldozó ragaszkodása. Egyébként még csak négy napig kellett várni - már csupán négy rövid napig! -, amíg a *Barbicané és Társai* cég tervei megvalósulnak.

Látnivaló, hogy a sürgős figyelmeztetésnek a lehető legnagyobb mértékben megvolt a hatása. Ha kezdetben akadtak is néhányan, akik tamáskodva fogadták a megjövendő katasztrófát, most már mindenki elhitte. A kormányok siettek mielőbb értesíteni azokat az állampolgárokat - aránylag csekély számban voltak -, akik magasabb, ritkább levegőjű vidékre jutnak, aztán meg azokat - ezek sokkal tekintélyesebb számban voltak -, akiknek lakóhelyét el fogja önteni a tenger.

Az öt világrészbe sürgönyileg szétküldött figyelmeztetésre akkora népvándorlás indult meg, ami még nem fordult elő soha, még az árjak keletről nyugatra húzódása idején sem. Valóságos *exodus*⁵³ volt ez, s még hottentották, melanéziaiak, néger, a vörös, sárga, barna és fehér népfajok oldalágai is részt vettek benne...

De a legnagyobb baj az volt, hogy annyira sürgetett az idő. Már csak néhány óra volt hátra! Ha legalább néhány hónap haladékot kaphattak volna, a kínaiak elhagyhatták volna Kínát, az ausztrálok Ausztráliát, a patagónok Patagóniát, a szibériaiak Szibériát stb., stb.

Azonban, hogy a veszély földrajzilag korlátozódott, s köztudomásra jutott, hogy a Földnek mely pontjai veszélytelenek, a rémület sem volt már annyira általános. Egyes tartományok - sőt államok - is kezdtek megnyugodni. Szóval a közvetlenül veszélyeztetett részeket kivéve, már csak az az érthető, természetes aggodalom maradt meg a lelkekben, mely minden emberi lényt elfog, ha ilyen szörnyű rázkódtatás bekövetkezésétől kell tartania.

S ezalatt Alcide Pierdeux, hadonászva, mint az egykori jeltávirászok, folyton ezt hajtogatta magában:

„De hogy az ördögbe tudna ez a Barbicane elnök a huszonhét centis ágyúnál egymilliószer nagyobb ágyút fabrikálni? Ördögös Mastonja! Csak találkozni vele, majd sarokba szorítanám! Esztelenség! Ez egyszer elvetette a súlykot!”

De bármint állott is a dolog, a földgömb egyes részei csak abban az esetben menekülhetnek meg a világkatasztrófától, ha a kísérlet kudarcot vall.

---

⁵³ Kivonulás. A görög és a római tragédiában a mű záró része és egyúttal a színészek ünnepélyes kivonulása a színpadról

TIZENHETEDIK FEJEZET

*mely arról szól, mi történt a Kilimandzsárónál
ennek az emlékezetes esztendőnek nyolc hónapja alatt*

Wamasai ország Közép-Afrika keleti részén fekszik, a zanguebari partvidék és a nagy tavak közt, ahol a Victoria-Nyanza és a Tanganyika tavak megannyi belső tengerként terpeszkednek. Hogy részben ismerős föld, az angol Johnstonnak, Teleki grófnak és a német Meyer orvosnak köszönhető, akik jártak erre. A hegyes vidék felett Bali-Bali szultán uralkodik, kinek népe harminc-negyven millió négerből áll.

A Kilimandzsáró hegylánca három fokkal az egyenlítő alatt emelkedik, legmagasabb csúcsai - köztük a Kibo - 5704 méter magasra nyúlnak. A hatalmas, a Mozambik területén át a Victoria-Nyanza-tóig nyúló hegység lábánál dél, észak és nyugat felé Wamasai roppant nagy és termékeny síkságai terülnek el.

Néhány mérfölddel a Kilimandzsáró első hágcsói alatt van Kisongo mezővároska, a szultán állandó lakóhelye. Ez a főváros; tulajdonképpen csak egy nagy falu. Igen kezes és értelmes nép lakja, mely maga is buzgón végzi a dolgát, s a rabszolgákat is ugyanúgy dolgoztatja, Bali-Bali szultán könyörtelen vasfegyelme alatt.

A szultánt méltán emlegetik a legjelentősebb uralkodók egyikének Közép-Afrika népei között, melyek szeretnének szabadulni az angol befolyástól, vagy hogy az igazságnak megfelelően fejezzük ki magunkat: az angol uralomtól.

Barbicané elnök és Nicholl kapitány, mindössze tíz, az ügy iránt odaadó munkavezetővel érkeztek ez év januárjának első hetében Kisongóba.

Az Egyesült Államokat elhagyva - amiről csak Evangelina Scorbitt asszony tudott -, New Yorkban útra keltek a Jóreménység foka felé, honnét hajó vitte őket Zanzibárba, hasonló nevű szigetre. Itt egy titokban bérelt bárkán jutottak az afrikai partvidéken, a csatorna túlsó partján fekvő Mombasa-öbölbe. Itt a szultántól kirendelt kíséret várt rájuk, aztán hegyes-völgyes, vadregényes, erdőkkel elegyes patakoktól meg-megszakított, mocsaras vidéken keresztül, mintegy száz mérföldnyi keserves zarándoklás után a királyi palotába érkeztek.

Barbicané elnök, mihelyt áttanulmányozta J. T. Maston számításait, összeköttetésbe lépett Bali-Bali szultánnal, mégpedig egy svéd kutató közvetítésével, aki néhány évet töltött ezen a vidéken. A szultán, aki híres, Hold körüli útja óta egyik leglelkesebb híve lett Barbicané elnöknek - mert a különös utazás visszhangja e távoli tájakig is elhatott -, barátságába fogadta a vakmerő jenkit. Impey Barbicané, anélkül hogy elárulta volna, mily célból kéri, engedélyt kapott Wamasai uralkodójától, hogy fontos munkálatokat végezzen a Kilimandzsáró-hegység lábánál. Bali-Bali jókora összegért, kerek háromezer dollárért kötelezte magát, hogy a vállalkozáshoz szükséges teljes személyzetet rendelkezésre bocsátja. Ezenkívül feljogosította Barbicané-t, hogy azt tehessen a Kilimandzsáróval, amit akar. Tetszése szerint rendelkezhet a hatalmas hegylánccal, földig lebonthatja, ha úgy tartja kedve, el is hordhatja, ha bírja. A *North Polar Practical Association*, komoly összeg ellenében - amelyből természetesen a szultán is jócskán részesült - ugyanúgy birtokba vette az afrikai hegységet, akár az északi-sarki domíniumot.

Barbicané elnököt és kollégáját a legszívélyesebben fogadták Kisongóban. Bali-Bali szultán szinte a bálványozással határos csodálatot érzett e két hírneves utazó iránt, akik nemrég oly hősiesen robogtak a levegőn át, hogy elérjék a Hold körüli régiókat. Egyébként is határ-

talán rokonszenvet tanúsított a királyságában végbe viendő titokzatos munkálatok tervezői iránt. Amellett teljes titoktartást ígért az amerikaiaknak, mind a maga, mind alattvalói részéről, kiknek közreműködését minden tekintetben biztosította. A műhelyekben dolgozó négerek közül egyiknek sem volt szabad távoznia, egyetlen napra sem; mégpedig a legválogatottabb kínzások terhe alatt.

Azért volt hát olyan titokzatos a vállalkozás, hogy még a legszemesebb amerikai és európai ügynökök sem láthattak bele. S hogy ez a titok mégiscsak kitudódott, pusztán azért történt, mert a szultán a munkálatok bevégezése után engedett a szigorúságból, meg aztán mindenütt akadnak árulók vagy fecsegők, még a négereknél is. Richard W. Thrust, a zanzibári konzul, így neszelte meg, mi folyik a Kilimandzsáró-hegységben. Hanem ekkor, szeptember 13-án már nagyon késő volt ahhoz, hogy Barbicane elnököt tervei végrehajtásában megakadályozzák.

És most néhány szót arról, hogy a *Barbicane és Társai* cég miért Wamasait szemelte ki kísérlete színteréül. Először is azért, mert megfelelt neki az ország, mivel Afrikának kevésbé ismert részén feküdt, s távol esett az utazóktól rendszeresen látogatott területektől. Aztán meg a Kilimandzsáró hatalmas tömbjében teljes mértékben megtalálta a szilárd építkezés, valamint a tájolás minden lehetőségét. S hozzá még a föld felszínén szinte kéznél voltak éppen azok a nyersanyagok, amelyekre szükségük volt, mégpedig felhasználásra különösen alkalmas állapotban.

Csakugyan, Barbicane elnök már jó néhány hónappal az Egyesült Államokból való távozása előtt megtudta a svéd kutatótól, hogy a Kilimandzsáró hegylánc tövében, szinte a talaj felső rétegeiben bőségesen található vas és kőszén. Aknát sem kell vájni, rétegeket sem kell keresni néhány ezer lábnyira a föld kérgében. Csak le kellett hajolnia a vasért, kőszénért, s föltétlenül többet kaphattak belőlük, mint amennyire a tervek szerint szükségük volt. Ezenkívül a hegység tőszomszédságában gazdag, a méli-mélonite gyártásához szükséges szódanitrát- és pirit-erek voltak.

Barbicane elnök és Nicholl kapitány tehát senki emberfiát nem vitt magával, csak tíz teljesen megbízható munkafelügyelőt. Ezeknek kellett irányítania a tízezer, Bali-Bali által rendelkezésükre bocsátott négert, kiknek az volt a feladatuk, hogy az ágyúszörnyeteget s a nem kevésbé szörnyű lövedéket előállítsák.

Két héttel Barbicane elnök és kollégája Wamasaiba érkezése után három hatalmas műhelyt rendeztek be a Kilimandzsáró déli lábánál, egyet az ágyú, a másikat a lövedék megöntésére, a harmadikat a méli-mélonite gyártására.

De mindenekelőtt: miért szánta rá magát Barbicane elnök erre a kísérletre, hogy ilyen óriási méretű ágyút öntessen? Mindjárt meglátjuk, s azt is megértjük, hogy egy ilyen ágyú megöntése, aminek veszélyes volt lett volna a menekvés végső lehetősége, hogyan kerülhette el a két világrész figyelmét.

Valóban olyan ágyút önteni, mely egymilliószor nagyobb, mint a huszonhét centiméteres, emberfölötti munka lett volna. Hiszen tudnivaló, hogy milyen bajos már a negyvenhét centis ágyúk gyártása is, melyek kétszázhetvennégy kilogramm löporral hétszáznyolcvan kilogramm súlyú golyót lönek ki. Ilyesmire Barbicane és Nicholl nem is gondoltak. Nem ágyút, még csak nem is mozsárágyút szándékoztak ők csinálni, hanem egész egyszerűen egy, a Kilimandzsáró hegység ellenálló tömegébe fűrt, föld alatti folyosót vagy aknalyukat, ha úgy tetszik.

Ez az aknalyuk, ez a roppant dőlt röpítőakna bízást helyettesíteni tudott holmi ércágyút, óriási Columbiadot, melynek előállítása éppolyan költséges, mint bajos lett volna, s melyet, a felrobbanás eshetőségét elkerülendő, elképzelhetetlenül vastagra kellett volna formálni. A *Barbicane és Társainak* kezdettől fogva ilyen kísérlet forgott a fejében, s valahányszor J. T.

Maston jegyzetfüzetében ágyúróól esett szó, ez csak azért volt, mert a huszonhét centis ágyú szolgált a számítások mintájául.

Mindenekelőtt megfelelő helyet kellett tehát keresni, százlábnyi magasságban a hegylánc déli hátánál, melynek tövében messzeségbe vezető síkságok nyíltak, így semmi sem fogja gátolni a lövedéket, ha kiröppen a „furatból”, melyet a Kilimandzsáró hegység oldalában építettek meg.

Rendkívüli pontossággal s ugyancsak kemény munkával vágták ezt a föld alatti folyosót. Barbicane, a hatalmas vízesések erejét használva fel légsűrítésre, könnyen szerkeszthetett s működtethetett aránylag egyszerű fúrógépeket. Akkor azután az így kifúrt lyukakat megtöltötték méli-mélonite-tal. De szükség is volt erre az erős robbanószerre, hogy a rendkívül kemény, ortoklász földpátból és amfibolból álló szienit-sziklát repessze. Egyébként még szerencse volt ez, mert a szikla ellent kellett hogy álljon a gáz terjedése következtében keletkezett rettenetes nyomásnak. Hanem a Kilimandzsáró magas és tömött rétegződésű hegység volt, s ez elegendő biztosítékot nyújtott arra, hogy a robbanások nem okoznak külső repedést.

Egy szó mint száz, ezer meg ezer munkás a tíz munkavezető irányításával s Barbicane elnök legfőbb vezetésével olyan buzgón és olyan megértéssel végezte feladatát, hogy a furat és a lövedék hat hónap alatt elkészült.

A folyosó huszonhét méter átmérőjű volt és hatszáz méter mélységű. Mivel súlyosan esett latba, hogy a lövedék egészen súlyos falon csússzék végig, anélkül hogy a fellobbanó gáz veszítene erejéből, az akna belsejét tökéletesen simára öntött burkolattal páncélozták.

A valóságban ez a munka sokkal jelentősebb volt, mint amit azzal a híres moon-cityi Columbiával végeztek, mely alumínium lövedéket röpített a Holdba. De hát mi lehetetlen a modern kor mérnökeinek?

Amíg a fúrást a Kilimandzsáró oldalán végezték, a második műhely munkásai sem tették ölbe a kezüket. Miközben az érchüvely készült, egyidejűleg a roppant lövedék gyártásával foglalkozkodtak.

Csupán ehhez a művelethez száznyolcvanmillió kilogramm, vagyis száznyolcvanezer tonna hengerkúp alakú öntött anyagra volt szükség.

Természetesen szó sem lehetett arról, hogy egy darabból öntsék ki a lövedéket. Ezertonmás tömböknként kellett azt gyártaniuk, a tömböket aztán sorjában a folyosó nyílásába emelték be s a löszerkamrával szemközt helyezték el. Ott halmozták fel előzetesen a méli-mélonite-ot. Ezek a csapszögekkel egymáshoz erősített részek tömör egészet alkotnak majd, mely a cső belső falán siklik végig.

Körülbelül négyszázezer tonna ércet kellett tehát szállítani a második műhelybe, valamint hetvenezer tonna mészkeőoldatot és négyszázezer tonna kovácsszenet, amit előbb kemencékben kétszáznyolcvanezer tonna koksszá alakítottak át. Mivel a fejtőerek a Kilimandzsáró szomszédságában voltak, az egész csupán fuvarozás kérdése volt.

Az ércolvasztáshoz szükséges kohók megépítése járt talán a legtöbb nehézséggel. Mindazonáltal egy hónap alatt tíz harminc méter magas kohó állt működésre készen, s ezek egyenként napi száznyolcvan tonnát termeltek. Ez huszonnégy óránként ezernyolcszáz tonna volt, s száz munkanap után száznyolcvanezer tonnát jelentett.

A méli-mélonite gyártásához szükséges harmadik műhelyben kényelmes munka folyt, de olyan titoktartással, hogy ennek a robbanószernek összetétele még nem volt végérvényesen meghatározható.

Folyt a munka, mint a karikacsapás. A creusot-i, cai-i, indre-i, seyne-i, birkendheadi, woolwichi vagy cockerilli gyártelepeken⁵⁴ sem járhattak volna el nagyobb eredménnyel. Háromszázezer franknyi munkára alig esett egy baleset.

Gondolhatni, hogy a szultán mennyire el volt ragadtatva. Mindvégig szüntelen érdeklődéssel figyelte a munkálatokat. Azt meg mondanunk sem kell, hogy a félelmetes fenség jelenléte mennyire felcsigázta hűségese alattvalói buzgalmát!

Ha Bali-Bali olykor érdeklődött, hogy mire való ez a roppant sürgés-forgás, Barbicane elnök így felelt:

- Olyan munkáról van szó, mely meg fogja változtatni a világ képét!

- Olyan munkáról - tette hozzá Nicholl kapitány -, mely elévülhetetlen hírnevet biztosít Bali-Bali szultánnak Kelet-Afrika valamennyi királya között!

Hogy ezek hallatára Wamasai szultánja mint reszketett a gyönyörűségtől uralkodói kevélységében, felesleges volna részleteznünk.

Augusztus 29-én véglegesen befejezték a munkát. Az előirányzott térfogat szerint vájt hatszáz méter hosszú folyosót sima „béléssel” látták el. Legbelül volt a fulmináttal teli tartály, ezzel érintkezett kétezer tonna méli-melonite. Aztán következett a százöt méter hosszú lövedék. Nem számítva azt a helyet, melyet a lőpor és a lövedék foglalt el, az utóbbinak négyszázkilencvenkét méter kifutása volt a cső végéig, s így a kiterjedő gáznak megvolt minden lehetősége, hogy tökéletesen kifejthesse lököerejét.

Most már az volt az első, méghozzá merőben hajítástani kérdés: eltér-e vajon a lövedék attól a röppályától, melyet számára J. T. Maston számításai kiszabtak? Semmi szín alatt! A számítások pontosak voltak. Ezek világosan megjelölték, hogy a lövedéknek a Föld saját tengelye körüli forgása következtében milyen mértékben kell a Kilimandzsáró délkörétől keletre elhajlania, és hogy roppant kezdősebessége alapján miféle hiperbolikus kört ír le.

Második kérdés: vajon látható lesz-e a lövedék repülés közben? Nem, mivel a folyosóból kiérve, a Föld árnyékába kerülve nem lehet majd észrevenni; egyébként is, alacsony röpte következtében igen nagy szögsebességgel halad előre. Mihelyt pedig megvilágosított övezetbe kerül, csekély térfogata miatt nem lehet meglátni a legerősebb szemüveggel sem s még kevésbé, mikor majd a földi vonzásból kiszabadulva megkezdí örök pályáját a Nap körül.

Annyi bizonyos, hogy Barbicane elnök és Nicholl kapitány büszkék lehettek vállalkozásukra, melyet végre sikerült befejezniük.

Miért is nem volt itt J. T. Maston, hogy megcsudálja, milyen jól végezték el feladatukat, melyet az ő pontos számításai sugalmaztak?... S legkivált, miért lesz olyan távol, nagyon de nagyon távol, mikor a szörnyű robbanás visszhangja felveri Afrika legtávolibb partjait is?

A két kolléga, rá gondolva, szentül meg volt győződve, hogy a Gun Club titkárának, miután a baltimore-i börtönből megszökött, menekülnie kellett a „Röppálya-lak”-ból, s kénytelen-kelletlen elrejtőzött, hogy drága életét megmentse. Persze arról fogalmuk sem volt, hogy a közvélemény mennyire kikelt a *North Polar Practical Association* mérnökei ellen. Egyáltalán nem tudták, hogy menten lemészárolják, felnégyelik, lassú tűzön égetik meg, ha galléron ragadhatják őket. Valóban, még szerencse, hogy a lövés eldördülése pillanatában csak Kelet-Afrika egyik néptörzse üdvözölheti őket örömujjongásával.

---

⁵⁴ Nagy francia és angol ipari központok

- Végre! - szólt Nicholl kapitány Barbicane elnökhöz, mikor szeptember 22-én este mindketten fáradt-büszkén ültek ott, befejezett művük előtt.

- Igen!... végre!... ah!... - mondotta Impey Barbicane, s megkönnyebbülten sóhajtott fel.

- Mi lenne, ha újra kellene kezdenünk?...

- Hát újra elkezdenénk!

- Mily szerencse - jegyezte meg Nicholl kapitány -, hogy rendelkezésünkre állt ez a csudálatos méli-mélonite...

- Mely magában is dicsőségére válnék önnek, kedves Nicholl!

- Kétségtelenül, Barbicane - felelt Nicholl kapitány szerényen. - De tudja-e, hány folyosót kellett volna vágnunk a Kilimandszáró oldalában, hogy ugyanezt az eredményt érhessük el, ha csak olyan lögyapotunk lett volna, mint az, mely lövedékünket a Hold felé röpítette volt?

- Hányat, kedves Nicholl?

- Száznolcvan folyosót, kedves Barbicane!

- Nos, mi azokat is kifúrtuk volna, kapitány!

- És száznolcvanezer tonnás lövedéket kellett volna öntenünk!

- Megöntöttük volna, Nicholl!

Hát lehet az ilyen fickókkal okosan beszélni? De hát mire nem lennének képesek az olyan tüzérek, akik már jártak a Hold körül!

S ugyanaznap este, mindössze néhány órával a lövés pontosan kijelölt perce előtt, mialatt Barbicane elnök és Nicholl kapitány így gratulált egymásnak, Alcide Pierdeux, baltimore-i szobájába zárkózva, valósággal indiánüvöltésbe tört ki elragadtatásában. Aztán hirtelen felugrott az asztal mellől, melyen algebrai képletekkel teleírt lapok heverték garmadában, és így kiáltott fel:

- Ó, ez a gézengúz Maston!... Micsoda jószág!... Engem akar falhoz állítani a problémájával?... De hogy is nem jöttem rá előbb?... Adta koszinusza!... Csak tudnám, hol kódorog e pillanatban, meghívnám vacsorára, innánk egy pohár pezsgőt abban a pillanatban, amikor feldördül az ő mindent összezúzó masinája!

S e vad bömbölés után, mellyel whistpartiját fűszerezni szokta, így folytatta:

- A vén kelekótya!... Biztosan kaptos volt, mikor azt a Kilimandszáró-ágyút kiagyalta!... Sokkal több kellett volna neki abból!... Ez volt az a bizonyos *sine qua non*... vagy *sine canon*, ahogy a műegyetemen mondtuk volna.⁵⁵

---

⁵⁵ Sine qua non: alapfeltétel (ti. az a valami, ami nélkül nem lehet meg a szóban forgó dolog). Sine canon: ágyú nélkül

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

*melyben Wamasai lakossága arra vár, hogy Barbicane elnök
odakiáltsa Nicholl kapitánynak: Tűz!*

Szeptember 22-e volt, este. Nevezetes nap, melyre a közvélemény éppen olyan végzetes események bekövetkezését jósolta, mint az 1000-ik esztendő első napjára.

Tizenkét órával azután, hogy a nap a Kilimandzsáró délkörén leáldozott, vagyis éjféltkor, Nicholl kapitány keze elsüti azt a rettenetes ágyút!

Megjegyzendő, hogy mivel a Kilimandzsáró 35°-nyira van Párizstól keletre, Baltimore pedig 79°-nyira nyugatra, ez 114°-nyi különbség, vagyis a két hely között 456', azaz hét óra huszonhat perc az időbeli különbség. Tehát abban a pillanatban, amikor a lövés eldördül, Maryland fővárosában pontosan öt óra huszonnégy perc lesz.

Felséges idő volt. A nap imént ment le, teljesen tiszta látóhatár mögött. Nem is kívánhattak volna szebb éjszakát, sem csendesebbet, sem csillagosabbat arra, hogy egy lövedéket a levegőbe röpítsenek. Egyetlen felhő sem fog összekavarodni a méli-mélonite fellobbanása folytán támadt mesterséges gőzzel.

Vagy ki tudja! Barbicane elnök és Nicholl kapitány talán sajnálni fogják, hogy nem lehettek benne a lövedékben. Hiszen már az első percben kétezernyolcszáz kilométernyi utat tennének meg! Miután már behatoltak a holdlakók rejtelmes világába, ezúttal a Nap rejtelmes világába hatoltak volna be, mégpedig sokkal érdekesebb körülmények közt, mint a Gallia üstökös felé röpített Hector Servadac.⁵⁶

Bali-Bali szultán s udvarának legfőbb személyiségei, vagyis a pénzügyminisztere és a hóhérja meg azok a feketék, akik a nagy munkálatokban részt vettek, mind egybesereglettek, hogy figyelemmel kísérjék a kilövés különböző mozzanatait. Azonban elővigyázatból mindenki három kilométerre helyezkedett el a Kilimandzsáróba fűrt folyosótól, nehogy tartaniuk kelljen a szörnyű légnyomástól.

Körös-körül a szultán parancsára néhány bennszülött sürgött-forgott még ottan, Kisongóból és a tartomány déli részeiből özönlöttek oda, hogy ők is csodálhassák a felséges látványt.

A villanytelepen a fulminát gyutaccsal összekötő zsinóron hamarosan áram fut át, az akna mélyén megllobban a kanóc, s felrobban a méli-mélonite. Bevezetésül a szultán, amerikai vendégei s fővárosának előkelősége közös lakomára gyűltek össze - mindez Bali-Bali költségére, aki már csak azért is tejbe-vajba fürösztötte őket, mert kiadásait a *Barbicane és Társai* cég utólag köteles volt megtéríteni.

Tizenegyet ütött az óra, mikor a fél nyolc óta folyó lakmározás a szultánnak a *North Polar Practical Association* mérnökeire és a vállalkozás sikerére mondott felköszöntőjével véget ért. Még egy óra, s a Föld földrajzi és éghajlati körülményeinek megváltoztatása befejezett tény lesz.

Barbicane elnök és kollégája meg a tíz munkavezető ekkor a körül a kunyhó körül helyezkedett el, melyben a villanytelepet felállították.

---

⁵⁶ Verne egyik regényhőse

Barbicané, órájával kezében, a perceket leste; még sohasem találta őket ilyen lassúnak - nem éveknek tündek fel azok, hanem évszázadoknak!

Tíz perccel éjfél előtt Nicholl kapitány és az elnök a készülékhez mentek, melyet a gyújtózsínór a folyosóval összekötött.

A szultán, az udvara, a bennszülöttek tömege roppant kört alkottak körülük.

Fontos volt, hogy a lövés pontosan a J. T. Maston számításai szerint megállapított pillanatban essék, vagyis amikor a Nap a napéjegyenlőségi vonalat metszi, melyet ezentúl a földgolyó körüli látszólagos bolygópályán nem fog többé elhagyni.

Öt perc múlva éjfél!... Négy perc múlva!... Három perc múlva!... Két perc múlva!...

Egy perc múlva!...

Barbicané elnök az órája mutatóját figyelte, melyet az egyik munkavezető lámpájának fénye világított be, mialatt Nicholl kapitány ujját a készülék gombjára helyezve, készenlétben állt az áramkör lezárására.

Már csak húsz másodperc!... Már csak tíz! Már csak öt!... Már csak egy!...

A hidegvérű Nicholl kapitány keze meg se rezzen. Kollégájával csöppet sem voltak jobban meghatódva, mint abban a pillanatban, mikor lövedékükbe zárva várták, hogy a Columbiad a Hold világába röpítse őket.

- Tűz! - kiáltott Barbicané elnök.

S Nicholl kapitány a mutatóujjával megnyomta a gombot.

Borzasztó robbanás hangzott, melynek szörnyű visszhangja Wamasai legtávolabbi határáig is elhatolt. A súlyos lövedék, a fellobbant kétezer tonna méli-mélonite fejlesztette milliárd meg milliárd liternyi gáz nyomására, fültépő süvöltéssel szelte át az eget. Úgy rémlett, mintha egy olyan üstökös haladna végig a Föld felületén, melyben a természetnek minden ereje fel van halmozódva. S valóban, az sem lett volna szörnyűségesebb, ha a földkerekség minden tüzer-ségének minden ágyúja egyesült volna az egeknek valamennyi villámával, hogy együtt mennydörögjenek!

TIZENKILENCEDIK FEJEZET

*melyben J. T. Maston talán visszasírja azt a napot,
amikor a tömeg meg akarta őt lincselni*

Az Ó- és Újvilág fővárosai, sőt minden valamirevaló város, még a legeldugottabb fészkek is borzadállyal várták a fejleményeket. Mivel a világ minden részén vásárolnak újságot az emberek, mindenki tudta, hogy mely időpont felel meg pontosan annak a bizonyos éjfélnak Kilimandzsáróban, a szélesség 35°-án.

Hogy csak a főbb városokat említsük - a nap négypercenként egy fokot haladván -, íme a különbségek:

Pétervárott.....	11h 31' este
Párizsban.....	9h 40' este
Rómában.....	10h 20' este
Madridban.....	9h 15' este
Berlinben.....	11h 20' este
Konstantinápolyban.....	11h 26' este
Calcuttában.....	3h 04' reggel
Nankingban.....	5h 05' reggel

Baltimore-ban, mint már tudjuk, a kilimandzsároi délköri napszállatnál tizenkét órával később, délután 5h 24' volt.

Felesleges részleteznünk, hogy ebben a pillanatban mily halálos rémület fogta el az embereket. A legavatottabb modern írók sem volnának képesek lefesteni, még a dekadens, fellengző irodalmi iskola stílusában sem.

Hogy Baltimore lakosait nem fenyegette az a veszély, hogy medrűkből kicsapott tengerek szökőárja sodorja el őket: hagyján! Hogy csak azt kénytelenek végignézni, mint ürül ki a Cheasapeake-öböl, s a végén fekvő Hatteras-fok mint nyúlik ki hegytarajként a kiapadt Atlanti-óceán fölött, ám legyen! De vajon a város, mint annyi más, melyet elkerül a magasabbra vetődés vagy az elmerülés veszedelme, nem omlik-e össze a rázkódás következtében; nem semmisülnek-e meg műemlékei, negyedeit nem nyelhetik-e el a talajban esetleg támadó hasadékok? S vajon ezek a félelmek nem voltak-e érthetők a földgömbnek mindazon részén, melyeket az egyenetlenné vált víztömegek nem borítanak el?

Igen, nyilvánvalóan.

Bizony, e pillanatban minden emberi lénynek végigfutott a hátán a rémület s átjárta csontja velejéig. Bizony, mindenki remegett - csak egyvalaki nem: Alcide Pierdeux, a mérnök. Mivel már nem volt rá ideje, hogy közzétegye, amit legutóbbi munkája közben fedezett fel, egy pohár pezsgőt ivott a város egyik legjobb bárjában, az Óvilág egészségére.

A kilimandzsároi éjfélnak megfelelő öt óra huszonnégy perc eltelt...

Baltimore-ban... semmi!

Londonban, Párizsban, Rómában, Konstantinápolyban, Berlinben... semmi! A legcsekélyebb rázkódás sem!

Japánban John Milne, a takosimai kőszénbányában elhelyezett kronométert⁵⁷ figyelve, ezen a világtájon a legcsekélyebb szokatlan mozgást sem vette észre a föld kérgén.

Nos, Baltimore-ben sem történt másként. Egyébként felhős volt az ég, s az éj beálltával lehetetlen volt felismerni, vajon a csillagok látszólagos mozgása készül-e megváltozni - ami a földtengely megváltozását jelentette volna.

Micsoda éjszaka volt ez J. T. Maston számára, rejtekhelyén, melyről csak Evangelina Scorbitt asszony tudott! A heves vérű tűzér szinte toporzékolt dühében. Nem bírta egy helyben. Alig várta, hogy néhány nappal öregebb legyen, s meggyőződhesen róla, vajon a Nap hajlása megváltozott-e - hiszen ez lett volna elvitathatatlan bizonyítéka annak, hogy a kísérlet sikerült. Ezt a változást szeptember 23-án reggel csakugyan nem lehetett volna megállapítani, mivel ebben az időpontban a nappal csillaga a földgömb minden tája számára változatlanul keleten kél fel.

Másnap a Nap úgy jelent meg a látóhatáron, ahogy rendszeren szokott.

Az európai küldöttek éppen együtt voltak szállodájuk teraszán. A legfinomabb szerkezetű látcsövekkel megállapíthatták, vajon a nap kellő pontossággal írja-e le hajlását az Egyenlítő síkján.

Valóban, mi sem történt, s a sugárzó korong, pár perccel fölkelte után, máris a déli félgömb felé hajlott.

Semmi változás nem esett hát látszólagos útjában.

Donellan őrnagy és társai lelkes „hurrá!” kiáltásokkal üdvözölték a mennyei fáklyát. A Nap felséges volt e pillanatban, egyetlen éjszakai pára sem borította a látóhatárt, s a Nagy Színjátész még sohasem jelent meg szebb színpadon, hogy vakító pompájával ámulatba ejtse közönségét.

- S éppen azon a helyen, melyet a csillagászat törvényei állapítottak meg! - kiáltott Eric Baldenak.

- A mi régi jó csillagászatunk törvényei! - jegyezte meg Borisz Karkov. - S ezt akarták ezek az örültek megváltoztatni!

- Csúnyán ráfizettek, s hozzá még ez a szégyen! - mondta Jacques Jansen, kinek szájából szemlátomást Hollandia beszélt.

- A sarki domínium pedig továbbra is örökös hótakarója alatt maradt - vágott közbe Jan Harald professzor.

- Hurrá, Nap! Éljen a Nap! - kiáltotta Donellan őrnagy. - Jó lesz az ezentúl is a világnak úgy, ahogy eddig...

- Hurrá!... Hurrá! - ismételték kórusban a vén Európa kiküldöttei.

Dean Toodrink, aki eleddig még egy árva szót sem szólt, most a következő józan megjegyzést kockáztatta:

---

⁵⁷ Inga, melynek lengése a földkéreg mikrokozmosz mozgását jelzi. Japán példájára sok más országban alkalmaztak ilyen készülékeket bányák közelében (Verne jegyzete)

- De hátha nem is lőttek?

- Hogy nem lőttek volna? - kiáltotta az őrnagy. - Ellenkezőleg! Adja az ég, hogy lőttek legyen! Mégpedig inkább kétszer is, mint egyszer!

S pontosan ugyanezt hajtogatták magukban J. T. Maston és Evangelina Scorbitt asszony. S ezt kérdezték magukban a tudósok és a laikusok is, a helyzet logikájánál fogva ez egyszer egyértelműen.

S Alcide Pierdeux is váltig ezt ismételte, hozzáfűzve:

- Lőttek-e vagy se, igazán mellékes!... Fő, hogy a Föld most sem szűnt meg öreg tengelye körül keringőzni, s úgy ballag, mint eddig!

Egyszóval, még nem tudták, mi történt a Kilimandzsáróban. De az esti órákban már válasz érkezett arra a kérdésre, melyet az emberiség tett fel magában.

Sürgöny jött az Egyesült Államoknak; Richard W. Thrust küldte, a zanzibári konzulátusról. Íme, a sürgöny tartalma:

*Zanzibár, szeptember 23.
reggeli hét óra huszonhét perc*

John S. Wright államminiszternek.

A lövés tegnap este pont éjfélkor eldőrdült a Kilimandzsáró déli oldalába épített ágyúcsőből. A lövedék borzasztó süvöltéssel repült. Irtóztató robaj. A tartományon forgószél söpört végig. A tenger a Mozambik-csatornáig emelkedett. Nagyszámú hajóroncs vetődött a partra. Mezővárosok, falvak semmisültek meg. Egyébként minden rendben.

Richard W. Thrust.

Igen, egyébként minden rendben volt, mivel semmi sem változott a dolgok állapotában, kivéve a Wamasaiban előidézett katasztrófát. Az ország egy részét a mesterséges szélforgatag tette a földdel egyenlővé, a hajótöréseket viszont a légrétegek kavardása okozta. De hát nem így történt akkor is, mikor a híres-nevezetes Columbiad a Holdat vette célba lövedékével? A Floridáig elható rázkódás nem volt-e százmérföldnyi körzetben észlelhető? De még mennyire! Ezúttal pedig százszorta nagyobb volt a lövés hatása.

Azonban száz szónak is egy a vége: a sürgöny két tényt szögezett le az Ó- és Újvilág érdekeltjeinek:

1. Hogy az irdatlan löszerszámot magának a Kilimandzsáró hegységnek oldalában gyártották.
2. Hogy a lövés a jelzett órában eldőrdült.

S ekkor az egész világ, az elégtétel örömétől áthatva, hatalmas kiáltásba tört ki, melyet harsány kacagás követett.

Lám, a *Barbicané és Társai* cég kísérlete csúfos kudarcot vallott! J. T. Maston bátran papírkosárba hajíthatta képleteit! A *North Polar Practical Association* számára immár nem volt más hátra, mint hogy bejelentse bukását.

Vajon a Gun Club titkára ezúttal tévedett számításaiban?

Inkább hinném el azt, hogy én tévedtem volna a rokonszenven, amit ő ébresztett bennem! - mondotta magában Evangelina Scorbitt asszony.

És ha élt valaha a földkerekségen egy nagyon, de nagyon meghasonlott ember, akkor J. T. Maston volt az. Látva, hogy mit sem változtak azok a körülmények, melyek szerint a Föld keletkezése óta mozog, abban a reményben ringatta magát, hogy valami baleset akadályozhatta meg Barbicane és Nicholl kollégáinak kísérletét...

Hanem a zanzibári sürgöny óta be kellett látnia, hogy a kísérlet csütörtököt mondott.

Csütörtököt mondott!... De hát azok az egyenletek, azok a képletek, melyekből oly biztosan következtette, hogy a vállalkozás sikerülni fog! De hát lehetséges az, hogy egy hatszáz méter hosszú, huszonhét méter széles ágyú egy száznyolcvanmillió kilogramm súlyú lövedékkel, melyet kétezzer tonna felrobbant méli-mélonite röpit kétezernyolcszáz kilométer kezdősebességgel, elégtelen legyen az Északi-sark fekvésének megváltoztatására? Nem... Ez képtelenség!

És mégis, mégis...

J. T. Maston szörnyű zaklatottságában kijelentette, hogy elhagyja rejtekhelyét. Evangelina Scorbitt asszony hasztalan próbálta megakadályozni ebben. Nem mintha továbbra is féltene kellett volna az életét, hiszen a veszély elmúlt már. De meg akarta kímélni attól, hogy tréfás megjegyzéseket tegyenek a boldogtalan matematikus előtt, meg a tapintatlan példázgatástól, a művét gúnyoló alpári élcek özönétől.

Ám még keservesebb volt elgondolni, hogy mint fogadják majd kollégái a Gun Clubban. Nem a titkáruk rovására írják-e majd a balsikert, mely nevetségessé tette őket? Vajon nem rá, a számítások kiagyalójára hárul-e a teljes felelősség ezért a kudarcért?

J. T. Mastonnak nem lehetett a fejével beszélni. Hasztalan sírt, rimázkodott Evangelina Scorbitt asszony. Otthagyta a házat, melyben eddig meghúzódott. S egy szép napon megjelent Baltimore utcáin. De ráismertek, s most már azok, akiknek a vagyonát, életét veszélyeztette, akiket megátalkodott némaságával olyan sokáig halálfélelemben tartott, bosszúból kicsúfolták, ezer meg ezer módon ugratták.

Csak hallani kellett ezeket a szemtelen amerikai fickókat, ahogy még a vásott párizsi utcakölykökön is túltettek!

- Nini! A tengelyigazító!

- Nini! Az órafuseráló!

- Nini! A nagy ágyúmester!

Szóval a Gun Club meghasonlott, csúffá tett titkára kénytelen volt visszatérni a New Park-i palotába, ahol Evangelina Scorbitt asszony mindent elkövetett, hogy kifogyhatatlan gyöngéd-ségével megvigasztalja. Hasztalan. J. T. Maston - akárcsak Niobe⁵⁸ - vigasztalhatatlan volt, mert az ágyúja nem volt több hatással a földgolyóra, mint egy közönséges vásári petárda.

Két hét telt el így, s az átélt borzalmaiból felocsúdott világ nem is gondolt már többé a *North Polar Practical Association* terveire.

Két hét, s még mindig semmi hír Barbicane elnökről és Nicholl kapitányról! Hát ott vesztek volna a szörnyű robbanásakor, a Wamasai területén véghez vitt borzasztó pusztítás alkalmával? Talán bizony életükkel fizettek a modern idők legképtelenebb szélhámosságáért?

---

⁵⁸ A görög hitrege szerint Niobétól, Amphion király feleségétől a haragvó istenek elvették gyermekeit, mert büszkélkedett velük Leto istennő rovására. Niobe kőszirtté vált, s szüntelenül patakozó könnyei forrásként csobognak belőle

A robbanástól mindketten hanyatt vágódtak, de csak egyet bukfenceztek, akár a szultán meg az udvara s néhány bennszülött, s mindjárt baj nélkül fel is tápázkodtak.

- Sikerült? - kérdezte Bali-Bali a vállát dörzsölgetve.

- Hát ön kételkedik benne?

- Én?... Kételkedni?... De mikor tudja meg?...

- Néhány nap múlva! - válaszolt Barbicane elnök.

Vajon fölfogta-e, hogy a kísérlet kudarcot vallott?... Talán. De ezt már sohasem bírta volna megvallani Wamasai uralkodójának.

Negyvennyolc órával később a két kolléga elbúcsúzott Bali-Balitól, miután busás összeget fizettek kárpótlásul a királyságban okozott borzasztó szerencsétlenségekért. Mivel pedig ez az összeg a szultán magánpénztárába folyt, s alattvalóinak egy árva fillér sem jutott belőle, őfelségének nem volt oka megbánni a jövedelmező üzletet.

Ezek után a két kolléga a munkavezetőkkel együtt Zanzibárba utazott, ahol éppen Szuezbé készült egy hajó. Onnét, álnéven, a Tengerhajózási Vállalatok *Moeris* nevű gőzhajóján Marseille-be mentek, majd a Párizs-Lyon-Földközi-tengeri vasúton Párizsba - mégpedig minden kisiklás-összeütközés nélkül -, onnét a nyugati vasúton Le Havre-ba s végezetül a tengerjáró *Bourgogne*-on Amerikába.

Wamasaiból huszonkét nap alatt értek New Yorkba. Október 15-én délután három órakor mindketten bekopogtattak a New Park-i palota ajtaján. Kis idő múlva szemtől szembe álltak Evangelina Scorbitt asszonnyal és J. T. Mastonnal.

HUSZADIK FEJEZET

mellyel az éppoly igaz, mint valószínűtlen história véget ér

- Barbicane?... Nicholl?...

- Maston!

- Önök?

- Mi!

S ahogyan a két kolléga ezt a névmást sajátos hangon egyszerre kimondta, gúny és szemrehányás érzett ki belőle.

J. T. Maston végigsimította vashorgával a homlokát. Aztán a foga közt sziszegve - akár az áspiskígyó, mondaná Ponson de Terrail⁵⁹ - megkérdezte:

- Az ön kilimandzsári „folyosója” valóban hatszáz méter hosszú és huszonhét méter széles volt?

- Igen!

- Az ön lövedéke valóban száznyolcvanmillió kilogrammot nyomott?

- Igen!

- S a lőpor valóban kétezer tonna méli-mélonite volt?

- Igen!

Ez a három *igen* úgy érte J. T. Mastont, mintha bunkócsapások zuhogtak volna a nyakszirtjére.

- Akkor azt kell következtetnem...

- Mit? - kérdezte Barbicane elnök.

- Azt - válaszolta J. T. Maston -, hogy mivel a kísérlet nem sikerült, csak az történhetett, hogy a lőpor nem adott a lövedéknek kétezer-nyolcszáz kilométeres kezdősebességet!

- Csakugyan?! - jegyezte meg Nicholl kapitány.

- Vagyis az ön méli-mélonite-ja csak arra jó, hogy játékpisztolyt töltsenek meg vele!

Nicholl kapitány felugrott erre a szóra, mely már halálos sértés volt számára, s felkiáltott:

- Maston!

- Nicholl!

- Amennyiben méli-mélonite-tal akar megverekedni...

- Nem!... Lőgyapottal!... Az biztosabb!

Evangelina Scorbitt asszonynak kellett közbelépnie, hogy a két indulatos tüzért lecsendesítse.

- De uraim!... uraim! - mondotta. - Bajtársak közt ilyesmi!...

---

⁵⁹ Francia rémregényíró (1829-1871)

Ekkor Barbicane elnök szólalt meg nyugodtabb hangon:

- Miért e kölcsönös vádaskodás? Annyi bizonyos, hogy a mi Maston barátunk számításai föltétlenül pontosak lehettek; amint az is bizonyos, hogy Nicholl barátunk robbantószerere elegendő kellett hogy legyen! Igen!... Mi gyakorlatilag annak rendje és módja szerint végrehajtottuk, amit a tudomány számunkra előírt... S lám, a kísérlet mégsem sikerült! De vajon mi okból?... Talán nem is derül ki soha.

- Nos hát! - kiáltotta a Gun Club elnöke - akkor újból nekilátunk!

- És a kútba dobott pénz? - jegyezte meg Nicholl kapitány.

- Meg a közvélemény! - tette hozzá Evangelina Scorbitt asszony. - A közvélemény nem fogja engedni önöknek, hogy még egyszer kockáztassák a világ sorsát!

- S mi lesz a mi sarkköri domíniumunkból? - vágott közbe Nicholl kapitány.

- Vajon mennyit esnek a *North Polar Practical Association* részvényei? - kiáltotta Barbicane elnök.

- Mennyit esnek?... Hiszen már meg is buktunk! A részvényeket kötegenként kínálják már, olyan áron, mint a csomagolópapírost!

Íme, ez volt a gigászi kísérlet végső eredménye. Ezzel az emlékezetes kudarccal végződtek a *Barbicane és Társai* cég emberfölötti tervei.

S ha valaha nyilvános gúnykacaj szabadon harsoghatott jóra való, de ihletüktől cserbenhagyott mérnökök felé; ha megbokrosodott újságcikkek, karikatúrák, szonok, paródiák szerzőinek akadt hálás alkalmuk, hogy kedvükre gyakorolhassák, kitombolhassák magukat, akkor nyugodt lélekkel elmondhatjuk, hogy ez volt az az alkalom. Barbicane elnököt, az új társulat ügyvezetőit s a Gun Club-beli kollégákat a szó szoros értelmében csúffá tették. Néha már olyan magyarán megmondták róluk a magukét, hogy latinul, sőt volapük nyelven sem ismételhetné az ember. Kivált Európa vetette el a sulykot a nyelvöltögetésben, olyannyira, hogy a jenkik a végén már felháborodtak miatta. Ne felejtjük, hogy Barbicane, Nicholl és Maston amerikai származásúak voltak, s a híres baltimore-i tűzéregyülethez tartoztak, s így kevésbe múlt, hogy nem kényszerítették a kormányt, üzenjen háborút az Óvilágnak.

A kegyelemdőfést végül egy francia szon, a kitűnő, akkor még élő Paulusnak népszerűvé lett szerzeménye adta meg. A sikerült dalocska megjárta a nagyvilág zenés kávéházait.

Íme, egyik legtöbb tapsot aratott versszaka:

Hogy megjavítsák sárgolyónkat,
A tengelyét nem tartva jónak,
Rémületére földlakóknak,
Ágyút szegeztek az égboltnak,
Kívánva a világot holtnak.
„Dutyit hát a három bolondnak.”
De lám, tovább süt ránk a jó Nap!
Lőttek - a Föld-felforgatóknak!
Hurra az öreg sárgolyónknak!

De vajon kiderül-e valaha, hogy minek tulajdoníthatták a vállalkozás balsikerét? Vajon azt bizonyította-e ez a balsiker, hogy a kísérletet lehetetlen volt megvalósítani, s az emberek hatalmában álló erők sohasem lesznek elegendők ahhoz, hogy a Föld mozgásában változást idézzenek elő, s hogy az Északi-sark területeit sohasem lehet elmozdítani szélességi helyükről s olyan

helyre átvinni, ahol a jégmezők, jégtorlaszok természetes módon olvadnának meg a napsugáraktól?

Aztán néhány napra rá, hogy Barbicane elnök és kollégája visszatért az Egyesült Államokba, teljesen tisztázódott ez a kérdés.

Október 17-én szerény cikkecske jelent meg a *Temps*-ban, s Hebrard lapja nagy szolgálatot tett a világnak, hogy ebben az életbiztonságot annyira érintő dologban felvilágosította.

Íme a cikk:

Köztudomású, milyen eredménytelenül végződött az a kísérlet, hogy a Földnek új forgási tengelyt állítsanak elő. Mindazonáltal J. T. Maston számításai helyes elgondoláson alapultak, s így elérhette volna a kívánt eredményt, ha a tudós, érthetetlen szórakozottságából, már az elején végzetes tévedésbe nem esik.

Valóban, mikor a Gun Club híres titkára a glóbus kerületét vette alapul, *negyvenezer méternek* vette azt *negyvenezer kilométer* helyett, s ezzel meghamisította a probléma megoldását.

Honnét eredhetett ez a tévedés?... Mi okozhatta?... Hogyan követhette el egy ilyen kiváló matematikus?... Az ember hasztalan töri rajta a fejét.

Annyi azonban bizonyos, hogy mivel a földtengely megváltoztatásának kérdését helyesen állították fel, megoldani is pontosan kellett volna. De mert három zérusról megfeledeztek, azáltal a végeredményben *tizenkét zérónyi* tévedés történt.

Tehát nem huszonhét centiméteres ágyúnál milliószorta nagyobb egyetlen ágyú, hanem trillió ilyen ágyú meg trillió száznyolcvanezer tonnás lövedéket kilövő készülék kellene ahhoz, hogy az Északi-sarkot $23^{\circ} 28'$ -nyi fekvéséből elmozdítsa, már amennyiben a mélimélonite-nak valóban meglenne az a feszítőereje, melyet Nicholl kapitány tulajdonít neki.

Így aztán az az egyetlen lökés, ahogy az a Kilimandzsáró hegységben végbement, mindössze három mikronnyira (három ezred-milliméternyire) tolta el az Északi-sarkot, s legfeljebb csak kilencezred mikronnyira változtatta meg a tenger szintjét.

Ami a lövedéket, ezt az új kis planétát illeti, az ezentúl a mi naprendszerünkhöz tartozik, melyben a Nap vonzóereje tartja vissza.

Alcide Pierdeux

Így hát J. T. Maston szórakozottsága s mindjárt számításai elején a három nullával való tévedés okozta ezt a Gun Clubra nézve annyira megalázó eredményt.

De ha a Gun Club-beli kollégák dühösek voltak is rá, s szidták, mint a bokrot, a megváltozott közvélemény védelmébe vette szegény fejét. Utóvégre ez a tévedés volt az oka minden bajnak - jobban mondva minden jónak, mivel a legszörnyűbb katasztrófától mentette meg a világot.

A végén még udvarias üdvözletek érkeztek a szélrózsa minden irányából; millió meg millió levél, melyek szerencsekívánatokkal halmozták el J. T. Mastont, amiért három zérust tévedett.

J. T. Maston lehangoltabb és elkeseredettebb volt, mint valaha; mit sem akart hallani abból a harsány éljenzésből, mely az egész világon felzendült az ő tiszteletére. Hiszen Barbicane elnök, Nicholl kapitány, a falábú Tom Hunter, Blomsberry ezredes, a mozgékony Bilsby és kollégáik nem fognak neki megbocsátani soha...

De legalább Evangelina Scorbitt asszony megmaradt számára. Ez a páratlan nő nem tudott rá haragudni.

J. T. Maston mindenekelőtt átnézte számításait, mert sehogy sem akarta beismerni, hogy ő ilyen szórakozott lett volna.

Pedig csakugyan az volt! Alcide Pierdeux mérnök nem tévedett. Ezért viselkedett hát olyan nyugodtan az általános rettegés közepette; ez az eredeti fickó az utolsó pillanatban felismerte a tévedést, de nem volt rá ideje, hogy embertársait megnyugtassa, s ezért mondott pohárköszöntőt az Óvilágra abban az órában, mikor a Kilimandzsáró hegységben az a bizonyos lövés eldőrdült.

Bizony, három zérusról meglepedkezett a földgolyó területének kiszámításában!

Ám ekkor hirtelen valami eszébe jutott J. T. Mastonnak... Mindjárt munkája elején történt, amikor bezárkózott dolgozószobájába. Ő egészen pontosan 40 000 000-t írt fel a fekete táblára...

Ebben a pillanatban sürgető telefoncsengetés... J. T. Maston a készülékhez megy... Néhány szót vált Evangelina Scorbitt asszonnyal... Egyszerre csak villám csap a szobába, ő hanyatt vágódik, s a táblája is bukfencet vet... Föltápáskodik... Kezdi újra írni a zuhanás következtében félig elmosódott számokat... Alighogy a 40 000-es számot leírta, a telefon másodszor is megszólal.... Mikor aztán visszaül a munkájához, meglepedkezik a földterület mértékét jelző szám további három nullájáról!

Nos, mindez az Evangelina Scorbitt asszony hibája volt. Ha akkor nem zavarja őt, talán nem is éri az áramütés! Talán a villám nem üzi vele azt a gyalázatos csíny, mely elég volt arra, hogy szégyent hozzon egy egész életre, mely jó és becsületes számításokkal telt el.

Mennyire le volt sújtva a szerencsétlen nő, mikor J. T. Maston értésére adta, hogy milyen körülmények közt esett a tévedés!... Bizony!... ő volt az oka ennek a szörnyű csapásnak!... Most már miatta érezhette magát J. T. Maston megbélyegzettnek a még hátralevő sok-sok évre - hiszen a Gun Club érdemes társaságában rendszerint százestendős korukban halnak meg a tagok.

A párbeszéd után J. T. Maston menekült a New Park-i palotából. Visszatért a „Röppálya-lak”-ba. Hosszú léptekkel mérte fel dolgozószobáját, s közben folyton ezt hajtogatta:

- Most már semmire sem vagyok jó ezen a világon!...

- Házasságra sem?... - szólalt meg egy felindult, szívszagató hang.

Evangelina Scorbitt asszony volt. Könnyes szemmel, magánkívül követte J. T. Mastont.

- Kedves Maston!...

- Nos, hát jó!... De csak egy feltétellel... Ha nem foglalkozom többet matematikával!

- Barátom, borzadok ettől a tudománytól! - felelte a derék özvegy.

S a Gun Club titkára, J. T. Maston, asszonnyá avatta Evangelina Scorbittot.

Ami Alcide Pierdeux cikkét illeti, az roppant nagy becsületet, páratlan hírnevet szerzett a mérnöknek s általa magának a Műegyetemnek is. Minden nyelvre lefordították, minden újságban közölték, úgyhogy a cikk világszerte ismertté tette a nevét. Így történt aztán, hogy a csinos provence-i lányka apja, aki azért tagadta meg tőle a lánya kezét, mivel ő „túlságosan tudós” volt, szintén elolvasta az említett cikket a *Petit Marseillais*-ben. S miután sikerült, mégpedig minden segítség nélkül, megértenie a cikk jelentőségét, lelkifurdalás fogta el, és a legjobb szándékkal meghívta ebédre a szerzőt.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET

mely nagyon röviden, de teljesen megnyugtatóan beszél a jövőről

A földlakók pedig legyenek nyugodtak ezentúl. Barbicane elnök és Nicholl kapitány nem fogják megismételni ezt a halvaszületett, siralmas vállalkozásukat. J. T. Maston sem folytatja számításait, ha mégoly hibátlanok volnának is. De hasztalan is tenné. Alcide Pierdeux igazat írt a cikkében. Mert a mechanika azt bizonyítja, hogy ha $23^{\circ} 28'$ -nyi tengelyváltozást akarnánk elérni, még ha méli-mélonite-tel is, trillió olyan ágyúszerszám kellene hozzá, mint amilyent a Kilimandzsáró hegység gerincébe fúrtak. Arra pedig, hogy ennyi ágyú elférjen rajta, nagyon kicsi a mi földünk, még ha mindenütt szilárd lenne is a felszíne.

Így hát a földlakók békén hajthatják nyugovóra a fejüket. Módosítani azokon a föltételeken, melyek szerint a Föld mozog - ez bizony meghaladja az emberiségnek megadatott lehetőségeket.

A FRANCIA ZÁSZLÓ

ELSŐ FEJEZET

*A HEALTHFUL-HOUSE*⁶⁰

Azon a névjegyen, amelyet a *Healthful-House* gyógyítóintézet igazgatója 189... június 15-én kapott, ez a név állott:

D'ARTIGAS GRÓF

A névjegyen nem volt sem címer, sem kilencágú korona. A név alatt, a kártya szélén, ez a plajbásszal írt cím volt olvasható:

Az Ebba kétárbocos fedélzetén,
New Bern kikötő, Pamplicosund

Észak-Karolina az abban az időben negyvennégy államot számláló Unió egyik állama volt. Fővárosa, Raleigh, mintegy százötven mérföldnyire feküdt az ország belsejében. Nem tartozott éppen a jelentéktelen városok közé, de fővárossá inkább csak azért tették, mert az ország középpontjában épült; ipar és kereskedelem dolgában egyébként kisebb jelentőségű volt, mint például Wilmington, Charlotte, Fayetteville, Edenton, Washington, Salisbury, Tarboro, Halifax vagy akár New Bern.

New Bern a Pamplico-szorosba ömlő Neuse folyó torkolatában fekszik. A Pamplico-szoros tószerűen kitágul; a tengertől természetes gát és a karolinai partmellék kisebb-nagyobb szigetei választják el.

A *Healthful-House* igazgatója éppenséggel nem tudta volna kitalálni, mi végből került hozzá az a bizonyos névjegy, ha az nem levél kíséretében érkezik. A levélben D'Artigas gróf arra kérte az igazgatót, engedje meg, hogy megnézhesse az intézetet. A sorok írója biztosra vette, hogy megkapja az engedélyt, mert mindjárt tudatta is, hogy az *Ebba* parancsnokának, Spade kapitánynak a kíséretében délután megjelenik a *Healthful-House*-ban.

Igen természetesnek látszott, hogy a külföldi vendég szeretné megtekinteni az Egyesült Államok e híres gyógyintézetét, amelyet tömegesen látogattak a gazdag betegek. Eddigél is számos idegen kereste már fel (ha nem is éppen grófok, mint D'Artigas), és mindegyikük dicsérettel halmozta el a *Healthful-House* igazgatóját.

Az intézet igazgatója nyomban megadta a kért engedélyt, és azt válaszolta, hogy nagy megtiszteltetésnek tekinti a gróf látogatását.

A *Healthful-House*-t magánvállalkozók alapították; válogatott betegápolói és híres-nevezetes orvosai voltak. Nem tartozott a nyilvános, állami kórházak vagy ideggyógyintézetek csoportjába, de az állam felügyelete alatt állott, s a kényelem és az egészség minden kellékét egyesítette magában; hiszen az volt a rendeltetése, hogy dúsgazdag emberek keressék fel.

Szebb és kellemesebb fekvésű helyet keresve sem találhattak volna annál, mint ahol a *Healthful-House* feküdt. Egy halom lejtőjén épült, és egy kétszáz holdas park tartozott hozzá. Csodálatos fák nőttek ebben a parkban, ami nem csoda, hiszen a Kanári-szigetekkel és

---

⁶⁰ A nem hangzás szerinti helyesírással írt idegen szavak és nevek helyes kiejtését lásd a regény végén közölt betűrendes jegyzékben

Madeirával feküdt egy szélességi fokon. A park lábánál a Neuse széles torkolata nyílt; levegőjét állandóan frissítették a Pamplico-szorosból a keskeny földnyelv fölött beáramló szellők és a nyílt tengeri szelek.

A *Healthful-House*-ban a gazdag betegek minden egészségügyi követelményt megtaláltak. Az intézet tulajdonképpen idült betegségek kezelésére volt berendezve, de az igazgatóság azért elmezavarban szenvedő betegeket is felvett, ha betegségük nem volt gyógyíthatatlan.

Éppen e történet idején híres személyiséget gyógyítottak a *Healthful-House*-ban, s így az intézet már ezáltal is méltán keltett érdeklődést maga iránt. Meglehet, hogy D'Artigas gróf látogatását is ennek a hírneves betegnek köszönhetette az intézet igazgatója. Ez a beteg tizenhét hónapja volt az intézetben, mégpedig különleges megfigyelés alatt.

A beteg neve: Thomas Roch; francia származású, s mintegy negyvenöt éves. Kétségtelen, hogy zavarodott az elméje. Eddigél az elmeorvosok nem állapíthatták meg, vajon agyának működése véglegesen felmondta-e a szolgálatot. Annyi bizonyos, hogy a dolgok helyes felfogása néha az életben előforduló legegyszerűbb cselekedetek során is hiányzik belőle.

Ha azonban lángeszét idézték: értelme teljesen épnek mutatkozott, és erőteljesen, kifogástalanul működött. Ki ne tudná azonban, hogy a lángész és örület milyen közel állnak egymáshoz! Egyébként kedélyét és érzékeinek tevékenységét erősen megtámadta a betegség. Emlékezőtehetsége például meggyengült, figyelni másnak a szavaira egyáltalában nem tudott, öntudata, ítélete szinte teljesen hiányzott.

Thomas Roch afféle értelmét vesztett ember volt: önmagáról már egyáltalában nem tudott gondoskodni; még az önfenntartás állati ösztöne is teljesen kiveszett belőle. Úgy kellett vigyázni rá, mint valami magával tehetetlen gyerekre: egy percre sem lehetett magára hagyni. Ott lakott a *Healthful-House* tizenhetedik pavilonjában, a park alsó végében, s a betegápoló állandóan mellette volt, hogy éjjel-nappal szemmel tartsa.

A közönséges elmezavaron, ha ugyan nem gyógyíthatatlan, általában lelki eszközökkel lehet segíteni. Az orvosságok és különféle gyógymódok mind hiábavalók; hatástalanságukról az elmeorvosok már régen meggyőződtek. Vajon Thomas Roch baját is orvosolni lehet-e ilyen lelki eszközökkel? Ez egyelőre még a *Healthful-House* nyugodt, egészséges környezetében is igen kétségesnek látszott.

Thomas Roch örökösen nyugtalan volt, szeszélyes, szörnyen ingerlékeny és rendkívül sajátos természetű; hol szomorú, hol pedig mélységesen egykedvű. Sem szórakozásra, sem komoly foglalatosságra nem volt kapható. Lelki betegségének tünetei tehát világosan megmutakoztak, s az orvosok látták is, hogy beteg elméjű emberrel van dolguk, de korántsem tudták, hogy a tüneteket mi módon szüntessék meg vagy mivel csillapítsák.

Helyesen állapította meg valaki, hogy az örültség nem egyéb, mint a szubjektivitás, az alanyiség túltengése: a lélek csak belső világa felé fordul, és a külvilág behatásaival szemben érzéketlenné válik. Thomas Rochban a legnagyobb mértékben megvolt ez a közönyösség. Csak önmagában élt, annak a rögeszmének megszállottjaként, amely végül is ide juttatta. Lehetséges, ámbár nem nagyon valószínű, hogy a baj egyszer majd átsap a másik végletbe, és - hogy ezzel a meglehetősen tudálékos kifejezéssel éljünk - mintegy „objektíválja”, a külső tárgyakra fordítja a beteg figyelmét.

Ideje, hogy számot adjunk arról, milyen körülmények között hagyta el ez a francia a hazáját, mi készítette őt arra, hogy az Egyesült Államokba menjen; s hogy a szövetséges államok kormánya miért tartotta kíváncsinak, sőt feltétlenül szükségesnek, hogy Thomas Rocht e gyógyintézetbe

szállítsák, és ott féltékeny gonddal kémleljék a rohamai során, öntudatlan állapotban elejtett minden szavát.

Tizennyolc hónappal ezelőtt kérvény érkezett a washingtoni tengerészeti minisztériumhoz. A kérvényt Thomas Roch nyújtotta be, és bizonyos fontos közlendők tárgyában kihallgatást kért a minisztertől.

A kihallgatást kérő neve már egymagában is elárulta, hogy mi ügyben jár. Habár a miniszter tudta, milyen ajánlattal és milyen feltételekkel áll majd elő Thomas Roch, mégsem habozott, hanem azonnal fogadta a kérvényezőt.

Thomas Roch nevét világszerte ismerték abban az időben. A miniszter már csak hadügyi érdekből sem tagadhatta meg a kihallgatást: tudni óhajtott, miféle javaslatot terjeszt elő Thomas Roch a személyes találkozón.

Thomas Roch feltaláló volt, lángelméjű feltaláló. Több fontos találmány általánosan ismertté tette a nevét. Számos olyan tudományos kérdés gyakorlati megoldása köszönhető neki, amely eddig csak elméletben volt ismeretes. A tudósvilág úgy tartotta számon Thomas Rocht, mint a legkiválóbb tudósok egyikét. Gondolhatni, mennyi kellemetlenség, bosszúság, csalódás, elménckedő újságírók mennyi szidalma, gyalázkodása érhet, amíg elméje annyira megháborodott, hogy a *Healthful-House*-ba kellett szállítani.

Legutolsó haditalálmányának „Roch-féle fulgurátor” volt a neve. Ez a készülék annyira felülmúlta az összes eddigi hadieszközöket - ha ugyan a feltaláló állításainak hitelt adhatunk -, hogy az az állam, amely a találmány birtokába jut, egyaránt feltétlen ura lesz a szárazföldeknek és a tengereknek.

Mindenki tudja, milyen nehezen értékesíthetik találmányaikat a feltalálók, főként, ha azt minisztériumi bizottságokkal akarják elfogadtatni. Számos efféle példára emlékszünk valamennyien, köztük néhány hírhedt esetre is. Szükségtelen, hogy részletekbe bocsátkozzunk, hiszen az efféle ügyek hátterét némelykor igen nehéz felderíteni. Annyi biztos, hogy Thomas Roch a feltalálók szokása szerint olyan megfizethetetlen összegeket kért az új hadiszerkezetért, és általában olyan mértéktelen igényeket támasztott, hogy szinte tárgyalásba sem lehetett bocsátkozni vele.

Ennek az okát főleg abban kell keresnünk, hogy egyik-másik régebbi találmányát nagy eredménnyel használták ugyan, őt magát azonban képtelenül kizsákmányolták a találmány megvásárlói. Ezáltal Thomas Roch elesett attól, ami pedig jogosan megillette volna. A szíve megtelt keserűséggel. Bizalmatlanná vált mindenkivel szemben, és elhatározta, hogy ezentúl titokban tartja találmányait. Azt kívánta, hogy pusztán szavára higgyenek neki, és mielőtt alkalmat adott volna a találmány kipróbálására, olyan árat szabott, hogy azt senki fia meg nem fizethette.

A francia Roch mindenekelőtt hazájának ajánlotta fel a fulgurátort. Megmondta a tárgyalásra kiküldött bizottságnak, mi a találmány lényege: önműködő szerkezet, amelyet valami egészen új robbanóanyaggal töltenek meg, ezt viszont valami hasonlóképpen újfajta „deflagrátor”-ral, gyújtókészülékkel robbantják fel.

Ha a lövedék nem találja el a célt, amelyre irányították, hanem attól néhány száz lépésnyire robban fel, akkor is olyan roppant hatást tesz a levegőrétegekre, hogy mintegy tízezer négyzetméternyi területen minden épületet, erődítményt, hadihajót rögtön ízzé-porrá zúz. A fulgurátor lövedéke is azon az elven alapul, mint a Zalinski-féle légnyomású ágyúé, de hatása legalább százszorta rombolóbb amannál.

Ha Thomas Roch találmánya csakugyan ilyen hatalmas erejű, akkor Franciaországot e találmány mind védelem, mind támadás tekintetében fölényes helyzetbe juttatja. De vajon nem túlzott-e a feltaláló, amikor fulgurátorának ekkora hatást tulajdonított? Ezt természetesen csak akkor lehetett volna megtudni, ha kipróbálják a fulgurátort. Csakhogy Thomas Roch mindaddig hallani sem akart a próbatételről, ameddig a találmány árát, a milliókat, zsebre nem vágta.

Thomas Roch szellemi működésének egyensúlya ezenközben nyilván megbillent. Szellemi képességeinek immár nem volt teljesen ura. Szemmel látható volt, hogy lassacskán lefelé halad a teljes elmezavar lejtőjén. Nem volt állam, amely az általa kikötött feltételek alapján tárgyalásokra bocsátkozhatott volna vele.

A francia bizottság is kénytelen volt megszakítani a tárgyalásokat. Az újságok, még a radikális ellenzékiek is belátták, hogy ezt az ügyet folytatni kárba veszett fáradság. Thomas Roch ajánlatát elvetették: nem kellett attól félniük, hogy más állam fogadja el.

Nem csodálkozhatunk azon sem, hogy a túltengő alanyiság hatására Thomas Roch beteg lelkében a hazaszeretet fokról fokra hamvadó tüze is végképpen kialudt. Az emberi becsület védelmére azonban megjegyezzük, hogy Thomas Roch ekkor már teljesen beszámíthatatlan volt. Minden beteg volt már benne, csak az nem, ami közvetlenül találmányára vonatkozott. E tekintetben lángelméjének még most is teljes birtokában volt. Hanem egyébiránt szellemi hanyatlása még az élet legközönségesebb mozzanataiban is napról napra inkább kiviláglott. Thomas Roch egyre beszámíthatatlanabbá vált.

Aminek meg kellett történnie, megtörtént. A feltaláló ingerlékenysége napról napra nőtt, s lelkéből kihamvadt a hazaszeretet: mindazoknak az állampolgároknak alapvető érzelme, akik úgy érzik, hogy életük nem pusztán az övék, hanem elsősorban hazájuké.

Thomas Roch más országokra gondolt, elhagyta hazáját, és - feledve az elfeledhetetlen múltat - Németországnak ajánlotta fel fulgurátorát.

Amikor azonban a német kormány meghallotta, milyen hallatlan összeget kér a találmányért Thomas Roch, szóba sem állt vele. Különb is egy másik hadigép vizsgálásával bíbelődtek éppen, s remélték, hogy a francia találmány nélkül is ellehetnek.

Bosszúsága megkétszereződött; amikor pedig ajánlatát az angol haditengerészeti tanács is elvetette, valóságos embergyűlölet szállta meg. Az angolok, mint amolyan gyakorlatias emberek, kezdetben nem utasították el Thomas Rocht, hanem agyafűrt puhatolódzással akarták módját ejteni, hogy titkát kicsalják. Thomas Rochsal azonban nem boldogultak. Az ő titkának milliós ára van, s vagy megkapja a milliókat, vagy a titok továbbra is titok marad. Így aztán természetesen az angol tengernagyi hivatal is megszakította a tárgyalásokat.

Ilyen körülmények között - már megbomlott s napról napra betegebb elmével - még Amerikában tett utoljára kísérletet... mintegy tizenhét hónappal elbeszélésünk kezdete előtt.

Az angoloknál is gyakorlatiasabb amerikaiak egyáltalában nem alkudoztak a Roch-féle fulgurátorra, amelynek pedig, a francia vegyész nagy híre alapján, rendkívüli értéket tulajdonítottak.

Méltán tekintették Rocht nagy feltaláló lángelmének, és azzal a szándékkal, hogy alkalomadtán majd illendően kárpótolják, egészségi állapotának megfelelően kezelték.

Mínthogy Thomas Roch nyilvánvalóan elmeháborodott volt, a kormány a találmány érdekében is tanácsosnak látta, hogy felügyelet alá helyezze.

Amint tudjuk, nem zárták valóságos örültekházába. A *Healthful-House* elég biztosítékot nyújtott arra nézve, hogy a beteget gondosan fogják kezelni. Noha ott valóban igen gondosan ápolták, Thomas Roch állapotában a legcsekélyebb javulás sem mutatkozott.

Ismételten megjegyezzük - mert okunk van rá, hogy ezt hangsúlyozzuk - hogy a beteg elméjű Roch, mihelyt találmányáról volt szó, rögtön összeszedte magát. Felélénkült, és olyan határozottsággal beszélt, mint azok, akik tudatában vannak igazságuknak. Magabiztossága ilyenkor erősen hatott a hallgatóira.

Rajongó ékesszólással beszélt a fulgurátor hatásáról és csodálatos tulajdonságairól; de a robbanóanyagról és a gyújtókészülékről, mindkettőnek alkotóanyagairól, az elkészítés és kezelés módjáról teljes zárkózottsággal szólt: e tekintetben senki sem tudta nyilatkozatra bírni. Egyszer-kétszer, erős rohamok alkalmával, megesett, hogy szinte kikottyantotta... s erre számítva minden intézkedést megtettek... de hasztalan. Thomas Roch nem volt ugyan ura önmagának, de titkának ura maradt.

A *Healthful-House* tizenhetes számú pavilonját eleven sövényvel körülvett kertecske övezte; itt sétálgatott ápolójával a beteg. Az ápoló is a pavilonban lakott; Thomas Rochsal egy szobában hált, éjjel-nappal vigyázott rá, és egyetlen órára sem hagyta magára. Elalváskor, ébredéskor a betegnek rendszerint érzéksalódásai, látomásai voltak; ápolója ilyenkor feszült figyelemmel várta ajkáról a szót; szinte még az álmait is kileste.

Gaydonnak hívták az ápolót. Amikor ugyanis Thomas Rocht a gyógyintézetbe szállították, az igazgatóság olyan embert keresett, aki folyékonyan beszél a feltaláló nyelvén, vagyis franciául. Gaydon jelentkezett a *Healthful-House*-ban, s fel is vették ápolóul az új beteg mellé.

A magát Gaydonnak nevező férfi tulajdonképpen francia mérnök volt, és igazi nevén Simon Hartnak hívták. Már évek óta New Jerseyben, egy vegyi anyagokat előállító gyárban működött. Negyvenéves volt; magas homlokán erős megfigyelőképességre valló redők húzódtak. Biztos fellépése, egész egyénisége határozott, kitartó jellemet árult el.

Simon Hart alaposan ismerte a modern hadviselés tökéletesítésére feltalált legújabb fegyvereket, s ismerte az összes robbanóanyagokat is, pedig azoknak a száma már e korban is több mint ezeregyszáz volt. Thomas Rocht rendkívül nagyra becsülte, és biztos volt felőle, hogy a fulgurátor valóban rettentő hatású szerszám. Szentül meg volt győződve arról, hogy Thomas Roch fulgurátora mind szárazon, mind vízen megváltoztathatja a védő és támadó hadviselés feltételeit.

Tudta, hogy Thomas Rochban a téboly megkímélte a tudóst, s hogy részben elborult agyában ég még egy kis fény: a lángelme fénye. S ekkor az a gondolat támadt Simon Hartban, hogy ha a szerencsétlen örült valamelyik rohamában el találná árulni a titkot, a francia találmánynak nem Franciaország, hanem idegen állam látná a hasznát. Ezért adta ki magát franciául folyékonyan beszélő amerikainak, s ezért ajánlkozott a *Healthful-House* betege mellé ápolóul.

A gyár vezetősége előtt azt hozta fel ürügyül, hogy Európába akar utazni. Lemondott állásáról, és megváltoztatta a nevét. A szerencse kedvezett neki: a gyógyintézet igazgatója felfogadta. Így állott be tizenöt hónappal ezelőtt betegápolónak a *healthful-house*-i elmebeteg mellé.

Fényes bizonyossága volt ez a cselekedet Simon Hart áldozatkész hazaszeretetének, mert bizony, olyan képzettségű embernek, mint ő, nem kis dolog a betegápolás nehéz tisztének elvállalása. Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy Simon Hart nem akarta Thomas Rocht meglopni, ha netán sikerül titkának birtokába jutnia, hanem részére szándékozott a hasznát biztosítani, arra az időre, amikor a feltaláló már felgyógyult lelki betegségéből.

Így hát tizenöt hónapja volt immár, hogy Simon Hart, illetőleg Gaydon az elmebeteg mellett örködött. Folyton figyelte, folyton leste minden szavát, olykor-olykor egynémely kérdést is intézett hozzá, de hiába. Simon Hart mindazonáltal rendületlenül hitt Thomas Roch találmányának roppant fontosságában. Leginkább attól félt, hogy ápoltságának részleges elmebaja általános örültséggé fajul, s akkor egy erős utolsó roham, titkával együtt, Thomas Roch maradék öntudatát is elpusztítja.

Ilyen volt Simon Hart helyzete, ilyen volt a hivatás, amelyet hazája iránt való szeretetből önként vállalt.

Thomas Rocht sok csalódás érte, és sok lelki gyötrődést kellett kiállnia; erős szervezete mindazonáltal nem romlott le komolyabban. Tevékeny vérmérséklete e sok romboló hatás ellen is mintegy megvédte őt.

Középtermetű, hatalmas fejű, széles homlokú férfi volt; koponyája hatalmas, haja őszbe csavarodott; tekintete zavart volt ugyan, de élénk, határozott és parancsoló, főként akkor, ha ama mindenek felett uralkodó gondolat villáma cikázott át az agyán; tömött, vastag bajusza fölött orrcimpája idegesen mozgott; ajkát összeszorította, mintha mindig titkát őrizte volna; arcvonásai mély töprengésre vallottak. Egészében meglátszott rajta, hogy sokat küzdött, és határozott szándéka tovább küzdeni.

Ilyen volt a *Healthful-House* tizenhetes számú pavilonjának lakója, akinek sejtelve sem volt arról, hogy voltaképpen hol van, s akit a Gaydon néven ápolóként szereplő Simon Hart mérnök őrzött gondosan.

MÁSODIK FEJEZET

D'ARTIGAS GRÓF

Ki is volt tulajdonképpen ez a D'Artigas gróf? Spanyol talán?... A neve után annak ítélnők... kétárbocosának oldalán ez a név ragyog arany betűkkel: *Ebba* - s ez tisztára norvég elnevezés. Ha viszont azt kérdezné tőle valaki, hogy hívják az *Ebba* parancsnokát, D'Artigas gróf ezt felelné: *Spade*. A szolgálatvezető altisztet? *Effrondat*. A főszakácsot? *Helim*. Csupa feltűnően különféle nemzetiségre valló név.

Talán D'Artigas gróf külsejéből találhatnók ki, miféle nemzethez tartozik? Az is nehéz dolog volna. Arcának sötét bőre, hajának mély feketesége, mozdulatainak kecses előkelősége spanyolt sejtetnek ugyan, de egészében mégsem találni meg rajta az Ibériai-félsziget lakóinak jellegzetes sajátosságait.

Középtermetűnél magasabb volt, izmos testalkatú, legfeljebb negyvenöt éves. Nyugodt büszke megjelenése azokra az indus főemberekre emlékeztetett, akiknek ereiben a maláj szigetek bennszülötteinek vére csörgedez. Nem volt éppen rideg természetű, de parancsoló mozdulataival, kimért szavaival igyekezett annak mutatkozni. Ő maga is, emberei is a csendes-óceáni szigetek lakóinak sajátos nyelvjárásán beszéltek. Ha azonban tengeri útjai során az Ó- vagy Újvilág partjaira vetődött, angolul is feltűnő könnyedséggel társalgott, csupán némi idegenszerű árnyalat árulta el külföldi származását.

Senki sem tudta, hogy D'Artigas grófnak miféle múltja van, s hogy az élet minő titokzatos, tekervényes útjait futotta be eddig. Senki sem tudta, mi a jelene, honnan és hogyan szerezte hatalmas vagyonát, amelyből nagyúr módjára él, hol van rendes lakhelye, vagy legalábbis hol van kétárbocosának állandó kikötője.

Ő maga minderről mélyen hallgatott, s nem akadt ember, aki ezt megkérdezte volna tőle. Az amerikai riporterek többször próbálták meginterjúvolni, de nem boldogultak vele.

Mindössze annyit lehetett tudni felőle, amennyit az újságok írtak róla, vagyis hogy az *Ebba* horgonyt vetett az Egyesült Államok egyik vagy másik kikötőjében. Főleg a keleti part öbleiben fordult meg gyakran az *Ebba*, hogy hosszabb tengeri útjára beszerezze a szükséges holmikat. De nemcsak élelmiszert vásárolt: lisztet, kétszersültet, konzervet, friss és szárított húst, eleven ökröt, juhot, bort és szeszes italt, hanem ruhát, szerszámokat és különféle fényűzési cikkeket is; igen sok pénzt költött. Dollárral, guineával vagy egyéb, különféle országokból származó pénzzel fizetett.

Eszerint, ha D'Artigas gróf életéről nem is tudtak semmit az emberek, őt magát jól ismerték Amerika kikötőiben, főként Florida félszigete és Új-Anglia között.

Nincs hát azon semmi csodálkoznivaló, hogy a *Healthful House* igazgatója nagy megtisztetésnek tekintette és szívesen fogadta D'Artigas gróf előre bejelentett látogatását.

New Bernben ezúttal először kötött ki az *Ebba*. Tulajdonosa alighanem csak szeszélyből irányította kétárbocosát a Neuse torkolatához.

Ugyan mi keresnivalója lehetett volna ott? Talán élelmiszereket akart vásárolni?... Hiszen a Pamplico-szorosban korántsem találhatott olyan cikkeket, mint a többi kikötővárosban, például Bostonban, New Yorkban, Doverben, Savannah-ban, az észak-karolinai Wilmingtonban vagy a dél-karolinai Charlestonban. Vajon miféle árukra válthatta volna át piasztereit és másféle bankjegyeit D'Artigas gróf a Neuse torkolati New Bern piacán?

A Craven grófság kis fővárosában mindössze öt-hatezer lélek élt. Nem volt kapható ott egyéb kereskedelmi cikk, mint gabonaféle, sertés és egynémely hajófelszerelési tárgy. Különb is, az *Ebba* néhány hét előtt teljes tíz napig vesztegelt a charlestoni kikötőben, s ott bőségesen beszerezhetett mindenféle árut a titokzatos útra, amelyről ezúttal sem tudott senki semmit.

Talán csak azért kötött ki itt ez a rejtelmes ember, hogy a *Healthful-House*-t megtekintse?

Lehet. De ezen sem volna csodálkoznivalónk, hiszen a *Healthful-House*-nak, érthető módon, messze földön nagy volt a híre.

Hátha az az ötlete is támadt D'Artigas grófnak, hogy egyszer szemtől szembe láthassa Thomas Rocht? Ez is megeshetett. A világszerte híres francia feltaláló bárki érdeklődését méltán felkelthette. Hiszen ez a lángeszű örült találmányaival könnyen forradalmasíthatta volna a hadviselés tudományát!

Délután a levélben megjelölt időben D'Artigas gróf, az *Ebba* kapitányának, Spade-nak kíséretében, csakugyan bekopogtatott a gyógyintézet kapuján.

Az igazgató utasítása értelmében mindkettőjüket rögtön bebocsátották és az igazgató dolgozószobájába vezették.

Az intézet tulajdonosa igen előzékenyen fogadta D'Artigas gróft, s mert nem akarta másnak átengedni ezt a kitűnő tisztet, maga ajánlkozott, hogy vezetni fogja. D'Artigas gróf udvarias köszönettel vette tudomásul a szíves ajánlkozást.

Míg a közös helyiségeket és az épület külön lakosztályait végignézték, az igazgató azt hajtogatta, hogy a betegek az intézetben sokkal nagyobb kényelemben és gondosabb ápolásban részesülnek, mint otthon, s hogy a *Healthful-House* e pazar ellátás eredményeinek - ezt a kifejezést gyakran ismételte - köszönheti kiváló hírnevét.

D'Artigas gróf szokott nyugalomával hallgatta. Úgy tett, mintha az igazgató kiapadhatatlan szóáradata őszintén érdekelné; talán így akarta leleplezni a titkos célt, amely a *Healthful-House*-ba vezette. Egy óráig tartó séta után végül is megszólalt a gróf:

- Ugye, igazgató úr, az ön intézetében van az a beteg, akiről az utóbbi időben annyit beszélnek mindenfelé? Jelenléte alighanem nagyban hozzájárul a *Healthful-House* hírnevének emeléséhez.

- Ön bizonyára Thomas Rochra gondol, gróf úr - felelte az igazgató.

- Igen, órá... Arra a franciára... arra a feltalálóra, akinek állítólag erősen megzavarodott az elméje.

- Bizony, erősen, gróf úr, s könnyen lehet... nagy szerencse, hogy így történt. Véleményem szerint ugyanis az emberiségnek nem válik nagy hasznára az olyan találmány, amely csak a romboló eszközök számát szaporítja. Van azokból már amúgy is elég.

- Igen okos, bölcs vélemény ez, igazgató úr. Teljesen osztozom a nézetében. Magam is azt hiszem, hogy az igazi haladásnak nem ez az útja, és az olyan lángész, aki csak ezen a téren teremt újat, a világ kártevője... De vajon egészen elborult az elméje annak a feltalálónak?

- Egészen?... Nem, gróf úr. Csak az anyagi élet dolgaival szemben vált teljesen közönyössé. E tekintetben Thomas Roch felfogóképessége a beszámíthatatlanságig hiányzik. A feltaláló lángelme azonban tökéletesen ép benne: e részben nem érte őt szellemi bénulás. Ha valamelyik állam teljesítette volna képtelen követelését, akkor Thomas Roch keze alól már régen kikerült volna az új hadiszervezet, amelyre, mellesleg szólva, semmi szüksége az emberiségnek.

- Az emberiségnek csakugyan nincs rá semmi szüksége - felelte D'Artigas gróf, s úgy látszott, hogy Spade kapitány is helybenhagyólag bólint.

- Egyébként saját maga is meggyőződhetik róla, gróf úr. Ez a pavilon ugyanis, amely előtt állunk, Thomas Roch jelenlegi hajléka. A világ biztonsága azt kívánta, hogy elkülönítsük az emberektől. De azért az őt megillető figyelemben részesítjük és olyan ápolásban, amilyent állapota megkíván. És aztán a *Healthful-House*-ban védve van az affajta kíváncsiak elől is, akik esetleg...

Az igazgató jelentősen bólogatva fejezte be szavait. A gróf észrevette ezt a mozdulatot, és titkos mosoly villant meg ajka körül.

- Nem hagyják Thomas Rocht soha magára? - érdeklődött D'Artigas gróf.

- Soha, gróf úr, soha. Külön ápolója van, aki beszél Thomas Roch anyanyelvén, éjjel-nappal vigyáz a gondozottjára. Ha a találmányra vonatkozóan valami utalás csúsznék ki a beteg száján, erről rögtön tudomást szereznének, és majd meglátnók, miképpen vegyük hasznát.

E szavak hallatára D'Artigas gróf tekintete Spade-re esett. Az titkon intett a fejével, mintha ezt akarta volna mondani: „Jól van, értem.”

És csakugyan, ha a látogatás során valaki szemmel tartja az *Ebba* kapitányát, észrevehette volna, hogy Spade oly aprólékos figyelemmel vizsgálgatja, nézegeti a tizenhetes számú pavilon környékét és a pavilonhoz vezető utakat, mintha valamiféle előre kifőzött tervvel jött volna ide...

A pavilon kertje a *Healthful-House* parkját övező kőfalig terjedt: a kőfal a domb alján húzódott, a domb lankás oldala pedig a Neuse-torkolat jobb partját érintette.

A pavilon maga földszintes épület volt, olasz ízlés szerint épült tornáccal. Két szoba és egy előszoba volt benne. Ablakait vasrács védte. Pompás lombozatú, hatalmas fák övezték a pavilont. Homlokzata előtt üde, bársonyos pázsit terült el, amelyet változatos díszbokrok és élénk színű virágok ékesítettek.

A Thomas Roch kizárólagos használatára szolgáló kert mintegy fél holdnyi terület volt. Itt a beteg szabadon sétálhatott ápolójával.

Amikor D'Artigas gróf, Spade kapitány és az intézet igazgatója az elkerített területre léptek, az ajtóban Gaydonnal, az ápolóval találkoztak.

D'Artigas gróf Gaydonra szegezte a tekintetét. Sajátos, fürkésző állhatatossággal nézte. Ezt azonban az igazgató nem vette észre.

Nem most történt először, hogy idegenek látogatták meg a tizenhetes pavilon betegét, hiszen a francia feltaláló méltán legérdekesebb lakója volt a *Healthful-House*-nak. De a két látogató mégis felkeltette Gaydon kíváncsiságát, nemzeti hovatartozásukat azonban képtelen volt felismerni arcuk sajátos jellegén. Hírből ismerte ugyan D'Artigas grófot, de szemtől szembe még sohasem látta a dúsgazdag *gentleman*. A kétárbocossal sem találkozott soha a keleti kikötőkben. De még azt sem tudta, hogy az *Ebba* ez idő szerint a Neuse torkolatában horgonyoz.

- Gaydon! - szólította meg az igazgató. - Hol van most Thomas Roch?

- Ott - felelte az ápoló, s azzal a pavilon mögött lassan, gondolataiba merülten fel-alá sétálgató férfira mutatott.

- D'Artigas gróf meglátogatta az intézetünket - mondta az igazgató -, és nem akarja elhagyni a *Healthful-House*-t, amíg nem látta Thomas Rocht, akiről az utóbbi időben világszerte annyit beszélnek.

- És akiről még többet beszélnének - vágott közbe D'Artigas gróf -, ha az Egyesült Államok kormánya nem tartotta volna kívánatosnak, hogy ide csukassa.

- Ez csak szükséges óvatossági rendszabály volt, gróf úr.

- Szükséges óvatossági rendszabály... Természetesen... A világbéke szempontjából mindenesetre kívánatosabb, ha ez a titok, feltalálójával együtt, megsemmisül.

Gaydon csak nézte D'Artigas grófot, de nem szólt egy árva szót sem. Aztán, a két idegen előtt haladva, elindult a kert végében emelkedő domb irányában.

A látogatóknak mindössze néhány lépést kellett tenniük, s máris ott álltak Thomas Roch előtt.

Thomas Roch nem vette észre közeledésüket, sőt akkor sem vett róluk tudomást, amikor már csaknem mellette álltak.

Eközben Spade kapitány, gyanút nem keltve, jól körülnézett a kertben, és most a *Healthful-House* kertjének alsó felében épült tizenhetes számú pavilon környékét vizsgálta. Amikor az egyik, némileg emelkedő ösvényen felfelé haladt, a kőfal túl árboc csúcsát pillantotta meg. Első pillantásra felismerte az *Ebba* árbocát, és így meggyőződött róla, hogy a *Healthful-House* fala a Neuse partja mentén húzódik.

D'Artigas közben némán nézte a francia feltalálót. Mindjárt észrevette, hogy a tizennyolc havi lelki rázkódtatás az életerős ember testi egészségét nem támadta meg. De sajátos viselkedése, összefüggéstelen taglejtései, réveteg nézése és közönyössége minden iránt, ami körülötte történik, eléggé bizonyították, hogy nincs öntudatnál, és lelke súlyosan beteg.

Thomas Roch leült egy padra, és pálcájával egy erőd körvonalait rajzolta az út fővényébe. Aztán letérdelt a földre, homokot kotort össze kezével, és három kupacot - alighanem három bástyát - épített, majd faleveleket tépett egy közeli bokorról, és a kupacokba szúrta zászló gyanánt. Mindezt a legnagyobb komolysággal végezte, ügyet sem vetve a körülötte állókra.

Úgy játszott, mint valami gyerek. Csakhogy a gyerek nem lett volna játék közben ilyen jellegzetesen komoly.

- Tehát egészen örült? - kérdezte D'Artigas.

Bármilyen hidegvért tanúsított is, most mégis mintha csalódottnak látszott volna.

- Elmondtam már önnek, gróf úr, hogy hányadán vagyunk vele - válaszolta az igazgató.

- Néhány pillanatra sem lehetne figyelmét reánk irányítani?

- Aligha sikerül.

Az igazgató az ápolóhoz fordult.

- Szóljon hozzá, Gaydon! Ha az ön hangját hallja, talán felelni fog.

- Igen - válaszolta Gaydon. - Nekem bizonyára felel.

Az ápoló rátette a kezét a beteg vállára.

- Thomas Roch! - szólította meg szelíden.

A beteg felemelte a fejét; alighanem senki mást nem látott a jelenlevők közül, mint ápolóját. Pedig D'Artigas gróf, Spade kapitány és az intézet igazgatója is körülötte álltak.

- Thomas Roch, látogatói érkeztek - folytatta Gaydon angolul. - Látni kívánják önt. Az állapota iránt érdeklődnek... Arra kíváncsiak, hogy min dolgozik...

Az utóbbi szó keltette fel csupán a beteg figyelmét.

- Hogy min dolgozom? - felelte angolul, mert ezen a nyelven is éppoly folyékonyan beszélt, mint franciául.

S azzal felemelt egy kavicsot, hüvelyk- és meghajlított mutatóujja közé fogta (mint a suhancok szokták a golyót) és az egyik homokbástyára pöccintette. A bástya összeomlott.

Thomas Roch örömujjongva kiáltott fel:

- Vége van!... Ledőlt a bástya!... Az én robbanószerem döntötte le! Egyetlen lövéssel ízzéporrá zúztam mindent!

Thomas Roch felállt. Arca diadaltól ragyogott.

Az igazgató D'Artigas felé fordult.

- Láthatja, gróf úr - mondta -, a találmánya iránt még megvan benne a régi érdeklődés.

- S vele együtt fog meghalni - jegyezte meg Gaydon.

- Nem tudná rábírní, hogy fulgurátoráról beszéljen? - kérdezte Gaydont az igazgató.

- Ha ön kívánja, igazgató úr... megkísérlem.

- Kísérleje meg. Azt hiszem, D'Artigas gróf ez iránt érdeklődik leginkább.

- Úgy van - felelte a gróf, előkelő nyugalommal leplezve a benne dúló indulatokat.

- Csakhogy attól tartok - jegyezte meg az ápoló -, hogy a kísérletnek újabb roham lesz a következménye.

- Ön majd félbeszakítja a beszélgetést, mihelyt szükségét látja. Mondja meg Thomas Rochnak, hogy egy külföldi úr szeretné megvenni tőle a fulgurátort.

- Nem fél attól, hogy el találja árulni találmánya titkát? - érdeklődött D'Artigas gróf.

Ezt azonban olyan izgatottan, olyan hevesen kérdezte, hogy Gaydon akaratlanul is gyanakvó pillantással mérte végig. De a kifürkészhetetlen vendég szemlátomást rá sem hederített.

- Attól nincs mit tartanunk - felelte az ápoló. - Nincs az az ígéret, amellyel ki lehetne belőle csalni a titkát... Amíg a kívánt milliókat a kezébe nem adják...

- A milliókat, fájdalom, nem hoztam magammal - válaszolta D'Artigas, nagy nyugalommal.

Gaydon visszatért ápolójához, és mint az imént, ismét megérintette kezével a vállát.

- Thomas Roch! - szólt hozzá halkan. - Idegenek jöttek, akik szeretnék megvenni a találmányát.

Thomas Roch felütötte a fejét.

- A találmányomat? - kiáltott fel. - A robbanóanyagomat?... A deflagrátoromat?

Izgatottsága nőttön-nőtt. Előrelátható volt, hogy - mint Gaydon megjövendölte - a beszélgetésnek ismét roham lesz a vége, hiszen ez a kérdés mindig rohamot váltott ki belőle.

- Megvenni?... Mennyiért?... - kérdezte Thomas Roch.

Bízzást ígérhettek neki bármekkora összeget.

- Mennyit ígérnek?... Mennyit?... - ismételte türelmetlenül a beteg.

- Tízmillió dollárt! - felelte Gaydon.

- Tízmillió! - kiáltott fel Thomas Roch. - Tízmilliót a fulgurátorért, mely a világ minden hasonló találmányánál tízmilliószorta többet ér? Tízmilliót egy önműködő lövedékért, mely tízezer négyzetméter területen mindent tönkresilányít?... Hiszen tízmilliót a robbanást előidéző gyújtókészülék maga is megér!... Nem!... Az én találmányom titkát a világ minden kincsével sem lehet megfizetni. S hogysen ilyen szégyenletes áron eladjam, inkább leharapom a nyelvemet! Tízmilliót ígérni érte, holott egymilliárdot ér!... Egemilliárdot!... egymilliárdot!... egymilliárdot!...

Thomas Rochról ismét kiderült, hogy a fogalmak mindjárt összezavarodnak az agyában, mihelyt valaki tárgyalni próbál vele. Ha Gaydon tízmilliárdot mondott volna, a beteg annál is többet követelt volna.

D'Artigas gróf és Spade a roham kezdetétől fogva a legnagyobb figyelemmel nézték a beteget. A gróf, ámbár homlokát sötét redők árnyékolták, egykedvűnek látszott. A kapitány a fejét csóválta, mintha ezt akarta volna mondani: „Ezzel a boldogtalannal kár vesződni!”

Thomas Roch végül is elrohant. Keresztül-kasul rohant a kerten, és dühtől elfulladó hangon ordította:

- Milliárdokat!... Milliárdokat!...

Gaydon az igazgatóhoz fordulva megjegyezte:

- Megmondtam, hogy ez lesz a vége!

Aztán ápolója után szaladt, utolérte, és megragadta a karját. A beteg nemigen ellenkezett, hanem visszament vele a pavilonba. Gaydon rögtön bezárta az ajtót.

D'Artigas gróf az igazgatóval még mindig ott állt az előbbi helyen. Spade felhasználta az alkalmat, és még egyszer végigment a kerten, az alsó fal mentében.

- Láthatja, gróf úr - mondta az igazgató -, nem túloztam. Thomas Roch betegsége napról napra súlyosbodik, és örűtsége véleményem szerint máris gyógyíthatatlan. Ha átnyűjtának neki a pénzt, amit találmányáért követel, akkor sem árulná el a titkát.

- Úgy látszik, igaza van - felelte D'Artigas gróf. - Ami a pénzt illeti, örűlt követeléseket támaszt, de annyi biztos, hogy úgyszólván határtalan erejű hadigépet talált fel.

- Ezt a szakértők is elismerik, gróf úr. Csakhogy az egyre erősbödő és egyre gyakoribb rohamok egyszer majd Thomas Rocht is, találmányát is megsemmisítik. Lassanként a rögeszméje iránti érdeklődés is végképpen megbénul benne.

- De talán akkor is megmarad lelkében a gyűlölet mozgatóereje! - dörögte a gróf, amikor a kertajtóban Spade kapitány hozzá csatlakozott.

HARMADIK FEJEZET

KETTŐS EMBERRABLÁS

Félórával utóbb D'Artigas gróf és Spade kapitány a Neuse jobb partját szegélyező százesztendős bükkfák árnyékában haladtak a *Healthful-House* fala mentén.

Előzőleg mindketten elbúcsúztak az intézet igazgatójától, és megköszönték szíves kalauzolását. Az igazgató is köszönetet mondott a grófnak a kitüntető látogatásért. A gróf, fényes bőkezűséggel, száz dollárt adott ajándékkul az intézet személyzetének. A látogató tehát - hogyan is kétkelkedhetnének ebben? - kétségkívül előkelő személyiség volt. (Már tudniillik, ha az előkelőségnek a bőkezűség a mértéke.)

Miután D'Artigas gróf és Spade kapitány átlépték a *Healthful-House* rácsos kapujának küszöbét, körüljárták az intézet kőfalát. A kőfal magas volt, átmászni sehogy sem lehetett rajta. A gróf hallgatólag volt, a kapitány pedig, szokás szerint, arra várt, hogy a másik kezdje a szót.

D'Artigas gróf azonban csak akkor szólalt meg, amikor az úton megállva, tekintetével ott is felmérte a kőfal gerincét, ahol a fal mögött a tizenhetes számú pavilon teteje látszott.

- Jól megnéztél mindent odabent? - kérdezte.

- Mindent megnéztem, *gróf* úr - felelte Spade kapitány, különösen hangsúlyozva a grófi titulust.

- Semmi sem került el a figyelmedet?

- Mindent láttam, amit látnom kellett. A pavilon közvetlenül a fal tövében áll, tehát könnyű a hozzájutás, és ha ön megmarad a szándékánál...

- Annál maradunk, Spade.

- Thomas Roch jelenlegi lelkiállapota sem változtat a tervén?

- Az sem változtat rajta. És ha elszöktethetjük innen...

- Azt csak bízsa rám! Szavamat adom, hogy mihelyt besötétedik, ezen a falon át behatolok a *Healthful-House* kertjébe s onnan a tizenhetes számú pavilont övező, elkerített területre, anélkül hogy teremtett lélek észrevenné...

- A rácsos kapun keresztül?

- Nem! Ezen át, ni!

- Hm... Itt kőfal van. Ha átjutsz is, hogyan akarod Thomas Rocht is keresztülhozni rajta? Hátha ordítani talál, vagy valamelyes módon védekezik?... Vagy ha ápolója lármát üt?

- Ne aggódjék! Ezen az ajtón megyünk be és jövünk ki.

Spade kapitány egy keskeny, alacsony ajtóra mutatott, amely néhány lépésnyire tőlük nyílt a falban. Ezt a kis ajtót bizonyára az intézet személyzete használta, ha a Neuse partján akadt valami dolga.

- Ezen az ajtón jutunk be a parkba - tette hozzá Spade kapitány. - Létrára nincs szükségünk.

- Az ajtó bizonyára zárva van.

- Majd kinyitjuk.

- Nincs belülről tolózár?

- Egy alkalmas pillanatban, amikor a kert alsó végében jártunk, félretoltam. Az igazgató nem vette észre.

D'Artigas gróf odament az ajtóhoz.

- Hogyan nyitod ki? - kérdezte.

- A kulcs már a zsebemben van - felelte Spade kapitány.

S azzal egy kulcsot vett elő a zsebéből, és megmutatta a grófnak. Ugyanakkor húzta ki a zárból, amikor a reteszt meglazította az ajtón.

- Ezt igazán jól csináltad! - mondta D'Artigas gróf. - Úgy látszik, a szöktetés nem lesz valami nehéz. Gyerünk vissza a hajóra. Nyolc óra tájt, mielőtt besötétedik, csónakon hatodmagaddal visszajössz ide.

- Öt ember rajtam kívül... igen, ez éppen elég - felelte Spade kapitány. - Még abban az esetben is elég, ha az ápoló okvetetlenkedni találna, és el kellene tennünk láb alól...

- Azt sem bánom, ha elteszitek láb alól - mondta a gróf. - De csak ha feltétlenül szükséges. Kíváncsabb lenne, ha Gaydont is kézre kerítenétek, és elhoznátok az *Ebbára*. Ki tudja, hátha Thomas Roch egyet-mást kikotyogott már neki a titkárból!

- Igaz!

- Aztán Thomas Roch már megszokta a társaságát, nem szeretném szokott életmódjában megzavarni.

Ezeket a szavakat D'Artigas gróf olyan sokat jelentő mosollyal kísérte, hogy Spade kapitány ebből eléggé megértette, miféle szerep vár a *healthful-house*-i betegápolóra.

A kettős emberrablás tervében tehát megállapodtak, s minden jel arra mutatott, hogy az sikerülni fog. Ha a sötétedésig hátralevő két óra folyamán az intézet alkalmazottai nem veszik észre, hogy a parkajtó kulcsa elveszett, és a reteszt valaki félretolta, akkor Spade kapitány és cimborái könnyen bejuthatnak a *Healthful-House* kertjébe.

Mellesleg megjegyezzük azt is, hogy az intézet többi betege nem állt olyan szigorú felügyelet alatt, mint Thomas Roch. Azok a park felső részében levő főépület és pavilonok szobáiban laktak. Minden valószínűség megvolt tehát, hogy ha a tizenhetes számú pavilonban elkülönített Thomas Rocht és ápolóját, Gaydont váratlanul támadják meg, és lehetetlenné teszik a védekezésüket: sikerülni fog a rablás, amelyre Spade kapitány D'Artigas gróf megbízásából készült.

A gróf és kísérője a kis öböl felé vették útjukat, ahol az *Ebba* egyik csónakja várakozott rájuk. A partról mintegy két kötélhosszúságnyira (vagyis körülbelül háromszázhetven méternyire) horgonyzott a kétárbocos. Összegöngyölt vitorláit sárga lepel borította; vitorlafáit szabályosan lehajtották, ahogy az a magánjachtokon általában szokásos. Az előtörzsárbocon nem lengett zászló; a gyengülő keleti szellő csak a főárbocon fűdögált egy lenge, piros szalaglobogót.

D'Artigas gróf és Spade kapitány a csónakba ült. A négy matróz percek alatt az *Ebbához* röpítette őket. A gróf és a kapitány a hajó oldalsó hágcsoján felkapaszkodott a fedélzetre.

D'Artigas gróf a hajó hátsó részében levő kabinjába vonult vissza, Spade kapitány pedig a hajó előrérszébe sietett, hogy intézkedjék.

A hajó orrában kihajolt a jobb oldali mellvéden. Valamit keresett a vízen. Meg is találta, a hajótól néhány fonalnyira.⁶¹ Kisebbfajta bója volt az, amelyet ide-oda ringatott a Neuse apályáramlata.

Lassanként besötétedett. A kanyargós folyó bal partján épült New Bern bizonytalan árnyképe mindinkább elmosódott a homályban. A házak feketén váltak ki a háttérből, amelyre a nyugati égbolton úszó felhők tűzvörös széle hosszú fényszalagot vont. A szemhatár másik felén bizonytalan tömegű, sűrű köd ereszkedett alá; ez azonban nem fenyegetett esővel, mert igen messze lebegett, fent a magasban.

Hét óra tájt világosság csillant fel New Bern emeletes házainak ablakaiban. Az alacsonyabb negyedek halvány fényei elnyúlt, zezugos csíkok alakjában tükröződtek a folyó tükrén, de szinte alig rezegtek a víz felületén, mert az est leszálltával a szellő is elült.

A halászbárkák lassan siklottak be a kikötő apró öbleibe. Egyiknek felvonták a vitorláit, hogy az esti szél utolsó lehetőségét is kihasználják, a másikat evezők hajtották: a rövid, ütemes evezőcsapások messze elhallatszottak. Két gőzhajó is elhaladt a bárkák mellett; magas kéményükből fekete füst gomolygott, s abból szikrák permeteztek a levegőbe, szökőkútszerűen. Kerek lapátjuk hatalmasan csapkodta a hullámozó vizet, miközben a gőzgép lengőkarja - akkorákat nyerítve, mint valami tengeri szörny - fel-alá mozgott a *spardeck* fölött.

Nyolc órakor D'Artigas gróf ismét megjelent a kétárbocos fedélzetén, egy ötvenévesnek látszó férfi követte.

- Itt az idő, Serkő - mondta a gróf.

- Szólok Spade-nak - felelte Serkő.

A kapitány megjelent.

- Induljatok! - szólt D'Artigas.

- Indulunk.

- Vigyázz, hogy a *Healthful-House* személyzete észre ne vegyen benneteket és ne fogjon gyanút, hogy Thomas Rocht és ápolóját az *Ebbára* szöktették...

-...ahol egyébként a legszemesebb ember sem találná meg őket, ha netán eszébe jutna, hogy ott keresse! - egészítette ki a mondatot Serkő.

Jót nevetett, és a vállát vonogatta.

- Mégis jobb, ha nem keltünk gyanút - felelte D'Artigas gróf.

A csónak a hajó oldalához állt. A kapitány hatodmagával beleült. Négy matróz megragadta az evezőlapátot, az ötödik pedig: Effrondat, a hajómester, a kormányrúdhhoz ült, Spade mellé.

- Sok szerencsét, Spade! - kiáltott búcsúzóul Serkő. - Vigyázzatok, hogy zajt ne üssetek! Úgy csináljátok a dolgot, mintha szívetek hölgyét kellene elrabolnotok!

- Helyes... Csak az a Gaydon ne okvetetlenkedjék! - felelte Effrondat.

- Rochra is, Gaydonra is szükségünk van! - figyelmeztette D'Artigas gróf.

- Értem - válaszolta Spade kapitány.

---

⁶¹ Fonal: tengerészeti hosszmértékegység. Az angol fonal hossza 1,83 m

A csónak elindult. A hajón maradt matrózok addig néztek utána, míg csak el nem nyelte a sötétség.

Megjegyzendő, hogy a csónak visszatérésére váró *Ebbán* semmiféle előkészület nem történt az indulásra. Bizonyára akkor sem akart mindjárt felkerekedni, ha a szöktetés sikerül. Egyébként hogyan is juthatott volna ki a nyílt tengerre? Hiszen szellő sem rebbent, s a dagály emelkedése már félórája több mérföldnyire volt érezhető a Neuse medrében. A kétárbocos még csak a horgony felhúzásába sem kezdett bele.

Az *Ebba*, mint már mondtuk, a parttól mintegy két kötélhosszúságnyra horgonyzott. Minthogy azonban a víz tizenöt-husz láb mély lehetett, a hajó bízvást közelebb mehetett volna a parthoz, hogy a visszatérő csónak utasai számára megkönnyítse a beszállást. D'Artigas grófnak azonban bizonyára megvolt az oka, hogy ne mozduljon el arról a helyről, ahol hajója vesztegelt.

A csónak néhány perc alatt partot ért. Senki sem vette észre.

A part elhagyatott volt, az öböltől a *Healthful-House* kőfaláig vezető, hatalmas bükkfák szegélyezte út is.

A csónakot egy kis horgonnyal a meredek parthoz erősítették. Spade, négy matrózával, kiszállt belőle. Csak Effrondat maradt a csónakban, a többiek csakhamar eltűntek az összeboruló fák sötét lombjai alatt.

A parkba vezető ajtó előtt Spade kapitány megállott. Emberei jobbról-balról örül álltak az ajtó mellé.

Az óvatossági intézkedések megtétele után most már csak az volt hátra, hogy Spade kulccsal kinyissa az ajtót - ha ugyan időközben valamelyik szolga észre nem vette, hogy az ajtó nincs a szokásos módon bezárva, és el nem reteszelte a tolózárallal.

Ebben az esetben, még ha keresztülmászhatnak is a falon, nehezebb lesz a szöktetés.

Spade kapitány mindenekelőtt az ajtóra tapasztotta a fülét.

A kertből nem hallatszott léptek nesze. A tizenhetes számú pavilon környékén senki sem járt. Az utat szegélyező bükkfákon levél sem rezzent. Temetői csend uralkodott körös-körül, mint valami pusztaságon, szélszenes időben.

Spade kapitány kivette zsebéből a kulcsot, és óvatosan bedugta a kulcslyukba, a zár nyelve nesztelenül fordult, és a befelé nyíló ajtó engedett a gyenge nyomásnak.

Odabent úgy volt minden, mint akkor, amikor a látogatók elhagyták a *Healthful-House*-t.

Spade kapitány bement a kis kertbe, de előbb körülnézett, nem jár-e valaki a pavilon környékén. Társai követték.

A kertajtót nem csukták kulcsra, csak betámasztották, hogy szükség esetén nyomban kint teremhessenek.

A kert e részét magas fák és sűrű bokrok árnyékolják. Akkora volt a sötétség, hogy a kapitány és matrózai hamarjában meg sem találták volna a pavilont, ha az egyik ablakban világosságot nem pillantanak meg.

Kétségkívül Thomas Roch lehetett ott, és Gaydon, aki éjjel-nappal öröklik a felügyeletére bízott beteg felett. Spade kapitány számított is arra, hogy ott találja az ápolót.

A kapitány és négy cimborája óvatosan közeledett a pavilonhoz. Ügyeltek, hogy kavics ne zörrenjen a talpuk alatt, ág zizzenése el ne árulja őket. Így lopóztak a pavilon oldalsó ajtajához, amely mellett, a függöny redőin keresztül, fény szivárgott elő az ablakon.

De hátha a pavilon ajtaja zárva van? Mitévők lesznek akkor? Hogyan jutnak be Thomas Roch szobájába?

Ez ötlött most az eszébe Spade kapitánynak. Minthogy kulcsuk nem volt, alighanem az egyik üvegtáblát kell benyomniuk, hogy az ablak kilincsét egy fogással elforgatva hatoljanak be a szobába. Ha bent vannak, Gaydonra rontanak, és a hirtelen támadással megakadályozzák, hogy segítségért kiáltson. Hogyan is boldogulhatnak máshogyan?

Az ilyen vakmerő csíny persze bizonyos veszedelemmel jár. Spade kapitány tisztában volt ezzel, s amúgy is szívesebben boldogult csellel, mint erőszakkal. Ezúttal azonban nemigen válogathatott az eszközökben. A fődolog az, hogy Thomas Rocht elszöktessék, és lehetőleg Gaydont is. D'Artigas grófnak ez volt a kívánsága, és az ő kívánságát, ha törik, ha szakad, teljesíteni kell.

Spade az ablakhoz sompolygott, és lábujjhegyre ágaskodott. A függönyrésen belátott a szobába.

Thomas Roch mellett ott látta Gaydont. Az örültek, úgy látszik, D'Artigas gróf távozása után sem szűnt meg egészen a rohama. Ilyenkor különleges kezelésre volt szüksége, s ezt a rendes ápoló egy harmadik személy útmutatása alapján végezte.

Ez a harmadik személy a *Healthful-House* egyik orvosa volt, akit az igazgató küldött a tizenhetes számú pavilonba.

Az orvos jelenléte erősen bonyolította a helyzetet, és igen megnehezítette a szöktetést.

Thomas Roch egy kerevetfélén feküdt ruhástul. Ez idő szerint eléggé nyugodtnak látszott; a roham ereje percről percre csökkent. Utána néhány óráig tartó kimerültség, kábultság szokott következni.

Amikor Spade kapitány bekémlelt az ablakon, az orvos éppen arra készült, hogy magára hagyja a beteget és ápolóját. Spade fülelt. Hallotta, amint az orvos azt mondta Gaydonnak, hogy reá már nincs szükség. A beteg nyugodtan fogja tölteni az éjszakát. Állapota nem kíván több beavatkozást.

Az orvos az ajtó felé indult, amely tudvalevőleg éppen a megvilágított ablak mellett nyílt. Spade és emberei éppen ott állottak. Ha hirtelen el nem rejtőznek a pavilont környező bokrok mögé, és a fák sudarához nem lapulnak, nemcsak a távozó orvos, hanem az orvost kísérő Gaydon is meglátja őket.

Mielőtt azonban azok a teraszra értek volna, Spade jelt adott cimboráinak, s villámgyorsan elrejtőztek. Ő maga a fal tövébe hasalt.

Gaydon a lámpást szerencsére bent hagyta a szobában, s így a kapitánynak nem kellett attól tartania, hogy egy rávetődő fénysugár leleplezi.

Az orvos megállt a terasz alsó lépcsőjén, és így szólt Gaydonhoz:

- Ennél erősebb rohama nem volt még betegünknek. Ha még kétszer-háromszor megismétlődik, elméje végképp elborul.
- Miért is nem tiltja el az igazgató, hogy a tizenhetes számú pavilon betegét idegenek látogassák? - felelte Gaydon. - Most is csak D'Artigas grófnak köszönhetjük, hogy ápoltunk ilyen állapotba jutott, meg annak, amit a gróf szóba hozott.

- Majd figyelmeztetem az igazgatót - válaszolta az orvos.

Közben lejöttek a terasz lépcsőzetén. Gaydon néhány lépésnyire elkísérte még az orvost az emelkedő fasorban. A pavilon ajtaja közben félig nyitva maradt.

Mikor az orvos és az ápoló már vagy húszlépésnyire voltak a pavilontól, Spade kapitány előjött rejtékhelyéről, és magához intette embereit.

Most kínálkozott a legjobb alkalom, hogy a félálomban szendergő Thomas Roch szobájába behatoljanak, a beteget hatalmukba kerítsék, aztán megvárják Gaydont, és őt is foglyul ejtsék...

Csak hogy az ápoló nyomban itt lesz, és ha észreveszi, mi történt a betegével, keresni, szölongatni fogja, lármát üt. A lármára visszasiet az orvos is, összecsődül az intézet szolgálószemélyzete. Spade kapitány aligha juthat el cimboráival a kerítés ajtajáig, hogy elmeneküljön rajta, és az ajtót ismét bezárja maga mögött.

De már nem volt ereje, hogy mindezt fontolóra vegye. Lépteket hallott a fővenyes úton. Gaydon jött vissza.

Nem maradt hátra egyéb, mint rárohanni, száját betömve ártalmatlanná tenni. Négyen vannak, sőt öten. Ennyien könnyen legyűrhetik az ellenállását, és kicipelhetik a parkból. Ami Thomas Roch elrablását illeti, az már nem lesz nehéz, hiszen a szerencsétlen elmebeteg azt sem tudja majd, mi történik vele.

Eközben Gaydon megkerülte a sűrű bokrokat, és a teraszra vezető lépcsőnek tartott. Amint azonban az első lépcsőfokra tette a lábát, a négy matróz rávetette magát, és mielőtt csak egy árva szót is szólhatott volna, leteperzte a földre. Száját zsebkendővel betömtek, kezét-lábát megkötözték, mégpedig olyan szorosan, hogy Gaydon úgy feküdt a földön, mint egy fadarab.

Két matróz mellette maradt. A másik kettővel Spade bement a pavilonba.

Thomas Roch teljesen érzéketlenül feküdt a kereveten, nem hallott semmit a körülötte támadt zajból. Akár halottnak nézheték volna, ahogy ott feküdt mozdulatlanul, lehunyta szemmel. Csak ziháló lélegzete árulta el, hogy él. Nem volt szükség arra, hogy kezét-lábát megkötözzék, száját betömjék. Elég volt, hogy két matróz megfogja a fejénél, lábánál, és a csónakba vigye, amely ott várt rájuk, ahol a hajómester kikötötte.

Mindez néhány pillanat műve volt.

Spade kapitány utolsónak maradt a pavilonban. Eloltotta a lámpást, és kívülről bezárta az ajtót. Így aztán arra számíthatott, hogy csak másnap veszik észre a történeteket, mégpedig legkorábban a hajnali órákban.

Gaydon elhurcolása ugyanúgy történt, mint Thomas Roché. Ez is könnyen ment: a két másik ember felemelte, és megkerülve a bokrokat, a kerten keresztülágva a part felé, a kerítés ajtaja irányába tartottak.

A parknak ebben a mindig elhagyott részében még sötétebb volt. Még a park felső részében, a domb túloldalán álló épületek és a *Healthful-House* pavilonjainak fényei sem látszottak oda.

Az ajtót Spade kapitánynak csupán maga felé kellett húznia, s az rögtön kinyílt.

Az ápolót cipelő két ember lépett ki rajta elsőnek. Utánuk a másik két matróz következett, Thomas Rochsal a karján. Utolsónak Spade kapitány távozott a kertből.

A kapitány gondosan bezárta a kőfalban levő kis ajtót. A kulcsot majd a Neuse-be dobja, ha az *Ebba* földéjére ér.

Egy árva lelket sem láttak, sem az úton, sem a folyóparton.

Még húsz lépés, és ott voltak a folyónál. Effrontat hajómester a meredek parton ülve várakozott rájuk.

Thomas Rocht és Gaydont a csónak hátsó részébe fektették. Spade kapitány és a matrózok is elfoglalták helyüket.

- Eloldani a csónakot! - parancsolta a hajómesternek a kapitány. - Gyorsan!

A hajómester végrehajtotta a parancsot, aztán lebocsátkozott a meredek parton, és utolsónak maga is a csónakba ugrott.

A négy evezőlapát belemerült a vízbe, s a csónak gyorsan siklott a hajó felé. Az előárboc csúcsán elhelyezett jelzőlámpás pislá fénye mutatta az utat. A mindinkább növekvő tengerár ugyanis a hajót időközben megforgatta tengelye körül.

Két perccel utóbb a csónak odaállt a hajó oldalához.

D'Artigas gróf a lépcsőnyílásnál, a hajó mellvédjéhez támaszkodva várt rájuk.

- Sikerült, Spade? - kiáltott le a csónakba.

- Sikerült.

- Kettő?

- Kettő... A beteg és az ápolója.

- A *Healthful-House*-ban semmit sem vettek észre?

- Semmit.

Alig lehetett feltételezni, hogy Gaydon, akinek mindkét szemét és fülét bekötötték, ráismerhetett D'Artigas gróf és Spade kapitány hangjára.

Megjegyzendő, hogy sem őt, sem Thomas Rocht nem emelték fel a hajó fedélzetére. Valami súrolta a hajó oldalát... Mintegy félóra telt el, amikor Gaydon - aki egy pillanatra sem vesztette el öntudatát - úgy érezte, hogy felemelik és valami hajó fenekére süllyeszti le.

Az emberrablás sikerült. Már csak az volt hátra, hogy az *Ebba* felszedje a horgonyt, kivitorlázzék a torkolatból, átkeljen a Pamplico-szoroson, és nekivágjon a nyílt tengernek. De a hajón nyoma sem volt az útra készülődést megelőző foglalatosságoknak.

Mindenesetre vakmerő dolog volt ott maradni, ahol a kettős emberrablást elkövették. Vajon olyan ügyesen el tudta rejteni áldozatait D'Artigas gróf, hogy akkor sem találhatta meg őket senki, ha a *Healthful-House* közvetlen közelében horgonyzó *Ebba* netán gyanússá válik, és a New Bern-i rendőrség átkutatja?

Akárhogy is, annyi tény, hogy a csónak visszatérte után egy órával a hajó legénysége, az éjjeli őrökre kijelölt matrózokon kívül, mélyen aludt: a személyzet a maga hálóhelyén, D'Artigas gróf, Serkő és Spade kapitány a kabinjában.

Az *Ebba* pedig ott vesztegelt, mozdulatlanul, a nyugodt Neuse torkolatában.

NEGYEDIK FEJEZET

AZ „EBBA”

Csak másnap reggel kezdtek lassacskán útra készülni.

A New Bern-i rakpart végéről jól láthatták a kíváncsiak, hogy a kétárbocos matrózai, a szokásos fedélzetmosás után a vitorlákról lehúzták a leplet, majd Effrondat hajómester parancsára rendbe rakták a vitorlaköteleket, és felvonták a csónakokat.

Reggel nyolc órakor D'Artigas gróf még nem mutatkozott a fedélzeten. Serkő mérnök, a gróf szárnysegéde - így nevezték őt az *Ebbán* - szintén a kabinjában volt még. Csak Spade kapitány volt már talpon. Különféle parancsokat osztogatott, ami arra mutatott, hogy nemsokára felkerekednek.

Az *Ebba* igen alkalmas volt a gyorsvitorlázásra, bár sohasem vett részt az amerikai vagy angliai jachtversenyeken. Nagy vitorlafelülete, magas árbocai voltak; vitorlafáinak állása, mély merülése azonban nagy biztonságot adott neki, még ha teljes sebességgel haladt is. Orra kecsesen szökött a magasba, fara karcsú volt, vízvonalát finoman rajzolta meg a hajó alkotója. Egyszóval: az *Ebba* tengeri utazásra igen alkalmas, gyors járatú vitorlás volt, akár a legnagyobb viharral is dacolhatott. Kedvező széllel a kétárbocos *Ebba* óránként tizenkét tengeri mérföldes sebességgel haladt.⁶²

A vitorlás hajók természetesen mindig ki vannak téve az időjárás szeszélyeinek. Szélcsendben képtelenek folytatni útjukat. Ámbár sok előnyük van a gőzhajókkal szemben, haladásuk korántsem olyan egyenletes, mint azoké a hajóké, amelyeken a gőz biztosítja a továbbjutást.

Világos tehát, hogy végeredményben a vitorlával és hajócsavarral egyaránt ellátott gőzhajók a legcélrányosabbak. Úgy látszik azonban, hogy D'Artigas grófnak más volt a vélekedése, mert lám, az Atlanti-óceán túlsó partján is megelégedett az egyszerű, kétárbocos vitorlás hajóval.

Aznap reggel gyenge nyugati szellő fűjdogált. Az *Ebba* könnyedén elmozdulhatott volna a Neuse torkolatából, hogy a Pamplico-szoroson átvágva befusson az öblöt a nyílt tengerrel összekötő csatornáék egyikébe.

De az *Ebba* még két órával utóbb is ott himbálózott régi horgonyzóhelyén. Az apály mindinkább megfeszítette a horgonytartó láncot. A csappanó víz megforgatta tengelye körül a kétárbocost, úgyhogy az most farával fordult a Neuse-torkolat felé.

Azt a kis bóját, amely tegnap még ott úszkált a hajótól balra a tengerben, alighanem felhúzták, mert már sehol sem volt látható a csapkodó hullámok között.

Egyszerre ágyúlövés hangzott, mintegy mérföldnyi távolságból. A tengerpart ágyúütegei felett gyér füstfelhő szálldogált.

A tenger melléki kisebb szigeteken lépcsőzetesen felállított ágyúk azonnal válaszoltak a dörrenésre.

E pillanatban D'Artigas gróf és Serkő mérnök is megjelent a fedélzeten.

Spade kapitány elébük sietett.

- Ágyúlövést hallottunk - jelentette.

---

⁶² Az angol tengeri mérföld 1852 m

- Számítottunk rá - felelte Serkő mérnök vállat vonva.
- Úgy látszik, a *Healthful-House*-ban nyomára jöttek a tettünknek - tette hozzá Spade kapitány.
- Bizonyára. Az ágyúlövések azt jelentik, hogy elzárják a kihajózás útját.
- Mi közünk nekünk ehhez? - vágott közbe D'Artigas gróf nyugodtan.
- Éppenséggel semmi - válaszolta Serkő mérnök.

Spade-nak igaza volt. A *Healthful-House*-ban felfedezték Thomas Roch és ápolója eltűnését.

Az orvos reggel, a rendes időben, a tizenhetes számú pavilonba ment, hogy megtekintse a beteget, de a szobát üresen találta. Jelentette az esetet az igazgatónak, s az igazgató azonnal átkutattatta az intézet parkját.

A vizsgálat kiderítette, hogy a domb tövében húzódó fal ajtaja zárva van ugyan, kulcsa azonban nincs a helyén, és a tolózárt is elmozdította valaki.

Világos volt tehát, hogy a beteget és ápolóját este vagy éjjel ezen az ajtón keresztül megszöktették. Egyelőre senki sem tudta, kinek tulajdonítsák a bűncselekményt. Gyanú nem esett senkire. Csak azt tudták, hogy este fél nyolc óra tájban az intézet egyik orvosa még Thomas Rochnál járt, megfelelő kezelésben részesítette, és teljesen öntudatlan állapotban hagyta hátra. Gaydon, a beteg ápolója, az oldalsó fasorig kísérte az orvost.

Hogy ezután mi történt: senki sem tudta.

A kettős emberrablás hírére megsürgönyözték New Bernbe, s onnan Raleigh-be. Észak-Karolina kormányzója rögtön táviratilag elrendelte, hogy a Pamplico-szorosban minden hajót azonnal vessenek vesztegzár alá, és csak akkor engedjék távozni, ha már alaposan átkutatták.

Egy másik sürgőnyt a helyben állomásozó *Falcon* nevű cirkáló parancsnokához menesztett, és elrendelte, hogy működjék közre az intézkedések foganatosításában.

Ugyanekkor az egész tartományban mindenütt szigorú intézkedéseket tettek a városok és falvak szemmel tartására.

D'Artigas gróf kétfélszáz mérföldnyi távolságból is láthatta, hogy a keleten horgonyzó *Falcon* sürgősen útra készülődik. Amíg a cirkáló elindul, az *Ebba* minden bizonnyal kijuthat a nyílt tengerre, anélkül hogy bármiféle hajó üldözőbe vehetné, legalábbis egy órán belül.

- Felszedjük a horgonyt? - tudakolta Spade kapitány.

- Igen - felelte D'Artigas gróf -, mert a szél, úgy látszik, kedvező. De azért éppenséggel nem kell nyakra-főre sietnünk.

- Nem bizony - szólt közbe Serkő mérnök. - A Pamplico-szorosból nyíló átjárókat bizonyára szigorúan őrzik, és egyetlen hajó sem juthat ki a tengerre anélkül, hogy egy-két tolakodóan kíváncsi úr előbb látogatást ne tegyen rajta.

- Mindegy, készülődjünk! - parancsolta D'Artigas gróf. - Ha a *Falcon* tisztjei vagy a vámórság emberei átvizsgálják az *Ebbát*, akkor úgyis nyomban felmentik a vesztegzár alól. Nagyon meglepne, ha nem kapnánk engedélyt a távozásra.

- Nem győznek majd bocsánatot kérni tőlünk! - tette hozzá Serkő mérnök hatalmas kacajjal. - Szerencsés utat fognak kívánni, és hozzáteszik, hogy remélhetőleg nemsokára visszatérünk...

Amikor New Bernben megtudták a hírt, a rendőrség mindenekelőtt azt a kérdést vetette fel, vajon Thomas Roch és ápolója megszökött-e az intézetből, vagy akaratuk ellenére szöktette el őket onnan valaki. A szökéshez azonban Gaydon bűnös egyetértése lett volna szükséges, s ezért ezt a feltevést elvetették. Mind a *Healthful-House*, mind pedig a hatóság úgy vélekedett, hogy Gaydon eddigi viselkedése semmiféle gyanúra sem adott okot.

Eszerint csupán emberrablásról lehet szó. Képzeltető, milyen hatást keltett városszerte ez a hír. Hogyan?... Az oly gondosan őrzött francia feltaláló eltűnt, s vele együtt hozzáférhetetlenné vált a fulgurátor titka is, amelyet eddig senkinek sem sikerült kilesnie? Vajon nem jár majd rettenetes következményekkel ez az eset? Nem veszett-e el ezzel Amerika számára véglegesen az új haditalálmány titka? Sőt (mivel feltehető, hogy a rablás más állam érdekében történt) nem kapja-e meg a kérdéses állam Thomas Rochtól azt, amit a szövetségi kormánynak nem sikerült tőle megszereznie? Mert arra józan ésszel még csak gondolni sem lehet, hogy magánember rabolta el a feltalálót...

Szigorú intézkedéseket rendeltek el Észak-Karolina többi tartományában is. A vasútvonalakon, országutakon, a városokban és falvakban különleges őrskéket szerveztek. Wilmingtontól Norfolkig az egész partvidéken elzárták a tengert. A tiszteknek és vámhivatalnokoknak minden hajót kivétel nélkül át kellett kutatniuk, és a legcsekélyebb gyanús jelre rögtön vissza kellett tartaniuk.

Nemcsak a *Falcon*, hanem a Pamplico-szorosban állomásozó számos más gőzbárka is felkészült, hogy végigjárja az öblöt, és átvizsgálja a kikötőben veszteglő vagy akár indulófélben levő hajókat, mégpedig a luxusjachtokat, kereskedőbárkákat és halászdereglyéket egyaránt.

Az *Ebba* nevű kétárbocos azonban mégis nekikészült, hogy felszedje a horgonyt. D'Artigas gróf látszólag ügyet sem vetett arra, milyen szigorú rendeletet bocsátottak ki a hatóságok, valamint azzal sem törődött, mi történik, ha az elszöktetett Thomas Roch és Gaydont megtalálják az *Ebbán*.

Kilenc órakor az *Ebba* útra készen állt. A kétárbocos vitorlás hajó személyzete megforgatta a horgonyemelő csigát. A lánc felhúzódott a hajó orrában levő nyíláson. És amikor a horgony felszakadt a talajból, hirtelen kibontották a vitorlákat.

Néhány pillanat múlva a szél belekapott az *Ebba* két orrvitorlájába, előkötél-vitorlájába, előtörzsvitorlájába, fővitorlájába és csúcsvitorláiba. A hajó megkerülte a fokot, és kelet felé húzott a Neuse bal partján.

New Berntől huszonöt kilométernyire az öböl hirtelen megtörik, és körülbelül ugyanilyen távolságon keresztül egyre szélesedve, északnyugati irányban húzódik tova. Az *Ebba* elhaladt Croatan és Havelock előtt, elért a kanyarulathoz, s a bal part mentén, szél iránt haladva, észak felé vette útját.

Tizenegy órakor, a kedvező szél segítségével, Sivan-sziget csúcsánál irányt változtatott anélkül, hogy útközben akár a *Falconnal*, akár valamelyik gőzbárkával találkozott volna.

A Sivan-szigettől a Roadoka-sziget alsó csúcsáig mintegy száz kilométer hosszúságú hatalmas vízfelület terült el: a Pamplico-szoros. A nyílt tenger oldalán hosszú, keskeny szigetek láncolata húzódik. Ezek a természetes töltések délre is, északra is sűrű sorban követik egymást a Look out-foktól a Hatteras-fokig s onnan a Norfolk magasságában levő Henri-fokig. Ez utóbbi már Virginia államban fekszik, Észak-Karolina határán.

A Pamplico-szoros kisebb-nagyobb szigetein éjszakánként tüzek égnek, hogy a hajózás éjjel is lehetővé váljék. Nagy könnyebbség ez az Atlanti-óceán heves hullámverése elől menekülő hajóknak, mert itt biztos horgonyzórévre találnak.

Az óceán és a Pamplico-szoros között számos átkelőcsatorna vonul. A Sivan-szigeten levő világítótorony közelében az Ocracoke-csatorna szakítja meg a szigetláncot; ezen túl a Hatteras-csatorna nyílik, feljebb, északon pedig még három hasonló vízi út; a Logger Head-, a New Head- és az Oregon-csatorna.

A kétárbocos számára az Ocracoke-csatorna kínálkozott legközelebbi átkelőhelyül, feltehető volt tehát, hogy ezen át veszi útját az óceánnak, és nem változtatja meg eddigi irányát.

A *Falcon* éppen ott örködött; az volt a feladata, hogy megvizsgálja az összes kereskedelmi hajókat és halászbárkákat, amelyek az átkelőhelyen igyekeznek a nyílt tengerre.

De ezzel egyidejűleg az állami hajók, központi parancsra, minden átjárót szemmel tartottak, a parti vizeket pedig a szárazföldi ütegek zárták le.

Amikor az *Ebba* az Ocracoke-átkelő magasságába ért, korántsem változtatta meg irányát: nem közeledett ugyan a Pamplico-szoroson cirkáló gőzhajókhoz, de nem is igyekezett elkerülni azokat. A luxusjacht, mintha csak sétahajózásra készülne, nyugodtan folytatta útját a Hatteras-szoros felé.

D'Artigas grófnak nyilván megvolt az oka arra, hogy ezen a szoroson vitorlássék keresztül. A kétárbocos, negyedfordulattal, ebbe az irányba tartott.

Eddigélé az *Ebbát* sem vámhivatalnokok, sem a cirkáló tisztjei nem tartóztatták fel, pedig éppenséggel nem kerülte el őket. De még ha kerülte volna is, éberségüket akkor sem játszhatta volna ki.

A hatóság talán - valami különleges kiváltságnál fogva - megkíméli az *Ebbát* az alkalmatlansággal járó hajóvizsgálattól? Vagy olyan magas rangú úrnak tekinti D'Artigas grófot, hogy még csak egy órára sem meri háborgatni?

Ez nem valószínű. Hiszen D'Artigas gróf merőben idegen volt ezen a vidéken. Az emberek csak annyit láttak, hogy a szerencse kegyeltjeinek fényűző életét éli, de végeredményben azt sem tudták róla, honnan jön és hová tart.

A kétárbocos gyors iramban folytatta útját a Pamplico-szoros vizének sima hátán. A hajó kecsesen ringatózott a hullámokon; piros szitaszövet zászlaja - szögletében ragyogó arany félholddal - szélesen bontakozott ki a hátsó vitorlarúdon az erős szélfúvásban.

D'Artigas gróf a hátsó fedélzeten üldögélt a magánjachtokon használatos nádszékek egyikén. Serkő mérnökkel és Spade kapitánnyal beszélgetett.

- Az Egyesült Államok tengerésztisztjei, úgy látszik, nemigen sietnek, hogy látogatásukkal megtiszteljenek bennünket - jegyezte meg Serkő mérnök.
- Pedig jöhetnek, amikor nekik tetszik - felelte D'Artigas gróf teljes közönnyel.
- Bizonyára a Hatteras-szoros bejáratánál várakoznak az *Ebbára* - vélte Spade kapitány.
- Hadd várakozzanak - zárta le a beszélgetést a jacht dúsgazdag tulajdonosa.

Aztán szokásos, gondtalan közönyösségébe merült.

Úgy látszott, Spade feltevése csakugyan valóra válik, hiszen az *Ebba* szemmel láthatólag az említett átjáró felé haladt. Ha a *Falcon* még nem indult el, hogy feltartóztassa, nyilván megteszi ezt, mihelyt a kétárbocos megjelenik a szoros bejáratánál. Ezen az átkelőn az előírt vizsgálat nélkül semmiféle hajó sem mehet ki a Pamplico-szorosból az óceánra.

No de, ahogyan ezt már megjegyeztük, az *Ebba* nem is törte magát, hogy észrevétlenül lopózzék át rajta. Talán olyan jól elrejtették Thomas Rocht és Gaydont, hogy semmiképpen sem találhatják meg őket az *Ebbán* az állam emberei?

Ez a feltevés valószínűnek látszott. De azért D'Artigas gróf talán mégsem tanúsított volna ilyen roppant egykedvűséget, ha tudja, hogy a hatóságok milyen nyomatékosan ajánlották a kétárbocost a cirkáló és a gőzösök figyelmébe.

A *Healthful-House*-ban tett látogatás ugyanis erősen a grófra irányította a figyelmet. Az igazgatónak sejtelve sem volt ugyan arról, hogy minő szándék vezethette az intézetbe D'Artigas grófot, de tény az, hogy Thomas Roch és ápolója éppen e látogatás után néhány órával tűnt el a tizenhetes pavilonból. Márpedig a gróf látogatása óta más idegen nem járt ott és nem találkozott Thomas Rochsal.

Természetes hát, hogy a gyanú elsősorban D'Artigas ellen fordult: hátha része van a szöktetésben ennek a titokzatos személyiségnek. A kertet apróra megnézte, a pavilon környékét figyelmesen bejárta. Megeshetett, hogy kísérője egy őrizetlen pillanatban kihúzta az ajtó zárjából a kulcsot, és félretolta a reteszt. Az sem lehetetlen, hogy az éj folyamán visszatért és besurrant a parkba. S mivel az *Ebba* a parttól mindössze két-három kötélhosszúságyira horgonyzott, a szöktetés aránylag kevés fáradsággal járt.

Az intézet igazgatója és személyzete eleinte, a vizsgálat megindulásakor, nemigen gyanakodott; de utóbb, amikor azt látták, hogy az *Ebba* útra készülődik, majd elindul lefelé a Neuse torkolatán: megfogalmazódott bennük a gyanú.

E gyanú alapján hagyta meg New Bern hatósága a *Falcon*nak s a gőzbárkáknak, hogy különösen az *Ebbát* tartsák szemmel, és mielőtt valamelyik csatornán átkelhetne, a legszigorúbban kutassák át minden zegét-zugát: kabinjait, fedélzeti hálórekeszeit, fenekét, s csak akkor eresszék tovább, ha minden lehető módon meggyőződtek arról, hogy Thomas Roch és Gaydon nincsenek rajta.

D'Artigas gróf aligha sejtette, hogy reá gyanakodnak leginkább a hatóságok, s hogy kétárbocost a vizsgálatot megbízott tengerésztiszteknek és vámhivatalnokoknak különösen figyelmébe ajánlották. De ha tudta volna, akkor sem veszi el bámulatos hidegvérét a hajó gőgös ura, s akkor sem hederít rájuk.

Délután három óra tájban a kétárbocos egymérföldnyire közelítette meg a Hatteras-szorost: orrával a szoros közepe felé fordult.

A *Falcon* már ott várakozott az átkelő bejáratánál. Egy-két halászbárkát már átvizsgált. Az *Ebba* félreérthetetlen jelét adta, hogy sem észrevétlenül elillanni, sem vitorláit segítségével megszökni nem akar, sőt az sem áll szándékában, hogy a Pamplico-szorosban tartózkodó hajók sorsát, a vizsgálatot elkerülje.

Efféle vitorlásnak amúgy sem sikerülhetett a hadihajó elől egérutat vennie, mert ha gyors vitorláiban megbízott is: a *Falcon* ágyúinak egy-két lövedéke csakhamar megállásra kényszerítette volna.

Ekkor a cirkálótól egy csónak indult el. Tíz matróz és két tiszt ült benne; egyenesen az *Ebba* felé tartott, hogy elállja útját.

D'Artigas ott ült nádszékén a hátsó fedélzeten, s egy Havanna szivarra gyújtva, közömbösen nézte a csónak mozdulatait. Egy arcizma sem rándult.

Amikor fél kötélhosszúságyira volt a kétárbocostól, az egyik matróz felállt, és meglengetett egy zászlót.

- Jelt adnak, hogy álljunk meg - mondotta Serkő mérnök.

- Úgy látszik - felelte D'Artigas gróf.

- Azt kívánják, hogy várjuk be a csónakot.

- Hát akkor várjuk be!

Spade kapitány parancsot adott, hogy vonják be a vitorlákat. A matrózok az előkötél-vitorlát, az orrvitorlát és a nagyvitorlát keresztbe fordították, az előtörzsvitorlát pedig felvonták, és a kormányt félrecsavarták.

A kétárbocos irama hirtelen lelassúdott. A hajó megállt, csak az apadó tengerár sodorta lassan a csatorna szája felé.

Néhány evezőcsapás, és a csónak az *Ebba* mellé siklott. Tengerészei a nagyárboc rögzítő-kötelébe akasztották a csáklót.

Az *Ebbáról* leeresztették a kötélhágsót. A két tisztt és nyolc tengerész felmászott a hajóra; két tengerész a csónakban maradt.

A kétárbocos legénysége felsorakozott a hajó elülső fedélzetén.

A rangidős tisztt, egy sorhajóhadnagy, az *Ebba* tulajdonosa elé lépett. Az köszönt, és felemelkedett helyéről. A gróf és a tisztt között az alábbi párbeszéd zajlott le:

- D'Artigas grófhhoz van szerencsém? Ugyebár, ez a kétárbocos a gróf úr tulajdona?

- Úgy van, hadnagy úr.

- A hajó neve?

- *Ebba*.

- Kapitányáé?

- Spade.

- A hajó nemzetisége?

- Indomaláj.

A hadnagy az árbocon lengő zászlóra pillantott.

D'Artigas gróf folytatta:

- Szabad tudnom, minek köszönhetem a szerencsét, hogy önöket hajómon üdvözölhetem?

- Parancsot kaptunk, hogy vizsgáljuk át a Pamplico-szorosban horgonyzó vagy az óceánra igyekvő összes hajókat.

Azt már nem tartotta szükségesnek, hogy közölje: az *Ebba* gondos átkutatását minden más hajónál inkább a lelkére kötötték.

- Remélem, gróf úr, nem tagadja meg, hogy...

- A világért sem, hadnagy úr! - felelte D'Artigas gróf. - Hajóm mindenestül rendelkezésükre áll, az árboct csúcsától a fenékt. Csak azt szeretném kérdezni, mi az oka a Pamplico-öbölben veszteglő hajókt ellen elrendelt szigorú vizsgálatnak.

- Nincs okom, hogy eltitkoljam ön előtt, gróf úr - felelte készségesen a hadnagy. - Karolina kormányzójának azt jelentették, hogy emberrablás történt a *Healthful-House*-ban, s a kormány most meg akar győződni arról, vajon nem rejtették-e el valamelyik hajón az éjjel megszöktetett egyéneket.

- Igazán? - kérdezte D'Artigas gróf, szörnyülködést tettetve. - És kik azok, akik ilyen titokzatosan eltűntek a *Healthful-House*-ból?

- Egy feltaláló... egy örült meg az ápolója.

- Azt mondja, hadnagy úr, örült... Talán csak nem a francia Thomas Rochról van szó?

- Eltalálta, róla van szó!

- Arról a Thomas Rochról, akit én tegnap még láttam, amikor megtekintettem az intézetet?... Akihez néhány kérdést intéztem az igazgató jelenlétében?... S aki örjöngeni kezdett, amikor Spade kapitány meg én eljöttünk onnan?

A tiszt feszült figyelemmel nézett a grófra, nem fedez-e fel valami gyanúsat a gróf viselkedésében és szavaiban.

- Hihetetlen! - tette hozzá D'Artigas.

Mindezt olyan hangon mondta, mintha most hallotta volna először a *healthful-house*-i emberrablás történetét.

- Képzelem, hadnagy úr, hogy a kormány, Thomas Rochról lévén szó, mennyire aggódik - folytatta a gróf. - A magam részéről is nagyon helyeslem ezeket a rendszabályokat. Gondolom, teljesen felesleges önt arról biztosítanom, hogy sem Thomas Roch, sem ápolója nincsen az *Ebbán*. Egyébiránt személyesen is meggyőződhetnek róla. Tessék átkutatni a hajót, olyan tüzetesen, ahogyan tetszik. Spade kapitány, legyen szíves, kalauzolja az urakat!

Még egyszer leereszkedően köszönt a *Falcon* hadnagyának, aztán visszaült karosszékebe, és nyugodtan tovább szivarozott.

A két hadnagy és a nyolc matróz Spade kapitány vezetésével megkezdte a vizsgálatot.

Először lementek a lépcsőn, a hajó hátsó részében levő szalonba. Pazar fénnel volt berendezve; értékes bútorok, becses műtárgyak álltak benne, falait a legfinomabb fából készült burkolat és kárpit, padozatát nagy értékű szőnyegek borították.

A tengerészek a szalont, valamint a mellette levő kabinokat és D'Artigas gróf szobáját olyan figyelmesen és annyi szakértelemmel kutatták át, akár a legtapasztaltabb rendőrbiztosok. Spade kapitány buzgón igyekezett őket útbaigazítani, hogy a legcsekélyebb gyanú se maradjon bennük az *Ebba* tulajdonosával szemben.

A szalon és a hátsó kabinok után a gazdag díszítésű ebédlőteremre, majd az éléskamrára és a konyhára került sor. Aztán a hajó előrsze következett. Spade kapitány és a hajómester kabinja, valamint a legénység hálóterme. De Thomas Rocht és Gaydont sehol sem találták.

Még a hajó feneke és különféle rekeszei voltak hátra, s azok gondos kutatóst igényeltek. Spade kapitány levétette a fenéktetőt, s ezenfelül még két hajólámpát is gyújtott, hogy a sötét helyiségben megkönnyítse a vizsgálatot.

A rakodóhelyeken nem volt egyéb, mint a víztartályok, különféle élelmiszerek, boros-, sörös-, szeszeshordók, néhány átalag gin, borpárlat, whisky, nagy rakás szén. Minden olyan bőségben állt a raktárban, mintha a kétárbocos messze útra készült volna.

Az amerikai matrózok egészen a hajó bélésdeszkázatáig és az úgynevezett ostorgerendáig befurakodtak a rakomány közötti járatokon s azokon a keskeny folyosókon, amelyeket nem foglaltak el a bálák és a zsákok. De hiába fáradtak.

Eszerint a D'Artigas grófra irányuló gyanú tévesnek bizonyult: a grófnak nem volt része a *Healthful-House* ápolójának és ápolójának elszöktetésében.

A két óra hosszát tartó vizsgálat eredménye végül is teljesen meddő maradt.

Fél hatkor a *Falcon* tisztjei és matrózai visszamentek a kétárbocos fedélzetére, minekutána lelkiismeretes vizsgálattal feltétlen bizonyosságot szereztek, hogy Thomas Roch és Gaydon nincsenek az *Ebbán*.

A fedélzetet is behatóan megvizsgálták: átkutatták az előrészt és az összes csónakokat, de ott is csak arról szereztek meggyőződést, hogy az *Ebba* ellen irányuló gyanú alaptalan volt.

A két tiszt D'Artigas grófhhoz lépett, hogy elbúcsúzzék tőle.

- Bocsásson meg, gróf úr, hogy ilyen sokáig alkalmatlankodtunk a hajóján - szólt a hadnagy.
- Tudom, hogy csak parancsot teljesítettek, uraim - felelte a gróf.
- Egyszerű formáság az egész - tette hozzá a hadnagy, mert úgy vélte, hogy ez a leghelyesebb, amit válaszolhat.

A gróf könnyedén bólintott a fejével, mintegy azt jelezve, hogy elfogadja a mentegetőzést.

- Megmondtam, hogy semmi részem sincs abban a bizonyos szöktetésben.
- Legkevésbé sem kételkedünk ebben, gróf úr. Most pedig nem tehetünk egyebet, mint hogy visszatérjünk a hajónkra.
- Ahogy tetszik. Remélem, az *Ebba* most már szabadon távozhat a szorosból?
- Természetesen.
- Vizontlátásra, uraim. Vizontlátásra - mondom, mert én gyakran megfordulok ezen a parton. Nemsokára ismét erre jövök. Addig, remélem, kézre kerül a merénylet tettese, és Thomas Roch ismét őrizet alatt lesz a *Healthful-house*-ban. Így kívánja ezt az Egyesült Államok, sőt mondhatnám, az egész emberiség érdeke!

A két tiszt udvariasan tisztelgett. A gróf kis biccentéssel viszonzta a köszöntést.

Spade kapitány a kötélletraig kísérte a tengerészeket. A *Falcon* tisztjei és matrózai leereszkedtek a csónakukba, és visszaevaztek a cirkálóra, amely mintegy két kötélhossznyi távolságban várakozott reájuk.

D'Artigas gróf intett. Spade kapitány parancsára a matrózok ismét a hajó megállása előtti helyzetbe húzták vissza a vitorlákat. Közben a szél megerősödött, s az *Ebba* nyílsebesen siklott a Hatteras-csatorna felé.

Félórás átkelés után a jacht a nyílt tengerre ért.

Egy óra hosszát még kelet-északkeleti irányban haladt, de aztán, a parttól néhány tengeri mérföldnyi távolságra - miként ez gyakran megesik - a szárazföld felől fújó szél lassan elült. A kétárbocos megállt. A vitorlák lankadtan hulltak az árboc törzsére, s így a hajó a kormányának sem vehette hasznát. Egy helyben vesztegelt a tengeren, amelynek felszínét a legkisebb szellő sem fodrozta.

Úgy látszott, hogy a kétárbocos egész éjszaka nem folytathatja útját.

Spade kapitány a hajó orrában állott. Amióta az átjárót elhagyták, hol jobbra, hol balra kémlelt, mintha valami úszó tárgyat keresne a vizén.

Egyszerre harsány hangon elkiáltotta magát:

- Le a vitorlákkal!

A matrózok sietve hajtották végre a parancsot. Eloldották a köteleket, és a vitorlák lehulló vásznát a vitorlafákra kötözték, de nem húzták reá a védőburkolatot.

Talán az volt D'Artigas gróf szándéka, hogy ott várja be a reggelt és a reggeli szelet? Aligha, hiszen a hajók nemigen szoktak így, vitorlát leeresztve vesztegelni a nyílt tengeren, hanem kifeszített vitorlákkal várják az első kedvező fuvalmat.

Leeresztették a kétárbocos egyik csónakját. Spade kapitány egy matróz kíséretében beleült. A hajótól balra, vagy tízölnyi távolságban valami úszó tárgy himbálózott a tengeren; a matróz, a kormánylapát segítségével, arra terelte a csónakot.

A kérdéses tárgy egy kis bója volt, hasonló ahhoz, amely az *Ebba* mellett úszkált, amikor a kétárbocos a *Healthful-House* közelében horgonyzott a Neuse-torkolat medrének partja mellett.

Miután a vas sodronykötélre erősített bóját megtalálták, a matróz kiemelte azt a vízből, és a csónakon a hajó előrésszére szállította.

A hajómester egy vontatókötélhez kötötte a bója vassodronyát. A csónakot eközben felhúzták régi helyére.

A vontatókötél ebben a pillanatban erősen megfeszült, a kétárbocos pedig vitorla nélkül is, mintegy óránkénti tíz tengeri mérföldes sebességgel, kelet felé indult.

Sötét éjszaka borult a tengerre. Az amerikai part tüzei lassanként elhaltak a távol sűrű ködében.

ÖTÖDIK FEJEZET

HOL VAGYOK?

(Simon Hart mérnök naplójegyzetei)

Hol vagyok?... Mi történt azóta, hogy a tizenhetes számú pavilon elől váratlanul elhurcoltak?

Elbúcsúztam az orvostól, és éppen a terasz lépcsőjén akartam felmenni, hogy szobámba siessek, bezárjam az ajtót, és ismét elfoglaljam őrhelyemet Thomas Roch oldalán, amikor több ember rám rohant, és a földre tepert... Vajon kik lehettek?... Nem láttam őket, mert a szememet bekötötték.

Segítségért sem kiálthattam, mert felpeckelték a számát, s tehetetlen voltam, mert kezemet-lábamat összekötözték. Azt éreztem, hogy felemelnek a földről, és mintegy százlépésnyire visznek... aztán még magasabbra emelnek... végül leeresztenek, és lefektetnek valahova...

Úgy van... de hová?

Vajon mi történt Thomas Rochsal?... A rablótámadás alighanem ellene irányult inkább, mint ellenem. Ez igen valószínű. Hiszen engem a világ úgy ismer, mint Gaydont, a betegápolót. Senki sem tudja, hogy valóban Simon Hart mérnök vagyok. Kilétemet, igazi nemzetiségemet illetően senki sem gyanakszik reám... Miért is állhatott volna érdekében bárkinek, hogy hatalmába kerítsen egy egyszerű betegápolót?

Bizonyosan az volt a cél, hogy a francia feltalálót rabolják el a *Healthful-House*-ból. Úgy van, ehhez nem fér kétség. S a szöktetéssel a tettesek szándéka nem lehetett egyéb, mint hogy Thomas Roch titkát megszerezzék.

Persze ez a feltevés csak akkor helytálló, ha velem együtt Thomas Rocht is elrabolták. De vajon így történt-e valójában? Így... így kellett történnie, s így is történt; ebben biztos lehetek. Nem közönséges gonosztevők kezébe kerültem, olyanokéba, akik lopni akartak. Azok nem így cselekedtek volna. Minekutána engem képtelenné tettek arra, hogy kiálthassak, egyszerűen bedobhattak volna a sűrű bozótok közé, a kert valamelyik zugába, és Thomas Rocht elrabolhatták volna, anélkül hogy engem bezárjanak ide, ahol most vagyok.

De hát hol vagyok voltaképpen?... Ezen töröm a fejem órák óta, a talányt azonban mégsem tudom megfejteni.

Bármint van is, annyi bizonyos, hogy rendkívüli kalandba keveredtem, s hogy a kaland vége mi lesz, azt elképzelni sem merem.

Mindenesetre emlékezetembe akarom vésni, percről percre, híven mindazt, ami velem eddig történt, s ezután történni fog, a legapróbb körülményeket is, és ha lehet, mindennap le is írom az élményeimet.

Ki tudja, mit tartogat még számomra a jövő! Ki tudja, hogy az új viszonyok között, amelyek közé jutottam, nem sikerül-e mégis megtudnom a Roch-féle fulgurátor titkát!... S ha a fogságból kiszabadulok, talán azt is megtudom, kik voltak az elkövetői ennek a merényletnek, amelynek oly súlyos következményei lehetnek!

Minduntalan visszatérek arra a kérdésre, hogy hol lehetek most.

Hátha a véletlen nyomra vezet...

Hadd lássuk, elejétől kezdve még egyszer, mi is történt!

Amikor azok az emberek kihoztak a *Healthful-House*-ből, azt éreztem, hogy - meg kell mondanom: cseppet sem durván - valami padra fektetnek... csónakféle lehetett, mégpedig kisebbfajta csónak, mert az oldalára billent... igen: biztosan csónak volt.

A csónak később a másik oldalára billent... valószínűleg még valakit szállítottak oda. Kétségkívül Thomas Roch volt a másik áldozat. Őt nem kellett előzőleg védelemre képtelenné tenni: sem szemét nem kellett bekötni, sem kezét-lábát nem kellett megbéklyózni. A kimerítő roham után nyilvánvalóan még mindig tehetetlen állapotban volt. Tehettek vele akármit. Nem is tudhatott az ellene elkövetett merényletről.

Nem csalódhattam ebben a feltevésemben, mert a kendő alatt is jellegzetes, átható éterszagot éreztem, s ez nyomós bizonyítéka volt, hogy Thomas Roch az illető. Tisztán emlékeztem, hogy az orvos néhány csepp étert szagoltatott vele, s eközben a rohamában dühöngő, hadonászó Thomas Roch ruhájára is cseppent egy kevés a gyorsan párolgó folyadékból. Nem csodálható, hogy szaga megmaradt, és én most megéreztem.

Úgy van: Thomas Roch ott volt a csónakban, Thomas Roch ott feküdt mellettem. Ha én az imént nem sietek vissza a pavilonba, őt aligha találtam volna a szobájában.

Most újra eszembe jut: miért is kellett annak a bizonyos D'Artigas grófnak arra a szerencsétlen gondolatra jönnie, hogy meglátogassa a *Healthful-House*-t? Ha Thomas Roch nem találkozik vele, akkor mindez nem történt volna meg. A találmány került szoba, s ez szokatlanul erős rohamot váltott ki a szerencsétlen Thomas Rochból. Főként az igazgató a hibás, mert nem hallgatott a figyelmeztetésre. Ha rám hallgat, nincs szükség orvosi segítségre. S akkor az ajtó zárva marad... és a merénylet meghiúsul!

Azon nem kell a fejemet törnöm, hogy annak a magánembernek vagy államnak, amelynek érdekében Thomas Rocht elrabolták, milyen érdeke fűződött a merényletnek. E tekintetben, azt hiszem, nincs helye semmi kétségnek.

Ha azonban én tizenöt hónap alatt sem tudtam kilesni a titkát, akkor ez másnak sem igen fog sikerülni. A szellemi összeomlás olyan fokán, amelybe honfitársam került, hiábavaló minden érdeklődés: titkát nem fogja elárulni. Állapota jóra nem fordulhat, csak rosszabbra; tébolya előbb-utóbb teljessé válik, és az a kis szikra is, amely elméjében még fel-fellobog, nemsokára végképpen kialszik.

Mindent egybevetve, ezúttal nem Thomas Rochról, hanem jómagamról van szó.

A következőket állapítottam meg:

A csónak néhányszor erősen ide-oda billent. Aztán evezők csapását hallottam. Elindultunk. Utunk alig egy percre tartott. Nekiütödtünk valaminek. A csónak alighanem valami hajó oldalát érte, és most melléje állt.

Lármás mozgolódás keletkezett. Valaki beszélt, parancsokat osztogatott. A csónakban levők engedelmeskedtek. Zavarosan kavargó emberi hangok hatoltak a fülembe a kendőn át, de érteni nem értettem egyetlen szót sem. Mindez mintegy öt-hat percre tarthatott.

Mást nem is gondolhattam, mint azt, hogy felvisznek a hajóra, amelyhez a csónak tartozik, és elzárnak a fenékben, mindaddig, ameddig a hajó ki nem jut a nyílt tengerre. Amíg a hajó a Pamplico-szoros vizén jár, Thomas Rocht és ápolóját aligha engedik fel a fedélzetre.

Szájam még mindig fel volt peckelve. Valóban az történt, amit vártam: lábamnál és karomnál fogva megragadtak. De nem éreztem, hogy a csónakból a hajóba emelnek, ellenkezőleg: az volt a benyomásom, hogy hajókötélen leeresztenek valahová.

Talán a tengerbe dobnak, hogy az alkalmatlan tanút lerázzák a nyakukról? Ez a gondolat villant át az agyamon. Hátamon hideg borzongás futott végig. Önkéntelenül mélyet lélegeztem. Egy pillanat még, és nem jutok többé levegőhöz...

De nem... Valami szilárd fenékre bocsátottak le, igen kíméletesen. A padozat hideg volt, úgy tetszett, fémből készült. Végigfektettek rajta, és nagy bámulva úgy éreztem, hogy leoldozzák kötelékeimet. A léptek elhaltak körülöttem. Ajtó csapódását hallottam.

Itt volnék hát... De vajon hol?... Egyedül vagyok?...

Kitépem szájjamból a pecket, leoldom szememről a kendőt.

Körülöttem szuroksötétség... Sehol a leghalványabb fénysugár... Még az a bizonytalan fényérzet sincs meg a szememben, amely a teljesen elsötétített szobába is elkíséri az embert.

Kiáltok... újra kiáltok... Semmi válasz. Hangom elfullad, mintha valami hangszigetelő közeg nyelné el körös-körül.

A levegő, amelyet beszívok, meleg, nehéz, sűrű... Tüdőm már csak nehezen működik. Ha a levegő fel nem frissül, előbb-utóbb lehetetlenné válik a lélegzés.

Kinyújtom a két karomat, tapogatózom. A következőket észlelem:

A helyet, ahol vagyok, vaslemez falak zárják körül. Térfogata nem lehet nagyobb három-négy köbméternél. Ujjammal úgy érzem, hogy csapszegek feje áll ki a falból: a hajók vízálló közfalait verik ki ilyenekkel.

Az egyik falon ajtószögletfélét fedezek fel; az ajtó forgósarka néhány centiméternyire kiáll a falból. Az ajtó valószínűleg kívülről nyílik befelé; alighanem ezen hoztak engem ebbe a szűk fülkébe.

Fülemet az ajtóra tapasztom. Hallgatózom. Semmi nesz. Teljes csend és éppoly teljes sötétség. Különös egy csend... Csak lépteim konganak az ércpadlón.

Nyoma sincs a hajókon hallható tompa zúgásnak vagy a hajótestet paskoló víz bizonytalan csobogásának. Nem hallom a hajóteknő víz alatti részét nyaldosó hullámok moráját, és nem érzem a hajó himbálózását, pedig a Neuse öblében az apály és a dagály állandóan észlelhető hullámmozgást okoz a vízen.

De vajon egyáltalában hajóban van-e ez a fülke, amelyben foglyul tartanak?... Állíthatom-e, hogy börtönöm a Neuse vizén úszik?... Bizonyára. Hiszen csónakon hoztak ide, és az út mindössze egy percre tartott. De hátha nem is a *Healthful-House* előtt horgonyzó hajók valamelyikéhez evezett a csónak, hanem egy másik, közel eső partszakaszra szállított!... Lehet, hogy valami barlang odvába eresztettek le. Ez megmagyarázná, hogy miért áll olyan mozdulatlanul ez a fülke. Ámbár az is igaz, hogy falai csapszegekkel kivert fémlemezek, és a tenger sós vizének bizonytalan szaga terjeng körülöttem, az a *sui generis*, sajátos illat, amely a hajók mélyében járja át a levegőt.

Ha jól számítom, mintegy négy órája zártak ide. Közel járhatunk az éjfélhez. Vajon reggelig itt tartanak? Szerencsére, a *Healthful-House* házirendje szerint, hat órákor vacsoráztam. Nem vagyok éhes, inkább csak az álom kerülget. Bízom benne, hogy elég erőm lesz, és leküzdöm az álmot... Nem, nem engedem, hogy úrrá legyen rajtam!

Meg kell ragadnom valamit a külvilágból. De mit?... Sem fény, sem hang nem hatol be ebbe a vasládába. Várjunk csak! Hátha mégis felfoghatok valami neszt, akármilyen halk legyen is az! Egész életerőm hallószerveimben összpontosul... Fülelek... Figyelek... Ha nem a szárazföldön vagyok, valami mozgást, valami rezdülést végül is mindenképpen éreznem kell... Ha a hajó

még az öbölben horgonyoz, akkor már készülődnie kell az indulásra. Különben nem érteném, miért szöktettek el engem és Thomas Rocht.

Végre-valahára!... Nem képzelődés... Lágy ringást érzek... Biztos tehát, hogy nem vagyok szárazon, ámbar a ringás alig észrevehető. Lökés, rándítás nem éri a hajót... Mintha a vízfelületen siklanék....

Vegyünk nyugodtan fontolóra mindent.

A Neuse torkolatában veszteglő hajók valamelyikének fedélzetén vagyok. A hajó befűtött kazánnal vagy felvont vitorlákkal várta a merénylet eredményét. Bennünket csónakon hoztak ide, ámbar, ismételten hangsúlyozom, hogy amikor a csónakból kiemeltek, nem éreztem olyasmit, mintha hajó fedélzetére szállítottak volna. Talán valami oldalnyíláson bocsátottak le a hajófenékbe? No de ez mellékes. Akár a fedélzetén vagyok, akár a fenékben, a földolog, hogy úszó hajón vagyok.

Engem is, Thomas Rocht is szabadon fognak bocsátani - feltéve persze, hogy őt is ugyanolyan kíméletesen zárták el, mint engem. Szabadságon azt értem, hogy feleeresztenek a fedélzetre, és megengedik, hogy ott fel-alá sétálgassak. No de addig néhány óra még biztosan eltelik, mert bennünket senkinek sem szabad egyhamar meglátnia a hajón. Addig tehát nem szívhatunk szabad levegőt, ameddig a hajó ki nem futott a nyílt tengerre.

Ha a hajó vitorlás, akkor kedvező szélre kellett várakoznia, s a Pamplico-szorosban reggelente támad szél, a part felől. Ha ellenben gőzhajó...

De nem: a gőzhajók fedélzetén állandóan kőszén- és olajszag terjeng, a kazánból szüntelen kigőzölgések törnek elő, s mindez hozzám is elhatolna. A csavar vagy lapátkerék forgását, a gép remegését, a dugattyú löktetését is éreznem kellene.

Legokosabb, ha türelmesen várakozom. Amúgy is csak reggel kerülhetek ki ebből az odúból.

De ha addig nem eresztenek is ki, valamit csak hoznak ennem, mert annak semmi valószínűsége sincs, hogy éhhalálra kárhozzatnak. Hiszen ha meg akartak volna ölni, könnyen megtehették volna, hogy a tengerbe dobjanak. Miért hoztak volna akkor a hajóra? Ha kint járunk majd a nyílt tengeren, akkor már nem lesz tőlem félnivalójuk. Ugyan ki hallaná meg ott kiáltó szavaimat? Nem, a nyílt tengeren már hiábavaló lenne minden tiltakozás, s még annál is hasztalanabb minden szemrehányás.

De meg aztán: ki vagyok én a merénylet elkövetőinek szemében? Gaydon, a jelentéktelen betegápoló. Ők csupán Thomas Rocht akarták kézre keríteni. Engem csak éppen ráadásul szöktettek meg, merthogy véletlenül a kérdéses pillanatban tértem vissza a pavilonba.

De bármi történéjk, bárhová vigyenek is, bárkik legyenek is a csíny elkövetői, tovább játszom a szerepemet, és az maradok, aki eddig voltam: Thomas Rocht ápolója. Senki, de senki sem fogja megsejteni, hogy Gaydon neve alatt Simon Hart mérnök lappang. Ebből kettős előnyöm származik; először is: a jámbor betegápolóval szemben nem lesznek bizalmatlanok; másodszor: hátha mégis sikerül a rejtélyes fondorlat indítóokát kitudnom, és a titkot - ha netán egerutat vehetek - hasznomra fordítanom!

Hová is kalandoznak a gondolataim? Mielőtt menekülésen tanakodhatnám, előbb el kell jutnom rendeltetési helyemre. Akkor majd ráérek a szabadulás tervét kovácsolgatni, ha ugyan egyáltalában kínálkozik rá alkalom. Addig is az a legfontosabb, hogy ne tudják meg, ki és mi vagyok. Nem is fogja megtudni senki.

Kétségtelen, hogy jelenleg úton vagyunk. Visszatérek első gondolatomhoz. Nem!... Ez a hajó nem gőzhajó. De vitorlás sem lehet... Mégiscsak hatalmas gépezet hajtja. Ámbár meg kell vallanom, hogy a hajócsavart vagy a lapátkereket mozgó gőzgép sajátos dohogását és a gőzgép hengerében mozgó dugattyú sajátos zakatolását egyáltalán nem hallom.

Ez inkább afféle folytonos, egyenletes mozgás. A hajtószerkezet valami közvetlen forgatóerő hatására működik, előttem ismeretlen módon. Annyi kétségtelen, hogy a hajót sajátos gépezet mozgatja. De vajon miféle gépezet lehet az?...

Talán valami turbinaféle, amelyről legújabban sokat beszéltek; vízbe süllyesztett csőben működik, a csavart helyettesíti és a víz ellenállását jobban kihasználva, nagyobb gyorsaságot kölcsönöz a hajónak...

A hajó mintha teljesen egynemű közegben haladna. Néhány óra múlva megtudom, miféle hajó ez!

Egyébként is feltűnő, hogy sem a hajó oldalt dülöngése, sem előre-hátra bukdácsolása nem érezhető. Hogyan lehet az, hogy ilyen nyugodt a Pamplico-szoros vize? Hiszen a szokásos ár és apály maga is rendszeresen megbolygatja a víztükör nyugalma!

De hátha éppen a dagály és apály közötti csend idejében vagyunk? Most jut eszembe, hogy a parti szél este egészen elült. Mindegy. A dolog mégis megfeythetetlen, mert legyen a hajó bárminő szerkezetű, haladjon bármilyen sebesen: ha a víz hátán van, többé-kevésbé mégiscsak himbálódzik. Márpedig én ennek nyomát sem érzem.

Kínos gondolatok kergetőznek az agyamban. Az álom majd leragasztja a szememet. Rettentő bágyadság száll meg ebben a fullasztó levegőben, de nem akarok elaludni. Megvárom a virradatot - ámbár számomra mindaddig nem virrad meg, ameddig fény nem hatol ebbe a fülkébe. Talán nem is elég, ha kinyitják az ajtót: ki kell venniük engem ebből a lyukból, fel kell vinniük a fedélzetre.

A vasfal egyik szögletének támaszkodok, mert szék nincs, amelyre leüljek. De érzem, hogy szempillám ólomsúllyal csukódik le, valóságos álmokórság száll meg. Felugrom. Düh vesz rajtam erőt, öklömmel ütöm a vasfalat... ordítok... Hiába!!... A csapszegek feje felhorzsolja a kezemet. Kiáltozásomra senki sem válaszol.

De nem! Ez a viselkedés nem méltó hozzám. Megfogadtam, hogy higgadt leszek s íme, már a kezdetén elvesztem az önuralmam, és úgy viselkedem, mint valami gyerek!

A hajó még nem jutott ki a nyílt tengerre; ezt igazolja, hogy sem oldalt nem himbálódik, sem előre-hátra nem bukdácsol.

Hátha nem is a Pamplico-szoros felé vette útját, hanem a Neuse folyón halad felfelé? De nem. Ugyan mit keresne a tartomány belsejében? Thomas Rocht bizonyára azzal a szándékkal szöktették meg, hogy elhurcolják az Egyesült Államokból, valahová messze, talán az Atlanti-óceán valamelyik lakatlan szigetére vagy valahová Európába. Eszerint a vízi jármű aligha indult felfelé a meglehetősen keskeny Neuse folyón. Bizonyára a Pamplico-szorosban jár, s a szoros vize e pillanatban kivételesen nyugodt.

Ha kijutunk a nyílt tengerre, akkor a hajó nyugalma kétségkívül megbolygatja majd a hullámverés, amelyet a közepes nagyságú hajók még szélcsend idején is megéreznek. Hacsak nem valami cirkáló vagy mély járatú páncélos hajó fenekében vagyok... Ezt azonban nem hiszem.

Most úgy tetszik, mintha... mintha... Csakugyan!... Nem csalódom!... Zajt hallok a hajó belsejében, lépteket... Ezek a lépések a vasfalon levő ajtóhoz közelednek. A hajó legénysége közül lehet valaki... Vajon megnyílik valahára ez az ajtó? Hallgatózom... Kint beszélgetnek... A hangot hallom, de a szavakat nem értem. Idegen a nyelv... Kiáltok... Ordítok... Semmi válasz.

Nem tehetek egyebet: várnom kell... várnom... várnom... Ezt az egy szót hajtogatom. Fejemet mintha egy harang verője kongatná belülről.

Vajon mennyi ideje vagyok már itt?... Gondolkozzunk csak!

A hajó indulása óta legalább négy-öt óra telt el. Becslésem szerint éjjelen túl lehetünk. Hiába van óra a zsebemben, ebben a pokoli sötétségben nem vehetem semmi hasznát.

Ha csakugyan öt órája haladunk, akkor már kijutottunk a Pamplico-szorosból, mégpedig akár az Ocracoke-, akár a Hatteras-átjárón keresztül. Kétségkívül a nyílt tengeren járunk, jó mérőföldnyire az átjáró torkolatától. Az ám, de még most sem érzek semmi himbálózást!

Megfejtethetlen... Csaknem hihetetlen... Lássuk csak!... Mégis tévedek?... Érzékszaladás áldozata lettem?... Talán nem is igaz, hogy úton levő hajó fenekén vagyok?...

Még egy óra eltelik... A gépek remegése megszűnt. A hajó bizonyosan megállt. Talán máris rendeltetési helyére jutott?... Ebben az esetben csak a Pamplico-szorostól északra vagy délre fekvő öblök valamelyikében köthetett ki... Eh, képtelenség! Csak nem viszik a *Healthful-House*-ból elhurcolt Thomas Rocht a szárazföldre! Hiszen akkor a merénylet nem maradhatna titokban, és elkövetői azzal a kockázattal játszanának, hogy az Unió hatóságai leleplezik őket!

Ha a hajó csakugyan horgonyt vet, okvetlenül meg kell hallanom a horgonynyílásban csörömpölő láncok zaját, és éreznem kell a rándítást is, amely akkor éri a hajót, amikor a horgonylánc megfeszül. Ezt a rándítást lesem... Fel fogom ismerni... Néhány perc múlva minden kiderül.

Várok... Hallgatózom...

Semmi. Körülöttem komor, nyugtalanító csend. Szinte már azon tűnődöm, van-e rajtam kívül más élőlény is ezen a hajón.

Zsibbadásszerű aléltóság száll meg... A levegő iszonyúan fülledt... Alig tudok lélegezni... Mellemlerem mintha óriási, súlyos szikla nehezednék, nem bírok szabadulni tőle...

Küszködöm... Képtelen vagyok ellenállni. Le kell heverednem a sarokba. Olyan magas a hőmérséklet idebent, hogy ruhám egy részét levetem... Pillám elnehezül... lecsukódik... Olyan kimerültség fog el, hogy... nem tehetek róla... mély álomba merülök.

Vajon mennyi ideig aludtam?... Nem tudom. Nappal van vagy éjjel? Képtelen vagyok megmondani. Annyi biztos, hogy könnyebben lélegzem. Tüdőmbe olyan levegőt szívok, amely nincs szénsavval telítve.

Talán felfrissítették a levegőt, amíg én aludtam?... Valaki kinyitotta az ajtót? Valaki járt szűk börtönömben?

Igen, valaki járt itt... Íme, a bizonyosság!

Véletlenül egy tárgyon akad meg a kezem. Valami kancsóféle, jó szag árad ki belőle. Égő ajkamhoz emelem, mert a szomjúság már majd megöl. Akár a tengervizet is meginnám!

Ale volt, angol gyártmányú sör... Pompás ital! Ez felfrissít, megerősít! Akár egy pinttel is felhajtánék belőle.

De, ha nem akarják, hogy szomjan vesszem, akkor bizonyára éhhalálra sem ítélték. Nem bizony! Egyik szögletben kosarat tapintok: egy egész cipó és hideg sült van benne.

Eszem... mohón eszem... Erőm lassanként visszatér.

Nem vagyok tehát annyira elhagyatva, mint eleinte gondoltam. Amíg aludtam, valaki titokban bent járt ebben a sötét lyukban. A nyitott ajtón eközben beáradt kintről egy kevés oxigén - máskülönben már régen megfulladtam volna. Ennem-innom adtak, hogy éhségemet, szomjúságomat csillapítsam, addig is, amíg üt számomra a szabadulás órája.

Vajon meddig tart még ez a rabság?... Napokig?... Hónapokig?...

Képtelen vagyok felbecsülni, mennyi idő telt el azóta, hogy elaludtam. Azt pedig még csak megközelítőleg sem tudnám megmondani, milyen napszakban vagyunk. Az órát felhúztam ugyan, de nincs ütőszerkezete. Hátha a mutatón kitapogathatnám az időt... Helyes, a kismutató, úgy látszik, a nyolcason van... Reggel nyolc óra lehet.

Csak annyit tudok, de azt aztán biztosan, hogy a hajó egy helyben áll. A hajótest legkisebb remegését sem érzem. A gépezet tehát nem működik. Telnek az órák... mindegyik egy örökkévalóság... Vajon nem lesz-e megint éjjel, mire valaki újra bejön börtönömbe? Míg alszom, felfrissíti a levegőt, enni-innivalót hoz, mint legutóbb is... Igen: majd akkor gondoskodnak rólam, ha ismét elnyom az álom...

Csak hogy most már, ha török, ha szakad, leküzdöm az álmot. Úgy teszek, mintha aludnám... És bárki lépjen is a cellámba: felelősségre vonom!

HATODIK FEJEZET

A FEDÉLZETEN

Itt vagyok valahára a szabad levegőn! Tele tüdővel lélegzem. Végre kieresztettek abból a fullasztó odúból, és felvittek a hajó fedélzetére.

Körüljáratom tekintetemet a szemhatáron, de szárazföldet nem fedezek fel sehol. Nem látok egyebet, mint az ég és a tenger között húzódó, kör alakú vonalat.

Észak-Amerika ezer meg ezer mérföldnyi hosszúságban húzódó partvidékét keresem nyugaton. Híre-póra sincs.

A nap már hanyatlóban van, sugarai ferdén hullanak az óceán síkjára. Este hat óra felé járhat az idő. Megnézem az órát... Eltaláltam: hat óra tizenhárom percet mutat.

Június tizenhetedikén éjjel a következő dolgok történtek:

Mint már említettem, várva-vártam, hogy börtönöm ajtaja megnyíljk. Erősen elhatároztam, hogy küzdök az álom ellen. Biztosan tudtam, hogy még nappal van. Az idő telt... telt... de senki sem jött. Az élelem is fogytán volt már. Lassacskán megéheztem. De a szomjúság nem gyötört, mert valamicske *ale*-em még maradt.

Amióta felébredtem, megint éreztem, hogy a hajó teste, ha gyengén is, de remeg, vagyis: a hajó halad. Tegnap óta valahol vesztegelt: talán a part valamelyik elhagyatott kis öblében állt, mert semmit sem éreztem a horgonyvetéssel járó rázkódtatásból.

Hat óra volt tehát, amikor egyszerre léptek zaját visszhangozták a vasfalak. Valaki be akar jönni?... Igen! A zár megcsikordult, az ajtó feltárult. Hajólámpás fénye oszlatta el a vakhomályt, amely hajóra szállításom óta körülvev.

Két ember lépett be. Nemigen volt időm, hogy szemügyre vegyem őket. Karon ragadtak, fejemre sűrű vászontakarót dobtak, ettől aztán semmit sem láttam.

Mire való lehetett ez az óvatosság?... Mi volt a szándékuk velem?... Védekezni akartam, de ők még erősebben megmarkoltak. Kérdeztem tőlük valamit - nem feleltek. Egymással váltottak csak néhány szót, de nyelvük idegenül hangzott, sejtelmem sem volt, miféle nyelv lehet.

Annyi biztos, hogy nem sokat teketóriáztak velem... Igaz, hiszen csak egyszerű, elmekórházi betegápolónak tekintettek... törődtek is velem sokat! Egyébiránt kérdés, vajon Simon Hart mérnököt különb bánásmódban részesítették volna-e.

Ezúttal legalább a szájamat nem tömték be, kezemet, lábamat sem kötözték meg. Megelégedtek azzal, hogy jól megmarkolják a karomat. Menekülésről szó sem lehetett.

Egy pillanat múlva már ki is hurcoltak a kamrámból. Valami szűk folyosón taszigáltak előre... Vaslépcső döngött a lábam alatt...

Végre friss áramlat csapódik az arcomba... Tele tüdővel szívom a vászontakarón keresztül a friss levegőt.

A két ember hirtelen felkap, aztán valami szilárd padozatra tesz. De ez már nem vasból való. Valószínűleg a hajó fedélzetén állok.

Eleresztették a karomat is. Ura voltam kezemnek-lábamnak.

Letéptem a fejemről a takarót, és körülnéztem...

Egy gyorsan haladó kétárbocos fedélzetén voltam. A hajó hosszú, fehér barázdát vont maga után a tenger vizében.

Meg kellett kapaszkodnom az egyik merevítőkötélben, hogy el ne essem, annyira elvakított a napfény. Nem csoda, hiszen negyvennyolc óráig vaksötétségre voltam kárhoztatva.

Mintegy tíz durva ábrázatú ember járt-kelt a hajó fedélzetén. Mindegyik más jellegű volt, egyikről sem tudtam megállapítani, hogy miféle származású.

Rám sem hederítettek.

A kétárbocos, becslésem szerint, kétszázötven-háromszáz tonnás lehetett.

Meglehetősen széles teknőjű, erős árbocozatú, nagy vitorlafelületű hajó volt. Kedvező széllel igen gyorsan haladhatott.

A hajó tatján napbarnította arcú férfi állt. Keményen markolta a kormánykerék fogantyúit, hogy a kétárbocost megvédje a meglehetősen heves oldallökések ellen.

A kétárbocos luxusjacht jellegű volt. Szerettem volna valahonnan leolvasni a nevét. Csak azt nem tudtam, hol van felírva: a hajó farán levő táblán vagy a hajó orrán.

Megszólítom az egyik matrózt:

Nem felel. Azt kell feltételeznem, hogy nem értett meg.

- Hol a kapitány? - kérdeztem ismét.

De a matróz erre a kérdésre éppen úgy hallgatással felel, mint az előbbire.

A kétárbocos fedélzetének előrésszébe megyek.

A horgonycsiga forgatórúdja fölött harang csüng. Hátha bronzába bevésték a kétárbocos nevét!

Szó sincs róla.

Visszamegyek a hajó tatjába. A kormányoshoz fordulok, és megismétlem kérdésemet.

Barátságatlan pillantással mér végig, egyet ránt a vállán, és még erősebben nekifeszül a kormánykeréknek, hogy visszaterelje útirányába a kétárbocost, amelyet balra vert el egy heves oldalhullám.

Ekkor eszembe jut, hogy körülnézzek: vajon nem pillantom-e meg valahol Thomas Rocht... Nem látom sehol. Hátha nincs is ezen a hajón?... Képtelenség! Miért rabolták volna el csupán Gaydon betegápolót a *Healthful-House*-ból?... Egy árva lélek sem gyaníthatta, hogy tulajdonképpen Simon Hart mérnök vagyok. S ha tudta volna is, ugyan milyen érdekében állhatott volna bárkinek, hogy engem elraboljon? Mi céljuk lehetett volna velem?

Abból, hogy Thomas Roch nincs a fedélzetén, arra következtettem, hogy valamelyik kabinba zárták, és nyilván ugyanolyan gyengéden bántak vele, mint egykori ápolójával.

De várjunk csak... No lám, hogy is lehet, hogy nem jutott mindjárt az eszembe...

Hát a kétárbocost mi hajtja előre?... A vitorlákat mind egy szálíg bevonták... A szél nem fúj, s a keletről időnként támadó szél nemhogy segítené, de még hátráltatná is a hajó menetét, hiszen szél ellen tartunk. De íme, a hajó sebesen halad előre - orrával kissé kiemelkedik a vízből, orrtőkéje pedig csak úgy hasítja a hullámokat, amelyeknek a tajtéka egészen a hajó merülési vonaláig csap fel; sebesen halad, hosszú vízbarázdát hasít a tengeren, s a barázda hullámos, habos selyemként nyúlik el messzire a hajó mögött.

Talán gőzjachtom vagyok?... Nem, a főárboc és az előárboc között sehol sem látom a kéményt... Vagy talán elektromos erő hajtja, és a hajócsavar nagy erejű akkumulátorokkal vagy hatalmas galvántelegekkel van összeköttetésben? Ez magyarázza roppant sebességét?

Egyébként sehogy sem érthetem, hogyan halad a hajó a vízen. A hajtóeszköz mindenképpen csak hajócsavar lehet, s ezt feltétlenül meg kell látnom, ha a mellvéden kihajolva alánézek. S akkor már csak azt kell kiderítenem, hogy miféle erő mozgatja a hajócsavart. Kihajolok... Letekintek...

Híre-nyoma sincs hullámkavaró csavarnak. Csak olyasféle, három-négy kötélhossznyira húzódó hullámbarázdát látok nyomunkban a vízen, amilyent a hatalmas, kifeszített vitorlájú hajók vonnak maguk után...

Vajon micsoda titokzatos gépezet hajtja a kétárbocost ilyen bámulatos gyorsasággal?

Azért is megtudom!

Visszamegyek a fedélzet előrésszébe. A legénység ügyet sem vet rám.

A lejárót borító fedél mellett egy férfit pillantok meg. Mintha már láttam volna valahol az arcát... A karfára támaszkodva néz rám, szinte várja, hogy odalépjek hozzá és megszólítsam.

Most már tudom! Ez az ember kísérté D'Artigas grófot, amikor az meglátogatta a *Healthful-House*-t... Ez volt!... ez!... Ráismerek!

Tehát a dúsgazdag idegen rabolta el Thomas Rocht, és a kétárbocos, amelynek fedélzetén vagyok, D'Artigas gróf *Ebba* nevű jachtja, amelyet mindenütt jól ismernek Észak-Amerika partjain...

Nos, hát jól van! Ez az ember majd számot ad nekem arról, amit megtudni jogomban áll! Emlékszem, hogy ő is, D'Artigas gróf is angolul beszéltek. Megérti hát a szavamat, és felelnie kell a kérdésekre.

Azt hiszem, ez az ember az *Ebba* kapitánya.

- Kapitány úr - szólítom meg -, én már láttam önt a *Healthful-House*-ban! Megismer engem?

Kémlelve néz rám, de nem méltat feleletre.

- Gaydon vagyok, Thomas Roch betegápolója - folytatom. - Tudni szeretném, miért raboltak el engem, miért hoztak erre a hajóra.

A kapitány egy intéssel félbeszakít. De még az az intés sem nekem szól, hanem a fedélzet elülső részén álldogáló két matróznak.

Azok odaugranak hozzám, megragadják a karomat. Nem tudok úrrá lenni egy haragos mozdulatomon, de azok mit sem törődnek ezzel, hanem letuszkolnak a lépcsőn.

Nem is lépcső az, hanem falba erősített, függőleges vaslétra, amely egy folyosóra vezet. A folyosó minden oldalán ajtók nyílnak: ezeken át jutni a kapitány fülkéjébe, a legénységi szállásra és a többi szomszédos helyiségbe.

Talán megint a hajófenéken levő sötét kamrába akarnak zárni?

A matrózok bal felől belöknek egy kabinba. Falán kerek hajóablak; világosság és friss levegő áramlik be rajta. A kabinban megvetett függőágy, asztal, karosszék, mosdóasztal, szekrény áll.

Az asztalon teríték. A kukta tálakat rak az asztalra, aztán távozni készül. Megszólítom.

Ez is néma. Néger fiú, fiatal még: lehet, hogy csakugyan nem érti a szavamat.

Az ajtót rám zárják. Jó étvággyal eszem. Kérdéseimet más alkalomra halasztom. Egyszer talán még választ kapok rájuk.

Rab vagyok újra, ámbár ezúttal összehasonlíthatatlanul kedvezőbb körülmények között. S ez az állapot, véleményem szerint, nem is fog megváltozni, ameddig rendeltetési helyünkre nem jutunk.

Újra elfog a töprengés. Első gondolatom az, hogy D'Artigas gróf követte el a merényletet, ő volt Thomas Roch elrablásának értelmi szerzője. Nyilvánvaló, hogy a francia feltaláló is itt van, az *Ebba* valamelyik, hasonló kényelemmel berendezett fülkéjében...

Ki lehet voltaképpen ez az ember? Honnan jött ez a titokzatos személyiség? Azért szöktette el Thomas Rocht, mert a fulgurátor titkát akarja mindenáron kicsalni belőle? Valószínű. Óvakodnom kell tehát attól, hogy eláruljam, ki vagyok, mi vagyok, mert ha megtudják, vége minden reménynek... Akkor többé nem szabadulok a körmeik közül.

Titkok egész szövédéke vár kibogozásra, talányok egész sora vár megfejtésre... Ki lehet D'Artigas gróf? Mi a szándéka? Hová tart a hajó? Hol van illetőségi kikötője? Hogyan haladhat vitorla és hajócsavar nélkül, óránként legalább tíz tengeri mérföldnyi sebességgel?

Estefelé hideg szél csap be a fülke kerek ablakán. A szorítócsavar segítségével bezárom az ablakot. Az ajtó kívülről el van reteszelve. Legokosabb hát, ha végignyújtózom az ágyon, és a szelíden himbálózó *Ebbával* álomba ringattatom magam.

Másnap reggel korán kelek, megmosdom, felöltözöm, és várakozom.

Aztán az a gondolatom támad, hogy megnézzem, vajon be van-e még reteszelve az ajtó.

Nincs bereteszelve. Kinyitom, felkapaszkodom a vaslétrán, és már itt is állok a fedélzeten.

A matrózok a fedélzetet mossák a hajó farában. Ott áll a kapitány is, és valakivel beszélget. Nem lepi meg, hogy viszontlát, hanem fejével felém intve, társát figyelmessé teszi reám.

Társa, akit eddig még nem láttam, ötven esztendő körüli férfi. Fekete hajából és szakállából itt-ott ezüstsálak csillannak elő. Arca finom és gunyoros, szeme élénk, vonásai értelmesek. A görög jelleget fedezem fel rajta. Nem tévedek: csakugyan görög származású, erre mutat, hogy az *Ebba* kapitánya Serkönek, Serkö mérnöknek szólítja.

A kapitányt Spade-nak hívják; ez a név viszont olasz eredetűnek hangzik. Szóval egyik görög, másik olasz... A hajó személyzetét a földgömb legkülönbözőbb zugaiból csődítették össze erre a norvég nevű hajóra. Ez a zagyvalék joggal tetszik gyanúsna nekem.

És vajon a spanyol nevű, ázsiai jellegű D'Artigas gróf honnan származhatik?...

Spade kapitány és Serkö mérnök halkan beszélgetnek. A kapitány a kormányos munkáját figyeli. A kormányosnak, úgy látszik, egyáltalában nem kell a műszeres ládikóban előtte álló iránytűvel törődnie. Szemlátomást inkább a hajó orrában álló matróz intéseire ügyel: ez jelzi, hogy a kormányosnak mikor kell a kereket jobbra vagy balra fordítania.

A hátsó fedélzeti rekesz előtt megpillantom Thomas Rocht is. Tekintete ott révedez a végtelen, pusztá tengeren. Sehol föld, üres a láthatár.

Két matróz áll a feltaláló mellett, és egy pillanatra sem téveszti szem elől. Hiszen egy elmebetegtől minden kitelik, az is, hogy beugrik a tengerbe...

Nem tudom, vajon megengedik-e, hogy egykori betegemmel érintkezzem.

Feléje tartok. Spade kapitány és Serkö mérnök figyelmesen néznek.

Közeledem Thomas Rochhoz. Nem látja, hogy feléje tartok. Mellette állok.

Úgy látszik, nem ismer rám. Meg sem mozdul.

Élénk csillogású szeme a távolban kalandozik. Boldog, hogy a sós párával telített, üdítő levegőt szívhatja. Tele tüdővel lélegzik. Az ózondús levegőhöz ragyogó napsütés járul; a felhőtlen égboltról aláözönlő napsugarak elborítják a feltaláló alakját.

Vajon tudja-e Thomas Roch, hogy milyen megváltozott viszonyok közé került?... Vagy talán már el is felejtette a *Healthful-House*-t, a pavilont, amelyben őrizték, és nem emlékszik már ápolójára, Gaydonra sem?... Igen valószínű. A múlt kitörlődött emlékezetéből, és most csak a jelenben él.

Azt hiszem, Thomas Roch itt is, az *Ebba* fedélzetén, a végtelen óceán hátán, ugyanolyan öntudatlan állapotban él, mint a *Healthful-House*-ban, ahol tizenöt hónapig ápoltam. Szellemi állapota nem változott meg: agyában csak akkor csillan fel az értelem, ha találmányáról esik szó. D'Artigas gróf ismeri ezt a lelkiállapotot, tapasztalhatta *healthful-house*-i látogatása alkalmával. Kétségkívül erre számít, s ezért reméli, hogy előbb-utóbb mégiscsak nyitjára jön a feltaláló titkának.

Megszólítom az örültet:

- Thomas Roch!...

Hangom hallatára összerezzzen... Egy pillanatig rám mered, aztán gyorsan másfelé tekint.

Megfogom a kezét, és megszorítom. Hirtelen visszarántja, és anélkül hogy felismert volna, faképnél hagy. A kétárbocos fedélzetének hátsó részébe megy, ahol Spade kapitány és Serkő mérnök állnak.

Vajon azért ment oda, hogy velük szóba elegyedjék?... Válaszol-e nekik, ha kérdeznek tőle valamit?... Nekem, lám, nem akart felelni.

E pillanatban arcán kigyúl az értelem csillága. Ha nem tévedek, a hajó különös haladása vonta magára a figyelmét.

Úgy van! Szemét az *Ebba* bevont vitorlázatú árbocára emeli. A hajó vitorla nélkül is gyorsan siklik a nyugodt vízen...

Thomas Roch visszatér a hajó jobb oldalára. A kéményt keresi, a két árboc között, mert ha az *Ebba* gőzjacht volna, ott kéménynek kellene lennie. S abból a kéményből fekete füstfelhőnek kellene a magasba gomolyodnia.

Íme, Thomas Roch is különösnek találja, amit én annak találtam. Ő sem tudja megfejteni, amit én is megfejthetetlennek találtam. Ő is a csavart keresi, amelyet én kerestem.

A hajó mellett egy sereg delfin szökdécsel. Bármily gyorsan halad is az *Ebba*, ezek a fürgé állatok versenyt úsznak vele, megelőzik, és egymás hátán keresztül, csodálatos ügyességgel játszanak, ugrabugrálnak a vízben.

De Thomas Roch nem igyekszik szemmel követni őket. Kihajol az oldalvéd karfáján.

Spade kapitány és Serkő mérnök rögtön hozzá sietnek, mert attól félnek, hogy a tengerbe ugrik, megragadják a karját, és visszahúzzák a fedélzetre.

Észreveszem - ebben nagy tapasztalatom van -, hogy Thomas Roch rendkívül izgatott. Ide-oda forog, hadonászik a két kezével, összefüggéstelen szavakat mormog maga elé.

Nyilvánvaló, hogy megint roham fenyegeti, hasonlatos ahhoz, amely legutóbb, a *Healthful-House*-ban szállta meg, s amelynek olyan szomorú következményei voltak. Ha a roham bekövetkezik, le kell majd fogni, kabinjába kell hurcolni. És engem kell melléje állítani, hogy a szokott módon ápoljam...

Spade kapitány és Serkő mérnök állandóan szemmel tartják a feltalálót. Úgy látszik, hagyják, hadd tegye, amit akar.

Ez történik:

Thomas Roch a főárbochoz lép, amelyen az imént hasztalanul kereste a vitorlát, átkarolja, meg akarja mozdítani, aztán megrázza, mint aki ki akarja dönteni.

Aztán, látva, hogy hiába erőlködik, az előárbocnak áll neki. Ingerültsége nőttön-nő, érthetetlen szavait tagolatlan kiáltások váltják fel.

Majd eszeveszetten a bal oldali merevítőkötélhez rohan, és ráakaszódik... Ha meg nem fogják, lezuhanhat a fedélzetre, vagy, ha a hajó erőteljesebben meginog, berepülhet a tengerbe.

Spade kapitány intésére néhány matróz nyomban Thomas Roch mellett terem. Megragadják a karját, de a feltaláló olyan erővel markolja a kötelet, hogy a matrózok nem is tudják egyhamar meglazítani rajta a kezét.

Hanem a kétárbocos matrózai - ezek a rettentő erős fickók - végül is legyűrik a szerencsétlen elmebeteg. Thomas Rocht végigfektetik a fedélzeten, és hiábavaló minden erőlködése, két matróz lefogja.

Még csak az van hátra, hogy kabinjába vigyék, és ott nyugton hagyják, amíg kitombolja magát. S valóban, ezt is parancsolja egy hang, amely hirtelen megüti a fületem.

Odanézek, és ráismerek az újonnan megjelent személyre.

D'Artigas gróf áll ott a fedélzeten. Ugyanaz a sötét arc, ugyanaz a parancsoló magatartás - éppen olyan, amilyennek a *Healthful-House*-ban láttam.

Azonnal odasietek hozzá. Magyarázatot kívánok, és akárhogy is, de megkapom!

- Uram, milyen jögon... - kezdem a szót.

- Az erősebb jögon! - vág a szavamba D'Artigas gróf.

S azzal elfordul tőlem, és a fedélzet hátsó részébe megy. A matrózok pedig kabinjába vonszolják Thomas Rocht.

HETEDIK FEJEZET

KÉT NAP A TENGEREN

Ha a körülmények úgy parancsolják, talán mégis fel kell majd világosítanom D'Artigas grófot, hogy Simon Hart vagyok. Hátha akkor több megbecsüléssel bánnak velem, mint így, Gaydonnak tekintvén engem. No de ezt még jól meg kell fontolnom.

Még mindig azt hiszem, hogy az *Ebba* tulajdonosa azért raboltatta el a francia feltalálót, mert azt reméli, hogy ezen az úton-módon megszerezheti magának a „Roch-féle fulgurátor”-t, amelynek képtelen árát sem Európa, sem Amerika nem volt hajlandó megadni. Megeshetik, hogy Thomas Roch egyszer mégiscsak elárulja a titkot... Nem lenne-e hát jobb, ha továbbra is bejárásom lenne hozzá? Ha megtartanám eddigi ápolói munkakörömet, és az én feladatom maradna, hogy a szükséges ápolásban részesítsem? De igen: fent kell tartanom a lehetőségét, hogy mindent láthassak, mindent hallhassak... Hátha megtudhatom végre, amit a *Healthful-House*-ban nem sikerült kipuhatolnom!

De vajon hová is tart ez a kétárbocos? - ez az első kérdés.

És vajon tulajdonképpen ki is ez a D'Artigas gróf? - ez a második.

Az első kérdésre néhány napon belül megkapom a feleletet, mert ezt a csodaszerű luxushajót nagyon gyorsan hajtja rejtélyes szerkezete, amelynek működésével egyébként előbb-utóbb mégiscsak tisztába jövök.

A második kérdésre azonban talán sohasem kapok választ.

Azt hiszem, hogy ennek a titokzatos személynek nyomós oka lehet arra, hogy kilétének titkát megőrizze, és attól tartok, hogy ezt semmiféle módon sem fogja elárulni nekem. Talán sohasem is tudom meg, milyen nemzetiségű.

D'Artigas gróf - erről meggyőződést szereztem, amikor a tizenhetes számú pavilonban járt - folyékonyan beszél angolul, de kiejtésében van valami sajátos, érdes és rezgő hangárnyalat, amilyennel az északiak sohasem beszélnek. Életemben több világrészt beutaztam, de annyit mondhatok, hogy ez a kiejtés - talán a maláji szigetcsoport lakóinak jellegzetesen kemény beszédmódján kívül - egyetlen nyelvre sem emlékeztet.

Arcának csaknem olajbarna, sőt szinte rézvörösbe játszó színe, ébenfekete, göndör haja, mélyen ülő szeme, mozdulatlan szembogarából kilövellő, lándzsánál szúrósabb tekintete, magas termete, szögletes válla és rendkívüli izomerőt sejtető, duzzadó tagjai, mind arra mutatnak, hogy D'Artigas gróf alighanem a távol-keleti óceáni szigetek valamelyikéről származik.

Neve, valamint grófi címe - úgy vélem - csak felvett név és cím. Kétárbocosának neve norvég ugyan, de ő maga semmi esetre sem Skandinávia szülötte. Az északi népek jellegzetességeit éppenséggel nem találom meg rajta: a nyugodt arcot, a szőke haját, a halványkék szem szelíd tekintetét.

De bárki legyen is ez az ember, annyi biztos, hogy elrabolta Thomas Rocht és vele együtt engem - márpedig ezt csak rossz szándékkal tehette.

Kérdés, vajon valamely idegen állam bízta-e meg vele, vagy a maga érdekében cselekedte-e. Talán egymaga akarja hasznát venni Thomas Roch fulgurátorának, és olyan helyzetben is van, hogy hasznát veheti?... Ez a harmadik kérdés, és erre egyelőre nem találok feleletet.

Vajon sikerül-e valaha is megfejtenem a talányt, azok alapján, amit szökéseimig látni, hallani fogok - feltéve persze, hogy szökésre egyáltalában sor kerülhet?

Az *Ebba* folytatja útját, a már ismertetett, megmagyarázhatatlan körülmények között. Szabadon járhatok-kelhetek a fedélzeten, de a legénység kabinjába (amelynek lejárója az előárboc tövében nyílik) nem szabad belépnem.

Egyszer megpróbáltam, hogy elsétáljak az ormányárboc fészkéig, és onnan kihajolva nézzem meg, hogyan szeli a hajó orra a vizet, de az őrt álló matrózok, alighanem parancsukhoz híven, utamat állták. Az egyik, tört angolsággal, durván rám rivallt:

- Vissza!... Vissza!... Ne legyen láb alatt!

Ne legyenek láb alatt?... Hiszen senkinek sem állok útjában!

Észrevették talán, hogy azt akarom megtudni, miféle erő hajtja a hajót?... Lehetséges. Spade kapitány, aki szemtanúja volt ennek a jelenetnek, bizonyára kitalálta, hogy a hajó mozgató-szerkezetével akarok tisztába jönni. A legjámborabb kórházi ápolónak is méltán feltűnhetett a vitorla és propeller nélküli hajónak ez a bámulatos gyorsasága. Akárhogy is, nem engedték meg, hogy az *Ebba* orrába menjek.

Tíz óra tájban némi szél támad, igen kedvező, északnyugati szél, és Spade kapitány a hajómesternek megadja a kellő utasításokat.

Az füttyjellel mindjárt intézkedik is, hogy húzzák fel a fővitorlát. Hadihajón sem történhetik mindez nagyobb rendben, fegyelmezettebben.

Az *Ebba* kissé bal felé dől, sebessége jelentékenyen fokozódik. De a motor is gyorsabban működhetik, mert a vitorlavásznak nem feszülnek meg annyira, mint ha a kétárbocost csupán vitorlák vontatnák. Mindazonáltal a megeléknült szélben a vitorláknak is jelentékenyen hasznát veszik.

Az ég is derült. A nyugatról húzódó felhők szétfoszladoznak, amint a zenitet elérik. Tündöklő napfényzáró hullik a tengerre.

Kedvem támad, hogy lehetőleg pontosan megfigyeljem az *Ebba* útját. Eleget jártam a tengeren, hogy meg tudjam ítélni, milyen sebességgel halad a hajó. Becslésem szerint a kétárbocos mintegy tizenegy-tizenkét tengeri mérföldet tehet meg óránként.

Az útirány nem változott: erről a kormánykerék melletti delejtű győz meg. Mert Gaydonnak a hajó orrához nem szabad ugyan közelítenie, de a hajó farához igen. A delejtűre többször is sikerül futó pillantást vetnem: állandóan keleti, helyesebben kelet-délkeleti irányba mutat.

Így folytatjuk utunkat az Atlanti-óceánnak azon a részén, amelyet nyugatról Észak-Amerika partvidéke határol.

Megfeszítem emlékezőtehetségemet: miféle szigetek vagy szigetcsoportok fekszenek ebben az irányban, Amerika és Európa között?

Észak-Karolinát, amelyet negyvennyolc órával ezelőtt hagytunk el, a harmincötödik szélességi kör metszi keresztül, és ha emlékezetem nem csal, ennek a vonalnak keleten az afrikai partvidéket kell érintenie, körülbelül ott, ahol Marokkó fekszik. E szélességi kör közelében vannak az Azori-szigetek, Amerikától mintegy háromezer mérföldnyire. Vajon feltételezhető-e, hogy az *Ebba* e felé a szigetcsoport felé tart, s hogy ezeknek a Portugáliához tartozó szigeteknek valamelyikén van illetőségi kikötője? Nem, ez a feltevés cseppet sem valószínű.

Egyébként az Azorok csoportja előtt, mindössze ezerkétszáz kilométernyire, ugyancsak a harmincötödik szélességi fok közelében területnek el a Bermudák. Ezek a szigetek angol fennhatóság alatt állnak. Ha D'Artigas gróf csakugyan valamely európai állam megbízásából rabolta el Thomas Rocht, akkor a legvalószínűbb, hogy Anglia bízta meg ezzel a cselekedettel. Mindazonáltal függő kérdés marad, hogy a gróf nem pusztán a maga érdekében tette-e.

A nap folyamán D'Artigas grófot háromszor-négyszer láttam a hátsó fedélzeten üldögélni. Úgy tetszett, nagy figyelemmel vizsgálgatja a szemhatár különböző pontjait. Ha vitorla vagy füstoszlop tűnt fel valahol a messze tengeren, hosszasan nézte erős nagyítású tengerészeti látcsövével.

Mellesleg megjegyzem, hogy rólam egyáltalában nem vett tudomást; mintha ott sem lettem volna a fedélzeten.

Spade kapitány olykor-olykor odalép hozzám. Ilyenkor néhány szót váltanak, valami idegen nyelven, amelyet nem értek, de még csak fel sem ismerek.

Az *Ebba* tulajdonosa, úgy látszik, Serkő mérnökkel áll a legbizalmasabb viszonyban, mert vele beszélget leggyakrabban és legszívesebben. Vajon mi dolga lehet ennek a meglehetősen beszédes, megnyerőbb arcú és társainál kevésbé zárkózott embernek a kétárbocson?... Talán barátja D'Artigas grófnak?... Talán vele utazik mindenfelé, és osztozik a dúsgazdag jachttulajdonos irigylésre méltó életében... Végeredményben ez az egyetlen ember, aki, ha részvétet nem is, de legalább némi érdeklődést mutat irántam.

Thomas Rocht egész délelőtt nem láttam. Előző napi rohama valószínűleg nem szűnt meg egészen, és emiatt kabinjában tartják.

Efelől csakhamar meg is bizonyosodtam, mert D'Artigas gróf délután három óra tájban, a lépcsőn lefelé menet, magához intett.

Hogy mit akar nekem mondani, arról sejtelmem sincs, de annál jobban tudtam, hogy mit mondok neki én.

- Sokáig tartanak Thomas Roch rohamai? - kérdi tőlem.

- Néha negyvennyolc óráig is eltartanak - feleltem.

- Mit kell vele ilyenkor tenni?

- Semmit. Nyugton kell hagyni, amíg elszenderül. Ha egy éjszakát csendesén átalszik, a roham megszűnik, s Thomas Roch megint rendes félöntudati állapotába esik vissza.

- Jól van, Gaydon. Ha szükséges, ezentúl is ápolja, éppen úgy, mint a *Healthful-House*-ban.

- Ápoljam?

- Ápolja, itt a hajón... addig is, amíg hazaérkezünk.

- Hová?

- Ahová holnap délután jutunk - feleli D'Artigas gróf.

Holnap? - tűnődöm. - Eszerint nem az afrikai parton kötünk ki... az Azorokig sem jutunk el... Így hát feltevésem helyes volt: a Bermudák valamelyik szigetén állapodunk meg.

D'Artigas gróf lába már a lépcső első fokán van, amikor megszólítom:

- Uram, tudni akarom... jogom van rá, hogy megtudjam: hová visz engem, és...

- Önnek itt semmiféle joga nincs, Gaydon. Akkor feleljen, ha kérdezem.

- Tiltakozom!

- Csak rajta! - veti oda gögös, fölényes hangon a gróf, és rosszindulatú pillantással mér végig.

S azzal lemegy a fedélzeti hálórekesz lépcsőjén, engem pedig magamra hagy Serkő mérnökkel.

- Ha én az ön helyében lennék, Gaydon - szól hozzám mosolyogva a mérnök -, én bizony megnyugodnám a változtathatatlanban. Ha az ember fogaskerék fogai közé kerül...

- Akkor is szabad kiáltania, azt hiszem.

- Ugyan minek kiáltana, ha úgysem hallja meg senki?

- Majd meghallják... mérnök úr!

- Majd?... Hja, az nagyon messze van. Egyébiránt, kiáltson csak, ha jólesik, ahogy a torkán kifér!

E gúnyos tanács után ő is faképnél hagy. Magamra maradok a gondolataimmal.

Négy óra tájt az ört álló matróz jelentette, hogy kelet felől, hat tengeri mérföldnyire, nagy hajó közeledik.

Oldalvást tart felénk.

Gyorsan közeledik, és mind nagyobbak látszik. Két kürtőjéből fekete füst gomolyog fel. Alighanem hadihajó, mert főárbocának csúcsán keskeny szalaglobogó bomlik ki, és noha semmiféle zászló sem leng a hátsó árboc vitorlarúdján, úgy vélem, csak a szövetséges hajóhad egyik cirkálója lehet.

Kíváncsi vagyok, vajon az *Ebba* a szokásos módon üdvözli-e, ha egy vonalba kerülnek.

Nem: a kétárbocos ebben a pillanatban irányt változtat. Nyilvánvalóan az a szándéka, hogy eltávolodjék a cirkálótól.

A jacht egyébként olyan gyanús hajó, hogy ez a mozdulata cseppet sem lep meg. Hanem annál inkább meghökkent Spade kapitány hajóvezetésének módja.

A kapitány a hajó előrészébe siet, és megáll egy szerkezet mellett, amely leginkább a gőzhajók gépmesterének szóló jelzőkészülékre hasonlít. Megnyomja a készülék egyik gombját, s az *Ebba* ebben a pillanatban kanyarodni kezd. Negyedfordulatot tesz délkelet felé. Ugyanekkor a matrózok is óvatosan megeresztek a vitorlaköteleket.

Valamiféle utasítást adhatott *valamiféle* hajtószerkezet gépmesterének, az pedig *valamiféle* motorral megmagyarázhatatlan irányváltozásra készíti a kétárbocost.

E hajtószerkezet mibenlétét még nem ismerem.

A manőver következtében a kétárbocos részsút eltávolodik a cirkálótól. Az megtartja eredeti irányát. Miért is akarná útjából eltéríteni ezt a luxusjachtot a hadihajó, amikor semmiféle gyanúra nem szolgáltatott okot?

Bezzeg egészen másképpen viselkedik az *Ebba*, amikor este hat óra tájban egy másik hajót pillantanak meg, a bal oldali daruárboc irányában! Spade kapitány ezúttal korántsem akar kitérni, hanem a jelzőkészülék gombját megnyomva, nyomban intézkedik, hogy a kétárbocos kelet felé, tehát a közeledő hajónak vegye útját.

Egy órával utóbb a két hajó már egy magasságban jár, egymástól három-négy tengeri mérföldnyire.

A szél időközben teljesen elült. A hajón - három árboca van, kereskedőhajó lehet - lehúzzák a vitorlákat. Éjjel már semmiképpen sem kerekedhetik szél. A nagy, háromárbocos hajónak másnapig egy helyben kell vesztegelnie, ezen a nyugodt vízen.

A titokzatos gépezetű *Ebba* mindinkább közeledik a kereskedőhajóhoz.

Spade kapitány természetesen megparancsolta, hogy húzzák be a vitorlákat. Effrontat hajómester vezényletével ez mindjárt meg is történt, mégpedig olyan gyorsasággal, amilyent még a versenyvitorlásokon is megbámul az ember.

Sötétedik. A két hajó már nem lehet másfél mérföldnél távolabb egymástól.

Ekkor Spade kapitány felém tart. A jobb oldali hágcsohoz vezető nyílásnál állok. Mellém lép, és minden teketória nélkül rám parancsol, hogy rögtön menjek le a kabinomba.

Nem tehetek egyebet, engedelmeskedem. Mielőtt azonban elhagyom a fedélzetet, észreveszem, hogy a hajómester nem gyújtja meg a hajó helyzetét jelző, úgynevezett pozíciólámpákat, pedig a másik hajó már felhúzta a maga lámpáit: a jobb oldalra zöldet, a balra pirosat.

Csaknem biztosra veszem, hogy az *Ebba* észrevétlenül akarja megközelíteni a hajót. Az irányt megtartja, de most már valamivel lassabban halad.

Úgy számítom, hogy tegnap óta az *Ebba* kétszáz tengeri mérföldnyi utat tett meg.

Bizonytalan sejtelem száll meg, amikor a kabinomba lépek. Vacsorám az asztalomon vár, de hozzá sem nyúlok. Nem tudom, miért, valami nyugtalanság vesz rajtam erőt.

Végignyújtózom az ágyamon. Aludni szeretnék, de az álom elkerül.

Két álló óráig tart ez a kellemetlen állapot.

Körülöttem csend van. Csak a hajótest rezeg, s az oldalfalakat paskoló víz csobog halkan. Néha-néha egy-egy lökés érezhető: a csendes tengeren sikló hajó mozgása okozza.

Nincs nyugtom... agyamban a két nap minden emléke összegomolyog. Holnap délután tehát megérkezünk... Holnaptól kezdve „szükség esetén” (így mondta D’Artigas gróf) ismét átveszem Thomas Roch mellett a szolgálatot.

Amikor a hajófenékbe zártak, megéreztem, hogy a hajó elindul a Pamplico-szorosban, most pedig - este tíz óra lehet - határozottan érzem, hogy az *Ebba* megállott.

Vajon miért állt meg?... Amikor Spade kapitány rám parancsolt, hogy hagyjam el a fedélzetet, sehol sem láttam a közelben szárazföldet. A térkép szerint ebben az irányban csupán a Bermudák fekszenek, még jó ötven-hatvan mérföldet kellene haladnunk ahhoz, hogy az őt álló matróz a fokozódó sötétségben megpillanthassa a szigetek valamelyikét.

Az *Ebba* teljesen mozdulatlanul áll. Mindössze egy kis oldalhimbálózás érezhető, de az is igen gyenge és egyenletes. A tenger alig hullámszik. Szellő sem rebben a víz felett.

Eszembe jut a kereskedőhajó, amelytől az *Ebba* mintegy másfél mérföldnyire lehetett, amikor elhagytam a fedélzetet.

Ha hajónk tovább közeledett feléje, azóta el is érhetne. Most, hogy megállt, a két hajó nem lehet egymástól egy-két kötélhosszynál távolabb. A háromárbocos kereskedőhajó a szélcsend miatt már alkonyatkor megrekedt, és azóta nem közeledhetett nyugat felé.

Itt kell tehát lennie, a közelünkben, és ha világosabb volna az éjszaka, meg is látnám az ablakon keresztül.

Eszembe jut, hogy talán itt az alkalom! Meg kellene ragadnom... Miért ne kísérelném meg a szökést? Hiszen, ha nem szököm, semmi reményem, hogy valaha is visszaszerezsem a szabadságomat! Úszni ugyan nem tudok, ez igaz, de ha a jacht mentőbójáinak valamelyikét megragadnám, a tengerbe ugranám, vajon nem juthatnék-e el a kereskedőhajóig - feltéve persze, hogy sikerül a matróz-örszem figyelmét kiejátszanom.

Először is ki kellene jutnom a kabinból, és a létrán fel kellene kapaszkodnom a fedélzetre. Az *Ebba* legénységi szállásáról semmi nesz sem hallatszik. A fedélzeten is csend van. Bizonyára mindenki alszik a hajón. Előre hát!

Megnyomom a kilincset. Az ajtót kívülről elrekesztették. No, hiszen ezt előre tudhattam volna!

Le kell hát mondanom a tervemről. Egyébként amúgy sem igen sikerülhetett volna.

Legokosabban cselekedném, ha aludnám, mert ha testileg nem is, de lelkileg annál inkább el vagyok csigázva. Ellentétes gondolatok kavarnak az agyamban, és nem hagynak nyugodni. Bárcsak álomba fojthatnám őket!...

Bizonyára aludtam... Valami zaj riaszt fel; sajátságos egy zaj, effélét nem hallottam még a hajónkon.

Hajnali szürkület dereng be kabinom keletre néző ablakán. Megnézem az órát: fél ötöt mutat.

Legelőször is azt szeretném tudni, hogy megyünk-e.

Nem, semmi esetre sem... Sem a motor, sem a vitorlák nem hajtják a jachtot. És mégis sajátságos lökéseket érzek... nem lehet tévedés. Pedig, úgy látszik, a tenger most is éppolyan csendes, mint este volt. Ha a hajó netán elindult is, amíg aludtam, jelenleg biztosan mozdulatlanul áll.

Mintha nehéz terhekkal szaladgálnának ide-oda az emberek - ez okozza a zajt, amelyről az imént beszéltem. Most pedig, úgy tetszik, hasonló járást-kelést hallok a kabinom padozata alatt is, a hajófenéken, ahová a fedélzeten, az előárboc mögött nyílik a lejáró... Valami hozzászúrlódik a hajóoldal vízből kiálló részéhez... Talán csónakok álltak a hajóhoz?... S a legénység most áruk berakodásával vagy kirakodásával foglalatoskodik?

Márpedig képtelenség, hogy rendeltetési helyünkre érkezünk volna! D'Artigas gróf azt mondta tegnap, hogy még huszonnégy órai út előtt állunk. És, ismétlem, a legközelebbi szárazföldről, a Bermudák szigetsorozatjától is vagy hatvanmérföldnyire voltunk még akkor... Az meg éppenséggel lehetetlen, hogy nyugat felé tértünk vissza, hiszen az amerikai partokat is messze hagytuk már!

Különben is, okkal hiszem, hogy a hajónk egész éjjel egy helyben vesztegelt. Mielőtt az álom elnyomott, megállapítottam, hogy az *Ebba* megállt, s most, hogy felébredtem, megállapítottam, hogy még mindig áll.

Várom, ameddig megengedik, hogy újra felmenjek a fedélzetre. Ajtóm kívülről még mindig zárva van, éppen az imént győződtem meg róla. Gondolom, majd csak akkor eresztenek ki, ha már teljesen megvirradt.

Eltelik egy óra. Az ablaknyíláson beárad a hajnali fény. Kinézek. Átlátszó ködlepel borul a tengerre... hamarosan fel fog szakadni, ha átmelegítik az első napsugarak.

Mintegy félmérföldnyire látok, de a kereskedőhajót sehol sem találom. Alighanem az *Ebba* bal oldalán áll, azért nem láthatom.

Valami csikordulást hallok. Ajtóm zárában megfordul a kulcs. Felnyitom, kilépek a kabinból, felkapaszkodom a vaslajtórján. Amikor a fedélzetre lépek, látom, hogy a matrózok éppen helyére teszik a rakodónyílás fedelét.

Keresem D'Artigas grófot. Nem látom sehol, bizonyára lent van a kabinjában.

Spade kapitány és Serkő mérnök a hajó hátsó részében állnak. Néhány árugöngyöleg egyenletes elosztására felügyelnek. Az árukat bizonyára a fenékről hozták fel a matrózok, s alighanem ez a munka okozta azt a zajos járás-kelést, amelyre ébredtem. Hm... ha az árukat már a fedélzetre hordják, akkor bizonyára utunk céljához közeledünk.

Úgy látszik, nem járunk messze a kikötőtől. Néhány óra még, és a hajó talán már horgonyt is vet valahol.

Hát a háromárbocos kereskedőhajó, amely este még a jacht tatjának bal oldalán vesztegelt, hol van?... Ott kellene lennie, ahol akkor állt, mert alkonyat óta nem támadt fel a szél!

Tekintetemet arra fordítom.

A háromárbocosnak nyoma veszett. A tenger kihalt. Egyetlen hajó sem úszik a sík vízen. De hiába tekintek délre, északra, még csak egy árva vitorlát sem látok sehol a széles szemhatáron.

Töröm a fejemet, mi történhetett a kereskedőhajóval. Nem találok az eset magyarázatát. Arra kell gondolnom - de hát ennek igen kicsiny a valószínűsége -, hogy amíg én aludtam, jachtunk folytatta útját, és otthagyta a szélcsendben megrekedt kereskedőhajót. Igen, ez megmagyarázná, hogy miért nem látom sehol.

Eszem ágában sincs, hogy Spade kapitányhoz vagy Serkő mérnökhöz forduljak felvilágosításért. Feleletre sem méltatnának.

Spade kapitány egyébként e pillanatban a jelzőkészülékhez lép, és megnyom egy gombot a táblán. Az *Ebbát* csaknem ezzel egyidőben heves rándítás éri az orrán, s habár a vitorlákat még mindig nem vonták fel, a hajó folytatja különös útját kelet felé.

Két órával utóbb D'Artigas gróf is feltűnik a hátsó fedélzeti lépcsőn. Megszokott helyére ül, Spade kapitány és Serkő mérnök odalépnek hozzá, és néhány szót váltanak vele.

Mindhárman előveszik tengerészeti látcsövüket, és a szemhatárt kémlelik, délkelet és északkelet között.

Természetesen én is abba az irányba tekintek. Merően nézem a sík tengert, de távcsövem nem lévén, semmit sem láthatok.

Ebéd után ismét valamennyien a fedélzetre sietünk. Csak Thomas Roch nincs ott, a kabinjában maradt.

Fél kettőkor az előárboc keresztfáján örködő matrózok egyike jelenti, hogy szárazföldet lát.

Az *Ebba* roppantul gyorsan halad, így hát nekem is nemsokára meg kell pillantanom a szárazföld első körvonalait.

Két óra múlva, mintegy nyolc mérföld távolságban, csakugyan kiválik a távoli ködökből a szárazföld árnyképe. Amint a hajó közeledik hozzá, körvonalai mind élesebbekké válnak. Hegy lehet, vagy legalábbis fennsík. Ormáról füstfelhő száll az ég felé.

Tűzhányó, ezen a vidéken?... Hiszen ez akkor mégiscsak...

NYOLCADIK FEJEZET

A „BACK CUP”

Tudomásom szerint az Atlanti-óceánnak ezen a részén csupán a Bermudák szigetcsoportja fekszik. Az *Ebba* tehát csakis oda juthatott. Az amerikai partoktól számított távolságból és a Pamplico-szoros elhagyása óta megtett út irányából következtettem erre. A hajó állandóan dél-délkeleti irányba tartott, és átlagos sebességét véve alapul, mintegy kilencszáz-ezer kilométert futott be.

Kétárbocosunk még most is olyan gyorsan haladt, mint eddig. D'Artigas gróf és Serkő mérnök a hajó hátsó részén maradt, közel a kormányoshoz, Spade kapitány a hajó orrába ment.

Vajon elhúzzunk-e e lakatlannak tetsző sziget mellett, s magunk mögött hagyjuk nyugat felől?

Nem valószínű, hiszen terv szerint ezen a napon és ebben az órában kell a hajónak rendeltetési helyére érkeznie.

A fedélzeten felsorakoznak a matrózok, készen a kikötéssel járó tennivalókra, s Effrondat hajómester megteszi a révbe futáshoz szükséges intézkedéseket.

Még két óra, s megtudom, mit gondoljak a dolog felől. A sok kérdés közül, amely azóta gyötör, amióta hajónk a nyílt tengeren jár, legalább az egyikre megkapom valahára a feleletet!

És mégis hihetetlennek látszik, hogy az *Ebba* az angol fennhatóság alatt álló Bermudákon állomásozzék. Ha ugyan nem éppen Nagy-Britannia bízta meg D'Artigas grófot Thomas Roch elrablásával... De nem, ez a feltevés nem lehet helytálló!...

Annyi kétségtelen, hogy ez a titokzatos ember folytonosan rajtam tartja a szemét, mégpedig különös állhatatossággal. Nem tudhatja ugyan, hogy Simon Hart vagyok, úgy látszik azonban, mégis érdekli, hogy mit gondolhatok erről a kalandról. Mert, ha Gaydon betegápoló jámbor fickó is, éppoly aggódva kell a jövőjére gondolnia, mint bármiféle előkelő úrnak - akár e különös jacht tulajdonosának. Megvallom, kissé nyugtalanít is a makacsság, amellyel a gróf engem kémlel.

Ha tudná, mi ötlött hirtelen az eszembe, alighanem mindjárt a tengerbe dobta.

Az okosság azt parancsolja nekem, hogy ezentúl még százszor óvatosabb legyek, mint eddig voltam.

Nem adtam senkinek okot a gyanúra, még az éles szemű Serkő mérnöknek sem. De íme, a titok leplének egyik csücske máris fellebbent előttem. A jövő képe lassacskán világosodni kezd...

A hajó közeledett célja felé. A sziget - vagy jobban mondva: kis sziklazátony - egyre tisztábban rajzolódott ki az ég kék hátterére. A nap már túljutott delelőjén, és most a sziget nyugati oldalára árasztotta fényesőjét.

A sziget magánosnak tetszett. Legalábbis sem északon, sem délen nem látom a szigetcsoportot, amelyhez tartozhatik. Látószögünk a távolsággal arányosan távol, a láthatár egyre alább süllyed a sziget mögött.

Sajátságos alakú sziget ez, felfordított csészére hasonlít, amelynek égnek álló aljából füst, korom kavarog a magasba. Csúcsa - tehát, ha szabad ezzel a hasonlattal élnem: a csésze alja - mintegy százméternyire mered a tenger színe fölé. Oldalai mindenütt egyenletesen meredek

és csaknem teljesen kopárak. Kopárak a tövében tornyosuló sziklák is, amelyeket szakadatlanul ostromol a zajló hullámverés.

A nyugati irányból közeledő hajósoknak nyomban szemükbe tűnik a sziget egyik természeti sajátága: egy boltozatos sziklaív, amely mintha a felborított sziklacsésze füle volna. Tajtékozva zúdulnak keresztül rajta a megtörő hullámok. A napsugarak is azon áradnak át, ha a nap korongja hajnaltájt feltűnik a keleti szemhatáron. Ilyenkor méltán rászolgál nevére: *Back Cup*nak⁶³ hívják.

Ezt a puszta szigetet láttam már... felismerem! A Bermudák szigetcsoportján innen van. Ez az a bizonyos „felfordított csésze”, amelyet néhány év előtt alkalmam volt megtekinteni. Ez az, nem tévedek! Partra is szálltam ezeken a mészkősziklákon, bebarangoltam a sziget keleti oldalát. Úgy van, ez a *Back Cup*!

Ha nem lettem volna eléggé ura akaratomnak, most meglepetésemben és örömemben hangosan felkiáltok, s ez a felkiáltás méltán felkeltette volna D'Artigas gróf figyelmét.

Röviden számot akarok adni arról, hogy néhány év előtt, amikor a Bermudák szigetcsoportján jártam, milyen körülmények között jutottam el a *Back Cupra* is.

Az Észak-Karolinától mintegy ezermérföldnyire eső Bermudák csoportja vagy száz kisebb-nagyobb szigetből áll. Közepén keresztezi a nyugati hosszúság Greenwichől számított hatvanegyedik foka a harminckettedik szélességi kört. Az angol Lomer hajótörése után (1609-ben itt futott zátonyra) a szigetcsoport angol fennhatóság alá került. A szigetekeken megtelepedett gyarmatosítók azóta tízezer lélekre szaporodtak.

Anglia nem terményeiért, gyapotért, kávéért, indigóért, nyílgyökérért szerezte meg, vagy helyesebben: kaparintotta kézre a szigetcsoportot, hanem azért, mert alkalmas tengerészeti támaszpontul kínálkozott, lévén eléggé közel az észak-amerikai partokhoz. A hatalomba vétel megtörtént, az érdekelt államok nem tiltakoztak ellene, s így a Bermudákat ez idő szerint is angol helytartó kormányozza. Mellette helytartótanács és nemzetgyűlés működik.

A csoport jelentősebb szigetei: a Saint David-, a Sommerset-, a Hamilton- és a Saint George-szigetek. Az utóbbinak szabad kikötője is van; hasonló nevű városa egyúttal az egész szigetcsoport székhelye.

A legnagyobb sziget is alig hosszabb huszonöt kilométernél, szélessége pedig mindössze négy kilométer. Nem számítva a közepes nagyságú szigeteket, az egész csoport voltaképpen nem egyéb, mint apró szirtek és zátonyok halmaza. Kiterjedése tizenkét négyzetmérföld.

A Bermudák éghajlata igen egészséges, jótékony hatású ugyan, de gyakran látogatják az Atlanti-óceán heves téli viharai. Ilyenkor a szigetekeken rendkívüli nehézséggel jár a kikötés.

A szigetcsoporton legfőképpen folyóban és patakban van nagy hiány. Mivel azonban bőven esik az eső, a sziget telepesei úgy segítenek a vízhiányn, hogy a csapadékot felfogják, és az ültetvények öntözésére meg a lakosság egyéb szükségleteire tárolják. Hatalmas gyűjtőmedencéket építettek erre a célra; a felhőszakadások kimeríthetetlen bőségben ontják beléjük a vizet. Bámulatos alkotások ezek a medencék, igazán dicséretére válnak az emberi elmének.

Én is a vízművek építése dolgában látogattam el a Bermudákra s azért is, mert e szép munkára igen kíváncsi voltam.

---

⁶³ Csészehát

Egy New Jersey-i gyárban álltam alkalmazásban. Néhány heti szabadságot kértem. New Yorkban hajóra szálltam, és elhajóztam a Bermudákra.

Hamilton-szigeti tartózkodásom idején, a tágas Southampton-kikötőben sajátos természeti jelenségnek voltam szemtanúja. A tünemény főként a geológusok számára bírt érdekességgel.

Egy napon egész bárkaraj futott be a Southampton-Harbourba. Halászok ültek bennük, feleségüstül, gyerekestül, háznépestül.

A *Back Cup*ról érkeztek, eddigi otthonukból. Sok évtizede laktak már a szigeten, fából és kőből épített kunyhókban. Igen jól ment a dolguk, mert a tenger bőven adott nekik halat. A Bermudák közelében egész esztendőben, de főként március és április hónapokban csak úgy nyüzsgő a hal és az ámbrás cet a parti vizekben.

A halászok nyugalma és foglalatosságát semmi sem zavarta. Hozzátörődtek nehéz élet-körülményeikhez is, amelyen egyébként sokat enyhített, hogy a Hamilton- és Saint George-szigetekkel meglehetősen könnyű volt a közlekedés. Erős építésű, egyárbocos, „kutter”-vitorlázatú bárkáik rendszeresen járták a két kikötőt, s az odaszállított halért cserébe háztartási holmikat vittek vissza a kis szigetre.

Vajon miért hagyták el otthonukat, mégpedig - mint nyomban kijelentették - örökre? Azért, mert ott többé már nem érezhették magukat biztonságban.

Két hónappal előbb ugyanis tompa dördüléseket hallottak a *Back Cup* mélyéről. Előbb csak csodálkoztak a jelenségen, utóbb azonban egyre inkább nyugtalanítani kezdte őket. A szikla ormáról - nevezzük a felfordított csésze fenekének - füst gomolygott a magasba, és nyomában láng csapott fel. Azelőtt egyikük sem gondolta, hogy a sziklahegy vulkán, és hogy ormán kráter nyílik. Nem is juthatott fel a sziklacsúcsra senki, mert a hegy oldala mindenütt roppant meredek volt. Most azonban a halászok már nem kételkedtek abban, hogy a *Back Cup* voltaképpen régi tűzhányó, s hogy a halászfalut közeli kitörés veszélye fenyegeti.

E két hónap folyamán mind gyakrabban ismétlődtek a dördülések, sőt egyre erősebbekké váltak. A sziget sziklavázát erős rázkódtatások reszkettették meg, s az oromból, főleg éjjel, mennydörgésszerű robaj közepette lángok csaptak fel. Egyszóval minden arra mutatott, hogy a szikla méhe ismét forrong a tenger alatt, s a katasztrófa, az előjelek szerint, bármely pillanatban várható volt.

A partszegélyen lakó, közvetlen veszedelemnek kitett családok nem késlekedhettek tovább, mert abban az esetben, ha a tűzhányó csakugyan kitör, semmi sem védhette meg őket a lávaártól; de még arra is számítaniuk kellett, hogy a sziklasziget mindenestül megsemmisül. Bárkáikra rakták hát minden ingóságukat, sietve elmenekültek a szigetről, és Southampton-Harbourban kerestek menedéket.

A Bermudák lakói is megijedtek, amikor híret vették, hogy a szigetcsoport nyugati végén egy kialudtnak vélt vulkán újra működni kezd. Akadtak azonban olyanok is, akiket félelem helyett inkább a kíváncsiság fogott el. Ezek közé tartoztam én is. Mindenképpen érdemes volt ezt a jelenséget közelebbről is megvizsgálnunk, már csak azért is, mert tudni akartuk, nem látták-e a halászok nagyobbnak a veszélyt, mint amekkora az valójában.

A *Back Cup* a szigetcsoporttól nyugatra emelkedik ki a tengerből. Apró szigetek és megközelíthetetlen zátonyok kötik össze a Bermudákkal. Minthogy csúcsa a száz métert sem éri el, sem Hamiltonból, sem Saint George-ról nem lehet látni.

Néhány természetvizsgáló meg én beszálltunk egy „kutter”-ba, és elindultunk Southampton-Harbourból a *Back Cupra*. Nemsokára már partra is szálltunk a szigeten, ott, ahol a halászok elhagyott kunyhói álltak.

A szikla belsejéből most is dübörgés, morajlás hallatszott, a kráterből pedig füstfelhő kavardott a magasba.

Megbizonyosodtunk felőle, hogy a *Back Cup* csakugyan afféle régi vulkán, amelyben most ismét fellobbant a föld alatti tűz. Kitörése rövid idő kérdése, s a kitörésnek természetesen meglesznek a maga következményei.

A kráterig sehogyan sem sikerült feljutnunk. A sima, meredek, sikamlós hegyoldalon képtelenség volt a kapaszkodás. A sziklafal nyolcvanfokos szögben meredt a magasba; sem a láb, sem a kéz nem talált rajta támasztékot. Soha sivárabb szirtoldalt! Csak a sziklafalra verődött televényföldkupacokból serkedt imitt-amott egy kevés vadlóhere... egyebütt kopár volt az egész sziget.

Sok sikertelen hegymászókísérlet után legalább meg akartuk kerülni a sziklaszirtet. Ámde a sziget csak azon a vidéken volt járható, ahol a halászfalu épült, mindenütt másutt - északon, délen, nyugaton - leomlott sziklatömbök rekesztették el az utunkat.

Ilyen körülmények között csak igen felületesen szemlélhettük meg a pusztá szigetet. De láttuk a kráterből felszálló füstöt és lángot, hallottuk az erős dördülések által meg-megszakított tompa morajt (a dörrenések szinte az egész sziklát megremegtették), s be kellett vallanunk, hogy a halászok nem ok nélkül költöztek el onnan: a vulkán kitörésére valóban hamarosan számítani lehet.

Ez adott nekem tehát annak idején okot, hogy a *Back Cupot* megnézzem. Nem csoda hát, hogy most, amikor különös alakját megpillantottam, azonnal ráismertem.

Nem! Ismétlem, D'Artigas gróf aligha örvendett volna, ha Gaydon betegápoló felismeri a *Back Cupot*... Feltéve persze, hogy az *Ebba* csakugyan itt szándékszik kikötni. S ezt nemigen hiszem, mert a szigeten egyáltalában nincs kikötő.

Miközben kétárbocosunk a sziget felé közeledik, én a *Back Cupot* nézegetem, ahová ama bizonyos menekülés óta egyetlen bermudai halász sem kíváncszott vissza. A halásztelep egészen elhagyatott. Elképzelhetetlen, hogy ez a sziget az *Ebba* állandó állomáshelye!

D'Artigas gróf és társai nyilván nem is szándékoznak partra szállni a *Back Cup* szigeten, még ha a hajó átmeneti menedéket találna is a sziklák között, valami szűk öbölben. A dúsgazdag jachttulajdonosnak aligha juthatott eszébe, hogy itt üssön tanyát, ezen a szigeten, amelyet szüntelenül ostromolnak a Nyugat-Atlanti-óceán szörnyű viharai. Viharedzett halásznak még csak megjárja, de mit keresne rajta D'Artigas gróf, Spade kapitány, Serkő mérnök és az *Ebba* legénysége?

Alig vagyunk már fél mérföld távolságnyra a *Back Cup*tól. Nagyon sivár a képe, ellentétként a dombos, sötétzöldbe borult bermudai szigeteknek. Alig néhány mélyedésben él meg egy-egy satnya borókabokor vagy törpe cédrus, amely pedig a Bermudák többi szigetének legfőbb kincse. A sziklák alját moszat borítja; a tenger vetette oda, és szüntelenül újabb meg újabb rétegekkel tetézi: rostos növényekkel meg azzal a töméntelen hínárral, amelyet a Kanári- és Zöldfoki-szigetek között elterülő úszó rétségről, a Sargasso-tengerről sodornak a *Back Cup* zátonyaira az áramlatok.

Lakója nincs a puszta szigetnek, csupán néhány madár: pirók, kék tollú *mota cyllas cyalis*, nagyszámú sirály és tengeri fecske. Villámgyors szárnycsapásokkal szeldelik át a kráterből feltóduló füst- és gőzoszlopot.

A kétárbocos két kötélhosszúságnyira jár a parttól. Hirtelen meglassúdik: „fojtott gőzzel” halad. A víz színe fölé kibukkanó szirtek között csatorna nyílik: az *Ebba* egyenesen arra tart.

Azon tűnődöm, vajon bemerészkedik-e a hajó ebbe a zegzugos sziklaátjáróba.

Nem, sokkal valószínűbb az a feltevés, hogy csupán néhány órai pihenőre kanyarodik oda - hogy miért, azt persze nem tudom -, s aztán folytatja útját kelet felé.

Annyi biztos, hogy semminemű előkészületet nem látok a kikötésre. A horgonyok nyugodtan függnék a daruoszlopokon, a láncok is helyükön pihennek, s a matrózok sem készülnek, hogy a csónakokat leeresszék.

D'Artigas gróf, Serkő mérnök és Spade kapitány a hajó orrába sietnek. S aztán olyasvalami kezdődik, ami valóságos rejtély előttem.

A bal oldali mellvéd mellett én is előremegyek, csaknem egészen az előárbocig. Egy kis bóját pillantok meg a vízen; egy matróz éppen azon buzgólkodik, hogy felhúzza a hajóra. A tiszta, átlátszó víz hirtelen elsötétedik: mintha valami nagy, sötét tárgy szállana fel a mélyből. Talán valami hatalmas cet, s azért jön a tenger színére, hogy ott lélegzetet vegyen... Talán veszélyben is van a hajónk, hiszen a cet megcsaphatja erős farkával...

S most egyszerre mindent megértettem. Most már tudom, mi hajtotta olyan csodálatos sebességgel a hajónkat, vitorla és gőzerő nélkül! Íme, most bukkan fel a habokból az a fáradhatatlan vízi jármű, amely az amerikai partoktól egészen a Bermudákig vontatta az *Ebbát!*... A jacht oldalán egy víz alá meríthető, tengeralattjáró *tug*, vagyis vontatóhajó úszik; valamely akkumulátortelepből vagy Volta-oszlopból nyert villamos áram mozgatja a propellerét.

A *tug* afféle hosszú, acélorsó formájú alkotmány, teteje lapos; közepén csapóajtó nyílik: azon juthatni a *tug* belsejébe. A lapos fedélzet homlokrészén periszkóp - lencseüveges, kerek ablakú, műszeres fülke - nyílik. Az ablakon kitóduló villamos fény megvilágítja az alsó vízrétegeket. A víztúlsúlytól megszabadult tengeralattjáró most a tenger felszínére került. A felső nyílás azonnal kinyílik: friss levegő árad be rajta a *tug*-ba. Valószínű, hogy a tengeralattjáró csak nappal merül alá, éjjel a víz hátán úszik, és úgy vontatja a jachtot.

Várjunk csak! Valamit szeretnék még tudni! Ha villamosság hajtja a *tug*-ot, ugyan honnan szerzi az áramot? Az áramot, akármiféle eredetű is, mindenképpen valamiféle áramfejlesztőnek kell szolgáltatnia! Vajon hol van az az áramfejlesztő telep?

Egyáltalában, miért van a kétárbocosnak szüksége erre a víz alatti vontatóra? Miért nem rendezték be magát a jachtot gőz- vagy villamos erőre, mint annyi más luxushajót?

Ámde e pillanatban nincs időm, hogy ezen tépelődjem, és hogy a sok megfejthetetlen talány megoldásán törjem a fejem.

A *tug* a jacht mellett pihen a tengeren. A tetőajtó nyitva áll. Néhány matróz lép ki rajta a *tug* tetejére: a tengeralattjáró legénysége. Velük érintkezett Spade kapitány a hajó orrában levő villamos jelzőkészülék segítségével, amelyet huzal köt össze a *tug*-gal. Az *Ebbáról* tehát ilyenénképpen szabályozták a tengeralattjáró útját.

Ekkor Serkő mérnök hozzám lép, és így szól:

- Beszálni!

- Beszállni?... - ismétlem csodálkozva a parancsot.

- Úgy van! Beszállni!... A *tugba*!... De hamar!

Mint eddig, most is szó nélkül engedelmeskedem, ennél okosabbat amúgy sem tehetek.

Amint az oldalkorláton átmászom, Thomas Rocht pillantom meg a fedélzeten. Egy matróz kíséri. Nyugodtnak és közönyösnek látszik, vonakodás nélkül tűri, hogy a *tugba* levigyék. Amikor mellém ér, a csapóajtó nyílásánál, D'Artigas gróf és Serkő mérnök is odalép hozzánk.

Spade kapitány és a legénység ott marad a kétárbocos fedélzetén. Négy matróz beszáll az egyik csónakba, amelyet időközben vízre eresztettek. Ezek az emberek hosszú sodrott kötelet húznak maguk után; talán az a céljuk, hogy az *Ebbát* a kötélénél fogva a sziklaszirtek közé vontassák.

Talán valami rév van a sziklák között, ahol D'Artigas gróf jachtja védelmet talál a nyílt tengeri hullámok ellen? Vagy talán itt van állandó kikötője?

A *tugot* elválasztják az *Ebbától*, a csónakba levitt kötélt megfeszül: a négy matróz elindul, hogy azt fél kötélhossznyival beljebb, a sziklafalba eresztett vasgyűrűkhöz kösse.

A hajón maradt legénység megragadja a kötelet, és lassan befelé vontatja az *Ebbát*.

Öt perccel utóbb az *Ebba* már el is tűnik a sziklahalmaz mögött. A tenger felől bizonyára még árboca csúcsát sem lehet látni.

Ugyan ki sejthette volna a Bermudákon, hogy ebben a rejtett kis öbölben hajó horgonyoz? S ki gondolta volna Amerikában, hogy a dúsgazdag D'Artigas gróf, akit jól ismernek minden nyugati kikötőben, a *Back Cup* kopár sziklái között lakik?

Húsz perccel ezután a négy matróz visszatér a csónakkal a *tugra*. A tengeralattjáró tehát reájuk várakozott, hogy aztán velük együtt elinduljon... vajon hová?

Most már a teljes legénység beszállt a *tugba*. A csónakot a tengeralattjáró farához kötik uszályként. Mozgás keletkezik, a csavar lassan működni kezd, és a *tug*, dél felől kerülve meg a sziklazátonyokat, akár a kétárbocos, a *Back Cup* irányába tart.

Három kötélhosszúságnyira az első csatornától második csatorna nyílik: a sziklasziget felé vezet. Ezen a kacskaringós átjárón úszik a *tug*. Amikor eléri a sziklafal tövét, két matróz leoldja róla a csónakot és egy keskeny, fűvenyes partra húzza, ahol sem a hullám, sem a tengerzajlás nem érheti el, s ahol könnyen megtalálják, ha az *Ebba* ismét útra kel.

A két matróz ismét felszáll a *tug* lapos tetejére. Serkő mérnök int nekem, hogy menjek le a tengeralattjáró belsejébe.

Leereszkedem a vaslépcső néhány fokán. Egy központi helyiségbe jutok. Halomban hevernek ott a különféle csomagok és bálák. Valószínűleg nem fértek el már az *Ebba* zsúfolt fenekén... Egy fölkébe tuszkolnak be, és rám zárják az ajtót. Teljes sötétségben vagyok megint.

Mihelyt beléptem, ráismertem régi börtönömre. Itt töltöttem azokat a keserves órákat, amikor a *Healthful-House*-ből elraboltak, ez volt az a fülke, amelyből csak akkor engedtek ki, amikor a *tug* már elhagyta a Pamplico-szorost, és a nyílt tengeren futott.

Thomas Roch is bizonyára hasonló sorsban részesült, alighanem egy másik sötét kamrába csukták.

Érces zörejt hallok: becsapták a tetőajtót. A jármű most minden bizonnyal a víz alá merül.

Csakugyan, éreztem is, hogy süllyedünk. A *tug* tartályai vízzel teltek meg.

Majd más irányú mozgást érzek: a tengeralattjáró előrehalad.

Három perc múlva megáll, és érzem, hogy a víz felszínére emelkedik...

A tetőajtó zörrenését hallom: felnyitották.

Börtönöm ajtaja is felpattan, én pedig néhány ugrással fent termek a *tug* lapos tetején.

Körülnézek.

A *tug*... behatolt a *Back Cupba*, a sziget belsejébe!

Itt él tehát D'Artigas gróf, itt élnek társai, ezen a rejtekhelyen - hogy úgy mondjam -, kívül az emberi társadalmon!

KILENCEDIK FEJEZET

A SZIKLA BELSEJÉBEN

Másnap körülnézek a *Back Cup* hatalmas sziklabarlangjában. Tehetem bátran, senki sem akadályoz.

Micsoda lidérces éjszakát töltöttem ott, milyen izgatottan vártam a virradatot!

Amikor megérkeztünk, egy kisebb barlangfélébe vezettek, mintegy százlépésnyire attól a parttól, ahol a *tug* kikötött. A tizenkét láb⁶⁴ hosszú, tíz láb széles barlangot villamos izzólámpa világította meg. Az ajtó, amelyen beléptem, bezárult mögöttem.

Nem csodálkoztam azon, hogy villanyvilágítással találkozom a barlangban, hiszen a *tugot* is villanyárammal világították. Vajon miből nyerik az elektromosságot, hol lehet az áramfejlesztő telep? Talán éppen itt, ebben a sziklaüregben vannak a gépek, a dinamók, az akkumulátorok?...

Cellámban asztal áll (rajta élelmiszerek), megvetett ágy, nádfonatú karosszék és szekrény, a szükséges fehérneművel és ruhákkal. Az asztal fiókjában papírt, tintát, tollat találok. A jobb szögletben mosdóasztalka, teljesen felszerelve. Minden nagyon tiszta.

Az első vacsora friss halból, szárított húsból, jóízű kenyérből, sörből és *whisky*ből⁶⁵ állt. De olyan kimerült voltam, hogy alig ettem egy-két falatot - éppen csak csipegettem belőle, ahogy mondani szokás.

Pedig ugyancsak úrrá kell lennem magamon, ugyancsak helyén kell legyen az eszem! Vissza kell nyernem régi nyugodtságot, ha azt akarom, hogy ez a harc az erkölcs diadalával végződjék! E marék embernek, aki elrejtőzve él itt, a szikla mélyében, meg kell tudnom a titkát! Meg akarom tudni, és meg is tudom!...

D'Artigas gróf eszerint a *Back Cup* sziklaüregében lakik! Ha luxushajója nem jár az óceánon, az amerikai partokon, sőt talán az európai vizeken, akkor itt húzza meg magát, ebben a barlangban, melynek még a létezését sem gyanítja senki! Ezt az ismeretlen rejtekhelyet ő fedezte fel! Vízbe nyíló kapun közlekedik, s a kapu nyílása tíz-tizenöt lábnyi mélységben torkollik az óceánba!

Vajon miért zárkózik el az emberiségtől?... Miféle múltja lehet?... Ha a D'Artigas név csak álnév, és a grófi cím is csak afféle kölcsönvett titulus - mint gyanítom -, ugyan mi oka lehet, hogy igazi kilétét eltitkolja? Talán elítélt vagy száműzött, aki az önkéntes számkivetettséget vállalta a kényszerű helyett?... Vagy talán bűnözővel van dolgom, aki úgy akarja elkerülni a büntető igazságszolgáltatást, hogy ennek a sziklaüregnek a mélyére veszi be magát?... Erről a gyanús emberről akármit feltételezek!

Mindig és minduntalan az a kérdés merül fel bennem: mi oka lehetett D'Artigas grófnak arra, hogy Thomas Rocht - az ismert körülmények közt - elrabolja a *Healthful-House*-ból? Mindmostanáig nem kaptam kielégítő választ erre a kérdésre. Talán arra számít, hogy kicsalja tőle a fulgurátor titkát, és ha rejtekhelyét véletlenül felfedezték, a *Back Cup* védelmére használhatja fel a fulgurátort?

---

⁶⁴ Hosszmérték. 1 láb kb. 30 cm

⁶⁵ Whisky: gabonapálinka

Hiszen ha ez csakugyan bekövetkeznék, a pusztaszigetet könnyen hatalmukba kerítenék a támadók, nem is kellene megostromolniuk: elég lenne, ha csupán kiéheztetnék. A *tug* egymaga nemigen tudná élelmezni az egész települést, a kétárbocos pedig sehogy sem törhetné át az ostromzárat. De még ha ez sikerülne is: körözéséről a világ minden kikötője azonnal értesülne...

Mi hasznát remélheti hát D'Artigas gróf Thomas Roch fulgurátorának? El sem képzelhetem!

Hét óra tájban felrezenek álmomból. Rabja vagyok ugyan a *Back Cup*nak, de az ajtót nem zárták rám. Semmi akadály, hogy elhagyjam a cellát. Kilépek...

Ajtóm előtt, mintegy harmincméternyire, amolyan rakpartféle sziklapárkányzat húzódik jobbra-balra.

Az *Ebba* néhány matróza hordókat gurít fel a *tug* fenekéről. A tengeralattjáró egy rakodógátszerű sziklafok mellett áll a víz felszínén.

Szemem lassanként hozzászokik a barlangban uralkodó félhomályhoz. A boltozat tetején kerek rés nyílik, azon át szűrődik be a világosság.

Hm - mondom magamban -, tehát ezen a nyíláson száll fel a gőzpára vagy inkább: a füst, amelyet már három-négy mérföldről is látni lehet!

Agyamon egész hosszú gondolatsor cikázik végig.

A *Back Cup* tehát nem vulkán, mint általában hiszik, s mint én is hittem. A füstfelhő, a felcsapódó lángok: mind emberkéz munkája!

A dördöléseket, amelyektől a bermudai halászok holtra ijedtek, nem a föld belső forrongása okozta. Mindez csinált dolog volt... Ezek a jelenségek csak azért látszottak, mert a *Back Cup* gazdája úgy akarta, s arra szolgáltak, hogy elriasszák a szigetről a partszegélyen megtelepedett halászokat! És D'Artigas gróf el is érte a célját: jelenleg ő a sziget korlátlan ura! Pusztán a robbanások zajával, pusztán azzal, hogy az áramlatok által odasodort moszat és hínár füstjét kibocsátotta az álkráteren, sikerült rászednie a világot. Sikerült elhitetnie, hogy a *Back Cup* voltaképpen tűzhányó, amely váratlanul működni kezdett, és kitörésével az egész szigetet veszélyezteteti... De a kitörés persze elmaradt.

Így kellett történnie! Mert amióta a bermudai halászok elköltöztek a szigetről, a *Back Cup* ormából szüntelenül sűrű füst gomolyog.

Ezenközben mindjobban világosodik körülöttem. Minél magasabbra jut a nap az égboltozaton, annál erősebben tódulnak be sugarai az álkráteren. Így hát a barlang nagyságáról rövidesen biztos fogalmat alkothatok.

Íme vizsgálódásaim eredménye:

A csaknem kör alakú *Back Cup*nak ezerkétszáz méter a külső kerülete, területe pedig ötvenezer négyzetméter, vagyis öt hektár. Falai alul, a tövükben mintegy harminc-száz méter vastagok lehetnek.

Ebből az következik, hogy - leszámítva a falak vastagságát - a sziklasziget egész tenger fölötti részét a barlang foglalja el. A tenger alatti alagút, amelyen a barlang lakói közlekednek (s amelyen a *tug* idehozott bennünket), becslésem szerint körülbelül negyven méter lehet.

E megközelítően pontos számadatok alapján némi fogalmunk lehet a barlang nagyságáról. De bármily nagy is, az Ó- és Újvilágban számos nagyobbat ismernek. Azokat azonban már alaposan végigfűrkészték a barlangkutatók.

Tény az, hogy a krajnai, northumberlandi, derbyshire-i, a piemonti, morée-i, a Baleárokön levő, a magyarországi és kaliforniai barlangok ennél jóval nagyobbak. Nagyobb a belgiumi han-sur-lesse-i barlang, valamint az Egyesült Államokban levő, kétszázhuszonhat boltozatos tereméből álló kentuckyi mammutbarlang is, amelyben hét patak, nyolc zuhatag és egy öt-hat mérföld hosszú tó található; végéig mindmáig nem jutottak el a geológusok.

Mint ezer meg ezer más turista, én magam is megfordultam a kentuckyi barlangokban. Fő ürege most jó összehasonlítási alapul szolgál.

A mammutbarlangban, éppen úgy, mint itt, különféle alakzatú, hatalmas pillérek tartják a boltozatot. Ezek a pillérek mindkét barlangot a gót stílusú székesegyházak belsejéhez teszik hasonlatossá; a fő- és mellékhajók, oldalkápolnák elhelyezése azonban e barlangokban természetesen korántsem olyan szabályos, mint az igazi egyházi épületekben.

A kentuckyi és a *Back Cup*-i barlangok között abban látom a legfőbb különbséget, hogy annak boltozata százharminc méter magas, utóbbié ellenben nem több hatvan méternél. De a *Back Cup*-i barlang ezt a magasságot is csak annál a kör alakú tetőnyílásnál éri el, amelyen a füst és a láng szokott a magasba csapni.

De az említett barlangoknak még egy igen jellegzetes sajátosságuk van, s erről külön is meg kell emlékezni: nyílásuk könnyen hozzáférhető, következésképpen egyik napról a másikra valamennyit felfedezhették.

A *Back Cup* azonban más a helyzet. Ez a sziget a tengeri térképen úgy szerepel, mint a Bermudák csoportjához tartozó sziklaszirt. Kinek jutna eszébe, hogy ekkora barlang tátong a belsejében? Csak az tudhatja meg, hogy ez a barlang egyáltalában létezik, aki oda már bejutott. De hogy bejusson, ahhoz tenger alatt járó hajóba kell ülnie, olyasfélbe, mint például D'Artigas gróf tujja.

Nézetem szerint a különös jachttulajdonos is csak véletlenül bukkanhatott rá az alagútra, amely lehetővé tette, hogy a *Back Cup* belsejében megalapítsa ezt a titokzatos települést.

Alaposan szemügyre veszem a barlang falai közé zárt tavat, és megállapítom, hogy az meglehetősen kis kiterjedésű. Kerülete alig háromszáz-háromszázötven méter. Valójában nem más, mint a sziklapartok közé szorított lagúna, de arra elég nagy, hogy a *tug* kényelmesen mozogjon benne, mert - mint megtudtam - mélysége a negyven métert is eléri.

Nyilvánvaló, hogy ez a kripta, helyzeténél és szerkezeténél fogva, azoknak a barlangoknak csoportjába tartozik, amelyek a tengervíz benyomulása folytán keletkeznek. A tűz és a víz egyaránt közrejátszott megalkotásában, s ebből a szempontból ugyanolyan, mint a crozoni és morgate-i barlang a francia douarrenez-i öbölben, a Bonifacio-barlang a korzikai parton, a Thorgatten-barlang Norvégiában (utóbbinak ötszáz méterre becsülik a magasságát!), mint a görögországi és gibraltári barlangok vagy akár a kokinkínai tourane-beliek. Vázuk jellege azt mutatja, hogy valamennyit kettős geológiai munka teremtette.

A *Back Cup* javarészt mészkő. A lagúna partjától lankásan emelkedik a szirtfal. Néhol finom, apró szemű kavicsréteg csillan elő a parton; itt-ott a „kőtörőke” nevű virág kemény, tömött csomói sárgállanak rajta. Amott vastag rétegben halmozódik a moszat és a hínár. Némelyik csomó már kiszáradt, másik még nedves; kesernyész tengerszagot áraszt: a tengerár csak nemrégiben sodorta át az alagúton, és vetette a lagúna partjára.

De a *Back Cup* sokféle szükségletére nemcsak ezt a tüzelőanyagot használják. Kissé távolabb nagy rakás kőszemet látok: nyilván a *tug* vagy a vitorlás hozhatta. A barlang lakóinak tehát éppen elég fűtőanyag áll a rendelkezésére, s nem szorulnak a lagúna partjaira rakódó tengeri

hínárra. De - ismétlem - az a füst, amely a kráteren gomolygott a levegőbe, ezeknek az előzetesen megszáritott növényeknek az elégetéséből származott.

Továbbhaladva a lagúna északi partján, megpillantom a „trogloditák” odúit. Avagy nem illik a *Back Cup* telepeseire ez a név, amellyel a művelődés legalacsonyabb fokán álló barlanglakókat jelölik?

A barlangnak ezt a részét *Bee Hive*-nak, vagyis méhkaptárnak nevezik. Rá is szolgál erre a névre: falba vájt odúk sorakoznak egymás mellett a mészkősziklában, s ezek az emberdarazsak ott fogtak tanyát.

A keleti oldalon egészen más képe van a barlangnak. Száz meg száz természetes oszlop tör ott a magasba, szeszélyes görbületekkel: azok tartják a boltozatot. Valóságos sziklaerdő: mészkőfalainak csúcsa a mennyezetig ér. Az oszlopok mögött kanyargó ösvények vezetnek a barlang mélyébe.

Ha a sziklafalba vájt odúk számából indulok ki, úgy becsülöm, hogy D’Artigas grófnak mintegy nyolcvan-száz embere lakhatik a barlangban.

Az egyik elkülönítve álló cella előtt megpillantom D’Artigas grófot. Éppen most csatlakozik hozzá Serkő mérnök és Spade kapitány. Néhány szót váltanak egymással, aztán mindhárman a lagúna partjára sietnek, s megállnak a rakodógátnál, a vízen himbálódzó *tug* előtt.

Tizenkét matróz csónakon szállítja át a kirakott áruk egy részét a lagúna túlsó partjára, ahol az oldalsó falba vájt raktárhelyiségek nyílnak.

A tenger alatti bejáró száját sehol sem látom. Annak idején megfigyeltem, hogy a tengerről érkező vontatóhajónak néhány méternyire a víz alá kellett merülnie, hogy bejuthasson a barlang belsejébe. E tekintetben tehát a *Back Cup* nagyon elüt a strazzai vagy a morgate-i barlangtól, mert azokba mindig be lehet jutni, még magas vízállás idején is.

Vajon van-e valami más kijárata is a *Back Cup*nak a tengerre, valami természetes vagy mesterséges folyosó? Nagyon fontos volna, hogy ezt megtudjam!

A *Back Cup* igazán megérdemli a nevét. Csakugyan az, aminek látszik: hatalmas, felfordított csésze. Nemcsak kívülről színleli az alakját, hanem - s ez az, amit az emberek nem tudnak! - belseje is szakasztott olyan.

Említettem már, hogy a lagúna északi oldalát, a tenger alatti alagút szájától jobb kéz felől, a barlang *Bee Hive* nevű része foglalja el. Ezzel átellenben a raktárhelyiségek sorakoznak. Az ott felhalmozott holmik: bálák és más portékák, boros-, sörös- és pálinkáshordók, konzervládák és egyéb csomagok jelzése rendkívül sokféle eredetre vall. Az ember azt hihetné, hogy vagy húsz különböző hajóról kerültek oda.

Valamicskével távolabb, magas deszkakerítés mögött tekintélyes épület áll; könnyen felismerhető, hogy mi a rendeltetése. Egy magasba nyúló oszlopról számos rézsodrony húzódik minden irányba: ezek a sodronyok vezetik a villanyáramot a barlang boltozatára függesztett hatalmas fényű izzólámpákba, s ezek táplálják a „méhkas” celláiban égő villamos lámpásokat is. Az oszlopok között is számos világítótest csüng; fényük bejárja a barlang legtávolabbi zugait.

Szeretném tudni, vajon szabadon járhatok-kelhetek-e majd ebben a barlangban. Remélem. Miért is korlátozna D’Artigas gróf a szabad mozgásban? Miért is ne nézhetném meg az ő titokzatos birodalmát?... Amúgy sem mehetek ki a barlangból, hiszen csak az alagút vezet ki belőle, s azon nem juthatok keresztül, mert kapuját maga a tenger őrzi...

De tegyük fel, hogy valamiképpen mégis átjutok... Mi lesz aztán? Rögtön észreveszik a szökésemet... A *tug* egy tucat embert rak a partra, s azok töviről hegyire átkutatják a szigetet, és menthetetlenül visszahurcolnak. Akkor aztán igazán vége a szabad mozgásnak, még a barlangban is!

Szóval addig, amíg komoly reményem nincs a sikerre, a szökésre még csak gondolnom sem szabad. Ha azonban kedvező alkalom kínálkozik, két kézzel megragadom!

Ide-oda járkáltam a „lépsejtek” sorai között. Eközben alkalmam nyílt alaposabban szemügyre venni néhányat D’Artigas gróf emberei közül, akik arra adták magukat, hogy életüket itt éljék le, a *Back Cup* egyhangú magányában.

Elhaladtam mellettük, de ügyet sem vetettek rám. Közelebből is megnéztem őket, és az a benyomásom támadt, hogy szedett-vedett népség, a világ legkülönbözőbb részeiből toborozhatták össze őket. Nem látok rajtuk semmi közös származásra valló jelet, még annyit sem, mint az amerikaiakon, európaiakon és ázsiaiakon: arcuk színe is a fehér, a rézvörös és a fekete között váltakozik... de ez a fekete szín nem annyira az afrikai négerek feketesége, mint inkább az Indiai-óceán lakóié. Végeredményben, úgy rémlik, legtöbben a malájaiak jellegzetességeit mutatják, sokan közülük félreismerhetetlenül. A gróf maga határozottan az Indiai-óceán szigetlakói közül való, Serkő mérnök levantei, Spade kapitány olasz származású.

No de ha nem is egy fajtához tartoznak, annyi biztos, hogy egyenlő vágyak és törekvések tömörítették össze őket. Nyugtalanító kifejezés ül az arcukon, tekintetük vad, gonosz. Erőszakos fickóknak látszanak, akiken a nyers szenvedély uralkodik, és semmiféle gáztól nem riadnak vissza.

Újra felmerül agyamban a gondolat: hátha különféle bűncselekmények, rablások, lopások, gyilkosságok, gyűjtogatások és egyéb gáztettek hosszú sorát követték el közösen, és most azért bujkálnak itt, ennek a barlangnak a mélyén, hogy az igazságszolgáltatás sújtó kezét elkerüljék?... Hiszen akkor D’Artigas gróf nem egyéb, mint holmi rablóbanda vezére, Serkő és Spade kapitány a hadsegédei, a *Back Cup* pedig közönséges kalóztanya!

Ez a gondolat mindinkább megrögződik bennem; nagyon meglepne, ha idővel tévedésnek bizonyulna. Mindaz, amit első kirándulásom alkalmával láttam és tapasztaltam, megerősít ebben a hitemben, és feljogosít engem akár a legsötétebb gyanúsításokra is.

Bármiként álljon is a dolog, bármi egyesítette is a *Back Cup* lakóit, mindenesetre úgy látom, hogy valamennyien korlátlanul alávetették magukat D’Artigas gróf akaratának. Ha azonban a gróf ilyen vaskezü fegyelem alatt tarthatja embereit, ez azt jelenti, hogy viszonzásul bizonyos előnyökkel kárpótolja őket...

A partnak azt a részét, amely alatt az alagút torkollik a barlangba, már végigjártam. Most a lagúna túlsó partján állok. Már a másik partról látom, hogy itt van a raktár: itt halmozzák fel azokat a holmikat, amelyekkel az *Ebba* tér haza különböző útjairól.

A raktáron túl áll az áramfejlesztő telep. Elsétálok előtte, és az ablakon keresztül megpillantom a gépeket: a modern technika legújabb vívmánya valamennyi: kevés helyet foglalnak el, és tökéletes szerkezetűek. Nyoma sincs itt a kőszénrel fűtött, bonyolult gőzgépeknek. Úgy van, ahogy sejtettem: rendkívüli munkaerejű galvánelemek szolgáltatják a villanyvilágításhoz és a *tug* üzemben tartásához szükséges energiát. Valószínűleg ezt használják a cellák fűtésére és egyéb házi célokra is.

A vizet - ezt saját szememmel láttam - mindenesetre ezzel desztillálják; a szomszédos üregben ott állanak a párolólombikok. A *Back Cup* lakóinak nincs szükségük arra, hogy a szigetre bőven ömlő esővizet felfogják. A villanyteleptől néhány lépésnyire óriási vízgyűjtő medencét

látok, olyasfélét, amilyent a Bermudákon volt alkalmam megcsodálni, csak ez persze jóval kisebb annál. Ott tízezer lakos vízszükségletéről volt szó, ez azonban nem lát el többet, mint száz... hogy is mondjam... Nem is tudom, minek nevezzem őket.

A vezérnek meg embereinek bizonyára megvolt a maguk komoly oka, hogy ebben a barlangban rejtőztek el. De hát mi ez az ok?... Ha a szerzetesek kolostorba zárkóznak, hogy elvonuljanak a világ zajától... értem. Csakhogy D'Artigas gróf alattvalói éppenséggel nem hasonlítanak holmi Benedek-rendi vagy karthauzi barátokhoz!

Folytatom utamat az oszloprengetegben, és a barlang végébe érek. Senki sem állja utamat, senki sem szólít meg. Ügyet sem vetnek rám.

A *Back Cup*nak ez a része igen érdekes: méltán hasonlítható a kentuckyi vagy baleári csoport legcsodálatosabb barlangjaihoz is. Emberkéz ilyent létre sem hozhat: csak az őserejű természet képes ilyen alkotásokra. Ámulva, rettegve gondol a látogató a föld mélyében rejlő erőre, amely ilyen káprázatos műveket teremtett. A napfény egyelőre igen rézsútosan esik a boltozat közepén nyíló hasadékon keresztül a lagúna túlsó partjára, este azonban, ha kigyúlnak a lámpák, mesészerű látványt nyújt a barlang...

A barlangból kivezető utat azonban hiába kerestem, kutattam, nem találtam sehol.

Még csak azt akarom megjegyezni, hogy ezen a puszta szigeten rengeteg a madár: a sirály, a tengeri fecske. Ezek a madarak a Bermudáknak is állandó lakói. Itt, úgy veszem észre, békében hagyják őket, hadd szaporodjanak. Közel szállnak az emberhez, cseppet sem félénkek.

De a madarakon kívül más állat is él a *Back Cup*on. A *Bee Hive* melletti karámokban teheneket, sertéseket, baromfiakat láttam. A *Back Cup* ellátása, a változatos élelem tehát biztosítva van. Hozzájárul ehhez az is, hogy a tengeren, a zátonyok között és magában a lagúnában, serényen folyik a halászat.

Egyébiránt elég egy pillantás, és az ember mindjárt meglátja a *Back Cup* lakóin, hogy semmiben sem szenvednek hiányt. Izmos, tagbaszakadt fickók valamennyien, forró égöv alatt megbarnult tengeri medvék, tengeri légtől oxigéndús vérű legények. Öregember, gyermek egy sincs a szigeten; a *Back Cup* egész lakossága harminc-ötven éves férfiakból áll.

De miért adták magukat erre az életmódra? Sohasem hagyják el a *Back Cup*-i rejtekhelyet?

Talán nemsokára megtudom.

TIZEDIK FEJEZET

KER KARRAJE

D'Artigas gróf lakása a *Bee Hive*-i üregek sorában az utolsók egyike. Az én cellám mintegy százlépésnyire nyílik tőle. Ha már nem tettek Thomas Rochsal egy cellába, valószínű, hogy a feltalálót valamelyik szomszédos cellába záratta a gróf. Amennyiben D'Artigas azt óhajtja, hogy Gaydon betegápoló gondozza továbbra is *healthful-house*-i betegét, akkor nyilván szomszédos cellákat jelölt ki kettejük számára. Egyébiránt azt hiszem, nemsokára megtudom ezt is.

Spade kapitány és Serkő mérnök külön-külön cellában, D'Artigas gróf palotájának tőszomszédságában lakik.

Palota?... Miért is ne mondhatnám palotának ezt a meglehetős ízléssel megépített lakást? Műértő kezek díszes homlokzatot faragtak a sziklába. A palotába széles kapu vezet. A külső fény mészkőbe vágott, színes ablakokon át hatol be a termekbe. Az ablakkeretet tarka kockákból összeállított üveg tölti ki.

Több szobája van, köztük egy nagy ebédlő és egy szalon; ezekbe ugyancsak színes üvegablakon jut be a világosság. Mindez úgy készült, hogy az összes helyiségeket könnyen átjárhatja a levegő. A bútorok különféle eredetűek és igen változatos alakúak: francia, angol, amerikai készítők árujele látható rajtuk. A gróf alighanem kedveli a stílusok változatosságát. A konyha külön, szomszédos cellában van, a *Bee Hive* hátsó részében.

Egyik délután azzal az erős szándékkal mentem ki cellámból, hogy D'Artigas gróftól „audienciát eszközölök ki”. De alighogy kiléptem, mindjárt meg is pillantottam a grófot a lagúna partján, amikor éppen a „méhkaptár” felé haladt.

Talán nem látott meg, vagy talán nem akart velem beszélni... Annyi bizonyos, hogy meggyorsította lépteit. Nem érhettem utol.

Akárhogy is, mégiscsak fogadnia kell engem! - gondoltam magamban!

Utána siettem, és megálltam a kapu előtt, amelyet a gróf bezárt maga mögött.

Ebben a pillanatban hatalmas, fekete ördög jelent meg a küszöbön - malájiféle volt ez is, igen sötét bőrű -, és durva hangon rám ripakodott, hogy távozzam.

Nem fogadtam szót. Ott maradtam, és kétszer is megismételtem angolul:

- Jelentse D'Artigas grófnak, hogy azonnal beszélni óhajtok vele!

Akár a *Back Cup* sziklához intéztem volna szavaimat.

A vadállat úgy látszik, egy kukkot sem ért angolul. Feleletül durván rám rivall.

Az az ötletem támad, hogy erővel is bemegyek, és olyant kiáltok, hogy D'Artigas gróf biztosan meghallja. No de ebből valószínűleg nem lenne egyéb hasznom, mint hogy felbosszantanám a herkulesi erejű malájit.

Máskorra halasztottam a magyarázkodást. Mert a gróf magyarázattal tartozik nekem, s előbb-utóbb meg is kapom tőle!

A „méhkaptár” előtt ballagok, keleti irányban. Újra eszembe jut Thomas Roch. Csodálom, hogy egész nap nem láttam. Talán megint elfogta a roham?

Nem hinném... Hiszen D'Artigas gróf minapi nyilatkozata szerint, ebben az esetben a beteg mellé rendelte volna Gaydon ápolót...

Alig haladok száz lépést, amidőn Serkő mérnökkel találkozom.

A derűs modorú, jókedvű, gúnyolódni szerető ember megpillant, és éppenséggel nem akar elkerülni. Ha tudná, hogy kollégája vagyok, mérnök - már amennyiben ő is az -, talán még barátságosabb volna irántam... De nem! A világért sem árulom el, hogy ki és mi vagyok!

Serkő megállt előttem. Szeme csillogott, ajka szélén csúfondáros mosoly játszadozott. Nyájas mozdulattal üdvözölt, és jó napot kívánt.

Udvariasságát hidegen viszonztam. Nem törődött vele.

- Szent Jonatán oltalmazza önt, Gaydon úr - üdvözölt vidám, csengő hangon. - Remélem, örül, hogy a szerencsés véletlen alkalmat adott önnek a sziklabarlang megismerésére... Nincs ennél csodálatosabb barlang az egész földkereken... igen: ez egyike a világ legszebb barlangjainak. Mindazonáltal kevesen ismerik... Rajtunk kívül senki sem tud róla a mi szferoidánkon...

Méltán csodálkozom, hogy az egyszerű kórházi ápolóval beszélgetvén, ezt a tudományos műszót használja. Csupán ezt felelem:

- Nem volna okom panaszra, Serkő úr, de ha már behoztak ebbe a barlangba, legalább ki is engednének innen...

- Micsoda? Csak nem gondol arra máris, hogy itt hagyjon bennünket, Gaydon úr? Vissza akar menni abba a *healthful-house*-i szomorú pavilonba? Hiszen jóformán nem is látta még a mi pompás otthonunkat! Pedig ehhez foghatót nem teremtett többet a pazar természet!

- Eleget láttam belőle - feleltem szárazon. - És ha komolyan vehetném az ön szavait, én még komolyabban felelném, hogy nincs is kedvem alaposabban megismerkedni vele.

- Hohó, Gaydon úr, becses engedelmével bátorkodom megjegyezni, hogy ön nem méltányolja kellően azt a pompás életet, amely ebben a maga nemében páratlan környezetben osztályrészül jutott! Mi itt nyugodtan és kényelmesen élünk, teljes gondtalanságban. Nem kell aggódnunk a jövő miatt, mert az biztosítva van. Anyagi körülményeink olyanok, hogy sehol sem találhatnánk ahhoz foghatót. Klímánk egyenletes, az Atlanti-óceán partjain dúló viharok nem fenyegetnek bennünket, a tél hidegét, a nyár tikkasztó hőségét meg sem érezzük. Az évszakok változása alig bolygatja meg a barlang mérsékelt, meleg légkörét, sem Plutó, sem Neptun haragja nem árthat nekünk...

Nincs igen ínyemre, hogy mitológiai neveket kever a beszédjébe. Serkő mérnök, úgy látszik gúnyolódik velem. Ugyan mit tudhat Plutóról és Neptunról Gaydon, a betegápoló?

- Elhiszem, mérnök úr - feleltem -, hogy önnek nagyon kedvére van ez az éghajlat, és teljes mértékben méltányolni tudja mindazokat az előnyöket, amelyeket a...

Majdnem kicsúszott a számon, hogy *Back Cup*, no de idejében elharaptam a szót. Baj lett volna, ha elárulom, hogy a sziget neve nem ismeretlen előttem, és tudom, hogy nyugatra fekszik a Bermudák szigetcsoportjától.

- Ha azonban nekem nem tetszik az itteni éghajlat - folytattam -, azt hiszem, jogom van arra, hogy továbbálljak!

- Joga?... Persze hogy van!

- Elvárom, hogy innen kibocsássanak, és módot nyújtsanak arra, hogy Amerikába visszatérjek!

- Józan meggondolással voltaképpen nem vethetek semmit az ön kívánsága ellen, Gaydon úr - felelte Serkő mérnök. - Az ön óhaja mindenképpen jogosult. De gondolja csak meg, milyen előkelő, büszke önállóságban élünk mi itt! Nem függünk semmiféle idegen hatalomtól, semmiféle állam hatóságaitól, nem vagyunk sem az Ó-, sem az Újvilág gyarmatosai! Nem doboghat-e büszkén minden szabadságszerető ember szíve erre a gondolatra? Aztán meg mennyi emléket ébreszthet a művelt szellemekben ez a barlang, amelyet mintha az istenek keze vájt volna a sziklába! Az ember szinte azt hinné, hogy Trophoniosz⁶⁶ ajkáról itt kelt valaha az orákulum!...

Úgy látszik, Serkő mérnök kedvét leli a mitológiai utalásokban. Plutó és Neptun után Trophoniosz! Ez aztán furcsa! Azt képzelem talán, hogy a kórházi ápolók valami gyakran hallották Trophoniosz nevét? A kópé nyilván még most is gúnyt űz belőlem. Minden békétűrésemet össze kell szednem, hogy ne vágiak vissza ugyanilyen hangon.

- Néhány perccel ezelőtt - mondtam aztán ridegen - bekopogtattam azon az ajtón. Ha nem csalódom, D'Artigas gróf lakik ott. Elkergettek.

- Ugyan, ki tette ezt, Gaydon úr?

- A gróf egyik szolgája.

- Akkor bizonyára a gróf parancsára történt.

- Pedig a grófnak, akár tetszik, akár nem, meg kell engem hallgatnia.

- Attól tartok, hogy ez nehezen, sőt mondhatnám, aligha fog sikerülni - felelte Serkő mérnök mosolyogva.

- Miért?

- Mert ebben a barlangban nincs semmiféle D'Artigas gróf.

- Ön bizonyára csak tréfál, Serkő úr! Hiszen saját szememmel láttam az imént!

- Akit ön látott, Gaydon úr, az nem D'Artigas gróf volt.

- Ugyan, ki volt hát, ha szabad kérdezni?

- Ker Karraje, a tengeri rabló!

Nyers, kemény hangon mondta ezt. Aztán sarkon fordult, és faképnél hagyott. Nem marasztaltam.

Ker Karraje, a tengeri rabló!

Igen!... Ez a név egyszerre felnyitotta a szememet. Jól ismertem ezt a nevet. Micsoda emlékek fűződnek hozzá!... Most már mindent értek, ami eddig rejtélynek tetszett a számomra!... Most már tudom, kinek a karmai közé jutottam!

Mindabból, amit utóbb Serkő mérnök szájából hallottam, a következőket kell elmondanom:

Nyolc-kilenc év előtt a Csendes-óceán nyugati vizein számos vakmerő rablótámadás érte az arra haladó hajókat. A garázda rablóbanda a legkülönbözőbb nemzetiségű gonosztevőkből állott: gyarmati katonaszökevényekből, körözött fegyencekből, hajóikról megugrott matrózokból. Vezérét rettenetes embernek mondták. A banda magva az európai és amerikai lakosság

---

⁶⁶ Trophoniosz a görög hitrege szerint félisten volt, ki Apollón parancsára jóshelyet nyitott egy barlangban

söpredékéből telt ki. Valamennyit az akkor felfedezett aranymezők csalták Új-Dél-Walesbe és Dél-Ausztráliába.

Az aranykeresők között volt Serkő mérnök és Spade kapitány is. Egyenlő nézeteik és jellemüknek rokon vonásai csakhamar cimborákká tették a két züllött embert.

Tanult és tetterős férfi volt mind a kettő; értelmük révén bármely életpályán utat törhettek volna maguknak. Ők azonban mindenáron meg akartak gazdagodni, és kufárkodástól, szerencsejátéktól várták mindazt, amit türelmes, rendszeres munkával amúgy is megszerezhettek volna. Eszköz és mód válogatása nélkül adták fejüket a legképtelenebb kalandokra, és szakasztott úgy, mint az aranymezők szerencselovagjainak legtöbbje, egyik nap gazdagok voltak, másnap már koldusszegények.

Az új-dél-walesi érchegek aljában élt akkortájt egy hallatlanul vakmerő ember. Semmitől sem riadt vissza az égvilágon, még a gáztettektől sem, és az erőszakos, elvetemült emberekre ellenállhatatlan befolyást gyakorolt.

Ezt az embert Ker Karrajénak hívták.

Soha, semmiféle vizsgálat nem állapíthatta meg, hogy ez a kalóz honnan való, milyen nemzeti-ségű, miféle múltja van. Kézre sohasem keríthették, és neve - vagy álneve - bejárta az egész világot. Úgy beszéltek róla, mint valami láthatatlan, megfoghatatlan mesebeli szörnyetegről.

Azt hiszem, nem tévedek, ha maláji származásúnak tartom őt. Egyébiránt ez mellékes is. Annyi bizonyos, hogy méltán mondják félelmetes tengeri rablónak, és a gonosztettek egész sorát követte el a messze tengereken.

Évekig járta az ausztráliai aranymezőket, majd megismerkedett Serkő mérnökkel és Spade kapitánnyal, és a Victoria tartománybeli Melbourne kikötőjében valahogy hatalmába kerített egy hajót. Mintegy harminc gázfickó csatlakozott hozzá; számuk nemsokára megháromszorozódott. A Csendes-óceánnak azon a részén, ahol a kalózkodás még manapság is könnyű és - valljuk be - jövedelmező foglalkozás, a hajókat sorra kifosztották, a hajók legénységét lemészárolták, megrohanták, kirabolták azokat a nyugati szigeteket, ahol a gyarmatosok nem voltak elég erősek a védekezésre.

Ker Karraje hajóját, amelynek Spade lett a kapitánya, sok helyütt látták, de sehol sem sikerült kézre keríteni. A kalózvezér minden öblöt, minden csatornát úgy ismert, mint a tenyerét, és könnyen tűnt el üldözőinek szeme elől a szigettenger útvesztőiben.

Rémület uralkodott az egész tengeren. Az angolok, franciák, németek, oroszok, amerikaiak gőzösöket küldtek a kísértethajó üldözésére - de hiába. Tudták, hogy ott rejtőzik valahol a tengeren, de sejtelmük sem volt, merre keressék, honnan és mikor ront elő. Szinte már nem is remélték, hogy valaha is megakadályozhatják vagy éppen megtorolhatják a sok rablást és gyilkosságot.

Egyszer csak megszűntek a bűncselekmények. Ker Karraje nem hallatott többé magáról. Nem lehetett tudni azonban, nem cserélte-e fel más tengerrel a Csendes-óceánt, s nem másutt kívánja-e folytatni a kalózkodást. De aztán nem kerekedett híre újabb rablásoknak, s az emberek úgy vélekedtek, hogy Ker Karraje és társai dözsöléseik és dorbézolásaik költségein felül is bizonyára tekintélyes vagyont gyűjtöttek, és most gondtalanul élnek valami ismeretlen rejtekhelyen.

De vajon hol rejtőzhetik az eltűnt kalóztársaság? Keresték, kutatták őket, de sehol sem találták. Idővel, a veszély elmúltával, csökkenni kezdett a nyugtalanság, és az emberek lassacskán elfeledték a Csendes-óceán nyugati részén elkövetett rablótámadásokat.

Mindez régen történt. De hogy Ker Karrajének és társainak mi lett a sorsuk, azt soha senki sem tudhatja meg - hacsak én meg nem szabadulok ebből a *Back Cup*-i barlangból.

Úgy van, ezek a gonosztevők nagy kinccsel megrakodva hagyták el a Csendes-óceánt.

Hajójukat megsemmisítették, és ők maguk is szétszéledtek azzal a szándékkal, hogy az amerikai partokon újra találkoznak.

Ekkor történt, hogy Serkő mérnök - aki szakmájában nagyon jártas, kitűnő mechanikus volt, és főként a tenger alatt járó hajók készítését tanulmányozta behatóan - azt javasolta Ker Karrajének, hogy készíttessenek ők is víz alatti járműveket, és azon folytassák bűnös életüket, az eddiginél sokkal biztonságosabb körülmények között.

Ker Karraje nyomban belátta, milyen előnyöket rejt magában cimborájának ajánlata. Pénz volt bőven. Hozzáláthattak tehát a terv megvalósításához.

Ker Karraje - D'Artigas álnéven - Svédországban, a göteborgi hajógyárban, megrendelte az *Ebba* nevű kétárbocost. Serkő mérnök pedig ugyanakkor Philadelphiában átadta Cramps hajógyárosnak a tengeralattjáró tervrajzát. A tenger alatti naszád készítése semmiféle gyanút sem kelthetett. Egyébként a hajó - mint mindjárt meglátjuk - nem sokkal elkészülte után, nyomtalanul el is tűnt a világ szeme elől.

A hajó Serkő mérnök tervei szerint és az ő személyes felügyeletével készült, az akkori tengerészeti technika legújabb vívmányainak felhasználásával. Újfajta galvánelemeket szereltek a hajóba. Ezek közvetlenül a csavartörzsre erősített motort hajtották, és ezzel rendkívüli gyorsaságot kölcsönöztek a naszádnak.

Magától értetődik, hogy senki sem gyanította D'Artigas gróf kilétét. A világ még csak nem is sejtette, hogy a gróf tulajdonképpen nem más, mint a Csendes-óceán egykori hírhedt kalóza: Ker Karraje, Serkő mérnök pedig a rablóvezér legvakmerőbb cinkostársa. Mindenki előkelő, dúsgazdag idegen úrnak vélte, s csak azt tudták róla, hogy *Ebba* nevű kétárbocosával egy esztendeje járja az amerikai partokat. A vitorlás ugyanis jóval előbb készült el, mint a tengeralattjáró.

A tengeralattjáró kerek tizenhét hónapig épült. De amikor készen állt, csodájára jártak az ilyesféle hajókkal foglalkozó szakemberek, mert az új naszád mind külső forma, mind a belső szerkezet, a szellőztetés, kényelem, szilárd állás, gyors merülés, könnyű kezelhetőség, teherbírás, kormányozhatóság, sebesség és a telepek áramfejlesztő képessége tekintetében jelentékenyen felülmúlta a *Goubet*, a *Gymnote*, a *Zede* és más bűvárhajók mintájára készült, tökéletesített naszádokat.

Erről ki-k saját szemével is meggyőződhetett, mert a tengeralattjáró - néhány sikeres kísérlet után - Charlestonból négy mérföldnyi távolságra nyilvános próbautat tett a nyílt tengeren. Számos meghívott hadi-, kereskedő- és luxushajó volt jelen a próbán, amerikai és külföldi vegyesen.

Köztük volt persze az *Ebba* nevű jacht is. Fedélzetén ott állt D'Artigas gróf, Serkő mérnök, Spade kapitány és az egész legénység, tizenkét matróz kivételével. Ez utóbbiak a tengeralattjárón teljesítettek ezúttal szolgálatot, az angol származású, merész és igen hozzáértő Gibson gépész vezetésével.

A próbaut műsorán előbb különféle víz feletti mozdulatok szerepeltek. Ezután a naszádnak alá kellett merülnie. Csak akkor bukhatott fel ismét, néhány óra múlva, ha egy több mérföldnyi távolságban lehorgonyzott bójához érkezett.

Adott pillanatban becsukták a naszád tetején levő nyílást. A hajó előbb a tenger felszínén mutatott be néhány gyakorlatot. Gyorsasága, fordulási kísérleteinek sikere méltán keltett csodálatot a nézőkben.

Aztán jelt adtak az *Ebbáról*. A tengeralattjáró lassan víz alá merült, és eltűnt az emberek tekintete elől.

Néhány hajó mindjárt odasietett, ahol a bűvárhajónak ismét fel kellett bukkannia.

Három óra telt el, de a bűvárhajó még mindig a tenger fenekét járta.

Azt persze senki sem tudta, hogy a naszádnak - amelyet tulajdonosai az *Ebba* titkos vontatójának szántak - Serkő mérnök és D'Artigas gróf utasítására, csak több mérfölddel a kitűzött célon túl kell a víz fölé emelkednie.

A beavatottakon kívül mindenki szentül meg volt győződve, hogy a tengeralattjáró törzsének vagy gépezetének valami baja esett, és a naszád végképp elsüllyedt a tengerben.

Az *Ebba* fedélzetén levők ügyesen mímelték a szörnyű rémületet, a többi hajó utasait azonban valóban mélyen megdöbbenetette a szerencsétlenség. Megindult a tengeralattjáró kutatása. Búvárok szálltak le a feltételezett útvonalon, de természetesen hiába... Mindenki azt hitte, hogy a naszádot azóta már betemette az Atlanti-óceán iszapja.

Két nappal később D'Artigas gróf felszedte az *Ebba* horgonyát, negyvennyolc óra múlva pedig találkozott az előre kijelölt helyen a naszáddal.

Így szerezte meg Ker Karraje a tengeralattjárót, amely kettős célt szolgált: a jacht vontatását és a hajók megtámadását... Mivel erről a romboló szerkezetről még csak sejtelve sem volt a világnak, D'Artigas gróf most már teljes biztonságban, büntetlensége feltétlen tudatában kezdhette újra a kalózkodást.

Ezeket a részleteket magától Serkő mérnöktől hallottam, aki éppoly büszke volt naszádjára, mint amilyen bizonyos volt afelől, hogy a *Back Cup*-i fogoly sohasem árulhatja el a titkát.

Látható hát, milyen hatalmas támadó erő állott Ker Karraje rendelkezésére. A tengeralattjáró az éjjeli sötétségben nekirontott hegyes orrával egy-egy hajónak, és léket ütött rajta. Az *Ebba* - amely ártalmatlan luxusjachtnak látszott, s így senkinek sem volt oka tartania tőle - nyomban ott termett a sérült hajónál, a kalózok pedig lemészárolták a legénységet, és elrabolták a rakományt. Ez volt az oka, hogy a „nyomtalanul elveszett hajók” száma az utóbbi időben oly feltűnően megszorozódott...

A charlestoni kikötőben eljátszott csúnya komédia után Ker Karraje egy álló évig fosztogatta az amerikai vizeken közlekedő hajókat. Az összerabolt kincs roppantul meggyarapodott. Ker Karraje az olyan holmit, amelynek otthon nem vehette hasznát, a világforgalomtól távol eső piacokon értékesítette, s a hasznát aranyba-ezüstbe fektette.

Ámde még mindig hiányát érezte az olyan biztos rejtékhelynek, ahol a rablott vagyont mindaddig biztonságban tudhatta, ameddig sor nem kerül az osztzkodásra.

A véletlen a rablók kezére játszott. A Bermudák szigetcsoportja körül hajókáztak éppen, és a víz alsó rétegeit szemlélgették, amikor Serkő mérnök és Gibson gépész a *Back Cup* tövében felfedezte a sziget belsejébe vezető alagutat. Ennél biztonságosabb rablótanyát Ker Karraje keresve sem találhatott volna. Most aztán minden nyomozó bottal ütheti a nyomukat!

Így történt, hogy a Bermudákon, amely amúgy is rablófészek volt valaha, a régieknél sokkalta félelmetesebb rablóbanda foglalta el az egyik szigetet.

D'Artigas gróf és cimborái, mihelyt rátették a kezüket a *Back Cupra*, siettek azt olyan módon berendezni, amint már apróra elmondottam. Serkő mérnök villanyfejlesztő telepet állított fel a barlangban. Nem volt szüksége olyan gépekre, amelyeket más helyről kellett ide szállítania, s így semmi gyanúra sem adott okot. Nagyon könnyen összeállítható telepeket használt, amelyek csupán néhány fémlapból és vegyi anyagból álltak. Ezeket az *Ebba* szerezte be, amikor amerikai kikötőkben vesztegelt.

Mindebből az is kiviláglik, hogy mi történhetett a tizenkilencedikéről huszadikára virradó éjszakán. Azt a bizonyos háromárbocos kereskedőhajót, amely a szélségség miatt nem mozdulhatott el a helyéről, virradatkor azért nem találtam sehol, mert éjjel a *tug* nekirohant, a jacht pedig megtámadta, kifosztotta, és legénységével együtt a tengerfenékre süllyesztette! A hajó rakománya itt van, a *Back Cup*-i raktárban.

Micsoda emberek kezeibe jutottam!... Vajon mi lesz a vége ennek a kalandnak?... Megszabadulok-e valaha *Back Cup*-i börtönömből, hogy leránthassam D'Artigas gróf álarcát, és megtisztítsam Ker Karraje rablóbandájától a tengereket?...

Már most is rettenetes hatalom van a kezében. S mi történik, ha még Thomas Roch fulgurátorának titkát is megtudja? Irtózatossága megszázszorozódik!... Ha az új rombolóeszközt is harcba vetheti, nem lesz a világnak az a kereskedelmi vagy hadihajója, amely elkerülheti a biztos pusztulást!

Kissé hosszasan időzöm azoknál a gondolatoknál, amelyeket Ker Karraje neve idéz fel bennem. Minden megelevenedik az agyamban, amit erről a hírhedt kalandorról tudok... Hajdani fosztogatásai a Csendes-óceánon... a tengeri hatalmak expedíciói... Minden kísérlet hasztalan volt: Ker Karrajét nem sikerült ártalmatlanná tenni... És most neki kell tulajdonítani az amerikai vizeket járó hajók érthetetlennek tartott eltűnését is!... Ker Karraje az maradt, aki volt, csak éppen máshol ütötte fel a tanyáját. Az emberek már azt hitték, hogy megszabadultak tőle, de íme: a legforgalmasabb világtengeren, az Atlanti-óceánon folytatja a kalózkodást. Most segítségére van a *tug* is, amelyről mindenki azt hiszi, hogy elsüllyedt a charlestoni öbölben...

Most már tudom, hogy ki ő és mi ő - mondtam magamban -, most már ismerem a rejtekhelyét. Ker Karraje és a *Back Cup*! Hm, ha Serkő mérnök mindezt elárulta nekem, bizonyára megvolt rá a felhatalmazása... Talán ezzel is csak azt akarta tudtomra adni, hogy ne is álmodjam a szabadulásról...

Serkő mérnök bizonyára leolvasta arcomról a leleplezés hatását. Magamra hagyott, és - emlékszem - a rablóvezér ajtaja felé vette útját. Bizonyára tudatni akarta vele a történeteket.

Sok ideig sétálgattam még a lagúna partján, aztán elindultam cellám felé. Egyszerre zajt hallok a hátam mögött.

Hátranézek.

D'Artigas gróf közeledett, Spade kapitány társaságában. Vizsla pillantással mért végig. De ekkor már kitört belőlem az elfojtott harag. Akaratlanul is ezek a szavak tolultak ajkamra:

- Uram, ön jogtalanul ejtett rabul engem. Ha azzal a szándékkal raboltatott el a *Healthful-House*-ból, hogy Thomas Roch ápolását bízsa rám, kijelentem, hogy ezt a tisztet nem fogadom el, és követelem öntől, hogy küldjön vissza!

A kalózvezér arcán egy vonás sem rándult meg, ajkát egyetlen szó sem hagyta el.

Féktelen düh fogott el.

- Feleljen, D'Artigas gróf! - kiáltottam. - Vagy helyesebben, mert jól tudom, ki ön... feleljen, Ker Karraje!

Ekkor így válaszolt:

- D'Artigas gróf valóban nem más, mint Ker Karraje..., valamint Gaydon betegápoló sem más, mint Simon Hart mérnök. És Ker Karraje sohasem bocsátja szabadon Simon Hart mérnököt, aki minden titkát tudja!

TIZENEGYEDIK FEJEZET

ÖT HÉT TÖRTÉNETE

Most már kölcsönösen tisztában vagyunk egymással. Ker Karraje tudja, hogy ki vagyok...

Már akkor is tudta, amikor elraboltatta Thomas Rocht és vele együtt Gaydon betegápolót.

Hogyan tudhatta meg? Miképpen jöhetett rá a titokra, holott arról a *Healthful-House*-ban sem tudott senki? Hogyan tudhatta meg, hogy egy francia mérnök betegápolónak állt be Thomas Roch mellé?... Érthetetlen... és lám, mégis lehetséges!

Nyilvánvaló, hogy Ker Karraje mindenről tudomást szerez, aminek hasznát veheti, akármennyi pénzébe kerül is. Az ilyenfajta ember nem néz a pénzre, hanem mindenáron megvalósítja terveit.

Ezentúl maga Ker Karraje vagy talán inkább cinkostársa, Serkő mérnök tölti be Thomas Roch mellett az én szerepemet. Vajon nagyobb sikerrel járnak-e, mint én? Adja isten, hogy meg ne tudják a titkot, máskülönben borzalmas szerencsétlenség szakad a művelt világra.

Nem feleltem Ker Karrajénak. Szava golyóként talált a szívembe. De azért nem roskadtam össze, mint az ál-D'Artigas gróf talán remélte.

Nem! Szembenéztem vele. Állta a tekintetemet, csak úgy szikrázott a szeme. Mellemen keresztbe fontam a karomat, akárcsak ő... pedig ura volt az életemnek. Ha egyet int: egy pisztolylövés a lábához terít... Holttestemet a lagúnába vetik, s az alagúton át a nyílt tengerre sodorja a víz...

E jelenet után sem törődött velem senki. Éppoly szabadon járhattam-kelhettem az oszlopok között, egészen a barlang végéig, és kétségtelenül megállapíthattam, hogy a *Back Cup*nak az alagúton kívül nincs más kijárata. Ellenőrzésemet semmi tekintetben sem szigorították.

Tépelődve indultam vissza a „kaptár” felé. Száz meg száz gondolat foglalkoztatott.

- Ha Ker Karraje megtudta is, hogy Simon Hart mérnök vagyok - mondtam magamban -, de azt már nem tudhatja meg soha, hogy a *Back Cup* fekvését jól ismerem!

Ami pedig Ker Karrajénak azt a kijelentését illeti, hogy rám akarja bízni Thomas Roch ápolását, most már, amióta tudom, hogy igazi nevemen ismer, nem hiszek a szándék komolyságában. Bizonyos mértékig sajnálom is, hogy nem lehetek Thomas Roch mellett. Ilyen körülmények között nyilvánvaló, hogy a feltalálótól mindenféle erőszakossággal és zaklatással igyekeznek majd megszerezni a robbanóanyag és a deflagrátor titkát. Serkő mérnök semmiféle eszköztől sem riad vissza, hogy ezt a rombolóeszközt a kalózkodás céljaira használhassa fel. Igen, jobb lett volna, ha, mint a *Healthful-House*-ban, itt is megmaradok Thomas Roch ápolójának. Megeshetik ugyanis, hogy Serkő mérnöknek valami mesterfogással sikerül a feltaláló titkát kicsikarnia, s ez esetben a fulgurátort irgalmatlanul felhasználja gaz merényleteinél.

Két hét telt el. Egykori ápolottammal ez idő alatt egyszer sem találkoztam. Mindennapos sétáimban - ismétlem - senki sem háborgatott. Az ellátás miatt sincs panaszra okom. Ebédem, vacsorám pontosan kijár D'Artigas gróf konyhájáról. (Néha még mindig ezt a nevet használom akaratlanul.) Különben kevés igényű ember vagyok evés-ivás dolgában, no de igazságtalanság volna e tekintetben a panasz. Az élelemmel teljességgel elégedett lehetek: az *Ebba* bőven szállítja a hozzávaló nyersanyagot.

Még szerencse, hogy naponta írhatok, és legalább ezzel üzhetem el a tétlen órák unalmát. Naplómban minden apró eseményt feljegyezhettem attól fogva, hogy a *Healthful-House*-ból elraboltak. Jegyzetemet napról napra kiegészíthettem. Most is állandóan feljegyzem észlelteimet. Mindaddig vezetni szándéksom ezt a naplót, amíg csak a tollat ki nem ragadják a kezemből. Hátha hozzásegít egyszer még valakit, hogy leleplezze a *Back Cup* titkát!

Július 5-től július 25-ig

Két hét múlt el, de egyszer sem sikerült Thomas Roch közelébe kerülnöm. Valószínűleg nem akarják, hogy befolyásoljam. Pedig hát eddig sem voltam reá valami nagy hatással... Csupán abban reménykedem, hogy D'Artigas gróf, Serkő mérnök és Spade kapitány is hiába fecsérelnek reá időt és fáradságot: a titok továbbra is titok marad.

Thomas Roch háromszor-négyszer (legalábbis én ennyiszer láttam) Serkő mérnökkel sétálgatott a lagúna partján. Megkerülték a tavat, és Thomas Roch - úgy tetszett - bizonyos érdeklődéssel hallgatta a mérnök szavait. Serkő rendre megmutatott neki mindent, bevezette az áramfejlesztő telepre, és részletesen megismertette vele a *tug* szerkezetét. Thomas Roch állapota szemmel láthatólag javult, amióta kikerült a *Healthful-House*-ból.

Thomas Roch ott lakik Ker Karraje egyik szobájában. Nem kétséges, hogy naphosszat kémlelik, figyelik, különösen Serkő mérnök. Vajon képes lesz-e ellenállni a csábításnak, ha megadják neki a fulgurátor titkáért kért roppant összeget? Vajon ismeri-e még egyáltalában a pénz értékét? Ezek a nyomorultak egész halmot rakhatnak elé az esztendőök során összerablott aranyból, és azzal elcsábíthatják... Hátha mégis kiszalasztja a fulgurátor titkát!... Mostani szellemi állapotában ez könnyen megtörténhetik... Az anyagot beszerezik, és Thomas Roch kényelmesen nekiláthat vegyi kísérleteinek. Ha gépre van szükség: megrendelik az amerikai szárazföld valamelyik gyárában, a gyanú elkerülése végett, persze, darabonként... Mi sem könnyebb ennél! Hajam szála az égnek mered, ha arra gondolok, mit jelenthet egy ilyen rombolóeszköz a rablók kezében!

Nincs egy nyugodt óráim sem, elviselhetetlen balsejtelmek gyötörnek. Mardos az aggodalom, csaknem beteggé tesz... A barlang levegője egészséges, s néha mégis úgy érzem, hogy megfulladok. Mintha mellemre nehezednének a vastag sziklafalak. Távolság vagyok a világtól... mintha nem is a földön élnék, hanem valami távoli bolygón... Semmit sem tudok arról, ami odakint történik, a tengerentúli szárazföldeken... Ó, ha feljuthatnék a boltív csúcsáig, felkapaszkodhatnám a sziklaoromra, leereszkedhetném a hegy aljába...

Július 25-én reggel végre találkoztam Thomas Rochsal. A lagúna túlsó partján sétálgat egyedül. Ker Karrajét, Serkő mérnököt és Spade kapitányt tegnap óta nem láttam. Nem tudom, nem rendeztek-e megint valami kis „kirándulást” a *Back Cup* körüli vizeken...

Elindulok Thomas Roch felé. Nem vesz észre. Figyelmesen nézem.

Komoly, elgondolkozó arca már nem vall lelkibetegre. Lassan, maga elé nézve sétál, nem tekint sem jobbra, sem balra. Hóna alatt rajzolódeszka, azon papír, a papíron vázlatok.

Hirtelen felemeli fejét, felnéz, egyet lép előre, és rám ismer.

- Ó!... Te vagy az, Gaydon! - kiáltja. - Hiszen megszöktem tőled! Most már szabad vagyok!

Úgy látszik, azt hiszi, hogy kiszabadult! Szabadabbnak érzi magát a *Back Cup*-ban, mint a *Healthful-House*-ban! Jelenlétem kellemetlen emlékeket ébreszt benne... Az eset rohammal végződhetik, mert nagyon izgatottan folytatja.

- Igen!... Te vagy az, Gaydon!... Ne jöjj közel hozzám!... Maradj ott!... Megint elfognál engem... visszavinnél az örültekházába!... Soha!... Itt vannak a barátaim, azok megvédenek!... Hatalmasok és gazdagok!... D'Artigas gróf a megbízóm, Serkő mérnök a vállalkozótársam! Találmányomat busásan fogjuk értékesíteni! Megcsináljuk a Roch-féle fulgurátort!... Eredj innen!... Eredj innen!...

Thomas Rocht őrjöngő düh fogta el, hangja egyre emeltebb. Kezével hadonászik, egy rakás papírpénzt vesz ki a zsebéből - dollárt és más bankjegyet -, angol, francia, amerikai, német arany hull ki az ujjai közül... Honnan volna ennyi pénze, ha Ker Karraje nem fizette volna meg a fulgurátor árát?...

A kínos jelenet láttára többen odaszaladnak hozzánk. Már régebben is szemmel tartottak bennünket. Megragadják Thomas Rocht, és elhurcolják. A feltaláló, mihelyt szem elől téveszt engem, újra lecsendesül és nem ellenkezik. Testileg, lelkileg nyugodt, mint azelőtt volt.

Július 27-én

Két nappal e jelenet után, kora reggel lementem a lagúna partjára, és elsétáltam a kikötőgát csúcsáig.

A *tugot* nem látom a szokott helyén, a sziklák tövében, de a lagúnában sincs sehol. Ker Karraje és Serkő mérnök azonban nem mentek el hazulról, mint gondoltam, mert tegnap este mindkettőjükkel találkoztam.

Csaknem bizonyosra veszem azonban, hogy ma nincsenek itthon, hanem Spade kapitánnyal meg a matrózokkal beszálltak a *tugba*, és áthajóztak a szigetcské öblében horgonyzó vitorlásra. Az *Ebba* azóta valószínűleg javában a tengeren hajózik.

Zsákmány után néznek? Lehet. De az sem lehetetlen, hogy Ker Karraje ismét D'Artigas gróffá változott, és azért igyekszik valamelyik kikötőbe, hogy ott beszerezze a Thomas Roch fulgurátorához szükséges nyersanyagot...

Ó, ha valamiképpen belopódzhatnám a *tugba*, felosonhatnék az *Ebbára*, és addig rejtőzhetném ott, amíg e rablókkal eljutnék valamelyik kikötőbe... Ott talán megszökhetném, hogy megszabadítsam a világot ettől a bandától!...

Ez a gondolat gyötör unos-untalan: menekülni... menekülni mindenáron erről a kalóztanyáról!... Csakhogy innen csupán az alagúton át lehet kijutni, tengeralattjáró hajón... Örültség még csak gondolni is rá! Tiszta örültség!... De más úton-módon sehogy sem szabadulhatok a *Back Cup* belsejéből...

Ezen töröm éppen a fejem, amikor a rakodógát partjától mintegy húszméternyire meghasad a víz, és a *tug* felemelkedik a lagúna színére. A tetőajtó rögtön felpattan, és Gibson gépmester lép ki rajta, néhány matróz kíséretében. Más matrózok a szirtnyelv végébe rohannak, hogy elkapják a tengeralattjáró kötelét. Megragadják a kötelet, meghúzzák, és a *tug* néhány perc múlva már régi helyén pihen, a sziklaöbölben.

Ezúttal tehát az *Ebba* itthon hagyta a vontatóhajót, és magányosan járja a tengert. A *tug* csak azért futott ki, hogy az *Ebbára* szállítsa Ker Karrajét és társait, és átvontassa a vitorlás hajót a sziget körüli sziklaszorosokon.

Ez a körülmény még jobban megerősít engem abban a hitemben, hogy D'Artigas gróf ez alkalommal csak az amerikai kikötővárosok egyikébe látogat el: ott akarja megvásárolni Thomas Roch részére a robbanószerhez szükséges nyersanyagokat, és ott akarja megrendelni

valamelyik gyárban a megfelelő gépalkatrészeket. Ha majd visszaérkezik, a *tug* ismét kifut, találkozik a vitorlással, s Ker Karraje visszatér rajta *Back Cup*-i tanyájára.

A gazok nyilván a fulgurátor elkészítésén fáradoznak. Gyorsabban megy, mintsem gondoltam.

Augusztus 3-án

Ma a lagúnában rendkívüli jelenségnek voltam szemtanúja. Ilyesmi alighanem ritkán fordul itt elő.

Délután három óra. A lagúna vize egyszerre örvényleni kezd. Talán egy percre tart a zajlás, aztán két-három percre megnyugszik a víz, majd a tó közepe táján örvénylik megint.

Tíz-tizenöt tengeri rabló észreveszi a dolgot, és a meglehetősen érthetetlen tünetem láttára lerohan a partra. Meglepetés és bizonyos ijedelem jelei látszanak rajtuk.

A *tug* nem okozhatja az örvénylést, hiszen a révben pihen. Valami más bűvárnaszád jutott talán át az alagúton? Nem látszik valószínűnek.

Ugyanekkor a lagúna túlsó partjáról is kiáltások hallatszanak. A rablók egy-két szót váltanak. Nem értem a nyelvüket... Tíz-tizenkét durva hangzású szót kiáltoznak egymásnak. Az innenső parton állók nagy sietve cellájuk felé szaladnak.

Talán valami tengeri szörnyeket vettek észre a tóban, s most fegyvereikért, vadászszerszámaikért rohannak?

Jól sejtettem, mert íme, egy perc múlva robbanógolyós puskákkal, hosszú kötélre erősített szigonyokkal térnek vissza.

Csakugyan: egy hatalmas bálna jutott be az alagúton - a Bermudák táján gyakori ámbrás cetek fajtájából való - és most itt hánycódik a lagúna vizében. Vajon szabad-e ebből arra következtetnem, hogy cethalászok elől menekült, és úgy tévedt az alagútba?

Több másodperc is eltelik, amíg a roppant víziállat a felszínre vetődik. De a vízen is áttetszik óriási, fénylő, zöldes színű háta. Ide-oda veti magát, mintha valami iszonyú ellenséggel viaskodnék. Amint újra felvergődik, két fényes vízsugarat lövell a magasba, erős zajjal.

Ez az állat talán szükségből úszott be ide - gondolom magamban -, hogy bálnavadászok elől meneküljön. Márpedig ez azt jelenti, hogy hajó jár a *Back Cup* közelében, a parttól talán csak néhány kötélhossznyira!... Azt jelenti, hogy ezek a hajók a szűk nyugati szorosokon egészen a sziget lábáig elhatoltak!... Ó, hogy nem juthatok érintkezésbe velük! Mert annyi biztos, hogy akárhogy is, a *Back Cup* sziklafalán keresztül sehogy sem kerülhetek el hozzájuk...

Hanem azt kíváncsian megtudom, hogyan keveredett a cet a lagúnába: nem cethalászok kergették ide, hanem egy farkas cápa. A Bermudák környékén valósággal hemzsegek a vízben ezek a kegyetlen ragadozók. Jól látom a cápákat a víz alatt: öt-hat közülük hátára fordul, és kitérít a száját. Állkapcsukban úgy meredeznek a fogak, mint a lóvakarón a tüskék. A cápák rávetik magukat a cetre. Az nem tud másképpen védekezni, mint hogy farkával igyekszik agyoncsapni őket. A cet már megsebesült. Vére pirosra festi a lagúna vizét... El-elmerül, majd újra felvergődik, de képtelen menekülni a cápák marásától.

De mégsem a falánk ragadozók lesznek a győztesek! Nem az övék a zsákmány, mert az ember a maga eszközeivel hatalmasabb náluk!

A lagúna partján ott állnak Ker Karraje cimborái - nem különbek a cápáknál, mert a cápák is, ők is tengeri ragadozók -, s ezek majd zsákmányul ejtik a cetet. Jó fogás a *Back Cup* lakói számára!

E pillanatban a cet a lagúna kikötőgátjához közeledik. Ott várakozik D'Artigas gróf maláji szolgája és kívülről még néhány, különösen tagbaszakadt fickó.

A maláji hosszú kötélre erősített szigonyt markol a kezében, meglóbálja izmos karjával, és nagy ügyesen, roppant erővel elhajítja.

Bal uszonyán találja a cetet. Az állat hirtelen víz alá merül, a cápák követik. A szigonykötél ötven-hatvan méternyire legombolyodik. Most már csak jól meg kell húzni, és az állat a felszínre bukkan, hogy kilehelje páráját.

Sietség nélkül húzzák a kötelet a fickók, hogy valamiképpen ki ne rántsák a cet testéből a szigonyt. Néhány pillanat, és az állat felmerül az alagút bejáratánál meredező fal tövében.

Holtra sebzetten hanykolódik a roppant víziemlős, gőzszlopot, levegőt és véres vizet lövellve borzalmas haláltusájában. Vonaglásában egy hosszú csapással még a sziklához ver egy cápát.

A szigony a rándítástól kihull testéből, s az ámbrás cet még egyszer alámerül - ezúttal utoljára. Aztán megint felbukik. Oly rémisztő erővel csapkodja a lagúna vizét, hogy egy pillanatra az alagút szája is kiválik a hullámok közül.

A cápák mohón esnek neki zsákmányuknak, de golyózápor hull közéjük. Néhányuk nyomban felfordul, a többi menekül.

Vajon rátalál-e a cápa farka az alagút kijáratára, és kijut-e a lagúnából a nyílt tengerre? Mindenesetre jó lesz, ha óvatosságból néhány napig nem fürdöm a lagúnában.

Hát a bálnával mi történik? Két ember csónakba száll, és a partra vontatja. A rakodógátnál partra húzzák a roppant tetemet. Aztán a maláji nekiáll, és feldarabolja. Jól ért hozzá, úgy látszik, nem újonc az efféle munkában.

Most már biztosan tudom, hogy hol nyílik az alagút szája: a nyugati sziklafalban, alig három-méternyire a víz színe alatt. De ha tudom is, mi hasznát vehetem a tudományomnak?...

Augusztus 7-én

Tizenkettedik napja, hogy D'Artigas gróf, Serkő mérnök és Spade kapitány tengerre szálltak. Semmi jel sem mutat arra, hogy hamarosan várják a hazaérkezésüket, de látom, a *tug* mégis állandóan indulásra készen áll, mint valami gőzhajó, amelyben szüntelenül fűtik a kazánt. Gibson gépmester állandóan ügyel, hogy az áramfeszültség ne csökkenjen az akkumulátorokban. Az *Ebba* az amerikai kikötőkben nappal is nyugodtan lehorgonyozhat, de a *Back Cup* csatornájába bizonyára csak éjjel mer befutni. Valószínűnek tartom tehát, hogy Ker Karraje és cinkostársai éjszaka érkeznek haza.

Jól sejtettem. A *tug* tegnap este nyolc óra tájban a vízbe merült, és behatolt az alagútba. Az *Ebba* elé ment, hogy a vitorlás hajót átvontassa a sziklák között, s aztán utasait és a legénységet partra tegye a *Back Cup* belsejében.

Ma reggel, séta közben, megpillantottam Thomas Rocht és Serkő mérnököt. A lagúna felé ballagtak. Beszélgettek. Sejtettem, hogy miről lehet köztük szó.

Mintegy húszlépcsőnyire vagyok tőlük, és így megfigyelhetem egykori ápolmatat.

Szeme ragyog, homloka derült, s amíg Serkő mérnök válaszait hallgatja, egészen más az arckifejezése, mint régebben volt. Nagyon türelmetlen, mielőbb a kikötőbe szeretne érni.

Előresiet. A mérnök követi. Mindketten megállnak a parton, ahol a *tug* pihen.

A matrózok tíz közepes nagyságú tartályt raknak ki a tengeralattjáróból. A tartályok fedelén vörös betűk állnak... sajátos jelzés... csupa nagybetű... Thomas Roch figyelmesen szemléli.

Serkő mérnök megparancsolja a matrózoknak, hogy a tartályokat - körülbelül egy-egy hektoliter űrtartalmú mindegyik - azonnal szállítsák a bal parton levő raktárba.

A matrózok csónakba hordják a tartályokat, és azonnal viszik.

Bizonyosra veszem, hogy ezekben a tartályokban a Thomas Roch találmányához, a robbanószerhez és a fulgurátorhoz szükséges anyag érkezett meg *Back Cupra*. A készülékeket bizonyára valamelyik amerikai gyárban rendelték meg. Ha elkészülnek, a kétárbocos értük megy, és ide szállítja őket.

Ezúttal az *Ebba* nem hozott rablott árut. Ker Karraje és társai tehát nem követtek el újabb kalózkodást. De micsoda rettenetes támadó és védekező fegyver jut nemsokára a kezükbe!

Thomas Roch szavai szerint a fulgurátorral az egész földgömböt ízzé-porrá lehetne zúzni... Ker Karraje egy napon talán még erre is vállalkozik.

TIZENKETTEDIK FEJEZET

SERKÖ MÉRNÖK TANÁCSAI

Thomas Roch munkához látott.

A lagúna bal partján műhelyt rendeztek be a számára. Rajta kívül senkinek sem volt szabad oda belépnie. Talán egyedül szándékszik dolgozni, titkába senkit sem akar beavatni? Ez meglehetősen valószínű. Véleményem szerint a fulgurátor használatához igen egyszerű szerkezet szükséges csupán. Lövedéke nem igényel ágyú- vagy tarackcsövet vagy afféle kilövőhüvelyt, mint Zalinskié, mert „autopropulzív” természetű: önmaga szolgáltatja saját hajtóerejét. Rettenetes légnyomása bizonyos körzetben minden hajót megsemmisít. Kinek lesz hatalma Ker Karraje fölött, ha ezt a robbanóeszközt megkaparintja?...

Augusztus 11-től augusztus 17-ig

Thomas Roch egész héten át a fulgurátoron dolgozott.

Minden reggel bemegy a műhelyébe, és csak este jön ki onnan. Arra még csak nem is gondolhatok, hogy bejussak hozzá és beszéljek vele. Igaz ugyan, hogy semmi egyéb sem érdekli, mint a találmánya, és minden egyéb iránt teljességgel közömbös, úgy látszik azonban, hogy tetteinek mindenképpen ura. De hát nem csoda, hiszen megkapta mindazt, amiről feltalálói lángelméje csak álmodhatott: sok idő előtt megfogalmazott eszméi most megvalósításukhoz közelednek.

Hátha elméje mégsem beteg többé? Most, hogy kedvelt gondolataival foglalkozhatik, és terve a gyakorlati megoldáshoz közeledik, könnyen lehet, hogy lelke is megnyugodott.

Augusztus 17-ről 18-ra virradó éjjel

Éjfél után egy órákor robbanások riasztottak fel álmomból. A robbanások kintről hallatszottak, a *Back Cup* külső részéről.

Talán megtámadták a *Back Cupot*? - tűnődöm magamban. - Talán gyanút keltettek D'Artigas gróf hajójának útjai, s most az üldözők megjelentek a sziget szorosai előtt?... Ágyúval lövik a sziklaszirtet?... Thomas Roch talán el sem készülhet robbanószerével, a kilövőszerkezetek talán meg sem érkeznek a *Back Cupra*, s a gonosztevőket máris eléri az igazságszolgáltatás büntető keze!

Ismételten és csaknem szabályos időközökben hallok kívülről a dörrenéseket. Egyszerre az a gondolatom támad, hogy ha az *Ebbát* elsüllyeszti, a rablótanya lakóinak érintkezése végképpen megszűnik a világgal, s a sziget élelmezése lehetetlenné válik.

De hát ott van a *tug*, azon D'Artigas gróf bármikor elmehet az amerikai kikötőkbe! Pénze van bőven, majd építtet új hajót!

Mindegy!... Áldassék az Úr neve, ha a *Back Cupot* ízzé-porrá lövik, mielőtt a fulgurátor Ker Karraje rendelkezésére áll!...

Kora reggel kisietek a cellámból.

A „méhkaptár” környékén semmi változás.

Az emberek szokott mindennapi munkájukat végzik. A *tug* ott van a révben. Látom Thomas Rocht, éppen műhelyébe siet. Ker Karraje nyugodtan sétál Serkő mérnökkel a lagúna partján. Eszerint a *Back Cup*ot senki sem támadta meg az éjjel. De álmomból mégis erős robbanások riasztottak fel...

Ker Karraje a „palotája” felé indul.

Serkő mérnök szokott gúnyos mosolyával fordul felém.

- Nos, Simon Hart úr, megbarátkozott-e valahára új otthonának csendes nyugalmaival? Kellően tudja-e méltányolni a mi csodaszép barlangunkat?... Remélem, nem gondol már arra, hogy visszakövetelje a szabadságát, és maholnap búcsút mondjon ennek a bűbájos tanyának?

S azzal eldúdolta ezt a régi francia románcot:

E szellőjárta, bájos, szép pagonyban
a nyár édes derűjét hinti rám,
s a szívem enyhe, lágy ütemre dobban,
hisz láthatlak, s imádlak egyre jobban,
szelíd szerelmem, nyájas Sylviám...

Hiábavaló lett volna, ha felingerelnek e csúfondáros szavak. Nyugalmat erőszakoltam magamra, és ezt feleltem:

- Nem, uram, nem tettem le róla. Még mindig azt várom, hogy visszaadják a szabadságomat!

- Hogyhogy, Hart úr?... Megválnak öntől, akit mindannyian olyan nagyra becsülünk?... Megválnak attól a derék kollégától, aki valamikor, Thomas Roch elmeháborodottsága idején, részben talán megtudta a találmány titkát?... Csak nem gondol erre komolyan?

Úgy... Hát ezért kell nekem a *Back Cup* barlangjában raboskodnom!

Azt hiszik, hogy ismerem valamelyest Thomas Roch titkát, és arra számítanak, hogy belőlem csikarják ki azt, ha Thomas Roch netán nem lenne hajlandó elárulni... Ezért raboltak el engem is a feltalálóval együtt, ezért nem kötöttek követ a nyakamba és hajítottak be a lagúna vizébe.

Jó, hogy tudom!

Serkő mérnök szavaira ezt válaszolom:

- Természetesen nagyon komolyan gondolok rá.

- Nos hát - felelte a mérnök -, ha én Simon Hart volnék (ami nagy tisztesség volna reám), akkor így gondolkoznék: „Tekintetbe véve Ker Karraje egyéniségét, továbbá azokat az okokat, amelyek őt arra készítetik, hogy ilyen titkos bűvőhelyet válasszon, aminő ez a barlang, tekintve továbbá azt, hogy ezt a rejtekhelyet senki sem fedezheti fel, s hogy ez nemcsak D’Artigas gróf érdeme, hanem bajtársaié is...”

- Bajtársaié? - vetem közbe. - Talán inkább: cinkosaié!

- Nem bánom: cinkosaié... és tekintetbe véve még azt is, hogy ön tudja D’Artigas gróf valódi nevét, és ismeri azt a helyet, ahol kincseit elrejtve tartja....

- Rablott, vérrel beszennyezett kincseit, Serkő úr!

- Nos, hát igen... elismerem... De ezek után beláthatja, hogy szabadon bocsátásáról szó sem lehet.

Ez aztán a napnál is világosabb.

Más tárgyra térítem a beszédet.

- Megtudhatnám, hogyan értesültek Simon Hart és Gaydon személyazonosságáról?

- Szívesen megmondom önnek, kedves kollégám. Merő véletlennek köszönhetjük. Összeköttetésben voltunk azzal a gyárral, ahol ön alkalmazásban állt, s ahonnan ön olyan feltűnő módon távozott. Én már D'Artigas gróf látogatását megelőzően is jártam a *Healthful-House*-ban, és mindjárt ráismertem önre.

- Ön?

- Úgy van. S már akkor feltettem magamban, hogy rá vesszük: legyen útitársunk az *Ebba* fedélzetén...

Nem emlékszem ugyan, hogy valaha találkoztam Serkő mérnökkel a *Healthful-House*-ban, de hát valószínűleg nem hazudik.

- Remélem - gondoltam magamban -, hogy ennek az ötletnek előbb-utóbb megadja az árát!

Minden átmenet nélkül így szóltam:

- Ha nem tévedek, Thomas Rocht sikerült rábírnunk, hogy elárulja a fulgurátor titkát.

- Úgy van!... Milliókat adtunk a titokért. Könnyű nekünk, a milliókat mástól vesszük el... Könyökig vájkálunk a pénzben.

- Mit érnek neki azok a milliók, ha sehová sem távozhatik velük, és nem élvezheti kedvére?

- Emiatt Thomas Roch éppenséggel nem veri a fejét a falba. A lángeszű férfiú nem törődik a jövővel, ő csak a jelenben él: Amerika gyáraiban már készülnek a gépek, az ő tervei szerint, neki pedig bőséges mennyiségben áll rendelkezésére a vegyi anyag... Dolgozik... Hej, micsoda nagyszerű találmány az a fulgurátor! A löveg önmagától repül, mert hajtóerejét is magában hordozza, s amíg céljához közeledik, egyre növeli sebességét a benne levő anyag erősödő égése!... Ez a találmány korszakot alkot, és alapjában forgatja fel a hadviselést!

- A védekezés módszereit?

- A támadását is, Hart úr!

- Értem! - válaszoltam.

És nekiszegeztem a kérdést:

- Eszerint... amit eddig senki sem tudott elérni Thomas Rochsal...

-... az nekünk minden különösebb nehézség nélkül sikerült.

- És mit fizettek érte?

- Rendkívüli összeget. De ezenfelül még egy új, igen érzékeny hűrt is megpendítettünk a szívében....

- Miféle hűrt?

- A bosszú húrját...

- A bosszúét?... Ki ellen?

- Mindazok ellen, akiket ellenségeinek tekint: akik elkedvetlenítették, visszautasították, elűzték és arra kényszerítették, hogy országról országra járva, koldusként kínálgassa csodálatos találmányát!... Szívében egyetlen szikrája sem ég már a hazaszeretetnek. Egy gondolat élteti: az a szilaj vágy, hogy bosszút álljon mindenkin, aki félreismerte... az egész emberiségen!...

Bizony, Hart úr, Európa és Amerika hatalmai megbocsáthatatlan bűnt követtek el, amikor Thomas Roch találmányáért nem akarták megadni a méltányos árat!

Serkő mérnök lelkesen ecseteli előttem az új robbanóanyag kiválóságát. Vitathatatlanul hatásosabb - magyarázza -, mint az, amelyet nitro-metánból készítenek, egy nátriumatommal helyettesítve a hidrogén három atomjának egyikét, s amelyről ez idő tájt olyan sok szó esik.

- S mekkora a rombolóereje! - folytatja. - Hasonlít a Zalinski-féle lövedékhez, de százszorta pusztítóbb annál. Nincs szüksége hajítószerkezetre, mert a Roch-féle lövedéknek, hogy úgy mondjam: szárnya van, magától repül.

Feszült figyelemmel hallgattam, mert azt reméltem, hogy a titok egy részét elleshetem... Hiába! Serkő mérnök csak annyit mondott, amennyit mondani akart.

- Thomas Roch azt is megmondta önnek, hogy miképpen állítja össze a robbanóanyagot? - tudakoltam.

- Megmondta, Hart úr, ha nem veszi rossznéven. És elárulhatom, hogy nemsokára jelentékeny mennyiségben áll majd rendelkezésünkre. Természetesen biztos helyen fogjuk tartani.

- Nem veszélyes, ha olyan nagy mennyiségben halmozzák fel?... Hátha véletlenül felrobban, és levegőbe repíti az egész...

Most is majdnem kiszaladt a számon, hogy „...az egész *Back Cupot*”. Ha azonban rájönnének, hogy Simon Hart nemcsak Ker Karraje kilétével van tisztában, hanem barlangjának fekvését is ismeri, talán úgy ítélnék, hogy túlságosan is sokat tud...

Serkő mérnök nem vette észre, hogy elharaptam a szót. Ezt felelte:

- Nincs mitől félnünk. Thomas Roch robbanóanyagát csak az ő különös deflagrátorával lehet felrobbantani. Sem tűz, sem rázkódtatás nem árt neki.

- És Thomas Roch már a deflagrátor titkát is eladta önöknek?

- Még nem, Hart úr, de maholnap ez a megállapodás is létrejön. Még egyszer biztosíthatom önt, hogy nincs mitől félnie: nyugodtan alhatik. A patvarba is! Nekünk sem volna ám kedvünk barlangostul, kincsestül a levegőbe repülni! Még egynéhány busásan jövedelmező év, és osztozunk a zsákmányon! Csinos summácska jut mindegyikünknek, abból ki-ki úri módon élélhet ott, ahol neki tetszik... Bizony, így lesz az, ha a „*Ker Karraje és Társai*” cég egyszer likvidál! Még csak azt akarom megjegyezni, hogy nemcsak robbanástól, hanem holmi árulástól sem kell tartanunk. Árulónk csak ön lehetne, kedves Hart úr. Azt tanácsolom tehát önnek, hogy mint okos ember, várja meg szépen, amíg a cég feloszlik. Akkor aztán majd meglátjuk, hogy biztonságunk érdekében mi a teendőnk az ön személyével kapcsolatban...

Ez a kijelentés nem hangzik valami megnyugtatóan. No de majd meglátjuk. E párbeszédből főként az ragad meg az emlékezetemben, hogy Thomas Roch eladta ugyan a robbanóanyag titkát a „*Ker Karraje és Társai*” cégnek, de a deflagrátor titka még az övé, márpedig enélkül a robbanóanyag nem ér többet, mint az útszéli por.

Mielőtt elválnánk, még egy fontos és természetes kérdést kockáztatok meg:

- Eszerint ön ismeri a Roch-féle robbanóanyag összetételét, Serkő úr. Jól van. De akkor azt is tudja, hogy csakugyan olyan robbanóereje van-e, amilyent Thomas Roch tulajdonít neki. Kipróbálták már?... Vajon nem vásároltak-e olyan dolgot, ami hatástalan, mint egy csipetnyi burnót?

- Ezt ön valószínűleg maga is jobban tudja, Hart úr, mint mutatja. Egyébiránt köszönöm ügyünk iránt tanúsított érdeklődését: világért se aggódjék. Ma éjjel többrendbeli próbát tettünk vele. Néhány grammnyi anyag egész hatalmas sziklatömböket zúzott porrá, a szó igazi értelmében.

Ezeket a dördüléseket hallottam tehát!

- Így hát, kedves kollégám - folytatja Serkő mérnök -, biztosíthatom ön, hogy szó sem lehet semmiféle csalódásról. A robbanóanyag hatása felülmúl minden várakozást. Néhány ezer tonnányi töltéssel akár az egész földgömböt szilánkokra lehetne repeszteni. Darabjai úgy szóródnának szét a világűrben, mint azok a bolygók, amelyek valamikor a Mars és Jupiter között robbantak részeikre. Biztosra veheti, hogy a fulgurátor szilánkokra tördel akárminféle hajót, mégpedig olyan messzeségből, amely minden eddig ismert ágyú lőtávolságát messze túlhaladja. Egyetlen bibéje a fulgurátornak, hogy a célzás még kissé nehézkes, és sok időbe kerül...

Serkő mérnök elhallgat. Úgy látszik, ennél többet nem akar mondani. Hozzáteszi:

- Azzal végzem, amivel kezdem. Hart úr: nyugodjék meg sorsában!... Minden utógondolat nélkül törődjék bele új helyzetébe! Élvezze kedvére barlanglakásunk csendes örömeit. Itt az egészséges ember megőrzi, a beteg pedig visszaszerzi az egészségét. Lám, honfitársa esete is ezt bizonyítja... Nyugodjék meg a sorsában... Ennél okosabbat amúgy sem tehet.

Bölcs tanácsadóm továbbmegy. Búcsúzóul barátságosan int a kezével, mintha ő volna a világon az én legigazibb jóakaróm. De mennyi gúny van a szavaiban, a tekintetében, egész viselkedésében! Vajon lesz-e valaha módom, hogy visszafizessem neki?

A beszélgetés folyamán megtudtam, hogy a célzás még kissé körülményes az új romboló-szerkezettel. Az egymérföldes hatásterület helyét, úgy látszik, nem lehet egykönnyen változtatni, ha tehát valamely hajó ezen a zónán innen vagy túl tartózkodik, akkor a fulgurátor nem tehet benne kárt. Bárcsak minden érdekeltet előre figyelmeztethetnék erre!

Augusztus 20-án

Két nap óta nem történt semmi különös. Szokásom szerint el-elsétáltam a barlang végéig. Esténként, ha az izzólámpák előntik fényükkel a börtönömmé vált barlang messze nyúló oszlopsorait, szinte vallásos hangulatban szemlélem a természet csodáit. Még mindig él bennem a remény, hogy valahol a sziklafalban talán mégis felfedezek valami rejtett nyílást, amelyet a rablók nem ismernek, és azon át sikerül elmenekülnöm...

Persze ha kint vagyok is, meg kell várnom, amíg hajó tűnik fel a sziget közelében... A „méh-kaptár”-ban azonban rögtön észrevennék szökésemet, és elfognának, hacsak... igen... hacsak kéznél nem volna a csónak, az öbölben horgonyzó *Ebba* csónakja... Hátha kézre keríthetném! Hátha eljuthatnék rajta a Saint George- vagy a Hamilton-szigetek egyikére!...

Este - kilenc óra tájt lehetett - egy sziklatuskó mögött, a lagúna keleti partjától mintegy százméternyire, leheveredtem a fövényen. Nemsokára közeledő léptek zaját hallottam, aztán különböző hangokat.

Amennyire lehetett, jól elrejtőztem a szikla tövében, és feszült figyelemmel hallgatóztam.

A hangokat jól ismerem, Ker Karraje és Serkő mérnök beszélgetnek. Megállnak. Angolul társalognak (általában ez a nyelv használatos a *Back Cupban*), tehát minden szavukat értem.

Thomas Rochról van szó, illetve Thomas Roch fulgurátoráról.

- Egy hét múlva - mondja Ker Karraje -, azt hiszem, útra kelek, és elhozom a virginiai gyárban megrendelt gépalkatrészeket.

- Mihelyt megérkeznek, hozzáfogok az összeállításukhoz - feleli Serkő mérnök -, és megcsinálom a kilövőállványt. De addig is valami, nézetem szerint elkerülhetetlen munkát kell elvégeznünk.

- Miféle munka az? - tudakolta Ker Karraje.

- Át kell törnünk a sziklafalat.

- A falat áttörnünk?

- Csak akkora lyukat kell fűrnünk, hogy egy ember éppen keresztülférjen rajta, olyasfajta, mint valami futóárok. Az egészet könnyű lenne elrekeszteni, ha rá kerül a sor, de külső nyílását amúgy is elrejténék a sziklák.

- Mire való ez, Serkő?

- Már gyakran eszembe jutott, hogy jó volna, ha más összeköttetésünk is volna a tengerrel, mint a tenger alatti alagút... Ki tudja, mi történhetik!...

- Csakhogy a fal roppant vastag és rendkívül kemény - vetette ellen Ker Karraje.

- Fogadom, hogy néhány grammnyi Roch-féle robbanóanyaggal apróra mállasztom. Éppen csak a port kell majd kifűjünk a lyukból.

Képzelfelhető, hogy ez a beszéd tárgy mennyire érdekelt!

Hiszen arról volt szó, hogy az alagúton kívül még egy közlekedőút keletkezik! Ki tudja, nem rejlik-e számomra valami lehetőség ebben a fordulatban?

Amíg ezen a gondolaton rágódtam, újra megszólal Ker Karraje:

- Nem bánom, csináld meg, Serkő. És ha esetleg úgy fordulna a sora, hogy a *Back Cup*ot valami hajó ellen kellene megvédenünk, ha például véletlen vagy árulás következtében kitudódna a rejtekhelyünk...

- Ilyen véletlentől vagy árulástól nincs mit tartanunk! - vágott közbe Serkő mérnök.

- A cimborák bizonyosan nem árulnak el. Hanem ez a Simon Hart...

- Mármint hogy ő? - kiáltott fel Serkő. - De hiszen ahhoz előbb el kellene innen szöknie! Márpedig a *Back Cup*ból nem szökhetik ki senki!... Különben is, megvallom, ez az ember érdekel engem. Végtére is kollégák vagyunk, és erős a gyanúm, hogy Thomas Roch titkáról többet tud, mint amennyit elárul belőle... Majd ha egyszer még vállatóra fogom... Barátilag elbeszélgetek vele a fizikáról, mechanikáról, ballisztikáról...

- Mindegy! - vélekedik a nemes lelkű, finom tapintatú D'Artigas gróf. - Azt tartom, hogy ha már megtudtuk Thomas Roch minden titkát, akkor ezt a Simon Hartot el kell tennünk láb alól.

- Arra ráérünk még, Ker Karraje...

Ha ugyan Isten megengedi ezt nektek, nyomorultak! - mondtam magamban, és kezemet hevesen dobogó szívemre nyomom.

Mert ugyan mire számíhattam egyébre, mint valami hamaros, gondviselészerű sorsfordulatra?

A beszéd tárgya változott. Ker Karraje megjegyzi:

- A robbanóanyag titkát már ismerjük. Most aztán a deflagrátorét is mindenáron ki kell csikarnunk Thomas Rochból!

- Úgy van - feleli Serkő mérnök. - Majd módját ejtem, hogy kivegyem belőle azt is. De Thomas Roch egyelőre hallani sem akar erről. Néhány cseppnyit gyártott már ebből a folyadékból, ezzel robbantotta fel a próba alkalmával a fulgurátort, és újat is csinál majd, ha a sziklarepesztésre sor kerül.

- Jól van, jól. De hát tengeri kirándulásainkra...

- Türelem! Lassanként a fulgurátor minden villámát a kezünkbe kerítjük.

- Meg vagy erről győződve, Serkő?

- Igen. Csak pénz legyen, Ker Karraje!

Eddig tartott a beszélgetés. Mindketten eltávoztak. Szerencsére nem vettek észre.

Megtudtam tehát, hogy ha Serkő mérnök némileg védelmébe vette is kollégáját, D'Artigas gróf annál kevésbé jó szándékkal viseltetik irántam. Ha a legkisebb gyanúra is okot adok, beledobnak a lagúnába, s ha onnan kijutok is, már csak holttestemet sodorja ki az alagúton át a tengerbe az apály...

Augusztus 21-én

Másnap Serkő mérnök alkalmas helyet keresett a sziklafalban, olyant, ahol úgy törheti át a falat, hogy kívülről láthatatlan maradjon a nyílás. Beható vizsgálat után az északi falon, a „méhkaptár” első cellájától tíz méter távolságyira jelölte ki az alagút helyét.

Alig várom már, hogy készen láthassam a sziklafolyosót. Hiszen az talán a szabadulást jelenti a számomra!... Ha úszni tudnék, már régen a lagúnába ugrottam volna, hogy az alagúton át kíséreljem meg a szökést. A nyílás helyét pontosan ismerem: amikor az a víz alatti harc folyt a lagúnában, és a cet utolsó farkcsapása felbolygatta a vizet, egy pillanatra felvillant előttem a nyílás felső pereme. Láttam az alagút kijáratát. Hátha a nagy apályok idején ismét előbukkan? Újhold és telihold idején, amikor a tenger szintje a közepesnél is jóval alább száll, megeshetik... No, majd meglátjuk!

Még nem is tudom voltaképpen, hogy mi hasznom lenne belőle, de mindegy: semmit sem szabad elmulasztanom, ami a szökésemet elősegítheti.

Augusztus 29-én

Ma reggel jelen voltam, amikor a *tug* elindult. Bizonyára az amerikai kikötők valamelyikében szándékszik lehorgonyozni, hogy hazaszállítsa a megrendelt alkatrészeket.

Serkő mérnök ezúttal, úgy látszik, nem kíséri el a főnököt. D'Artigas gróf indulás előtt még egy-két szót vált vele. Alighanem szívére köti, hogy különös gondja legyen rám. Aztán a *tug* fedélzetére lép, majd lemegy a hajó belsejébe. Spade kapitány és az *Ebba* legénysége követi. A tetőajtó becsapódik, a *tug* alámerül. Nyomában néhány pillanatig sötéten örvénylik a víz.

Az órák repülnek, a nap elmúlik. A *tug* nem jött vissza, gondolom, a vitorlást vontatja. Közben esetleg el is süllyeszt egy-két útjába kerülő hajót...

Mindenesetre valószínű, hogy D'Artigas gróf kirándulása ezúttal nem tart sokáig. Egy hét alatt alighanem oda-vissza megjárja az utat.

Egyébiránt, úgy látszik, az időjárás is kedvez az *Ebbának*. A barlangban uralkodó nyugodt légkörből legalábbis erre következtetek. A Bermudák szigeteinek szélességi fokán ilyenkor van a legszebb évszak.

Ó, ha valahol kivezető utat fedezhetnék fel börtönöm falában!

TIZENHARMADIK FEJEZET

ISTEN KEZÉBEN...

Augusztus 29-től szeptember 10-ig

Tizenhárom nap telt el, de az *Ebba* még mindig nem érkezett haza. Talán nem tartott egyenesen az amerikai partok felé?... Talán néhány hajót is kirabolt útközben?... Nem: mégiscsak azt hiszem, hogy Ker Karraje most nem törődik egyébbel, mint a gépek hazaszállításával. Avagy a virginiai gyár még nem készült el a munkával?

Serkő mérnök, ahogy látom, nemigen aggódik a késedelem miatt. Velem szemben, mint eddig is, nagyon barátságosan viselkedik. Ártatlan képet vág, de nem bízom benne, és erre megvan minden okom. Tetteti, mintha nagyon érdekelné az egészségi állapotom, és váltig ajánlgatja, hogy nyugodjam meg teljesen a sorsomban; „Ali Babá”-nak nevez, és azt hajtogatja, hogy ennél az ezeregyéjszakai barlangnál pompásabb hajlék sehol sem található a föld kerekén; minduntalan elismétli, hogy itt ingyen kapom az élelmet, a ruhát, a fűtést, a világítást, és még adót, illetéket sem fizetek: Monaco, e boldog fejedelemség állampolgárainak sincs gondtalnabb életük, mint nekem.

E csúfondáros szavak hallatára néha már úgy érzem, hogy a vér a fejembe szökik. Kedvem volna torkon ragadni és megfojtani ezt a lelketlen csúfolódót... De ha ezt tenném, menten megölnének... Még azt se bánom! Hát nem jobb lenne így elpusztulnom, mint beletörödni, hogy évekig itt éljek, ebben a *Back Cup*-i gyalázatos környezetben?

De nem! Az ész felülkerekedik bennem. Végül is csak a vállamat vonogatom: ez a válaszom.

Thomas Rocht is alig látom. Az *Ebba* elindulása óta egész nap laboratóriumában vegyészkedik. Ha mindazt a nyersanyagot feldolgozza, amit hoztak, nemsokára annyi robbanószer lesz, hogy akár az egész *Back Cup*ot levegőbe repítheti, és ráadásul még a Bermudákat is.

Görcsösen ragaszkodom ahhoz a reményhez, hogy Thomas Roch végül nem árulja el a deflagrátor összetételét. Serkő mérnök minden mesterkedése kárba vész, mert ezt a titkot nem vásárolhatja meg a feltalálótól. Ó, csak meg ne csaljon ez a reménység!

Szeptember 13-án

Ma saját szememmel győződhettem meg a Roch-féle robbanóanyag rettenetes erejéről, és azt is láthattam, hogy miképpen alkalmazza a feltaláló a folyékony deflagrátort.

Reggel az emberek hozzákezdték, hogy az előzetesen kijelölt helyen átfúrják a falat, és ezzel összeköttetést teremtsenek a sziklahegy külső oldalával.

Serkő mérnök utasítására a kalózok csákánnyal kezdték törni a mészkő sziklát. Izmos fickók voltak, jól forgatták a szerszámot, de ezen a módon mégis sokáig tartott volna a vesződéses munka, mert a sziklafal azon a helyen húsz-huszonöt méternél is vastagabb volt.

Bezzeg hamarabb sikerült Thomas Roch fulgurátorával!

Amit láttam, méltán bámulatba ejtett. Amilyen nehéz feladat volt a sziklát csákánnyal kivájni, oly könnyen végezte el a feladatot a fulgurátor: az egész egy pillanat műve volt.

Néhány grammnyi robbanóanyag elégséges, hogy átfűrja a sziklát és olyan kitapinthatatlanul finom lisztte porlassza, hogy azt már a legkisebb szellő is páráként szórja szét. Igen, ismétlem, öt-tíz gramm elég arra, hogy egy köbméternyi kőzetet izzé-porrá zúzzon. Nyomában iszonyatosan megrázkódik a levegő, s olyan dörrenés hallatszik, mintha agyút sütöttek volna el a közelben.

Amikor Thomas Roch az első robbantást végezte, néhány ember túlságosan közel merészkedett a sziklafalhoz. Ezeket földhöz vágta a légnyomás, noha a feltaláló igen kis mennyiségű robbanószert használt. Kettő közülük súlyos sérülésekkel tápázkodott fel a földről. Maga Serkő mérnök is néhány lépésnyire hátrátantorodott, és jelentékeny zúzódásokat szenvedett.

Lássuk, hogyan bánnak ezzel a maga nemében páratlan robbanóanyaggal:

Először is öt centiméter hosszú, tíz milliméter széles lyukat fűrnak rézsútosan a sziklába, aztán megtöltik néhány gramm robbanószerezrel. Fojtást sem tesznek rá, a lyuk elzárása teljesen felesleges.

Ekkor kezdődik Thomas Roch munkája. Kezében üvegecskét tart, kékes színű, olajszerű, levegőn gyorsan alvadó folyadék van benne. Egy cseppet beletölt a lyukba, s aztán, nem is valami nagy sietséggel, hátrahúzódik. Körülbelül harmincöt másodpercenyi idő kell ahhoz, hogy a deflagrátor a robbanóanyaggal elkeveredjék. A robbanásnál kifejlődő erőt - állítom! - bízást mondhatjuk határtalannak, de annyi kétségtelen, hogy a manapság ismert száz meg száz különféle robbanóanyagénál ezerszerre is nagyobb!

Ebből is kitűnik, hogy a vastag, kemény sziklafalat a fulgurátor kényelmesen áttörheti.

Egy idő óta megfigyelem, hogy a sziklák alatt vezető alagúton ki-be zúduló apály és dagály - amely a lagúnában is teljes mértékben megmutatkozik - huszonnégy óránként egy-egy ellentétes áramlatot okoz. Nyilvánvaló tehát, hogy a lagúnába dobott tárgyat az apály idején a vízáramlás kisodorná az alagúton, amennyiben ilyenkor a víz nem lepné el teljesen az alagút torkolatát. De vajon nem lehet-e arra számítani, hogy a napéjegylenlőség idején, amikor a legmélyebb az apály, az alagút szája felszínre kerül? No, majd meggyőződöm róla, mert közel van az időpont.

Holnapután van szeptember 21-e, és ma, 19-én már láttam is az alagút boltozatának csúcsát az apadó víz színe fölött!

Magam ugyan nem tudok átúszni az alagúton, de miért ne eshetnék meg, hogy egy palack, ha kellő helyen dobom a lagúnába, az apály utolsó perceiben belesodródik az alagútba, és kijut a nyílt tengerre? Ha a véletlen (elismerem: különösen szerencsés, gondviselészerű véletlen) úgy akarná, hajó vetődhetnék a *Back Cup* közelébe, és kihalászhathná a vízből a palackot!... Sőt: miért ne sodorhatná azt a palackot akár a Bermudák valamelyikének partjára az áramlatok?... Mi lenne, ha valami írott értesítést dagnék a palackba?...

Efféle gondolatok motoszkálnak az agyamban. Hanem az ellenérvek is mindjárt eszembe jutnak: a palackot a hullámok már a sziklaalagútban összetörhetik, és odakint is nekicsaphatják a szirteknek, mielőtt még a nyílt tengerre kijuthatna... Inkább egy kis vízmentes hordóba kellene zárnom az írást, amolyan úszókafélébe, amilyen a halászok hálóját tartja: az ilyen hordó aligha zúzódna széjjel, és talán ki is jutna a lagúnából.

Szeptember 20-án

Ma este észrevétlenül besurrantam az egyik raktárba, amelyben a legkülönbözőbb rablott holmik hevertek halomban. Találtam is ott egy céloknak megfelelő hordócskát.

Kabátom alá rejtem a hordót, és visszalopódzom a cellámba. Egy pillanatot sem akarok vesztegetni, munkához látok.

Papírom, tintám, tollam van, hiszen már harmadik hónapja vezetem azt a naplót, amelynek szövegét itt, ebben a könyvben adom közre.

Egy papírlapra a következőket írom:

„Június 15-én Thomas Rocht és betegápolóját, Gaydont - vagyis igazi nevén Simon Hart mérnököt - D’Artigas gróf *Ebba* nevű kétárbocosára hurcolták a *Healthful-House* (New Bern mellett, Észak-Karolina, Egyesült Államok) 17. számú pavilonjából. Jelenleg mindketten egy barlangban vannak: D’Artigas gróf - vagyis valódi nevén: Ker Karraje - nem más, mint az a hírhedt tengeri rabló, aki régebben a Csendes-óceán nyugati vizein garázdálkodott. Rablóbandája mintegy száz félelmetes gonosztevőből áll. Ha Ker Karraje kézbe keríti a Roch-féle felmérhetetlen erejű fulgurátort, akkor büntetlensége biztos tudatában folytathatja a kalózkodást.

Az érdekelt államoknak tehát haladéktalanul el kell pusztítaniuk a rablófészket.

A barlang, ahol a kalózvezér lappang, a *Back Cup* belsejében van. A *Back Cup* ugyanis nem kitörőfélben lévő vulkán, mint újabban híre kerekedett. A Bermudák sziget-csoportjának nyugati végében van. Kelet felől meredek sziklák védik, délről, nyugatról és északról azonban könnyen hozzáférhető.

A nyílt tengerrel csupán egyetlen, tenger alatti alagút köti össze a barlangot. Közepes vízállásnál az alagút mindössze néhány méternyire van a víz színétől. Bejárása a sziget nyugati részén található keskeny csatorna végén nyílik. A barlangba tehát csak tengeralattjáró naszádon lehet bejutni, legalábbis mindaddig, amíg el nem készül az északnyugati oldalon most munkába vett sziklafolyosó.

Ker Karraje is ilyen tengeralattjárón közlekedik: azon, amelyet D’Artigas gróf néven Amerikában készítettett, s amelyről az a hamis hír terjedt el, hogy próbaútja alkalmával elsüllyedt a charlestoni öbölben. Ez a *tug* nemcsak arra szolgál, hogy az alagúton ki-be járjanak vele, hanem az *Ebba* vontatására is, továbbá azoknak a kereskedelmi hajóknak a megtámadására, amelyek a Bermudák környékén járnak.

Az Amerika nyugati partvidékein közismert *Ebba* nevű vitorlás rendszeres kikötője a *Back Cup* melletti szirtfalak mögött rejtőző kis öböl, a puszta sziget nyugati oldalán.

Mielőtt bárki partra szállna a *Back Cup*on (mégpedig a sziget nyugati felén, ahol hajdanában a bermudai halászok laktak), célszerű nagy hatású melinit-lövedékekkel betörni a sziklafalat. Így olyan rést üthetnek rajta, amelyen könnyű lesz partraszállás után a barlangba behatolni.

Mindazonáltal számolni kell azzal az eshetőséggel is, hogy a Roch-féle fulgurátor akkorra már elkészül. Megeshetik, hogy Ker Karraje ezzel védekezik majd a támadás ellen. Erre vonatkozólag figyelembe kell venni a következőket: a pokolgép hatása minden képzeletet felülmúl, de csak egy ezerhétszáz-ezernyolcszáz méter sugarú köríven. E veszélyes zóna helyét pontosan meg tudják határozni, de ha a pokolgépet egyszer valamilyen irányba rögzítették, sokáig tart, amíg új célra irányítják. Az olyan hajó tehát, amely a veszélyes zónán túljutott, bátran közelítheti meg a *Back Cup*ot.

E sorokat ma, szeptember 20-án, este nyolc órakor írtam, saját kezemmel.

Simon Hart
mérnök”

Szóról szóra ezt írtam a papírlapra. Mindent elmondtam benne, amit a szigetről el kellett mondanom. A *Back Cup* egyébként minden újabb térképen megtalálható. Elmondottam azt is, hogyan szándékszik Ker Karraje tanyáját megvédeni, végül sürgős intézkedést kértem.

A levélhez a barlang belsejének vázlatát is mellékeltem. Megjelöltem rajta a lagúna fekvését, a „méhkaptár” beosztását, Ker Karraje lakását, Thomas Roch laboratóriumát és az én cellámat... Vajon kezébe jut-e valakinek ez az írás?...

A papírlapot erős, kátránnyal bevont vászondarabba göngyöltem, és elhelyeztem a mintegy tizenöt centiméter hosszú, nyolc centiméter széles, vasabroncsos hordócskába. Meggyőződtem arról, hogy a víz nem hatolhat bele a hordóba, s az elég erős, hogy akkor se törjék össze, ha netán az alagút falához vagy a szirtekhez veri a hullám.

Persze az a veszély is fenyeget, hogy a dagály viaszasodorja a hordót a sziget sziklapartjára, s amikor az *Ebba* hazafelé tart, valamelyik matróz észreveszi és kifogja a vízből.

Ha ez a nevemmel aláírt papírlap valamiképpen Ker Karraje kezébe jut, akkor ugyancsak nem kell már azon törnöm a fejemet, hogy miképpen meneküljek a *Back Cup*ból... Akkor hamarosan pálcát törnek fölöttem!

Besötétedett. Könnyen megérthető, milyen lázas türelmetlenséggel vártam az estét. Régebbi megfigyeléseim alapján kiszámítottam, hogy nyolc óra negyvenöt perckor éri el a legmélyebb szintjét az apály, s ekkor az alagút szája mintegy félméternyire kilátszik majd a vízből. A tenger színe és a boltozat között elég helye marad a hordócskának, hogy átússzék az alagúton. Azt hiszem, leghelyesebb, ha félórával korábban dobom a vízbe: a bentről kifelé törekvő áramlás akkor biztosan magával sodorja.

Nyolc óra tájban elhagytam cellámat. Körülöttem félhomály. A lagúna partján senki. Az alagút felé megyek. Az utolsó villanylámpa fényénél tisztán látom, hogy az alagút boltozata szabadon áll, és hogy az áramlat kifelé törekszik rajta.

Óvatosan lemegyek a partra, és a lagúnába hajítom a hordócskát; benne a fontos irat s abban minden reményem...

Isten kezében a sorsom! - idézem a hajósok e gyakori szólásmondását.

A hordócska eleinte egy helyben áll. Aztán a parthoz hajtják a hullámok. Erősen meglököm, hogy az ár mentébe jusson.

Sikerült!... Nem telik bele húsz másodperc, s a hordócska eltűnik az alagút torkában.

Isten kezében a sorsom!... Kis hordóm, kísérjen utadon az ég!... És őrizze meg mindazokat, akiket Ker Karraje fenyeget!... Adja Isten, hogy ez a rablóbanda ne menekedjék meg a büntetéstől!

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

A „SWORD” HARCA A TUGGAL

Álmatlanul töltöttem az éjszakát. Képzeletem elkísérte útjára a kis hordót. Hányszor képzeltem el, hogy az ár a sziklához veri valahol, vagy szárazra veti valami eldugott mélyedésben, hogy fennakad valami sziklaüregben!... Hideg verejték lepte el a testemet. Most!... most már végre átjuthatott az alagúton!... A hullám átsegíti a szoroson, az apály viszi, viszi, ki a nyílt tengerre! Csak vissza ne sodorja a lagúnába az áradat! Jaj nekem, ha reggel újra ott találom!...

Alig virrad meg, kiugrom az ágyból, sietek le a partra...

Körülnézek. A lagúna sima tükre nem látok semmiféle úszó tárgyat.

A következő napokon, a már ismertetett módon, tovább folyik a munka. Készül a sziklafolyosó! Serkő mérnök szeptember 23-án repeszi át az utolsó sziklaréteget.

A folyosó elkészült. Nem is folyosó: inkább csak afféle rókalyuk. Csak meghajolva mehet benne az ember. De ez is megfelel a célnak. Külső nyílását a tenger felől a sziklák omladéka rejtí. Ha szükséges lenne, könnyen el lehetne torlaszolni a part felől.

Magától értetődik, hogy a sziklafolyosó bejáratánál ettől fogva éjjel-nappal őrszem vigyáz. Külön engedély nélkül senki sem közlekedhetik a folyosón, sem ki-, sem befelé. Azon át tehát semmiképpen nem menekülhetek.

Szeptember 25-én

A *tug* ma reggel kiemelkedett a lagúna vizéből. D'Artigas gróf, Spade kapitány és a legénység partra száll a rakodógáton. Azonnal hozzálátnak a kirakodáshoz. Különféle élelmiszeres ládákat látok: ezek a *Back Cup* szükségleteit szolgálják. Hús és konzerv is van az *Ebba* szállítmányában, ezenfelül bor, pálinka hordószám. Több csomag Thomas Roch számára érkezett, számos korong alakú alkatrészrel együtt.

Thomas Roch a parton áll, és közreműködik a rakodásban. Szemében szokatlan fény gyullad. Egyik-másik darabot a kezébe veszi, gondosan megvizsgálja, s aztán elégedetten bólint. Feltűnik nekem, hogy öröme most már nem afféle összefüggéstelen felkiáltásokban tör ki, mint annak idején, amikor a *Healthful-House* ápoltja volt. Egyáltalában: semmiben sem emlékeztet már a gyógyintézet ápoltyára. Fel kell tennem magamban a kérdést: vajon nem lábalt-e ki egészen gyógyíthatatlannak vélt bajából?

Serkő mérnökkel együtt csónakba száll, és átmegy a laboratóriumába. Egy óra múlva az áruk is mind a túlsó parton vannak. A *tug* üres.

Ker Karraje mindössze egy-két szót vált Serkő mérnökkel. Később azonban, délután, megint találkoznak a parton, és fel-alá sétálgatva a „méhkaptár” előtt, hosszasan értekeznek egymással.

A társalgás befejeztével Spade kapitány is hozzájuk csatlakozik. Mind a hárman bemennek a sziklafolyosóba. Miért is nem lopózhatom én is utánuk!... Miért nem szívhatom be én is - ha csak egy pillanatra is - az Atlanti-óceán üdítő levegőjét, amelynek szinte csak egy-egy elhaló fuvallata jár be a *Back Cup* belsejébe!

Szeptember 26-tól október 10-ig

Két hét telt el megint. Az emberek, Thomas Roch és Serkő mérnök felügyeletével, a gépek összeállításán dolgoztak. Összeszerelték a kilövőkészülékek talpazatát is: több egyszerű, irányítható vezetőcsatornával ellátott állványt. Ezeket akár az *Ebba*, akár a víz színén úszó *tug* fedélzetén könnyűszerrel felállíthatják.

Ker Karraje, a maga jachtjával, rövidesen ura lesz a tengereknek!... Nincs az a páncélos hajó, amely sértetlenül közelítené meg lőtávolságnyra, noha az *Ebba* ugyanakkor még a páncélos hajó lőtávolán kívül esik!...

Ó, bárcsak kézhez jutott volna az írást rejtő hordócska!... Bárcsak megtudná a világ, hogy mi történik az *Back Cup*-i rablótanyán!... Ha a hajók nem is löhetnék halomra Ker Karraje rejtekét, de legalább kiéheztetnék!

Október 20-án

Nagy csodálkozásomra ma reggel nem látom szokott helyén a *tug*ot. Emlékszem: tegnap este megtöltötték az akkumulátorokat. De azt hittem, csak azért teszik, hogy a tengeralattjáró minden percben útra készen álljon.

Most, hogy az új folyosó már használható, a *tug* távolléte csak azt jelentheti, hogy Ker Karraje és társai ismét valami „kirándulásra” mentek. Thomas Rochnak már semmire sem lehet szüksége. Mindent elhoztak már a *Back Cup*ba, amit csak kívánhatott: a géprészeket és a nyersanyagot.

Közben elkövetkezett a napéjegylenlőség ideje. Ilyenkor a Bermudák tájékán általában iszonyú viharok dühöngenek. Az orkán féktelen erővel tombol ezen a vidéken. Még a barlang belsejében is megérezni: heves szélrohamok rontanak be a *Back Cup* kráterén, örvénylő, esővel kevert párák töltik meg a roppant üreget. A lagúna vize is háborog; szétporló hullámai felfelcsapnak a meredek parti sziklafalra.

Vajon csakugyan elhagyta-e az *Ebba* az öblét? Elég erős-e, hogy - akár a *tug* segítségével is - szembeszálljon az ilyen viharral?

Viszont annak sem tudom okát, hogy a *tug* miért indult volna útnak egymaga, a jacht nélkül, ámbar az is kétségtelen, hogy a *tug*nak a hullámoktól nem kell tartania, mert néhány méterrel a felszín alatt már nyugodt a tenger vize.

El sem képzelhetem, mivel magyarázzam a tengeralattjáró távolmaradását, amely egyébként hosszúnak ígérkezik, mert a *tug* estig sem tért haza.

Serkő mérnök ezúttal itthon maradt. Csak Ker Karraje, Spade kapitány és az *Ebba* legénysége távozott el a barlangból.

A befalazott gyarmat lakosai folytatják egyhangú, unalmas életmódjukat. Órák hosszat ülök cellámban; töprenkedem, reménykedem, kétségbeesem... A fonal, amely az áramlatok szeszélyére bízott hordócskához fűzi várakozásomat, napról napra vékonyabbá, erőtlenebbé válik... s én ezt a naplót írom, amely talán túl sem él engem...

Thomas Roch folyton laboratóriumában serénykedik. Bizonyosan a deflagrátort csinálja. Még mindig makacsul él bennem a hit, hogy a folyadék titkát végül nem árulja el... Viszont arról is meg vagyok győződve, hogy találmányát készségesen Ker Karraje rendelkezésére bocsátja.

Serkő mérnökkel gyakran találkozom, ha a „méhkaptár” előtt vezet el az utam. Mindig készségesen elegyedek beszélgetésbe, ámbar igaz, hogy szemtelen hányavetiséggel bánik velem.

Erről is, arról is beszélgetünk. Helyzetemről ritkán esik szó, mert amúgy is hasztalanul berzenkedném ellene. Legfeljebb újabb gúnyolódásra szolgáltatnék neki okot.

Október 22-én

Ma szükségesnek tartottam, hogy megkérdezzem Serkő mérnököt, vajon a *tug* és az *Ebba* megint tengerre szállt-e.

- Eltalálta, Simon Hart úr - válaszolta. - S ámbár odakint a tengeren most gyalázatos, kutyának való idő járja, éppenséggel semmi oka, hogy aggódják a mi drága hajónkért.

- Hosszabb ideig maradnak?

- Negyvennyolc óra múlva hazaérkeznek. D'Artigas gróf úgy határozott, hogy ez az *Ebba* utolsó útja a téli viharok előtt. Télen ez a tengerszakasz ugyanis teljességgel járhatatlan.

- Kéjutazás? vagy... „üzleti” út? - kérdezem.

Serkő mérnök mosolyogva válaszolt:

- Üzleti út, Hart úr, üzleti út. Gépeink már mind elkészültek, és tavasszal bátran hozzáfoghatunk a támadó hadjáratához.

- A szerencsétlen hajók ellen...

- ...a szerencsétlen, de dús rakományú hajók ellen.

- Tengeri rablás! - kiáltottam fel megbotránkozva. - Remélem, nem űzhetik mindig büntetlenül!

- Legyen nyugodt, kedves kollégám, legyen egészen nyugodt! Jól tudja, hogy tanyánkat senki sem ismeri. Titkunkat soha senki sem szimatolja ki. Különben is, ezzel a pusztító hatású szerkezettel könnyűszerrel megsemmisíthetünk majd minden hajót, amely bizonyos körzetben megközelíti a szigetünket...

- Ha ugyan Thomas Roch a deflagrátor titkát is éppúgy eladja, mint ahogy a fulgurátorét eladta! - vettem közbe.

- Már megtörtént, Hart úr, e tekintetben csillapítsa le szívének minden aggodalmát!

E határozott kijelentés hallatára arra a meggyőződésre kellett volna jutnom, hogy a rettentő fordulat csakugyan bekövetkezett, de a mérnök hangjában valami határozatlan, habozásra valló árnyalatot vettem észre, és ez ismét csak azt az érzést keltette bennem, hogy nem kell készpénznek vennem Serkő mérnök szavait.

Október 25-én

Rettenetes kalandba keveredtem. Csoda, hogy élve menekültem belőle, igen, valóságos csoda, hogy negyvennyolc órája félbeszakított naplóm most folytathatom!

De ha csak kevéssel is több szerencsém lett volna, most már szabad volnék, és a Bermudák valamelyikén, Saint George vagy Hamilton kikötőjében tartózkodnám. A *Back Cup* rémes titkát pedig tudná már az egész világ!... Az *Ebbát* mindenhol köröznék, nem horgonyozhatna le egyetlen kikötőben sem, a *Back Cupra* egyetlen falat élelmiszer sem jutna el többé, és Ker Karraje rablóbandája éhen veszne!...

Ez történt velem:

Október 23-án este nyolc órakor megmagyarázhatatlan idegesség fogott el. Kimentem a cellából. Valami fontos, közeli esemény balsejtelme hajszott. Hiába kerestem az alvásban nyugalmat, az álom nem fogott rajtam. S mivel nem tudtam aludni, sétálni mentem.

A *Back Cup* barlangján kívül alighanem irtózatos vihar dühöngött. A kráteren besüvöltött a szél, és a lagúnán is hullámok tornyosultak.

A parton jártam. A „méhkaptár” felé vettem utamat.

Egyetlen lelket sem láttam a közelben. A hőmérséklet meglehetősen alacsony volt, a levegő nyirkos. A „kaptár” lakói behúzódtak „sejtjeikbe”.

A sziklafolyosó bejáratánál egy bandita strázsált. A folyosó parti torkolatát egyébként, túlzott óvatosságból el is torlaszolták. Az őrszem onnan, ahol állott, nem láthatott le a lagúna partjára. De különben is, a jobb és a bal parton egy-egy lámpás égett csupán. Az oszloperdőben mély sötétség uralkodott.

A sötétben valaki elhaladt mellettem.

Thomas Roch volt.

Lassan lépdelt, szokása szerint gondolatokba mélyedve. Folytonosan felajzott képzelőereje, állandóan működő agya most sem pihent.

Kedvező alkalom kínálkozott, hogy megszólítsam és felvilágosítsam egyről-másról, amiről bizonyára sejtelve sincs. Hiszen nem tudja, nem is tudhatja, hogy kinek a körmei közé került... Fogalma sem lehet arról, hogy D'Artigas gróf nem más, mint Ker Karraje, a hírhedt kalóz... Nem is gyanítja, hogy találmányának egy részét gaz banditáknak adta el...

Fel kell világosítanom, hogy millióit nem élvezheti soha, mert velem együtt örökké rabja marad a *Back Cup*-i börtönnnek... Fel kell ébresztenem benne az emberi érzelmeket; le kell festenem előtte azt a rettenetes szerencsétlenséget, amelyért ő a felelős, ha titkát meg nem őrzi.

Eddig jutottam tűnődésemben, amikor valaki hátulról hirtelen megragadta a karomat.

Két ember markolt, jobbról-balról, egy harmadik pedig utamat állta.

Kiáltani akartam.

- Egy szót se! - suttogta angolul az előttem álló férfi. - Ugye, ön Simon Hart?

- Honnét tudja?

- Láttam önt cellájából kijönni.

- Ki ön?

- Az angol flotta *Standard* nevű sorhajójának hadnagya. Davon a nevem. Állomáshelyünk a Bermudák szigete.

Szólni sem tudtam izgatottságomban, úgy összeszorult a szívem.

- Azért jöttünk, hogy önt és Thomas Rocht, a francia feltalálót kiszabadítsuk Ker Karraje karmaiból - folytatta Davon hadnagy.

- Thomas Rocht?... - hebegtem.

- Úgy van. Saint George szigetén kihalásztuk a tengerből az ön értesítését.

- Azt a hordócskát, hadnagy úr, azt a hordócskát, amelyet a lagúna vizébe dobtam?

- Azt... és a hordóban megtaláltuk az ön levelét. Abból tudtuk meg, hogy Ker Karraje és bandája a *Back Cup* barlangjában ütött tanyát... s hogy Ker Karraje vagyis az ál-D'Artigas gróf volt az, aki Thomas Rocht és önt a *Healthful-House*-ből elrabolta.

- Ó, hadnagy úr!...

- Minden percünk drága... Ki kell használnunk a sötétséget.

- Még csak egy kérdést, Davon úr: hogy jutott be a barlangba?

- A *Sword* nevű tengeralattjáró naszádon, amely hat hónapja próbaúton jár Saint George szigete mellett.

- Tengeralattjáró naszád?

- Úgy van. Ott, a sziklafal tövében várakozik ránk.

- Ott?... - ismétlem. - Ott?...

- Hol van Ker Karraje *tugja*, Hart úr?

- Úton, harmadik hete.

- Ker Karraje sincs itthon?

- Nincs, de mindennap, minden órában várják a hazaérkezését.

- Mindegy! - felelte Davon hadnagy. - Ezúttal nem róla van szó. Nekünk az a feladatunk, hogy Thomas Rocht és önt kiszabadítsuk innen. A *Sword* nem hagyja el a lagúnát Thomas Roch és ön nélkül. Ha pedig nem tér vissza a Saint George-i öbölbe, ez azt jelenti, hogy vállalkozásom kudarcot vallott, és feletteseim újabb kísérletet tesznek.

- Hol kötött ki a *Sword*, hadnagy úr?

- Ezen a parton. Ott áll a sötét partoldal árnyékában, nem láthatja meg senki. Az ön pontos tudósításának köszönhetjük, hogy megtaláltuk az alagút bejáratát. Szerencsésen át is jutottunk rajta. A *Sword* tíz perccel ezelőtt bukott fel a vízből. Két matrózzal partra szállottam. Láttam, amikor ön kilépett a térképen megjelölt cellából. Tudja, hol van jelenleg Thomas Roch?

- Egy-két lépésnyire tőlünk. Éppen az imént ment be a laboratóriumába.

- Hála istennek!

- Ámen, hadnagy úr!

A hadnagy, két embere meg én, elindultunk a lagúnához vezető ösvényen.

Alig mehettünk vagy tíz métert, amikor megpillantottam a feltalálót. Elég volt egy perc, hogy lefogjuk, kezét-lábát megkössük, és mielőtt kiálthatna, betömjük a száját, aztán pedig levigyük oda, ahol a *Sword* várakozott reánk.

A *Sword* nevű tengeralattjáró mindössze tizenkét tonnás naszádocska volt, tehát jóval kisebb és gyengébb a *tugnál*. Két akkumulátoros motor hajtotta a csavarját. Az akkumulátorokat tizenkét órával ezelőtt frissen töltötték a Saint George-i öbölben. Bármilyen aprócska jármű volt is, arra éppen megfelelt, hogy bennünket kiszabadítson a börtönünkből, s visszaadja a szabadságot, amelyről már-már lemondtam...

Thomas Roch tehát mégis kiszabadul Ker Karraje és Serkő mérnök körmei közül!... A gonosztevők mégsem vehetik hasznát a fulgurátornak!.... A hajók most már akadálytalanul megközelíthetik a rablótanyát, tengerészei partra szállhatnak, utat törhetnek a barlangba, és kézre keríthetik a kalóztársaságot!

Nem találkoztunk senkivel. A két matróz Thomas Rocht levitte a naszádba, utánuk mi is beszálltunk. A tetőajtó becsapódott... a víztartók megteltek... a *Sword* alámerült... Megmenekültünk!

A vízhatlan falakkal három szakaszra osztott *Sword* berendezése a következő volt:

Az első szakaszban akkumulátorok voltak és a gépezet: ez foglalta el egészen a keresztgerendáig a naszád hátulját. Középuött volt a kormányos helye. Innen nyúlt fel a periszkóp, amely villanyos fényt vetett, és ezzel lehetővé tette a tájékozódást a víz alatt. A harmadik szakasznak az előrészen jutott hely: itt voltam én és Thomas Roch.

Magától értetődik, hogy Thomas Roch szájáról a fürkében levették a kendőt, kezét-lábát azonban nem oldozták fel. Nem tudom, tisztában volt-e azzal, hogy mi történik vele.

Sietnünk kellett, hogy még az éjszaka folyamán Saint George-ba érjünk, ha ugyan útközben valami akadályba nem ütközünk.

Benyitottam a közfal ajtaján, a másik szakaszba, Davon hadnagy ott állt a kormányos mellett.

A hátsó szakaszban, a gépészt is beleszámítva, három ember várta, hogy a hadnagy jelt adjon az indulásra.

- Hadnagy úr - mondtam -, azt hiszem, Thomas Rocht nyugodtan magára hagyhatjuk, én ellenben talán segíthetek önnek az alagút megkeresésében.

- Helyes. Maradjon mellettem, Hart úr!

Pontosan nyolc óra harmincöt perc volt. A periszkóp fénysugara halványan világította meg azt a vízréteget, amelyben a *Sword* tartózkodott. A part mellett veszteglő naszádnak teljes hosszában át kellett szelnie a tavat. Kissé nehéznek ígérkezett így megtalálni az alagút torkolatát, de azért éppenséggel nem volt lehetetlen. Ha azonban a part mellett haladunk, mindenképpen rá kell akadnunk, mégpedig aránylag hamar. Az alagúton óvatosan kell keresztülhatolnunk, hogy neki ne verődjünk a sziklafálnak. Ha azonban már kint vagyunk, a *Sword* kiemelkedhetik a víz felszínére, és úgy folytathatja útját egészen Saint George-ig.

- Milyen mélyen vagyunk a vízben? - kérdeztem a hadnagytól.

- Ötödfél méterre.

- Nem is kell lejjebb merülnünk - feleltem. - A napéjegylenlőség alkalmával pontosan megfigyeltem, hol van az alagút. Éppen egy irányban állunk a tengelyével.

- All right! - válaszolta a hadnagy.

- Úgy van, úgy: „all right!”

A hajólámpás fényénél jobban szemügyre vettem Davon hadnagyot. Harmincéves lehetett. Higgadt, szenvtelen, határozott. Arcán az igazi angol tengerésztiszt vele született egykedvűsége. Cseppet sem volt izgatottabb, mintha a *Standard* fedélzetén állna. Rendkívüli hidegvérrel, szinte gépies pontossággal vezette a naszádot.

- Amikor az alagúton átjöttünk, mintegy negyven méterre becsültem a hosszát - mondta hozzám fordulva.

- Úgy van, hadnagy úr. Az egyik nyílástól a másikig éppen negyven méter.

Az adat valószínűleg helyes is volt, mert a part magasságában sziklába robbantott folyosó is csak mintegy harminc méter hosszúságú.

A hadnagy jelt adott a gépésznek az indulásra. A naszád igen lassan haladt, hogy szirtbe ne ütközzék.

Néha mégis olyan közel jutottunk a parthoz, hogy a hajólámpás fénykévéjében elmosódottan, sötét tömegként bontakoztak ki a sziklák. A kormányos ilyenkor egyet fordított a keréken, és a *Sword* ismét eltávolodott a parttól. A bűvárnaszádok kormányzása még a nyílt tengeren is nehéz feladat, hát még a lagúna vizében!

A *Sword* már vagy öt perce hajózott, négy-öt méteres mélységben, de még mindig nem talált rá az alagút szájára.

Így szóltam a hadnagyhoz:

- Jó lenne, ha egy pillanatra felszínre emelkednénk, hogy körülnézzünk és megállapítsuk, merre van az alagút bejárata.

- Én is azt hiszem, Hart úr. És ha ön biztosan meg tudja mutatni a helyét...

- Meg tudom mutatni.

- Helyes.

Óvatosságból eloltották a periszkóp villanylámpáját. A naszád teljes sötétségben feküdt a víz alatt. A gépész, a hadnagy parancsa értelmében megindította a szivattyúszerkezetet; a tartók kiürültek, és a *Sword* lassan a víz felszínére emelkedett.

Ott maradtam a periszkópnál, hogy a lencsén keresztül alaposan körülnézhessenek.

A *Sword* körülbelül egy lábnyira emelkedett ki a vízből, s akkor megállt.

A „méhkaptár” melletti villanylámpa fényénél szemügyre vettem a sziklafalat.

- Nos? - kérdezte Davon hadnagy.

- Északra tértünk el... Az alagút nyugatra esik.

- Nincs a parton senki?

- Nincs.

- Akkor jól van, Hart úr. A víz színén maradunk, amíg az alagúthoz nem érünk. Ha a *Sword* odaért, ön jelt ad, és a naszád rögtön alámerül.

Ez volt a legokosabb, amit tehattünk. A kormányos az alagút tengelyének irányába terelte a *Sword*ot, és kissé elkanyarodott a parttól, amelyhez nagyon közel talált menni. Aztán egyenesre állította a kormányt, a hajócsavar forogni kezdett, és a naszád elindult a helyes irányban.

Mintegy tízméternyire jártunk a sziklafaltól, amikor jelt adtam, hogy álljunk meg. Az áramot elzárták, a *Sword* megállt. A szelepek megnyíltak, a víz a tartókba tódult. A *Sword* lassan alámerült.

A fényszóró ismét kigyúlt, s világosságánál sötét körvonal rajzolódott ki a falon. Ez a sötét folt nem verte vissza a lámpa sugarait.

- Ott van!... - kiáltottam. - Ott van az alagút!

Az volt börtönöm ajtaja, s íme: nyitva állott. A szabadság várt rám, ott kint, a tengeren!

A *Sword* óvatosan elindult az alagút torkolata felé.

... Ó, szörnyű balszerencse!... Hogy is kerültem ki belőle élve?... Hogy is nem szakadt belé a szívem!...

Az alagút mélyében, nem egészen húszméternyi távolságban, egyszerre csak valami fakó fényt vettünk észre. A fény mindinkább közeledett. Nem lehetett más, mint Ker Karraje tenger-alattjárójának villanylámpása.

- A *tug*! - kiáltottam. - Hadnagy úr, a *tug* jön vissza a *Back Cupba*!

- Hátra! - adta ki a parancsot Davon.

És a *Sword*, alighogy az alagúthoz ért, megállt, és elindult hátrafelé.

Hátha mégis sikerül megmenekülnünk!... Hiszen a hadnagy azonnal eloltotta a fényszórót... Lehet, hogy sem Spade kapitány, sem matrózai nem vettek észre bennünket... Ha a *Sword* félrehúzódik, és utat enged a *tug*nak, sötét tömegével talán beleolvad a lagúna mélységeibe!... Lehet, hogy a *tug* elhalad mellette, anélkül hogy felfedezné... Ha aztán a *tug* révbe ér, a *Sword* a kellő irányba fordul, és besurran az alagútba...

A *Sword* hajócsavarja hátrafelé forgott. A bűvárnaszád a déli part felé hátrált. Még egy-két perc és megáll...

De nem! Spade kapitány észrevette, hogy egy víz alatti naszád igyekszik kifelé az alagúton! S mindjárt üldözni is kezdte a lagúna vizében. Mire mehet a mi gyenge naszádunk Ker Karraje hatalmas *tug*jával szemben?

Ekkor Davon hadnagy így szólt hozzám:

- Menjen vissza a másik szakaszba, ahol Thomas Roch fekszik. Zárja be jól az ajtót. Én is bezárom a hátsó szakaszét. Ha ránk törnek, a vízhatlan falakkal elrekesztett kamrák talán a víz hátán tartanak bennünket.

Melegen megszorítottam a veszély pillanatában is hidegvérű hadnagy kezét. Aztán visszamentem a hajó orrába, abba a szakaszba, ahol Thomas Rocht magára hagytam. Gondosan bezártam magam mögött az ajtót, és vaksötétségben vártam a történendőket.

Nemsokára éreztem - vagy inkább: megsejtettem - a mozdulatokat, amelyekkel a *Sword* kikerülni igyekezett a *tug*ot: döléseit, hirtelen kanyarodóit, merülését. Egyszer oldalt térült, hogy megakadályozza az összeecsapást, máskor hirtelen a felszínre szökött, majd a következő pillanatban ismét a lagúna mélyére bukkott. Ki írhatná le a két naszád küzdelmét a tó felkavart vizében? Úgy cikáztak ott, mint két, egyenlőtlen erejű tengeri szörnyeteg.

Múltak a percek... Már-már azt hittem, hogy az üldözés félbeszakad, és a *Sword* végre nekiiramodhatik az alagútnak.

De ekkor a két naszád összeecsapott... Nagyon heves volt az összeütközés. Nem áltathattam magam: nyilvánvaló, hogy a *Sword* kapta a lökést, a jobb oldalán. De talán ellenálltak az acéllemezek! Vagy ha nem álltak is ellen, talán csak az egyik szakaszba nyomult be a víz...

A következő pillanatban újabb lökést éreztem, még az előbbinél is erősebbet: a *tug* sarkantyúja szinte felöklelte a *Sword*ot, hogy aztán belefordítsa a vízbe. A naszád hirtelen irányt változtatott: így igyekezett elhúzódnival a *tug* elől.

De aztán éreztem, hogy naszádunk függőleges irányba fordul, orrával lefelé... Az alsó szakaszt előzőnlötte a víz. A *Sword* elmerült.

Thomas Roch meg én egymásra néztünk, hiába igyekeztünk megkapaszkodni a falban...

Még egy lökés... A beszakadó acéllemezek reccsenését hallom... A *Sword* a lagúna fenekét súrolja, és mozdulatlanul megül a víz alatt.

Hogy ezután mi történt: nem tudom. Elvesztettem az eszméletemet.

Csak később tudtam meg, hogy óráig, hosszú óráig hevertem ott eszméletlenül. De arra emlékeztem, hogy utolsó gondolatom ez volt:

Ha meghalok, velem hal meg Thomas Roch is, titkával együtt!... A rablók pedig nem kerülnek el régen megérdemelt büntetésüket!...

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

VÁRAKOZÁS

Mikor újra eszméletre tértem, ott feküdtem cellámban, az ágyon. Azt mondták, harminchat órája fekszem így.

Nem vagyok egyedül. Serkő mérnök áll mellettem. Mindent elkövetett, hogy magamhoz térjek. Ő maga ápolt, gondozott, nem éppen barátságból, hanem inkább azért, mert becses felvilágosításokat várt tőlem. Ha a körülmények úgy kívánják - biztosan tudom -, könnyű szívvel eltétem láb alól.

Annyira gyenge voltam, hogy a lábamra sem tudtam állni. Nem sok hiányzott, hogy megfulladjak a lagúna fenekén, a *Sword* levegőtlen kamrájában. Képes vagyok-e egyáltalában felelni azokra a kérdésekre, amelyekkel Serkő mérnök ostromol? Igen, de vigyázok a szavamra. Nagyon óvatos leszek.

Azon töprengek mindenekelőtt, hogy mi történt Davon hadnaggyal és a *Sword* legénységével. Vajon elpusztultak-e ezek a bátor angolok a rettentő küzdelemben?... Vagy ép bőrrel menekültek meg ők is, akárcsak mi? „Mi”, mondom, mert csaknem biztosra veszem, hogy Thomas Rochnak sem történt semmi baja a *tug* és a *Sword* kétszeres összecsapásakor.

Serkő mérnök megszólalt:

- Magyarázza meg a történeteket, Hart úr!

Kérdéssel válaszolok:

- Mi van Thomas Rochsal?

- Semmi baja, Hart úr. De hát mi történt? - kérdezi erélyesen.

- Előbb ön feleljen: mi van a többiekkel?

- Kikről beszél? - szólt Serkő, és szemében a harag fenyegető villámát látom.

- Azokról az emberekről, akik Thomas Rocht és engem megrohantak, szájunkat betömték, kezünket-lábunkat összekötözték, és elhurcoltak, bezártak valahová... Hogy hová, azt nem tudom.

Megfontolva a dolgot, az az ötletem támadt ugyanis, hogy úgy tüntetem fel a dolgot, mintha azon az estén váratlan támadásnak estem volna áldozatul, s nem lett volna időm, hogy tájékozódjam, és támadóimat szemügyre vegyem.

- Hogy azokkal mi történt, megtudja idejében - válaszolt Serkő. - Előbb azonban adjon számot a történetekről!

A fenyegető hangból, amelyen immár harmadszor intézte hozzám ezt a kérdést, bizvást megérthettem, hogy erősen gyanúba fogtak. Hogy ennek a gyanúnak valami alapja legyen, Ker Karraje kezében kellene lennie a hordócskába rejtett levélnek. A rablóvezér azonban mit sem tudhat a levélről, hiszen azt a bermudai hatóságok halászták ki a hullámokból. Így hát az ellenem emelt vád semmiféle komoly bizonyítékra nem támaszkodhatott.

Mindössze annyit vallottam hát, hogy a kérdéses estén, nyolc óra tájt, sétálni mentem a partra, s éppen amikor azt láttam, hogy Thomas Roch elhagyja laboratóriumát, és felém közeledik, három ismeretlen ember hátulról rám vetette magát. Szájamat betömték, szememet bekötötték, magukkal hurcoltak, és leeresztettek valami üregfélébe. Valaki nyögött mellettem: hangjáról

ráismertem egykori ápoltamra. Az volt az érzésem, hogy egy úszó jármű mélyén vagyok: bizonyára a *tugon*, amely időközben hazaérkezett. Az volt a benyomásom, hogy a víz alá merülünk. Aztán valami lökés a kamra fenekére dobott... a levegő mind fojtóbbá vált... végül elvesztettem az eszméletemet. Többre nem emlékszem.

Serkő mérnök feszült figyelemmel hallgatja minden szavamat. Szemét mereven szegzi rám, homlokát összeráncolja. De semmi oka sem lehetett, hogy szavam igazságában kételkedjék.

- Ön azt állítja, hogy három ember támadta meg? - tudakolja a mérnök.

- Úgy van. Azt hittem, az önök cimborái lehetnek... Nem láttam közeledni őket. Kik voltak azok?

- Idegenek. Megismerhette volna a beszédjüket.

- Nem szóltak egy szót sem.

- Nem is sejti, miféle nemzetiségűek voltak?

- Nem én!

- Azt sem tudja, milyen szándékkal hatoltak be a barlangunkba?

- Honnan tudhatnám?

- Hogy vélekedik az egész dologról?

- Azt kérdi, Serkő úr, hogyan vélekedem róla?... Megvallom, azt hittem, hogy D'Artigas gróf két-három cimborája fogott meg, hogy a gróf parancsára a lagúnába dobjon. Gondoltam, Thomas Rochsal is ezt cselekszik, miután - mint ön mondotta - titkát már kicsikarták belőle. Úgy véltem, elérkezettnek látják az időt, hogy mindkettőnktől megszabaduljanak...

- Minden oka megvolt, Hart úr, hogy erre gondoljon - jegyezte meg Serkő mérnök; ezúttal azonban nem szokott gúnyos hangján beszélt.

- Később azonban - folytattam -, amikor lerántottam szememről a kendőt, és megláttam, hogy a *tug* egyik fülkéjébe hurcoltak, beláttam, hogy feltevésem helytelen volt.

- Pedig az nem a mi *tugunk* volt, hanem egy másik, hasonló szerkezetű naszád. Az alagúton keresztül hatolt be a barlangba.

- Másik tengeralattjáró naszád? - kiáltottam fel.

- Úgy van! Azért nyomult be a *Back Cupba*, hogy önt és Thomas Rocht kiszabadítsa innen.

- Hogy minket kiszabadítson? - kiáltottam ámulatot színlelve.

- Nos - folytatta Serkő mérnök -, ismét megkérdem öntől: miképpen vélekedik a dolog felől?

- Hogy miképpen vélekedem felőle?... Egyetlen elfogadható magyarázatát tudom. Ha senki sem árulta el rejtekhelyünk titkát... márpedig el sem tudom képzelni, hogyan árulhatta volna el valaki, ha ugyan önök nem adtak meggondolatlanul okot a gyanúra... nos hát, azt hiszem, hogy az a bizonyos naszád próbaútját járta, ezekre a vizekre vetődött, és véletlenül beletévedt az alagútba... A lagúnában felszínre emelkedett, és midőn észrevette, hogy a barlangban emberek élnek, az elsöket, akiket felfedezett: engem meg Thomas Rocht és talán másokat is... mert hiszen nem tudhatom... magával hurcolt.

Serkő mérnök nagyon elkomolyodott. Vajon megérezte, milyen gyenge az a feltevés, amelyet rá akarok erőltetni?... Megsejtette, hogy többet tudok, mint amennyit elárulok?... Mindegy. Úgy látszik, elfogadta a magyarázatot. Hozzáteszi:

- Igaza van, Hart úr, így történhetett. Amikor az idegen hajó kifelé indult az alagúton, szembejött vele a mi *tugunk*. Összeütköztek... és az idegen hajó áldozatául esett az összeütközésnek. De hát mi nem vagyunk olyan emberek, hogy mások vesztére törjünk!... Különben is, mindjárt megtudtuk, hogy Thomas Roch és ön eltűntek a barlangból. E két drága életet mindenáron meg kellett mentenünk! Rögtön munkához fogtunk. Embereink között ügyes bűvárok is vannak. Ezek leszálltak a lagúna mélyébe, köteleket erősítettek a *Sword* törzsére.

- *Sword*? - vágok közbe.

- Igen. Amikor a naszádot felhúztuk a víz felszínére, ezt a nevet láttuk a törzsén... Mennyire megörültünk, hogy ha eszméletlenül is, de még életben találtuk önöket!... És milyen öröm, hogy sikerült mindkettőjüket eszméletre térítenünk!... A *Sword* hadnagyát és legénységét, sajnos, nem sikerült megmenteni. A *tug* átfúrta a *Sword* derekát és hátsó rekeszét. A hajó személyzete mind egy szálig elveszett: áldozatául esett annak a... mint ön nevezte: véletlennek, hogy rejtekhelyünkre tévedt.

Szívem összeszorult, amikor meghallottam, hogy Davon hadnagy és emberei elpusztultak. Ámde uralkodnom kellett érzelmeimen, hogy szerepemhez hű maradjak, és ne áruljam el, hogy ismertem a *Sword* embereit. Hiszen az volt a legfontosabb számomra, hogy semmiféle gyanúra se adjak okot, és Serkő mérnök ne gondolhassa, hogy összejátszottam a *Sword* parancsnokával. Ki tudja, elhitte-e Serkő mérnök, hogy a *Sword* csakugyan „véletlenül” tévedt az alagútba, s nem csupán jobb híján fogadja-e el egyelőre a magyarázatomat?

Szó, ami szó, visszavonhatatlanul elmulasztottam a váratlan alkalmat, hogy szabadságomat visszanyerjem. Vajon megismétlődik-e valaha is ez az alkalom? Egy biztos: most már tudja a világ, hol keresse Ker Karrajét, mert írásom a Bermudák angol hatóságának kezébe jutott! A *Sword* nem tér vissza többé állomáshelyére, a hatóságok tehát minden bizonnyal kísérletet tesznek majd a *Back Cup* elfoglalására. Ha azonban az imént nem történik az a végzetes fordulat, ha a *Sword* nem találkozik a *tuggal*: ma már én is szabad levegőt szívhatok!

Serkő mérnök gyanúja eloszlott, folytatom szokott életmódomat. Szabadon járhatok-kelhetek a barlangban.

Most már bizonyos, hogy Thomas Roch sem sínylette meg a kalandot. Gondosan ápolták őt is, akárcsak engem. Elméjének teljes birtokában ismét munkához látott, és néha egész nap ki sem mozdult laboratóriumából.

Az *Ebba* legutóbbi útjáról is egész halom árut hozott: különféle eredetű bálákat, ládákat, s ebből arra következtettem, hogy új kalózkirándulásán is több hajót kirabolt.

Közben nagy buzgalommal készítették az újabb meg újabb kilövőállványokat. Számuk már mintegy ötvenre gyarapodott. Pedig ha a *Back Cup*ot netán megtámadnák, három-négy is elég lenne, hogy Ker Karraje és cinkosai megvédjék rablótanyájukat. Hiszen akkora terület esik a készülék hatósugarába, hogy azon egyetlen hajó sem hatolhat át. Minden jel arra mutat, hogy a rablók felkészülnek a *Back Cup* ostromára. Alighanem így okoskodnak:

„Ha a *Sword* csakugyan véletlenül jutott be a lagúnába, akkor a helyzet nem változik. Egyetlen hatalom, Anglia sem fogja az elveszett naszádot a *Back Cup* méhében keresni. Ha azonban a hatóságok, egyelőre megmagyarázhatatlan módon, kiszimatolták, hogy a *Back Cup* nem más, mint Ker Karraje rablótanyája, ha a naszád előre elhatározott szándékkal jött át az alagúton, akkor bizonyára más jellegű támadás is követi majd az elsőt: vagy ostromra kell számítani, távolból irányított ágyúlövésekkel, vagy partraszállási kísérletre. Mindaddig tehát, amíg kincseinkkel együtt nem hagyhatjuk el a *Back Cup*ot, a Roch-féle fulgurátort okvetlenül fel kell használnunk a védekezés céljaira.”

Azt hiszem, a gazok tovább is fűzték következtetéseiket:

„Vajon mi összefüggés lehet a *Sword* megjelenése és a *healthful-house*-i kettős emberrablás között? Tudja-e valaki, hogy Thomas Rocht és ápolóját ide hoztuk a *Back Cup*ba?... Tudják-e azt is, hogy Thomas Rocht Ker Karraje rabolta el?... Vajon az amerikaiak, angolok, franciák, németek, oroszok leszámoltak-e azzal, hogy a *Back Cup* erőszakos elfoglalása ez idő szerint a lehetetlenséggel határos?...”

Ha Ker Karraje úgy vélte, hogy mindez tudomására jutott a tengeri hatalmaknak, akkor azt is okkal feltételezhette, hogy e hatalmakat semmi sem riasztja vissza a sziget megtámadásától. Fontos ok, közérdek, az emberiség java parancsolja, hogy megsemmisítsék a rablótanyát. Hiszen a Csendes-óceán egykori kalózzai, íme, most már az Atlanti-óceán nyugati vizein folytatják a garázdálkodást! Bármilyen áldozatba kerüljön is: el kell pusztítani őket!

Ha a *Back Cup* lakói számot vetnek az utóbbi feltevéssel, minden okuk megvan a szigorú örökösre. És csakugyan: mindjárt aznap kiállítják az őrszemeket. A sziklafolyosó lehetővé teszi, hogy állandóan szemmel tartsák a tengert, mert most már nem kell az alagúton átmenniük, hogy partra jussanak. Éjjel-nappal tizenkét ember figyeli a láthatárt a sziklák odújába rejtőzve. Mihelyt hajó tűnik fel a távolban, mihelyt akármiféle vízi jármű közeledését észlelik, azonnal jelenteniük kell.

A rákövetkező napokon azonban nem történt semmi különös. Lélekölő egyhangúsággal telik az idő. Érezni lehet, hogy a *Back Cup* biztonsága megingott. Valami bizonytalan, csüggeteg nyugalanság uralkodik a kalóztanyán. Mintha minden pillanatban attól félnének, hogy meghallják az őrszemek kiáltását: „Riadó!... Riadó!...” Amióta a *Sword* itt járt, minden megváltozott. Derék Davon s ti, derék matrózok, a művelt világ sohasem feledheti el, hogy életeteket áldoztátok az emberiségért!

Szemmel látható, hogy Ker Karraje, Serkő mérnök és Spade kapitány, bármilyen hatalmasak is védelmi fegyvereik - hatalmasabbak, akár egy egész aknazár! -, tele vannak aggodalommal, hiába igyekeznek palástolni. Gyakran értekeznek, tanácskoznak. Talán azt forgatják elméjükben, hogy kincseikkel együtt odahagyják az egész *Back Cup*ot. Mert ha a világ ismeri ezt a rejtékhelyet, akkor módját is találja, hogy elpusztítsa, ha másként nem, kiéheztetéssel.

Nem tudom, mi fog történni. Egyelőre megnyugtat, hogy a gyanú elhárult rólam. Senki sem sejtí, hogy azt a hordócskát a vízbe dobtam, s hogy azt szerencsésen kifogták a Bermudákon. Legalábbis Serkő mérnök egyetlen szóval sem céloz erre. Nem gyanúsítanak, és nem is adok semmi okot a gyanúra. Ha gyanakodnának rám, D'Artigas gróf - legalábbis, amennyire kiismertem az egyéniségét - habozás nélkül a *Sword* hadnagyának és legénységének sorsára juttatna.

A tengeren mostanában naponta dühöng a téli vihar. A kráteren szörnyű orkán süvölt a barlangba. A légörvények fenséges zengéssel száguldanak végig az oszloperdőn: az egész barlang úgy zúg, mint valami roppant orgona. Néha olyan mennydörgésszerűen tör ránk a szélroham, mintha egy egész üteg ágyú bömbölne.

Egész sereg tengeri madár keres a *Back Cup*ban menedéket. Ha egy-egy percre elül a vihar, fülsértően hangzik a rikácsolásuk.

Bízvást feltehető, hogy az *Ebba* ilyen időben nem kelhet útra. No de nincs is rá szükség, mert élelmiszer dolgában a *Back Cup* egész télre biztosítva van. Azt hiszem, tavasszal sem igen siet majd D'Artigas gróf, hogy luxusjachtját végigsétáltassa az amerikai partokon! Számítani kell arra, hogy a jövőben nem gazdag jachttulajdonosként üdvözlik majd, hanem úgy, ahogy Ker Karrajét, a hírhedt tengeri rablót illik fogadni...

De úgy vélem, hogy ha a *Sword* mintegy előhírnöke volt annak az irtóháborúnak, amelyet az én levelem alapján a társadalom nevében indítottak a hatóságok, akkor önkéntelenül is felvetődik egy kérdés, s ez döntő fontosságú a *Back Cup* jövőjére nézve.

Egy napon, amikor Serkő mérnökkel beszélgettem, óvatosan, hogy gyanút ne keltsek, szóba is hoztam a dolgot.

Thomas Roch laboratóriumának közelében jártunk. Már hosszabb ideje beszélgettünk, amikor Serkő mérnök egyszerre ismét a tó vizéből felbukkant angol tengeralattjáróra térítette a beszéd sorát.

Most már, úgy látszik, ő is inkább arra a feltevésre hajlik, hogy a naszád nem véletlenül keveredett a lagúnába, hanem meghatározott céllal: Ker Karraje rablóbandája ellen küldték ki megbízói.

- Én nem hiszem - vettem közbe, hogy rátérhessek a kérdésre, amelyet Serkő mérnöknek fel akartam tenni.

- Miért nem? - tudakolta Serkő.

- Mert ha a hatóságok tudnák, hogy a barlang az önök rejtekhelye, akkor újabb próbálkozás követte volna az elsőt. Ha azt talán nem is kísérelnék meg újból, hogy bejussanak a barlangba, de mindenesetre igyekeznének összerombolni a sziklaszigetet.

- Összerombolni? - kiáltott fel Serkő mérnök. - Összerombolni! Olyan védelmi eszközeink vannak, hogy az ilyesféle kísérlet legalábbis veszélyes vállalkozás lenne!

- Csakhogy azokról az eszközökről senki sem tud, Serkő úr! Sem az Ó-, sem az Újvilágban nem sejti senki, hogy önök raboltatták el a *Healthful-House*-ból Thomas Rocht, és hogy a fulgurátor titkát sikerült megvásárolniuk!

Serkő mérnök nem válaszol a megjegyzéseimre. Nincs is rá mit válaszolni.

Folytatom:

- Hiszen máskülönben az érdekelt hatalmak hajórajt küldenének a sziget ellen, s a hajóraj nem haboznék megközelíteni a szigetet, és golyózáporral töretné a sziklákat! Ez azonban mindeddig nem történt meg, tehát nem fog megtörténni ezután sem. Egyetlen lélek sem tudja, hogy Ker Karraje hol tanyázik. És remélem, elismeri, hogy önökre nézve ez a feltevés a legelőnyösebb...

- Elismerem. De hát ez mit sem változtat a helyzeten. Akár tudják, akár nem: hadd jöjjenek azok a hadihajók! Mihelyt négy-öt mérföldnyire közelítenek hozzánk, ízzé-porrá zúzzuk őket, még arra sem jut idejük, hogy az ágyúikat elsüssék.

- Értem... És aztán?...

- Aztán?... Valószínű, hogy többször nem merik ugyanezt megismételni.

- Lehet. De hát a hajók a lőtávon kívül is elzárhatják az utat, és az *Ebba* nem juthat el azokba a kikötőkbe, amelyeket eddig D'Artigas gróffal látogatott. Hogyan szerzik be majd a szükséges élelmiszereket?

Serkő mérnök hallgatott.

Bizonyára ő is foglalkozott már ezzel a kérdéssel, de nyilvánvaló, hogy nem talált reá feleletet. Meg vagyok győződve arról, hogy a rablók el akarnak költözni a *Back Cup*-ból.

Mivelhogy azonban Serkő nem akarja, hogy sarokba szoríthassam a kérdezősködésemmel, rövid gondolkodás után így felel:

- Ott van a *tug*, az majd kisegít a bajból, ha az *Ebbának* már nem vehetjük hasznát.

- A *tug*! - kiáltok fel. - Hiszen, ha Ker Karraje tartózkodási helyét ismerik, hogy lehetne az, hogy D'Artigas gróf tengeralattjáró hajójáról nem tudnak semmit?

Serkő mérnök gyanakvó pillantást vet rám.

- Hart úr - mondja -, ön túlságosan messzire megy következtetéseiben!

- Én, Serkő úr?

- Úgy veszem észre a szavaiból, hogy ön többet tud, mintsem tudnia volna szabad!

Ez a megjegyzés rögtön elhallgattat. Érvelésem még azt a gondolatot keltheti benne, hogy nekem is részem volt a múltkori eseményekben. Merően néz rám, mintha tekintetével keresztül akarná fújni a homlokomat, hogy meglássa, mi van az agyamban.

Nyugalmamat megőrizve, csendesen folytatom:

- Serkő úr, hivatásom és hajlandóságom hozzászoktatott, hogy mindent alaposan fontolóra vegyek. Én csak tünődéseim eredményét közöltem. Hogy figyelembe veszik-e vagy sem: az ön dolga.

Elváltunk. Attól tartok, hogy nem voltam eléggé óvatos. Gyanút kelthettem magam iránt, s ezt a gyanút igen nehéz lesz eloszlatnom.

Egy értékes adatot azonban megjegyeztem a beszélgetésből: azt, hogy a fulgurátor veszélyes zónája - amelyen a hajók nem juthatnak keresztül - négy-öt mérföld... No, majd megírom ezt is... a legközelebbi napéjegyenlőség idején elviszi egy másik hordócskában az apály... Igaz, hogy sok nap eltelik még, ameddig az alagút szája ismét kibukkan az apadó víz színe alól... És vajon ez a második hordó is ugyanolyan szerencsés kezekbe jut-e, mint az első?...

A rossz idő még egyre tart. A vihar mind erősebben tombol odakint a tengeren. Így van ez minden télen a Bermudák környékén. Talán a hullámos tenger miatt késik a *Back Cup* ostroma? Pedig Davon hadnagy azt mondta, hogy ha vállalkozása balul sikerül, ha a *Sword* nem tér vissza a Saint George-szigetre, akkor a hatóságok új kísérleteket tesznek, másszerút, mint az első!... Valóban itt az ideje, hogy az igazságszolgáltató hatalom leszámoljon ezekkel a gonosztevőkkel, és szétrombolja a *Back Cup*ot, még ha én is itt pusztulok!...

Bárcsak a tenger üde levegőjét szívhatnám, ha csak egy pillanatig is!... Ó, miért nem vethetek egy pillantást a Bermudák távoli láthatárára!... Ebben a vágyban összpontosul most egész életem. Átosonnék a sziklafolyosón, elrejtőzném a sziklák között... Hátha én pillantanám meg elsőnek a *Back Cup* ellen közeledő hajóraj füstoszlopait!

De sajnós, erről szó sem lehet. Serkő mérnök engedélye nélkül senkinek sem szabad a folyosóba belépnie. Ha anélkül próbálnám meg, talán még a barlangbeli szabad járás-kelést is megtiltanák, vagy esetleg még ennél is rosszabb is történnék velem!

Úgy tetszik, Serkő mérnök viselkedése is megváltozott irányomban legutóbbi beszélgetésünk óta. Azóta nem gúnyolódik velem; bizalmatlanul, gyanakodva kémlel, éppen úgy, mint Ker Karraje.

November 17-én

Délután élénk sürgés-forgás keletkezett a „méhkaptár”-ban. A rablók kitódultak sejtjeikből. Zavart kiáltozást hallottam mindenfelől.

Felugrottam az ágyból, és kiszaladtam.

A rablók a sziklafolyosó felé rohannak. A bejáratnál már ott áll Ker Karraje, Serkő mérnök, Spade kapitány, Effrondat hajómester, Gibson gépész és D'Artigas gróf maláji szolgája.

Nemsokára megtudom a riadalom okát. Az őrszemek hanyatt-homlok rohantak be a folyosón, és jelentették, hogy északnyugat felől több páncélos hadihajót pillantottak meg. A hadihajók teljes gőzzel közelednek a *Back Cup* felé.

TIZENHATODIK FEJEZET

MÉG NÉHÁNY ÓRA...

Haj, micsoda hatása van rám ennek a hírnek! Milyen kimondhatatlan izgalom száll meg egyszerre!... Végre-valahára változik a helyzet! Bárcsak úgy változnék meg, ahogyan azt az emberiség java kívánja!

Eddigelé naponta írtam le megfigyeléseimet: ezentúl óráról órára, percről percre fel akarok jegyezni minden eseményt. Ki tudja, nem tudom-e meg Roch titkát az utolsó pillanatban!... És ki tudja, lesz-e időm még, hogy feljegyezzem?... Ha pedig én is elpusztulok a támadás során, adja isten, hogy holttestem mellett megtalálják a *Back Cup*-i öt hónap alatt írt naplójegyzeteimet!

Ker Karraje, Serkő mérnök, Spade kapitány és számos rablócimborájuk mindjárt elfoglalta helyét a tenger partján. Mit nem adnék, ha utánuk sompolyoghatnék, és elrejtőzhetnék a szirtek között, és láthatnám a közeledő hajókat!...

Egy óra múlva mindnyájan visszatértek a „kaptár”-ba. Húsz rablót hagytak kint őrszemül.

Ez idő tájt a napok már nagyon rövidek, napkelte előtt nincs mitől tartanunk. Partraszállásról már szó sem lehet, és mivel a támadóknak feltételezniük kell, hogy a *Back Cup* el van látva védőeszközökkel, aligha kerül sor éjszakai megrohanásra.

A kalózkodó egész estig dolgoztak: a fulgurátor állványait helyezték el a sziget különböző partjain. Hat ilyen állványt szállítottak a sziklafolyosón keresztül az előre kijelölt lövészokba.

Amikor ez megtörtént, Serkő mérnök visszasietett Thomas Rochhoz, a laboratóriumba. Bizonyára tudatni akarta vele az eseményeket, közölni, hogy hajóraj áll a *Back Cup* előtt. Meg akarta mondani, hogy most már csak a fulgurátor védheti meg a szigetet!...

Annyit biztosan tudok, hogy körülbelül ötven lövedék készült el. Több kilogrammnyi robbanószer van mindegyikben, és az a fokozatosan ellobbanó anyag, amely a lövedéknek minden más lövedéknél hosszabb röppályát biztosít.

Thomas Roch a folyékony deflagrátorból is jó néhány kis üvegnyit gyártott már, nem tudom pontosan, mennyit. Meggyőződésem azonban, hogy Ker Karraje és kalózai biztosan számíthatnak a segítségére.

Előkészületekkel telt el a nap.

Este félhomály uralkodik a barlangban, mert csak a *Bee Hive* villanylámpásai égnek. Visszatérek a cellámba: érdekem, hogy minél kevesebbet mutakozzak. Vajon nem erősíti-e meg az ellenem támadt gyanút Serkő mérnökben a hajóraj megjelenése?

Egyébiránt kérdés, hogy a *Back Cup* felé közeledő hajók nem tértek-e időközben más irányba, nem húztak-e el a Bermudák felé... Talán már el is vesztek a szemhatáron... Egy pillanatig ez a kétség nyugtázza le az elmémet. De nem... nem!... Hiszen Spade kapitány a fülem hallatára jelentette ki, hogy a hajók még mindig ott vesztegelnek a *Back Cup* előtt!...

Vajon melyik állam küldte el a hajóit? Az angolok maguk akarják-e megbosszulni a *Swordot*, vagy más hatalmak cirkálói is csatlakoztak az angol hajókhoz?... Nem tudom. Honnan is tudhatnám! Mindegy! Az a fő, hogy nemsokára elpusztul a rablófészek, még ha engem magamat is szétzúznak a romjai! Hadd legyenek én is a jó ügy áldozata, mint Davon hadnagy és derék matrózai!

A védelmi készülődést Serkő mérnök vezeti nagy hidegvérrel és módszerességgel. A rablók szentül hiszik, hogy a hajók nyomban megsemmisülnek, mielőtt a veszélyes zónába jutnak. A Roch-féle fulgurátorba vetett bizalmuk szinte határtalan. Biztosra veszik, hogy a támadó hajók semmit sem tehetnek ellenük. Eszük ágában sincs tehát, hogy számot vessenek a nehézségekkel és a reájuk váró veszedelemmel.

Feltevésem szerint a kilövőállványokat a sziget északnyugati részén állították fel, mégpedig úgy, hogy hajtószerkezetük vályúja északra, nyugatra és délre egyaránt szórhassa a lövedéket. A sziget keleti oldalát tudvalevőleg kellően megvédik a Bermudákig húzódó szirtek.

Kilenc óra tájban merészkedem csak kijönni a cellámból. Remélem, senki sem vet ügyet rám, és észrevétlenül surranhatok végig a sötét barlangon. Ó, ha sikerülne valahogyan bejutnom a sziklafolyosóba!... Ó, ha kiérhetnék a partra, és elrejtőzhetném a sziklák között, hogy ott találjon a virradat!... Miért is ne sikerülne? Hiszen Ker Karraje, Serkő mérnök és Spade kapitány már kint helyezkedtek el, a parton!

A lagúna szegélyén nem látok senkit, de a sziklafolyosó bejáratát D'Artigas gróf maláji szolgája őrzi. Csak úgy vaktában, minden különösebb ok nélkül, Thomas Roch laboratóriuma felé indulok. Honfitársam foglalja el most minden gondolatomat. Tanakodom a dolgon, és arra a meggyőződésre jutottam, hogy a feltaláló mit sem tud még a hadihajók megjelenéséről. Serkő mérnök bizonyára csak az utolsó pillanatban szólítja fel, hogy lásson munkához, kezdje meg a bosszú művét!...

Hirtelen ötletem támadt: mi lenne, ha Thomas Rocht felvilágosítanám a reá háruló felelősségről, és elmondanám neki ebben az utolsó percben, hogy kik akarják bűnös céljaikra felhasználni a találmányát!

Igen, ezt mindenképpen meg kell kísérelnem! Bárha sikerülne az emberek igazságtalansága miatt lázadó szívében a maradék hazaszeretet húrját megpendítenem!

Thomas Roch a laboratóriumában tartózkodik. Alighanem egyedül van, hiszen, ha a deflagrátoron dolgozik, teremtett léleknek nem szabad belépnie hozzá.

Arra tartok. A part mentén látom, hogy a *tug* kikötve áll a rakodógátnál. Gondolom, leg-helyesebb, ha átosonok az oszlopok között, oldalról közelítem meg a laboratóriumot, és megnézem, vajon Thomas Roch valóban egyedül van-e.

Amint a sötét boltozat alatt haladok, a lagúna túlsó partján éles fény ömlik a szemembe. Ez a fény a laboratóriumból árad, a vegyi műhely ablakán keresztül.

A déli parton nem is ég több lámpa, ellenben a túlsó oldalon, a *Bee Hive* egy részén, egészen az északi sziklafalig, teljes a világítás. A sötét tó felett néhány szikrázó csillag ragyog be a bolthajtás felső nyílásán. Az ég tiszta. A vihar elült, a fürgeteges szelek már nem törnek be a *Back Cup* belsejébe.

A laboratóriumhoz érve a falhoz lapulok, úgy sompolygok óvatosan az ablakig. S az ablakon át megpillantom Thomas Rocht.

Egyedül van. A fény megvilágítja arcának háromnegyed részét. Vonásai kimerültséget árulnak el, homlokát mély redők szántják, de egészében véve teljesen nyugodtnak látszik, mint aki ura önmagának. Nem, ez már nem a *Healthful-House* egykori elmebetege, ez már nem ugyanaz az ember, akit én valaha a 17. számú pavilonban ápoltam!... Talán teljesen meggyógyult, és attól sem kell már félteni, hogy egy újabb válság teljesen elsötétíti az elméjét?...

Thomas Roch éppen két üvegecskét tesz egy munkaasztalra, és harmadikat vesz a kezébe. A függőlámpa fénye elé tartja, és kémleli, hogy elég tiszta-e benne a folyadék.

Egy pillanatra kísértés fog el, hogy berohanjak a laboratóriumba, és összeűzzam azokat az üvegeket... De hát Thomas Roch egykettőre újat gyártana... Jobb, ha első tervemnél maradok.

Benyitok az ajtón. Belépek. Megszólítom:

- Thomas Roch!

Nem lát, nem hall.

- Thomas Roch! - szólítom újra.

Felkapja a fejét, megfordul, megpillant.

- Ó, Simon Hart! Ön az? - szólal meg nyugodt, csaknem közönyös hangon.

Tudja a nevemet. Serkő mérnök tehát felvilágosította, hogy nem Gaydon, hanem Simon Hart mérnök ápolta őt *Healthful-House*-ban.

- Tudja tehát, hogy...?

- Tudom. Sőt azt is tudom, hogy milyen szándékkal szegődött a *Healthful-House*-ban ápolómul! Ki akarta lesni a titkomat, amelyért senki sem volt hajlandó megfizetni a méltó árát!

Thomas Roch tehát mindenről értesült. De, tekintettel arra, amit mondani készülök, talán jobb is, ha mindennel tisztában van.

- Hanem a tervével mégis csődöt vallott, Hart úr - folytatja -, mert ezt a titkot - s azzal megrázta kezével az üvegecskében levő folyadékot -, ezt a titkot nem ismeri és nem is fogja megismerni senki!

Jól sejtettem: Thomas Roch a deflagrátor összetételének titkát még nem árulta el a kalóznak.

Merően a szemébe nézek, úgy válaszolok:

- Thomas Roch, ön tudja, ki vagyok. Hát azt tudja-e, hogy kinek a kezébe került?

- Itthon vagyok! - kiáltja. - Itthon, a magam házában!

Tehát ezt hitette el vele Ker Karraje! A feltaláló saját otthonának véli a *Back Cupot*. Azt hiszi, hogy a rablótanyán felhalmozott kincs mind az övé... Aki a *Back Cupot* megtámadja, az ő kincseit akarja elrabolni... És Thomas Roch meg fogja védeni ezeket a kincseket... jogában áll, hogy megvédje!...

- Thomas Roch - folytatom -, hallgasson meg engem!

- Mi mondanivalója van, Simon Hart?

- Ez a barlang, ahová mindkettőnket hurcoltak, tengeri rablóbanda tanyája, és...

Thomas Roch indulatosan közbevág - talán meg sem értette a szavaimat.

- Tudja meg - kiáltja -, hogy a barlang egész kincse az enyém! Találmányom ára! A Roch-féle fulgurátorért annyit fizettek, amennyit kértem! Pedig azelőtt senki sem akart szóba állni velem... még a hazám sem... a hazánk... Nem tűröm hát, hogy bárki megraboljon!

Mit is felelhettem az ilyen örült beszédre?... Folytattam:

- Thomas Roch, ön bizonyára emlékszik még a *Healthful-House*-ra...

- A *Healthful-House*-ra?... Ahová bezártak?... Ahol azért adták mellém Gaydon ápolót, hogy kilesse minden szavamat... hogy ellopja a találmányom titkát?

- Thomas Roch, nekem soha eszem ágában sem volt, hogy találmányát a magam hasznára értékesítem. Ilyen aljas szerepre nem vállalkoztam volna. Hanem ön beteg volt... szelleme kissé elködösödött... Nem engedhettük, hogy a találmánya veszendőbe menjen. Ha ön valamelyik rohamában elárulta volna nekem a titkát, a dicsőség és az anyagi haszon az öné maradt volna!

- No lám... no lám... - mondotta Thomas Roch megvetéssel. - A dicsőség meg az anyagi haszon!... Hm, ezt kissé későn mondja, Simon Hart! Úgy látszik, megfélemedezett arról, hogy elmebetegnek hazudtak engem... cellába zártak... Igen... igen... ezért hazudták, hogy őrült vagyok!... Pedig én soha, egyetlen órára sem vesztettem el a józan eszemet!... Láthatja, mit tudtam csinálni, amióta a szabadságomat visszanyertem!

- A szabadságát?... Hát ön ezt szabadságnak nevezi, Thomas Roch? Hiszen e barlang sziklafalai között ön éppolyan rab, mint a *Healthful-House* pavilonjában volt!

Thomas Roch hangjában érzem a fellobbanó haragot:

- Aki otthon van, az oda megy, ahová tetszik, és akkor, amikor kedve tartja. Nekem csak egy szavamba kerül, és minden ajtó megnyílik előttem. Mert ez a barlang mindenestül az enyém! D'Artigas gróf nekem adta a barlangot is, és azt is, ami benne van!... Jaj azoknak, akik meg merik támadni! Van rá eszközőm, Hart úr, hogy megsemmisítek őket!

Lázás izgalommal rázogatta a kezében levő üvegecskét.

Rákiáltok:

- Thomas Roch, D'Artigas gróf önt is éppen úgy megcsalta, mint mindenki mást! A „D'Artigas gróf” álnév alatt sötét múltú gonosztevő rejtőzik, a Csendes-óceán és az Atlanti-óceán legveszedelmesebb banditája: a hírhedt Ker Karraje!

- Ker Karraje! - ismétli Thomas Roch.

Nem vagyok tisztában azzal, vajon tesz-e reá valamilyen benyomást ez a név, tudja-e, ki a név viselője. De úgy veszem észre, hogy nincs rá valami különös hatással.

- Nem ismerek semmiféle Ker Karrajét! - szólal meg aztán, s kezével úgy int az ajtó felé, mint aki kiutasít a szobából. - Én csak D'Artigas gróft ismerem!

Még egy utolsó kísérletet teszek:

- Thomas Roch, értse meg, hogy D'Artigas gróf nem más, mint Ker Karraje!... A találmány titkát is csak azért vásárolta meg öntől, hogy annak segítségével elkerülje az igazságszolgáltatást, és hogy új gaztetteket követhessen el vele!... Ebben a barlangban tengeri rablók rejtőznek, és Ker Karraje a vezérük!

- Tengeri rablók? - kiált fel Thomas Roch.

Izgatottsága nőttön-nő, mert úgy érzi, hogy sarokba szorul.

- Azok voltak a tengeri rablók, akik csendes magányomban megzavartak: a *Sword* emberei voltak a rablók! Mindent tudok... Serkő mérnök mindent elmondott nekem!... Saját házamban akartak kirabolni! Meg akartak fosztani mindattól, amit találmányom méltó ellenértékeként kaptam!...

- Nincs igaza... nincs, Thomas Roch! Azok a rablók, akik önt fogva tartják a *Back Cup*ban, lángeszét a maguk előnyére használják ki, és ha titkát teljesen megkaparintották, elteszik önt láb alól!...

Thomas Roch újra szavamba vág. Úgy látszik, egy árva szót sem hall már abból, amit mondok. Csak a maga gondolatának fonálát fűzi tovább, az enyémmel nem törődik. Már csak a Serkő mérnök által ügyesen kihasznált, makacs bosszúvágy él benne, a gyűlölet.

- Azok a rablók - folytatja -, akik meghallgatás nélkül utasítottak el engem... méltánytalanságok tömegét követték el velem szemben... megvetéssel, durva elutasítással tettek tönkre... országról országra üldöztek, holott én az erőt, a győzhetetlenséget, a korlátlan hatalmat ajánlottam fel nekik!

Ez a feltalálók rendes nótája... Mind így beszél, akinek a találmányát nem méltányolják eléggé, mind azt tartja, hogy az emberek közönyösségből vagy irigységből tagadják meg tőlük a kísérletekhez szükséges anyagi támogatást, és nem fizetik meg az árát, amelyre találmányukat ők maguk becsülik.

Tudom... gyakran hallottam már ezeket a szólamokat.

Belátom, hogy ebben a pillanatban kár Thomas Rochsal vitatkoznom. Mérföldes gyűlölettel telt meg felbolygatott szíve; érveim egyszerűen leperegnek róla. Látom, Ker Karraje és bandája rútul becsapta a szerencsétlen embert! Azt hittem, hogy ha megmondom D'Artigas gróf igazi nevét, ha a bandáról és vezéről lerántom a leplet, akkor sikerül Thomas Rocht Ker Karrajéék befolyása alól kiszabadítanom, sikerül meggyőznöm, hogy ez a befolyás őt is bűnös célok felé sodorja. Csalódtam... Nem hisz nekem. Mit törődik azzal Thomas Roch, hogy D'Artigas gróf csakugyan D'Artigas gróf-e, vagy pedig Ker Karraje? Hát nem ő, tudniillik, Thomas Roch a *Back Cup* gazdája? Nem ő az ura mindannak a kincsnek, amelyet húszesztendei rablás és gyilkosság árán halmoztak fel ebben a sziklaüregben?

E példátlan erkölcsi elkorcsosulás láttára minden fegyver kihullik a kezemből... Hogyan tudnék hatni erre a sebzett szívre, hogyan világosíthatnám meg ezt a felelőtlen elmét?...

Lassan hátrálok a laboratórium ajtaja felé. Legokosabb, ha eltávozom. Történjék, aminek történnie kell!... Gyenge az én erőm, hogy megakadályozzam az eseményeknek azt a borzalmas fordulatát, amelytől alig néhány óra választ el bennünket!

Thomas Roch különben sem lát már engem. Úgy látszik, arról is megfeledkezett, hogy ott vagyok. Talán arra sem emlékszik már, hogy miről volt szó köztünk az imént... Folytatja munkáját, mintha csak egyedül volna.

Egyetlen módon akadályozhatnám meg a küszöbönálló szerencsétlenséget... Rá kellene rohannom Thomas Rochra... Le kellene ütnöm!... Igen, ártalmatlanná kellene tennem!... Meg kellene ölnöm!... Erre jogom van... ez a kötelességem!...

Fegyver nincs nálam... De a munkaasztalon néhány szerszámot látok: vésőt, kalapácsot... Ki akadályozhat meg abban, hogy összezúzzam a koponyáját?... Ha vele végeztem, összetöröm az üvegecskéket - és a találmány elpusztult a feltalálóval együtt!... Jöhetnek bátran a hajók, tengerészeket tehetnek a partra a *Back Cupon*, vagy összelődözhetik az egész szigetet, és mind egy szálig kiirthatják Ker Karraje bandáját!...

Szabad-e visszaborzadnom a gyilkosságtól, ha azzal annyi bűnt bosszulhatok meg?

Közeledem az asztalhoz, a szerszámokhoz... Már-már ráteszem a kezemet a vésőre...

Thomas Roch hirtelen hátrafordul.

Késő! Már nem üthetem le! Dulakodnom kellene vele... zajt ütnék... odakint meghallanák... Néhány kalóz jár a közelben... Mintha már lépések csikorgását hallanám a part homokján... Menekülnöm kell, ha nem akarom, hogy itt lepjenek!

De még egyszer, legutoljára, megpróbálom, hogy szívemben felébresszem a hazaszeretetet.

- Thomas Roch! - szólok. - Hadihajók vannak a láthatáron. Azért jöttek, hogy kifüstöljék ezt a rablótanyát. Hátha Franciaország lobogója leng az árbocokon!...

Thomas Roch rám veti a tekintetét. Eddig nem tudta, hogy *Back Cupot* támadás fenyegeti, most tudtára adtam.

Mély redők vonulnak a homlokára... Szemében tűz gyullad.

- Thomas Roch, volna lelke, hogy a francia zászlóra lőjön, a háromszínű lobogóra?

Thomas Roch felkapja a fejét. Aztán idegesen megrázza, és megvetően int a kezével.

- Gondolja meg! - kiáltom. - A hazája!...

- Nekem már nincs hazám, Simon Hart! - kiáltja haraggal. - Az elutasított feltalálónak nincs hazája!... Ott a hazája, ahol menedéket talál!... A kincseimet akarják elrabolni? Nos, én védeni fogom! Jaj annak, hogy reám emeli a kezét!

Az ajtóhoz rohan, kitarja, és rám rivall:

- Ki innen!... - ordítja olyan hangosan, hogy talán a „méhkaptár” felőli oldalon is hallani lehet. - Ki innen!...

Minden pillanat drága... Menekülök.

TIZENHETEDIK FEJEZET

EGY - ÖT ELLEN

Teljes óráig bujdosom a sziklaerdőben, egészen a barlang végéig, a *Back Cup* sötét boltozata alatt. Sokszor kerestem már itt nyílást, hasadékot vagy legalább valami apró repedést a sziklafalon, amelyen keresztülbújhatnék, hogy a partra jussak.

De minden fáradozásom hiábavalónak bizonyult. És most, zavaros, félőrült állapotomban úgy rémlik, mintha a barlang sziklái még a megszokottnál is vastagabbak volnának... mintha a börtön falai egyre közelebb nyomulnának egymáshoz, hogy engem összezúzzanak...

Nem tudom, meddig tarthatott ez a zavarodott lélekállapot.

A „méhkaptár”-nál találok magam, cellám előtt, amelyben már sem nyugalmat, sem álmot nem remélhetek. Hogy is alhatnék most, ilyen végsőkéig felzaklatott idegállapotban! Imént még azt hittem, hogy akár évekig is eltarthat a mostani helyzet - most azonban már tudom, hogy közeledik a végső megoldás!

De hát ami engem illet, milyenek is ígérkezik ez a megoldás? Mit is várhatok ettől a *Back Cup* ellen meginduló támadástól? Hiszen nem tudom a sikerét biztosítani, nem sikerült Thomas Rocht ártalmatlanná tenni!... A lövedékek használatra készen állnak, és a hajók, mihelyt a veszélyes zónába futnak, menthetetlenül elpusztulnak, még ha találat nem éri is őket.

Bármi történjék is, arra vagyok kárhoztatva, hogy az éjszaka utolsó óráit cellámban töltssem. Akár tetszik, akár nem, ezt kell tennem. Majd reggel meglátom, mitévő legyek... Azt sem tudom, hogy éjszaka nem rázkódnak-e meg a *Back Cup* sziklafalai a fulgurátor robbanásától, nem válnak-e ízzé-porrá a hadihajók, mielőtt a *Back Cup* előtt csak le is horgonyozhatnának...

Még egy pillantást vetek a „méhkaptár” környékére. Átellenben egyetlen fény világít: Thomas Roch laboratóriumi lámpása. Tükörképe ott reszket a lagúna vízfelületén.

A part mindenütt néptelen, elhagyott, a rakodógáton nincs senki. A *Bee Hive* teljesen üres: a rablók már elfoglalták harci állásaikat.

Valami ellenállhatatlan ösztön sugallatára nem térek vissza a cellámba. A sziklafalhoz lapulva sompolygok tovább, fűelve, leskelődve, készen, hogy ha léptek vagy emberi beszéd zaját hallom, megvonjam magam a sziklafal mélyedéseiben.

A folyosó bejáratához érek.

Istenem!... Nem őrzi senki! Nyitva előttem az út!

Nincs időm a hosszú töprengésre... Behatolok a sötét alagútba. A falat tapogatva megyek előre... és nemsokára üde tengeri levegő csapja meg az arcomat... a tengervíz sós lehelete! Hónapok óta nem éreztem az illatát... Mohón szívtam be az éltető levegőt...

A folyosó végén már látom a csillagos eget. Semmiféle árnyék nem homályosítja el a ragyogását. Hátha sikerül kijutnom a *Back Cup* belsejéből!...

A földre lapulok... nesztelenül kúszom tovább.

Az alagút torkolatához érek... Kidugom a fejem... Körülnézek...

Nem látok senkit... Senkit!

Keletnek tartok a parton. Azon a részen, a meredek szirtek miatt, egyáltalában nem köthet ki hajó, tehát őrzésre sem szorul. Mintegy kétszáz méternyire jutok az északnyugatra kiszögellő szirtfoktól. Szűk barlangra találok.

Végre!... Végre kiszabadultam börtönömből! Nem vagyok ugyan szabad, de a szabadság küszöbére már eljutottam!

A sziklacsúcson egy-két őrszem árnyalakját pillantom meg. Oly mozdulatlanok, hogy szinte kisebbfajta sziklatuskónak néznék őket az ember.

Az égboltozat tiszta, és mint általában a hideg téli éjszakákon, a csillagképek csodálatos fényben ragyognak.

Az északnyugati szemhatáron pedig, mint valami fényes füzér, a hadihajók helyzetmérő lámpásai világítanak...

Kelet felől fakó fény támad... Ebből arra következtetek, hogy öt órára járhat az idő.

November 18-án

Hajnalodik. Meglehetősen világos van, folytathatom feljegyzéseimet.

... Elsősorban is leírtam mindazt részletesen, ami a laboratóriumban történt velem. Talán ez lesz az utolsó, amiről számot adhattam...

És most hozzáfogok: minden apróságot leírok attól kezdve, hogy megkezdődik a *Back Cup* ostroma.

A tenger felett fátyolként elterülő finom, nedves párázat lassanként szétfolyik: széttépi a hajnali szellő. Megpillantom a hajórajt.

Öt páncélos hajó sorakozik a vízen. Legalább hat mérföldre állnak a *Back Cup*tól, tehát Roch fulgurátorának veszélyes zónáján kívül.

Egyik félelmem eloszlott. Attól tartottam ugyanis, hogy a hajók csupán elhúznak a Bermudák előtt, és folytatják útjukat valamerre az Antillák vagy Mexikó felé.

Nem így történt!

Itt vannak, nem mozdulnak. Azt várják, hogy kivilágosodjék. És aztán megkezdik a *Back Cup* ostromát!...

E pillanatban sürgés-forgás támad a parton. Három-négy kalózt látok a legszélsőbb sziklák között. A szirtfokon álló őrszemek hátrahúzódnak. Az egész rablóbanda összegyűlt.

Nem kerestek fedezéket a barlangban, mert jól tudták, hogy a hadihajók nem jöhetnek közelebb, és nehézágyúik tüze nem árthat a *Back Cup*nak.

Fejem búbjaig elrejtőzöm búvóhelyemen. A rablók nem láthatnak. De attól sem tartok, hogy átjönnek erre az oldalra. Egyetlen baj történhetik: Serkő mérnök esetleg keresni talál a cellámban, hogy szükség esetén rám csukja az ajtót... Ámbár ugyan mi félnivalójuk lehetne tőlem?

Hét óra huszonöt perckor Ker Karraje, Serkő mérnök és Spade kapitány kimennek a szirtfok csúcsára, és figyelmesen szemlélik az északnyugati láthatárt.

Mögöttük emelkedik a hat állvány, és a kilövőkészülék vályúiban ott vannak már az önműködő lövedékek. Ha a deflagrátor fellobbantja a bennük levő anyagot, a lövedékek kiröpülnek, és hosszú röppályájukon a veszélyes zónába szállnak. Ott aztán orkánszerűen megrázzák a környező levegőréteget...

Hét óra harmincöt perc. A hadihajók kéményéből füst gomolyog a magasba. Indulnak... Közelednek... Nemsokára eléri majd a *Back Cup*-i lövegek lőtávolságát!

A banda rettentő örömujjongásban tör ki. Mintha vadállatok üvöltenének...

Serkő mérnök e pillanatban otthagyja Ker Karrajét és Spade kapitányt. A sziklafolyosó felé tart... a barlangba megy... Biztosan Thomas Rocht akarja kihívni.

Vajon a francia feltalálónak eszébe jutnak-e a szavaim, ha majd Ker Karraje azt parancsolja, hogy tüzeljen a hajókra? Vajon nem világosodik-e meg előtte egész borzalmasságában a bűn, amelyet elkövetni készül. Vajon nem tagadja-e meg az engedelmességet?

Nem!... Tudom, hogy nem teszi meg. Miért áltassam magam? Hiszen Thomas Roch azt hiszi, hogy a *Back Cup* az ő hazája - többször is mondta nekem. Úgy van, ezt hiszi. Megtámadják... védekezni fog.

Az öt hadihajó orral a szirtfok felé fordul, és mérsékelt sebességgel közeledik a *Back Cup*hoz. Talán abban bizakodnak a támadók, hogy Thomas Roch még nem árulta el minden titkát a *Back Cup*-i banditáknak... Hiszen, amikor értesítésemet a hordócskára bíztam, csakugyan ez volt még a helyzet. Jaj nekik, ha a parancsnokok partraszállást terveznek, jaj nekik, ha be-merészkednek a fulgurátor egymérföldes veszélyes zónájába!... Nemsokára alaktalan hajóroncsok úszkálnak majd a tenger hátán!...

Serkő mérnök visszatér, Thomas Roch is vele van. Ahogy kilépnek a sziklafolyosóból, mindketten a vezérhajóra irányított kilövőállványok felé indulnak.

Ker Karraje és Spade kapitány már várnak rájuk.

Amennyire innen láthatom, Thomas Roch arca nagyon nyugodt. Tudja, mit fog tenni. A gyűlölet annyira rabul ejtette a boldogtalant, hogy még csak habozás sincs a lelkében.

Kezében ott csillog az egyik, folyékony deflagrátorral telt üvegecske.

Tekintetét a *Back Cup*hoz legközelebb járó hajóra szegezi. A hajó mintegy ötmérföldnyire lehet a szigettől: közepes nagyságú, legfeljebb kétezeröttszáz tonnás cirkáló.

Zászlaját nem húzták fel, de alakjáról ítélve olyan nemzetiségű lehet, amellyel a francia feltaláló nemigen rokonszenvezhetik...

A többi négy hajó a nyomában halad.

Tehát a cirkáló feladata, hogy megkezdje a sziget ostromát...

A kalózok hagyják, hadd közeledjék. Ó, bárcsak már eldördülne az ágyúja, és bárcsak elsőnek Thomas Rocht terítené le!

Míg Serkő mérnök a cirkáló mozdulatait figyeli, Thomas Roch elfoglalja helyét az állvány előtt. Az állványon három, robbanóanyaggal megtöltött lövedék fekszik. Időzített robbanószerkezete igen hosszú röppályát biztosít e lövedékek számára. Még csak pergő mozgást sem kell végeznie, mint azt egy Turpin nevű feltaláló képzelte. Elég, ha a hajótól néhány száz méternyire robban fel: a robbanás a hajót így is megsemmisíti.

A pillanat elérkezett.

- Thomas Roch! - kiáltja Serkő mérnök.

És kezével a hajóra mutat. A cirkáló lassan közeledik a szirtfok felé, és már csak mintegy négy-öt mérföld távolságnyra lehet.

Thomas Roch bólint a fejével: megértette. De egyben azt is tudtul adja egy kézmozdulattal, hogy egyedül kíván maradni az állványnál.

Ker Karraje, Spade kapitány és a többiek hátrálnak vagy ötven lépést.

Ekkor Thomas Roch kihúzza a kezében levő üvegecske dugóját, és néhány cseppet önt a folyadékból a három lövedékbe fűrt kis lyukakba. A deflagrátor mindjárt összevegyül az időzített robbanóanyaggal...

Negyvenöt másodperc telik el: ennyi idő kell a vegyi folyamatra. Negyvenöt másodperc... Úgy érzem, mintha a szívem megállna...

Irtózatos füttty hasítja keresztül a levegőt... Hosszú, sok száz méteres ívet ír le a három lövedék, és... elrepül a hajó felett!...

Célt tévesztettek?... A hajó túlvan a veszélyen?...

Nem! Akárcsak Chapel tüzér őrnagy korong alakú lövedékei, megfordulnak, és ausztráliai bumeráng módjára visszakanyarodnak...

És csaknem ugyanebben a pillanatban irtózatos dőrej rázkódtatja meg a levegőt, mintha egy egész melinit- vagy dinamitraktár robbant volna fel... A levegő alsó rétegeit egészen a *Back Cupig* taszítja, úgyhogy az egész sziklasziget alapjaiban megrendül...

A tengerre nézek.

A hajón széles hasadék támadt... szilánkokra szakadt... elsüllyedt... Ez a Zalinski-féle lövedék hatása, csakhogy megszázsorozva - ez a Roch-féle fulgurátor ereje!

A banditák hatalmas rikoitozással rohannak le az előfokra.

Ker Karraje, Serkő mérnök és Spade kapitány sóbálvánnyá meredve állnak ott... Alig hisznek a szemüknek.

Thomas Roch nyugodtan fonja keresztbe a karját, de szeme csillog, arca ragyog.

Megvetem, de meg is értem... Ez a feltaláló diadala! És gyűlöletét a kielégített bosszúvágy öröme még fokozza is!

Ha a többi hajó közel merészkedik, hasonló sors éri őket is, mint a cirkálót: elpusztulnak, ugyanolyan körülmények között. Sorsukat nem kerülhetik el... Ha reményem megghiúsul is ezáltal, inkább azt kívánom, térjenek vissza a nyílt tengerre, és hagyjanak fel a hiábavaló támadással! A tengeri hatalmak majd módját találják, hogy más módon semmisítsék meg a *Back Cup*-i tanyát. Majd körülzárják a szigetet minden oldalról, s azon a láncon a rablók nem törhetnek át, hanem éhen vesznek, mint a barlangjukba rekedt vadállatok.

De jól tudom, hogy a hadihajóknak nem szabad meghátrálniuk, még akkor sem, ha a biztos pusztulás vár rájuk! Rendre közelednek majd, noha biztos, hogy az óceán mélye nyeli el őket.

Valóban, máris jeleket váltanak egymással! Az északnyugati szél sűrű füstfelhőbe borítja a szemhatárt... A négy hadihajó elindult.

Egyikük teljes gőzzel siet, hogy megelőzze a többit, lőtávolságba jusson, és nagy űrmértékű ágyúival megkezdje a tüzelést.

Nem bánom, ha meglátnak is... előbúvók rejtekhelyemről. Lázassal meredek a távolba. Nincs hatalmam, hogy megelőzzem ezt a második katasztrófát!

A közeledő hajó mind nagyobbnak látszik... Ugyanakkora lehet, mint az imént szerencsétlenül járt kétezeröttszáz tonnás cirkáló. Ennek sincs felvonva a zászlaja... nem tudom, miféle nemzet hajója lehet. Látni, mennyire igyekszik, hogy túljusson a veszélyes zónán, mielőtt új lövedéket küldhetnének reá a szigetről. Ó, de hogyan is kerülhetné el a robbanás hatását, amikor az még hátulról is elérheti!

Amikor a hajó odaért, ahol a másik elmerült, Thomas Roch odalépett a másik állványhoz.

A levegő csendes, csak olykor-olykor támad a tenger felől gyenge szellő.

Hirtelen dobpergés hangzik a hajó fedélzetéről... kürtjelek... Tisztán hallok ércsengésű hangjukat.

Ezeket a kürtjeleket ismerem!... Francia kürt harsog a hadihajó fedélzetén!... Igazságos isten! Francia hajó előzte meg a többieket, és a francia hajónak egy francia feltaláló pokolgépétől kell megsemmisülnie!

Nem!... Ennek nem szabad megtörténnie! Oda kell rohannom Thomas Rochhoz... a fülébe kell kiáltanom, hogy francia hadihajó közeledik!... Ő nem ismerte fel... de fel fogja ismerni mindjárt!...

Serkő mérnök int, és Thomas Roch felemeli a folyadékkal az üvegecskét.

A kürtök harsogása erősödik - ez a zászló felvonásának jele... És zászló bomlik ki a szélben, a háromszínű francia zászló... Kék-fehér-vörös színe élénken válik ki a háttérből...

Mi történt?... Ó, tudom, már tudom!... Thomas Rocht valami varázserő szállta meg, amikor megpillantotta hazája zászlaját. A zászló mind feljebb száll... a feltaláló keze mind alább hanyatlik... Hátrál... Kezével elfödi szemét, mintha látni sem akarná a francia zászló háromszínű selymét...

Mindenható isten! Hát beteg szívéből mégsem aludt ki teljesen a hazaszeretet?... A francia zászló láttára mégis megdobb a szíve?...

Én is olyan felindult vagyok, mint ő... Mit bánom én, ha meglátnak is!... Végigkúszom a sziklák tövében. Ott akarok lenni, hogy Thomas Rocht bátorítsam, hogy megakadályozzam az elgyengülését! Esdekelve kell kérlelnem, és ha az életemmel fizetek is érte, oda kell kiáltanom neki, Franciaország, közös hazánk nevében:

„Francia! Azon a hajón a te zászlód leng!... Francia! A te hazádnak egy része jön felénk azon a hajón!... Francia! Lehetsz-e annyira elvetemült, hogy azt elpusztítsad!”

De, úgy látszik, semmi szükség a közbelépésemre. Thomas Rocht nem afféle roham fogta el, mind eddigelé annyiszor. Ura maradt tetteinek.

A francia zászló megpillantásakor hirtelen megvilágosodott az elméje. Hátrahőkölt.

Néhány rabló odaszalad hozzá, hogy visszavonszolja a kilövőállványhoz.

Ellöki őket... védekezik.

Ker Karraje és Serkő mérnök odarohannak, és a gyorsan közeledő hajóra mutatnak. Azt parancsolják neki, hogy menjen vissza a fulgurátorához.

Thomas Roch tagadóan rázza a fejét.

Spade kapitány meg mások fenyegetik... dühtől tájékozva szidják... ütik... ki akarják tépni kezéből az üveget.

Thomas Roch földhöz vágja az üvegecskét, eltiporja a lábával.

Erre a nyomorultakat halálos rettegés szállja meg. A francia hajó túljutott már a veszélyes zónán. Lövedékei már hullanak is a szigetre, és szilánkokra törik a sziklákat! A rablók azonban nem viszonzhatják a lövéseket!

Hová lett közben Thomas Roch? Talán leterítette valamelyik ágyúgolyó? Nem! Látom, hogy a sziklafolyosó felé rohan, és eltűnik a folyosó torkolatában.

Ker Karraje, Serkő mérnök és a többiek a nyomában loholnak, hogy a *Back Cup* belsejében keressenek menedéket a lövedékek elől.

Én azonban semmi kincsért sem megyek vissza a barlangba, még ha itt halok is meg, ezen a helyen!... Addig folytatom feljegyzéseimet, amíg a francia hajó legénysége partra nem száll, és azután...

(Itt vége szakad Simon Hart naplójegyzeteinek.)

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

A „TONNANT” FEDÉLZETÉN

Mivel Davon hadnagy - akinek az volt a feladata, hogy *Sword* nevű naszádjával behatoljon a *Back Cup* belsejébe - nem tért vissza a Bermudákra, az angol hatóságok arra a meggyőződésre jutottak, hogy a derék hadnagy és emberei életükkel fizettek a kísérletért. Azt természetesen senki sem tudhatta, hogy a *Sword* Ker Karrajének és cimboráinak esett-e áldozatul, vagy a tenger alatti szirtek között járt-e szerencsétlenül az alagút keresése közben.

A *Sword*-expedíció a Saint George-i parton kifogott, hordóba zárt közlések alapján indult el, és az volt a célja, hogy Thomas Rocht akár erőszakkal is kiszabadítsa a *Back Cup*-i rabló-fészekből, mielőtt a francia feltaláló elkészítené pokolgépét, s ha Thomas Rocht kézre kerítette - nem feledkezve meg persze Simon Hart mérnökről sem -, akkor a bermudai hatóságok kezére adja. Ha ez sikerül, akkor Thomas Roch fulgurátorától a hadihajóknak nincs mit tartaniuk, és legénységük partra szállhat a *Back Cup* szigeten.

Minthogy azonban a *Sword* napok múlva sem tért vissza, azt kellett feltételezniük, hogy elveszett. A hatóságok ekkor új expedíciót határoztak el, amely azonban más eszközökkel tör a szigetre, mint az előző.

Mindenekelőtt azzal kell számot vetniük, hogy amióta Simon Hart a hordócskára bízta közlendőit, nyolc hét telt el.

Azóta Ker Karraje meg is kaparinthatta Thomas Roch találmányának titkát.

A hatalmak abban állapodtak meg, hogy öt hadihajóból álló rajt küldenek a Bermudákra. Tudva azt, hogy a *Back Cup* belsejében barlang tátong, a barlang sziklafalaát akarták ágyúval betörni, ugyanúgy, ahogy manapság a hatalmas, újszerű tűzérség erődök falát dönti be.

A raj Virginiában gyülekezett, a Cheasapeake-öböl bejáratánál, onnan indult a szigetcsoport felé. November 17-én este már meg is érkezett oda.

Másnap reggel az ostrom megkezdésére kijelölt hajó elindult a *Back Cup* felé. Ötödfél mérföldnyire járhatott a szigettől, amikor három lövedék süvöltött el felette. A lövedékek egyszerre visszakanyarodtak, hátulról röpültek a hajó felé és ötven méternyire tőle felrobbantak. A hajó néhány másodperc alatt elsüllyedt.

Mindez úgyszólván egyetlen pillanat műve volt. A maga nemében páratlan erejű, minden eddig ismert robbanó szerkezetnél sokkalta nagyobb hatású fulgurátorlövedék úgy felkavarta a levegőt, hogy minden belerázkódott. A rázkódtatást az aránylag távol álló négy hadihajó is megsínylette.

Ebből az előre nem sejtett szerencsétlenségből két következtetést vonhattak le.

Először: Ker Karraje, a tengeri rabló megszerezte a fulgurátort;

másodszor: az új pokolgépnek csakugyan akkora a rombolóereje, amekkorát feltalálója tulajdonított neki.

A négy hajó, látva az első pusztulását, csónakot eresztett le a hajóroncsokon élet-halállal küzdők megmentésére.

Majd jelekkel adták tudtul egymásnak, hogy közös erővel támadnak a *Back Cupra*.

A leggyorsabb hadihajó, a francia *Tonnant* teljes gőzzel sietett az élre. A többi három igyekezett a nyomába jutni.

A *Tonnant* már mintegy félmérföldnyire hatolt be abba a zónába, amelyet a robbanás éppen az imént ért oly megsemmisítő erővel, nem törődött azzal, hogy egy újabb lövedék ízzé-porrá zúzhatja. Amikor a parancsnok jelt adott a tüzéreknek, hogy széles öblű ágyúikat fordítsák a sziget felé, egyúttal a zászlót is felhúzatta.

A tisztek jól látták a parancsnoki hídról, hogy Ker Karraje rablóbandája szétszóródva ott leselkedik a sziklaoldalon.

Kedvező alkalom kínálkozott, hogy kiirtsák a gaz népet, addig is, amíg rablófőszökűket pozdorjává nem törik. A *Tonnant* ágyúi eldördültek. A rablók hanyatt-homlok rohantak a barlangjukba.

Néhány pillanat múlva azonban olyan mennydörgésszerű robaj rázkódtatta meg a levegőt, mintha az égboltozat szakadt volna az Atlanti-óceánra.

Azon a helyen, ahol imént még a *Back Cup* állott, füstölgő romhalmaz maradt csupán. A szirtuskók hegyomlás módjára, dübörögve zuhantak a tengerbe. A „felfordított csészéből” egyszerűen „törött csésze” lett. A *Back Cup* helyén alakatlan sziklatömeg állt. Körülötte szökőárként tájékozott-hullámozott a robbanás felbolygatta tenger.

Mi okozhatta a robbanást? Talán a rablók maguk repítették levegőbe a szigetet, mert belátták, hogy minden védekezés hiábavaló?

A *Tonnant* csak jelentéktelen sérüléseket szenvedett a sziklatörmeléktől. A kapitány leeresztette a csónakokat, s azok elindultak a *Back Cup* helyén maradt csupasz sziklatömbök felé...

A partra szállott matrózok tisztjeik vezetésével átkutatták a romhalmazt, amely már teljesen egybeolvadt a Bermudákig húzódó szirtekkel.

Iszonyúan eltorzított hullákat, letépett emberi testrészeket találtak mindenfelé, emberi húscsontokat, véres iszapot. A barlangnak se híre, se nyoma... mindent, de mindent betemettek a romok.

Egyetlen ép testet leltek csak, a sziklakarój északkeleti részén.

Alig lélegzett már, de a matrózok bizakodtak abban, hogy újra feléleszthetik. Oldalt feküdt, jobbában görcsösen szorongatott egy iratcsomót... Az irat utolsó mondata befejezetlen maradt.

Simon Hart, a francia mérnök volt. A *Tonnant* fedélzetére szállították. A leggondosabb ápolással sem sikerült azonnal eszméletre téríteni.

Naplójegyzeteiből azonban megtudhatták, mi történt a *Back Cup* az utolsó órákban, a robbanás pillanatáig.

Simon Hart életben maradt: egyedül ő menekült meg a katasztrófából, a többiek mind odavesztek - aminthogy méltán rá is szolgáltak a halálra.

Mihelyt Simon Hart annyira magához tért, hogy felelhetett a hozzá intézett kérdésekre, előszóval is elbeszélte a történeteket, majd ezt fűzte hozzá:

- Thomas Rocht lelke mélyéig megrendítette a francia zászló hatása. Hirtelen visszaborzadt a hazaárulástól, amelyet már-már elkövetett. A sziklafolyosón át visszarohant a barlangba, berontott a raktárba, és mielőtt bármi is megakadályozhatta volna, az ott felhalmozott roppant mennyiségű robbanóanyaggal levegőbe röpítette a *Back Cupot*.

Ker Karraje és cinkostársai eltűntek a föld színéről. És velük együtt elpusztult Thomas Roch és találmányának titka is...

VILÁGFELFORDULÁS
AZ IDEGEN NEVEK ÉS SZAVAK KIEJTÉSE

Abbot - *ebat*
Adelaide - *edléd*
Adélie - *ádeli*
Adhemar - *edemer*
Advance - *edvensz*
Archer - *ácsör*
Ardan, Michel - *árdan, misel*
Associated Press - *eszósiétid presz*

Baffin - *Befin*
Baille - *béj*
Bailly - *béji*
Baldenak, Eric - *bálenák, erik*
Baltimore - *baltimór*
Banks - *benksz*
Barbican, Impey - *bárbikén, impi*
Barens - *bárens*
Bathurst - *bedörszt*
Beechey - *bícsi*
Belcher - *belcsör*
Bellot - *bello*
Benett, Gordon - *benet, gordn*
Berry - *berri*
Bilsby - *bilszbi*
Birkenhead - *börknhed*
Bismarck - *bismárk*
Blandet - *blande*
Blomsberry - *blamszberi*
Bolton-street - *boltn sztrít*
Boothia, Félix - *búszie, féliksz*
Bourgogne - *burgony*
Brainard - *brenár*
Bravais - *bravé*
Bremerhaven - *brémerháfen*
Byam Martin - *bájem mártin*

Cabot - *kábo*
Cail - *kéi*
Calcutta - *kalkutta*
Carper, Moses - *kapör, mózesz*
Cauchy - *kócsi*
Cavendish - *kevndis*
Charivari - *sarivári*
Charleston - *csálsztn*
Chesapeake - *csízepik*

Chicacola - *csikekóla*
 City Moon - *sziti mún*
 Cleveland - *klívlend*
 Cockerill - *kókril*
 Cockney - *kakni*
 Collinson - *kolinzn*
 Conger - *kanger*
 Cook - *kuk*
 Cornu - *kornü*
 Cornwallis - *kornvállisz*
 Cortereal - *kortereál*
 Courier de San Diego - *kurié dö szan diego*
 Creusot - *krözó*
 Crocker - *króker*
 Cumberland - *kámbörlend*

 Daily News - *déli nyúsz*
 Davis - *dévisz*
 De Long - *dö lón*
 Devon - *dívn*
 Disko - *diszkó*
 Donellan - *danlen*
 Dublin - *dablin*

 Edinburgh Review - *ednbáró rivjú*
 Ehlers, Otto - *élersz, ottó*

 Feroer - *ferő*
 Fifth Avenue - *fífsz évnnyú*
 Fire-Fire - *fájer fájer*
 Fize - *fájz*
 Forster, William - *forszter, viljem*
 Foucault, Léon - *fukól, leon*
 Franklin, John - *frenklin, dzsón*
 Frobisher - *frobiser*

 Gilmour, Andrew - *gilmör, endrú*
 Goldhavn - *goldháfn*
 Gould - *gúld*
 Grande Syrte - *grand szirt*
 Grant - *grent*
 Greely - *grili*
 Griffith - *grifit*
 Gun Club - *gán klab*

 Hall - *hól*
 Hammersley - *hemörszli*
 Hayes - *héjsz*
 Hebrard - *ebrár*
 Heemskerk - *hemszkerk*
 Helly Green - *heli grín*
 Hight-street - *háj sztrít*

Hudson - *hödzn*
 Hunter - *hánter*
 Indre - *endr*
 James-Sommerset - *dzsémsz szomerszet*
 Jansen, Jacques - *janszen, zsak*
 Jeanette - *zsánett*
 Johnston - *dzsónsztn*
 Journal de Boston - *zsurnál dö bosztn*
 Kane - *kén*
 Kennedy - *kenedi*
 Lady Franklin - *lédi frenklin*
 Lancaster - *lenkesztör*
 Lanterne Magique - *lantern mázsik*
 Laplace - *láplász*
 Ledger - *ledzsör*
 Le Havre - *lö ávr*
 Leout - *löu*
 Lesseps - *leszepsz*
 Le Verrier - *lö verrié*
 Lockwood - *lakvúd*
 Long's Peak - *langsz pík*
 Lyon - *lión*
 Mac Clintock - *mek klintok*
 Mac Clure - *mek kljúr*
 Mackay - *meké*
 Mac Laine Express - *mek lén ikszipresz*
 Madagascar - *mádágáskár*
 Maffitt - *mefit*
 Malacca - *malakka*
 Malouines - *máluin*
 Markham - *mákem*
 Marmier - *mármie*
 Marseille - *márszej*
 Marshall - *mársál*
 Martens, Friedrich - *mártensz, frídrih*
 Martigues - *mártig*
 Martins, Charles - *márten, sárl*
 Maryland - *merilend*
 Massuah - *másszuá*
 Maston - *másztn*
 Mayen - *májen*
 Melbourne - *melbörn*
 Melville - *melvil*
 Mercurial of New Foundland - *merkjúriel af nyú fandlend*
 Meyer - *mejer*
 Milne, John - *májlín, dzsón*
 Mitchell - *micsel*

Mombas - *mombá*
 Monroe - *monró*
 Moon City - *mún sziti*
 Morton - *mortn*
 Mozambique - *mozámbik*
 Mulgrave - *malgrév*

 Nares, John George - *nérsz, dzsón dzsódsz*
 New Foundland - *nyú fandlend*
 Maltebrun - *máltbrón*
 New Park - *nyú pák*
 Newton - *nyútn*
 New Orleans - *nyú orlinsz*
 New York Herald - *nyú jók hereld*
 New York Witness - *nyú jók vitnesz*
 Nicholl - *nikol*
 North Polar Practical Association - *nord paler prektikl eszósiésn*
 Nuyts - *nüit*

 Palmerston - *pálmörsztn*
 Pall Mall Gazette - *pól mól gezet*
 Para Stevens - *pere sztívnsz*
 Parry - *perry*
 Pavy, Octave - *pávi, oktáv*
 Payez - *péjez*
 Petit Marseillaise - *pti márszeijez*
 Philadelphia - *filádelfia*
 Pierdeux, Alcide - *pjerdő, álszíd*
 Portsmouth - *pótszmausz*
 Prestice, John - *presztisz, dzsón*
 Punch - *pancs*

 Reclus - *röklü*
 Revue Scientifique - *rövü sziantifik*
 Rio de Janeiro - *rio de zsánejro*
 Rocky Mountains - *raki maunténsz*
 Ross - *rosz*

 Sabine - *szabin*
 Sandwich - *szendvics*
 Saint Martin - *szen mártén*
 Saint Paul de Loanda - *szen pól dö loanda*
 San Francisco - *szán fránsziskó*
 Scorbitt, Evangelina - *szkorbit, evangelína*
 Scoresby - *szkórszbi*
 Seyne - *széin*
 Shetland - *setlend*
 Sic - *szik*
 Sir - *szőr*
 Southampton - *szauszemptn*
 South Star - *szaúz sztár*

Spencer - *szpenször*
Square - *szkver*
Standard - *sztenderd*
Stewart - *sztyúert*
Sun - *szan*
Susquehanna - *szuszkvehánne*

Temps - *tan*
Thrust, Richard - *szraszt, ricsed*
Times - *tájmsz*
Toodrink, Dean - *túdrink, dín*
Tribune - *tribjún*
Tripolis - *tripolisz*
Tyson - *tizón*

United Press - *junájtíd presz*
United States - *junájtíd sztétsz*

Vancouver - *venkúver*
Walton, William - *vóltń, viljem*
Watercourse - *vóterkorz*
Washington - *vosingtn*
Weymouth - *vějmausz*
Willoughi - *villáfi*
Wilsing - *vilszing*
Wolesley - *vólszli*
Woolwich - *vúlvics*
Wright, John - *rájt, dzsón*

Yankee - *jenki*
Yeddo - *jeddo*

A FRANCIA ZÁSZLÓ
AZ IDEGEN NEVEK ÉS SZAVAK KIEJTÉSE

Ale - *él*
All right - *ól rájt*
Artigas - *ártigá*
Back Cup - *bek káp*
Bee Hive - *bí hájv*
Boston - *bosztñ*
Chapel - *sápel*
Charlotte - *sárlott*
Cheasapeake - *csízepik*
Cramps - *krempsz*
Craven - *krevn*
Croatan - *kroeten*
Crozon - *krozón*
D'Artigas - *dártigá*
Davon - *dévn*
Derbyshire - *derbisájer*
Douarrenez - *duárröné*
Falcon - *felkn*
Fayetteville - *fájettvill*
Gaydon - *gédn*
Gentleman - *dzsentlmen*
Gibson - *dzsipszn*
Goubet - *gubé*
Greenwich - *grinics*
Gymnote - *gimnót*
Halifax - *helifeksz*
Hamilton - *hemilton*
Han-Sur-Lesse - *hán szűr lessz*
Hart, Simon - *hár, szimón*
Hatteras - *háttörá*
Havelock - *hévlak*
Healthful-House - *helszful hauz*
Henri - *anri*
Kentucky - *kentákki*
Logger Head - *loddzser hed*
Look out - *luk aut*
Lomer - *lómör*
Monaco - *monákó*
Morée - *moré*
Morgate - *morgét*

Neuse - *nyúze*
New Head - *nyú hed*
New Jersey - *nyú dzsőrszi*
Northumberland - *norszambörlend*

Ocracoke - *akrekók*

Pamplico - *pemplikó*
Pamplicosund - *pemplikószand*
Philadelphia - *filadelfia*

Raleigh - *rali*
Roch, Thomas - *ros, tomá*

Saint David - *szent dévid*
Saint George - *szent dzsórdzs*
Salisbury - *széliszböri*
Sargasso - *szargasszó*
Savannah - *szávánná*
Sivan - *sziven*
Sommerset - *szamerszet*
Southampton-Harbour - *szauszemtn hárbör*
Spade - *szpáde*
Spardeck - *szpárdek*
Standard - *sztenderd*
Strazza - *sztráccá*
Sword - *szvörd*

Tarboro - *terboró*
Tonnant - *tonnan*
Tourant - *turan*
Tug - *tág*
Turpin - *türpen*

Virginia - *vördzsínie*
Wales - *vélsz*
Washington - *vósingtn*
Wilmington - *vilmingtn*

Zalinski - *zálinszki*
Zéde - *Zed*